

BIURO KONSERWACJI PRZYRODY w SZCZECINIE

WALORYZACJA PRZYRODNICZA GMINY

Darłowo

(OPERAT GENERALNY)

SZCZECIN 2004

Autorami operatów szczegółowych są:

z zakresu flory i roślinności

dr Bożena Prajs
dr Małgorzata Stasińska
dr Zofia Sotek

z zakresu fauny, przyrody
nieożywionej i krajobrazu:

pod kier. mgr inż. Katarzyny Woźniak

*Inwentaryzacja przyrodnicza gminy Darłowo została
przeprowadzona dzięki funduszom Wojewody
Zachodniopomorskiego,
Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Szczecinie
oraz gminy Darłowo.*

*Opracowanie operatu generalnego z wykorzystaniem posiadanych operatów szczegółowych wykonano w Biurze
Konservacji Przyrody w Szczecinie: Ewa Połczyńska, Małgorzata Zimnicką – Pluskota, Zdzisława Miziołek,
Paweł Wiraszka.*

Spis treści

WSTĘP	1
CEL, ZAKRES I METODA	2
I CZĘŚĆ OGÓLNA	5
1. Ogólna charakterystyka gminy Darłowo.....	5
2. Charakterystyka społeczno-gospodarcza obszaru gminy.....	6
3. Charakterystyka fizjograficzna obszaru gminy.....	10
3.1. Regionalizacja fizyczno-geograficzna.....	10
3.2. Regionalizacja pod względem typu krajobrazu.....	10
3.3. Regionalizacja geobotaniczna.....	12
3.4. Regionalizacja przyrodniczo-leśna.....	12
3.5. Regionalizacja faunistyczna.....	13
4. Gleby.....	13
5. Hydrologia.....	13
5.1. Wody podziemne.....	13
5.2. Wody powierzchniowe.....	15
6. Klimat.....	19
II WALORYZACJA BOTANICZNA	23
1. Dotychczasowy stan wiedzy o szacie roślinnej i florze gminy.....	23
2. Charakterystyka roślinności gminy.....	23
2.1. Roślinność potencjalna.....	23
2.2. Roślinna rzeczywistość.....	24
2.2.1. Ekosystemy jeziorne i rzeczne.....	24
2.2.2. Ekosystemy łąkowe.....	26
2.2.3. Ekosystemy torfowiskowe.....	28
2.2.4. Ekosystemy muraw napiaskowych.....	29
2.2.5. Ekosystemy leśne i zaroślowe.....	30
2.2.6. Zbiorowiska zadrzewień śródpolnych.....	31
2.2.7. Zbiorowiska ruderalne i segetalne.....	32
3. Inwentaryzacja flory gminy.....	32
3.1. Ogólna charakterystyka flory.....	32
3.2. Charakterystyka flory prawnie chronionej.....	33
3.3. Gatunki ginące i zagrożone wyginięciem znajdujące się w czerwonych księgach.....	38

regionalnych i ponadregionalnych.....	
3.4. Charakterystyka flory będącej przedmiotem zainteresowania Konwencji Berneńskiej i Dyrektywy Habitatowej.....	41
3.5. Charakterystyka flory wymarłej na terenie gminy Darłowo.....	42
3.6. Charakterystyka flory będącej przedmiotem zbioru dla celów leczniczych.....	42
3.7. Charakterystyka gatunków ekspansywnych i stanowiących zagrożenie dla innych.....	44
3.8. Charakterystyka i analiza zmian w składzie flory gminy, jakie zaszły na przestrzeni czasu.....	45
3.9. Charakterystyka flory wymagającej podjęcia działań konserwatorskich.....	46
3.10. Charakterystyka zagrożeń i perspektyw gatunków chronionych, zagrożonych wyginięciem i rzadko spotykanych.....	46
4. Charakterystyka zieleni parkowej i cmentarnej.....	47
4.1. Parki gminy Darłowo.....	47
4.2. Zieleń przykościelna, cmentarna i pocmentarna.....	49
4.3. Inne skupiska starodrzewu.....	53
5. Pomniki przyrody.....	53
6. Kolekcje i zbiory botaniczne.....	53
8. Podsumowanie waloryzacji botanicznej.....	53
III WALORYZACJA FAUNISTYCZNA.....	55
1. Dotychczasowy stan wiedzy o faunie gminy Darłowo.....	55
2. Wyniki inwentaryzacji wybranych grup fauny	58
2.1. Bezkęgowce.....	60
2.2. Kęgowce.....	61
2.2.1. Kręglouste i ryby.....	61
2.2.2. Płazy.....	62
2.2.3. Gady.....	65
2.2.4. Ptaki.....	65
2.2.5. Ssaki.....	72
3. Charakterystyka fauny wymarłej na terenie gminy.....	73
4. Charakterystyka fauny gatunków łownych lub będących przedmiotem pozyskania.....	73
5. Gatunki ekspansywne.....	74
6. Charakterystyka zmian w składzie fauny na przestrzeni czasu.....	75
7. Charakterystyka fauny wymagającej podjęcia działań konserwatorskich.....	76
8. Kolekcje fauny.....	78
9. Podsumowanie.....	78

IV PRZYRODA NIEOŻYWIONA I KRAJOBRAZ.....	79
1. Budowa geologiczna, geomorfologia i ukształtowanie terenu.....	79
1.1. Ogólna charakterystyka geomorfologiczna.....	79
1.2. Szczegółowa charakterystyka geomorfologiczna.....	80
2. Bogactwa naturalne gminy Darłowo.....	82
3. Głazy i gładzowiska.....	84
4. Źródła i źródlika.....	85
5. Odkrywki.....	86
6. Wyróżniające się na terenie gminy obiekty geomorfologiczne.....	86
7. Walory krajobrazowe.....	87
8. Wartościowe krajobrazowo obiekty kulturowe.....	89
9. Walory turystyczne gminy Darłowo.....	92
10. Infrastruktura służąca ochronie środowiska naturalnego.....	97
11. Obszary zdegradowane i potencjalne zagrożenia.....	100
V OCHRONA PRZYRODY.....	101
1. Obszary i obiekty cenne pod względem przyrodniczym.....	102
1.1. Istniejące obszary i obiekty chronione.....	102
1.1.1. Obszar chronionego krajobrazu (OChK).....	102
1.1.2. Użytki ekologiczne.....	105
1.1.3. Pomniki przyrody.....	105
1.1.4. Miejsca rozrodu i stałego przebywania zwierząt gatunków chronionych.....	107
1.2. Obszary i obiekty przewidziane do ochrony.....	108
1.2.1. Rezerwat przyrody.....	108
1.2.2. Obszar chronionego krajobrazu.....	111
1.2.3. Obszar Natura 2000.....	112
1.2.4. Użytki ekologiczne.....	112
1.2.5. Pomniki przyrody.....	116
1.2.6. Stanowiska rozrodu i stałego przebywania zwierząt gatunków chronionych..	118
2. Elementy System Sieci Obszarów Chronionych (ESOCh).....	118
2.1. Obszary węzłowe.....	120
2.2. Korytarze i bariery ekologiczne.....	120
2.2.1. Korytarze ekologiczne.....	120
2.2.2 Bariery ekologiczne.....	122
3. Przyroda gminy Darłowo na tle konwencji międzynarodowych i dyrektyw Unii Europejskiej.....	123

3.1. Konwencje międzynarodowe.....	124
3.1.1. Ochrona szaty roślinnej i fauny na podstawie Konwencji Berneńskiej.....	124
3.1.2. Ochrona fauny w Konwencji Bońskiej.....	125
3.1.3. Konwencja o różnorodności biologicznej.....	126
3.2. Ochrona szaty roślinnej i fauny w odniesieniu do „Natury 2000”.....	126
4. Przyroda gminy w świetle prawa Rzeczypospolitej Polskiej.....	130
VI WSKAZANIA KONSERWATORSKIE. WSKAZANIA DO STUDIUM UWARUNKOWAŃ PRZYRODNICZYCH ORAZ PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY DARŁOWO.....	133
1. Zasoby przyrodnicze gminy Darłowo na tle planów zagospodarowania przestrzennego i Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy.....	134
2. Zalecenia do planu rozwoju przestrzennego gminy Darłowo.....	136
3. Ogólne wskazania konserwatorskie.....	137
VII PODSUMOWANIE.....	144

WSTĘP

Przedstawiamy opracowanie o stanie przyrody gminy Darłowo, jej zasobach i walorach. Przeprowadzona dzięki wspólnym działaniom Wojewody, Gminy oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie, inwentaryzacja przyrodnicza dała zasób informacji, które pomogą przy podejmowaniu szeregu decyzji ważnych dla funkcjonowania gminy w zakresie zagadnień społecznych, ekonomicznych, kulturowych i gospodarczych, a także w skutecznej ochronie zasobów przyrodniczych.

Podjęte działania są zgodne z przyjętą przez Sejm RP uchwałą w sprawie ekologicznej polityki państwa, która zakłada jako naczelną zasadę w planowaniu i realizacji działań gospodarczych uwzględnienie potrzeb zachowania w jak najlepszym stanie środowiska przyrodniczego, bez czego byt i kondycja człowieka są zagrożone.

Ochrona przyrody to powinność wynikająca z międzynarodowych zobowiązań Polski, która jest sygnatariuszem szeregu aktów prawnych dotyczących ochrony przyrody na swoim terytorium. Niezwykle pilne staje się przyjęcie takiego kierunku rozwoju, który umożliwi gospodarowanie przy pełnym poszanowaniu posiadanych walorów przyrody i przy zminimalizowanym zagrożeniu dla środowiska naturalnego. Dużą rolę w tych działaniach odgrywa polityka przestrzenna realizowana na szczeblu gmin. Uzyskana, bowiem w wyniku reform możliwość samodzielnego działania i gospodarowania władz samorządowych kładzie na ich barki dużą odpowiedzialność w realizacji polityki ekologicznej państwa.

Zasadniczą trudnością przy realizacji zapisów ustaw o zagospodarowaniu przestrzennym i o ochronie przyrody jest niewystarczające rozpoznanie zasobów przyrodniczych danego obszaru, brak informacji o lokalizacji cennych siedlisk, stanowisk chronionych i zagrożonych wyginięciem stanowisk roślin i zwierząt. Obszary najbardziej wartościowe przyrodniczo, a więc tereny podmokłe, doliny rzeczne, lasy, łąki i wody, stanowią však zasoby nieodnawialne, które łatwo stracić. Ich zachowanie zależeć będzie od polityki władz samorządowych i postawy mieszkańców.

Posiadane wartości przyrody w umiejętny sposób można wykorzystać do promocji gminy jako miejsca interesującego, rozwijając jednocześnie aktywną działalność na polu turystyki i rekreacji, podnosząc tym samym znacznie jakość życia jej mieszkańców.

CEL, ZAKRES I METODA

Celem niniejszego opracowania jest dostarczenie władzom lokalnym, wojewodzie i innym służbom syntetycznej informacji o walorach przyrodniczych gminy. Wiedza ta pozwoli na świadome kształtowanie ładu przestrzennego gminy, uniknięcie pomyłek i

potknięć planistycznych oraz kolizji i konfliktów pomiędzy służbami ochrony przyrody i organizacjami ekologicznymi, a planistami i lokalnym społeczeństwem reprezentowanym przez administrację samorządową.

Świadomość walorów, jakimi dysponuje gmina na gruncie zasobów przyrody, jej osobliwości i wartość ma pomóc w sporządzeniu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz służyć w bieżącej pracy jako materiał wyjściowy przy podejmowaniu ważnych decyzji gospodarczych.

Opracowanie niniejsze zawiera szereg informacji otrzymanych w efekcie przeprowadzonej w latach 2002/2003 inwentaryzacji przyrodniczej. Podstawą do jego wykonania były operaty szczegółowe sporządzone przez zespoły specjalistów. Zasady wykonania tych operatów określa instrukcja zatwierdzona przez Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Szczecinie pt. „Założenia metodyczne inwentaryzacji przyrodniczej gmin”.

Prace objęły trzy płaszczyzny tematyczne:

- inwentaryzację flory i roślinności,
- inwentaryzację fauny,
- inwentaryzację przyrody nieożywionej.

Wyniki inwentaryzacji szczegółowych przedstawiono w formie tekstowej i graficznej na mapach w skali 1: 10 000. Walory wykazane w tych opracowaniach zobrazowano na mapie w skali 1: 25 000 dokonując jednocześnie syntezy całości.

W szczególności naniesiono miejsca występowania rzadkich i chronionych gatunków roślin i zwierząt. Zaznaczono również obszary ważne dla bytu różnych grup zwierząt i wartościowe fragmenty szaty roślinnej.

Wyłoniono w ten sposób strefy florystyczne i faunistyczne zajmujące nieraz znaczne obszary i komunikujące się między sobą tzw. korytarzami ekologicznymi. Powstała w efekcie mapa wartości przyrodniczych wiążąca zasadnicze grupy zagadnień.

W oparciu o opisy zawarte w operatach szczegółowych, konsultacje z ich wykonawcami oraz z Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody, wyznaczono obiekty powierzchniowe i punktowe o szczególnych walorach, proponując dla nich kwalifikację ochronną dopuszczoną w Ustawie z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, tzn. rezerwaty przyrody, obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne pomniki przyrody.

Wskazano miejsca, gdzie znajdują się pojedyncze obiekty już objęte ochroną, tj. stanowiska zwierząt, drzewa pomnikowe, parki oraz obiekty zaproponowane do ochrony,

które przedstawiają dużą wartość przyrodniczą.

Wykazano ponadto cenne obszary, dla których nie przedstawiono propozycji formalnego objęcia ochroną, ale które z mocy prawa powinny być chronione jako miejsca rozrodu i regularnego przebywania gatunków chronionych i należy je uwzględnić w planach zagospodarowania przestrzennego miasta.

Zawartość mapy „Waloryzacja przyrodnicza” w syntetyczny sposób przedstawia legenda zamieszczona na planszy (ANEKS).

Wszystkie kategorie powierzchniowych obiektów chronionych podzielono na:

- **istniejące**, tj. te, dla których istnieją formalne akty prawne powołujące je,
- **przewidziane do ochrony**, tj. te, dla których istnieje złożony formalnie projekt i te, które proponujemy w niniejszym opracowaniu.

Jako osobną część opracowania, w ANEKSIE, zamieszczono wykazy:

- listę gatunków roślin z terenu gminy,
- fitosocjologiczny wykaz zbiorowisk roślinnych,
- wykaz gatunków grzybów stwierdzonych na terenie gminy w trakcie inwentaryzacji,
- listę gatunków zwierząt z terenu gminy.

Opracowanie uzupełniają inne wykazy, dokumentacja fotograficzna i wybrane akty prawne dotyczące ochrony przyrody oraz mapa w skali 1: 25 000 „Gmina Darłowo. Waloryzacja Przyrodnicza”.

Wykaz skrótów zastosowanych w tekście:

R - rezerwat przyrody

OCHK - obszar chronionego krajobrazu

UE - użytek ekologiczny

PP - pomnik przyrody

ESPOCH - Ekologiczna Sieć Obszarów Chronionych

A-1, B-6 itp. - określenia lokalizacji na mapie „Waloryzacja przyrodnicza” zawarte w tabelach.

Ilekcioć w opracowaniu wspomina się Ustawę o ochronie przyrody, to mówi się o Ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92 poz.880 z 30 kwietnia 2004 r.).

Dla przewidzianych obiektów chronionych przedstawiono wskazania konserwatorskie mające nadać kierunek zagospodarowania tych miejsc lub wskazać istniejące zagrożenia.

Podstawowe wskazania ochronne zawierają akty prawne dotyczące ochrony przyrody

(ustawy i rozporządzenia, ANEKS), które są wystarczającym zabezpieczeniem zachowania wartości przyrodniczych, pod warunkiem oczywiście pełnego poszanowania ustaleń wspomnianych aktów. Szczegółowe wytyczne będące pewnym uzupełnieniem, bądź wyjaśnieniem istniejących przepisów, podano w miarę potrzeby przy opisach konkretnych obiektów.

W opracowaniu wykorzystano informacje zawarte w operatach szczegółowych, w zasobach Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody i w zasobach własnych Biura.

Projekt całości został skonsultowany z Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody.

UWAGA!

Dla potrzeb studium nie jest konieczne uszczegółowienie informacji przyrodniczych o prezentowanych obiektach, stąd też pewne skróty i uproszczenia. W razie konieczności uzyskania bardziej precyzyjnych informacji należy zgłosić się do Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody posiadającego pełną dokumentację inwentaryzacyjną.

Cytowana w opracowaniu literatura dotyczy spisów piśmiennictwa zamieszczonych w poszczególnych operatach szczegółowych. Na końcach rozdziałów podano jedynie pozycje nie ujęte w tych spisach.

I. CZĘŚĆ OGÓLNA

1. Ogólna charakterystyka gminy Darłowo

Gmina ta leży na środkowym wybrzeżu polskiego Bałtyku, w północno-wschodniej części województwa zachodniopomorskiego. W skład gminy Darłowo wchodzi 45 miejscowości leżących w 31 sołectwach. Graniczy ona z gminami: Mielno i Sianów wchodzącymi w skład powiatu koszalińskiego, oraz Malechowo, Sławno i Postomino wchodzącymi w skład powiatu sławieńskiego. Siedziba władz znajduje się w granicach miasta Darłowa. Od 1950 r. do chwili powstania województwa zachodniopomorskiego była jedną z kilkudziesięciu gmin województwa koszalińskiego.

Granice gminy Darłowo wytyczają zarówno naturalne jak i sztuczne elementy w terenie. Północno-zachodnią granicę stanowi blisko 20-kilometrowy fragment linii brzegu Morza Bałtyckiego. Natomiast pozostałe granice wytyczone są w terenie w większości w sposób nie wyróżniający się. Jedynie w południowo-wschodniej i wschodniej części gminy granica przebiega po ścianie kompleksu lasu.

Gmina Darłowo odznacza się wieloma walorami, które wyróżniają ten obszar spośród innych nadmorskich gmin. Posiada ona swoisty, łagodny, a przez to korzystny mikroklimat charakteryzujący się dużym nasłonecznieniem i sporą wilgotnością powietrza nasyconego leczniczymi cząsteczkami jodu. Piaszczyste plaże, czysta woda Bałtyku sprawiają, że kąpieliska cieszą się dużym zainteresowaniem turystów. Nieobojętna jest także obecność dwóch dużych jezior przymorskich: Bukowo i Kopań. Czyste środowisko naturalne oraz walory przyrodnicze i krajobrazowe powodują, że jest to jeden z najatrakcyjniejszych turystycznych regionów nadbałtyckich. Liczna baza noclegowa wraz z obiektami towarzyszącymi (zabytki liczące kilka wieków, nierzadko gotyckich) oraz zasoby przyrodnicze gminy Darłowo, zapewniają tu dobre warunki wypoczynku, a także sprzyjają uprawianiu wielu form turystyki oraz sportów.

Do najbardziej znanych miejscowości turystycznych należą Dąbki i Dąbkowice. Miejscowości te podlegają ciągłym przekształceniom, obejmującym powstanie nowych obiektów budowlanych przeznaczonych na wynajem, które nierzadko tworzone są w miejscach wartościowych z przyrodniczego punktu widzenia. Istnieje duża presja do lokowania kolejnych inwestycji na obszarze mierzei jez. Bukowo i Kopań lub nadmorskich wydmach.

Dobre i bardzo dobre warunki wietrzności, są szczególnie sprzyjające do uprawiania żeglarstwa czy windsurfingu oraz dla rozwoju ferm elektrowni wiatrowych. Uważa się, że obszar tej gminy posiada na całym wybrzeżu Bałtyku najlepsze warunki dla lokalizacji i efektywnej pracy elektrowni wiatrowych. Nic, więc dziwnego, że trzy duże fermy elektrowni powstały w rejonie Cisewa, Zakrzewa i Barzowic.

2. Charakterystyka społeczno-gospodarcza obszaru gminy

a) struktura użytkowania gruntów

Gmina Darłowo jest gminą wiejską i zajmuje powierzchnię 26 984 ha, co daje jej pod tym względem 8 lokatę w województwie zachodniopomorskim.

Struktura użytkowania ziemi przedstawia się następująco. Użytki rolne wg danych statystycznych (US 2001) ogółem zajmują 15 765 ha, czyli ok. 58 % powierzchni ogólnej gminy, a lasy zajmują 6 148 ha. Jak widać z tej proporcji, jest to gmina rolniczo – leśna.

Użytki rolne zajmujące 15 765 ha posiadają następującą strukturę użytkowania:

grunty orne	10 379 ha,
sady	50 ha,
łąki	2 913 ha,
pastwiska	2 423 ha.

Pozostałe grunty (pod innymi formami użytkowania) zajmują 5 071 ha.

W strukturze władania gruntami przeważają gospodarstwa rolne indywidualnych rolników, którzy gospodarują na 11 717 ha, z tego na 11 632 ha użytkach rolnych i 85 ha lasów.

Wykorzystanie użytków rolnych, w gospodarstwach indywidualnych, prezentuje się następująco:

grunty orne	7 886 ha,
łąki	2 116 ha,
sady	43 ha,
pastwiska	1 587 ha.

Lasy i grunty leśne zajmują 6 148 ha, tj. około 23 % powierzchni gminy Darłowo. Jest to wielkość niższa od średniej województwa. Mając na uwadze fakt, że w województwie zachodniopomorskim lasy i grunty leśne zajmują blisko 810 tys. ha, powierzchnia lasów w gminie Darłowo stanowi ok. 0,75 % powierzchni lasów województwa.

b) demografia

Ludność gminy Darłowo wg US (2001) liczy 7 735 osób zamieszkałych w 45 jednostkach osadniczych (wsie, osady, przysiółki), co daje jej pod tym względem 9 pozycję w województwie zachodniopomorskim. Dane statystyczne pokazują, że wartość ta stopniowo wzrasta, przyczyn tego zjawiska należy chyba upatrywać w potencjale turystycznym gminy. Wg tychże danych struktura zamieszkania wynosi 29 osób na 1 km².

Stosowne opracowania charakteryzujące problematykę demografii gminy i warunki życiowe podają, że biorąc pod uwagę ogólny poziom życia społecznego całej gminy w odniesieniu do poziomu w skali województwa należy ocenić je jako przeciętne.

Do negatywnych zjawisk występujących w gminie Darłowo autorzy tych opracowań zaliczają:

- ✘ dość wysoki wskaźnik bezrobocia - pod koniec 2001 r. kształtował się on na poziomie do 25,0%,
- ✘ niezadowalające warunki mieszkaniowe (wskaźnik zagęszczenia mieszkań powyżej przeciętnego w regionie i ich niezadowalający stan techniczny budynków),
- ✘ niezadowalająca dostępność do usług niekomercyjnych, głównie w zakresie ochrony zdrowia i edukacji,
- ✘ znaczne dysproporcje pomiędzy poszczególnymi wsiami w sferze zatrudnienia i wyposażenia wsi w infrastrukturę społeczną i techniczną.

Jednakże główną bolączką w dziedzinie podniesienia poziomu życia jest problem materialny, sprowadzający się do stworzenia nowych miejsc pracy i wzrostu aktywności gospodarczej ludności.

c) gospodarka

Jak to wyżej podkreślono gmina Darłowo jest gminą rolniczo – leśną z bardzo dobrymi warunkami do rozwoju turystyki. Głównym źródłem utrzymania mieszkańców jest tutaj rolnictwo. Gospodarka rolna charakteryzuje się następującymi parametrami:

- ✘ dominacją uprawy zbóż, chociaż występują dogodne i bardzo dogodne warunki dla hodowli zwierząt w oparciu o kompleksy łąk nadmorskich oraz łąk i użytków zielonych leżących w dolinach Wieprzy i Grabowej,
- ✘ stosunkowo wysokim udziałem gospodarstw indywidualnych, gdzie przeważają gospodarstwa średniej wielkości liczące 10 - 15 ha.

Funkcją uzupełniającą jest turystyka, która ulega powolnemu przewartościowaniu, stając się coraz poważniejszą pozycją w budżecie gminy i mieszkańców. Funkcję turystyczną

w gminie pełnią przede wszystkim wsie: Dąbki, Dąbkowice i Wicie oraz w mniejszym stopniu Bobolin. Liczba miejsc noclegowych na obszarze gminy wynosi blisko 7 tysięcy, w znacznej części o trwałej formie zabudowy. W strukturze zainwestowania największy udział mają ośrodki wczasowo - kolonijne.

Z kolei wydaje się, że rybactwo nie podlega intensywnemu rozwojowi. Jednakże i ono z powodzeniem funkcjonuje, m.in. dostarczając w okresie sezonu urlopowego surowca dla lokalnych smażalni ryb. Gospodarka rybacka prowadzona jest przez Gospodarstwo Rybackie Mielno sp. z o.o. z siedzibą w Mielnie na jeziorach Bukowo i Kopań. Także w tej gminie prowadzi się gospodarkę pstrągową we wsi Jeżyczki oraz w Bukowie Morskim. Biorąc pod uwagę strukturę zatrudnienia, funkcja rybacka występuje we wsiach Bukowo Morskie i Kopań oraz rybołówstwo w Dąbkach.

Gospodarka leśna prowadzona jest głównie przez Nadleśnictwo Sławno. Z uwagi na specyfikę gospodarowania, leśnictwo nie odgrywa większego znaczenia w strukturze zatrudnienia gminy.

Elektrownie wiatrowe, które w ostatnim czasie tu powstały stanowią bardzo poważne źródło dochodu gminy, a także poszczególnych mieszkańców (poprzez dzierżawę ziemi). Stanowią one największe skupisko tego rodzaju instalacji prądotwórczych w naszym kraju. Ich moc znamionowa wynosi kilkadziesiąt MW. Tym sposobem produkcja prądu ze źródeł odnawialnych stała się najważniejszym działem produkcji przemysłowej gminy. Skupiska kilkudziesięciu elektrowni wiatrowych znajdują się w Cisowie, Zakrzewie i Barzowicach.

Funkcja przemysłowa w gminie odnosi się także do przemysłu spożywczego (przemysł rolno-spożywczy i przetwórstwo ryb) oraz produkcji budowlanej. Funkcja ta występuje we wsiach: Barzowice, Cisowo, Kowalewice, Porzecze, Stary Jarosław, Słowino i Wiekowo.

d) infrastruktura techniczna gminy

komunikacja

Przez gminę przebiegają dwie linie kolejowe. Pierwszą jest linia Słupsk – Koszalin, zelektryfikowana, stanowiąca ważny szlak kolejowy.

Drugą jest linia prowadząca ze Sławna do Darłowa, a następnie do jednostki wojskowej w Bukowie Morskim. Gmina Darłowo miała do niedawna regularne połączenie kolejowe ze Sławnem i Darłowem. Istniało tu kilka przystanków lub stacji kolejowych. Jednakże od kilku lat linia komunikacji pasażerskiej jest zawieszona. Natomiast linia ta jest nadal wykorzystywana do transportu i obsługi portu darłowskiego oraz jednostki wojskowej.

Przez gminę przebiega kilka dróg o różnych kategoriach zasadniczo łączących miasto Darłowo z Koszalinem, Sławnem i Ustką. Na drogach tych w sezonie letnim nasilenie ruchu wzrasta, o co najmniej 50%. Prowadzone badania dowodzą, że średnioroczne natężenie ruchu ma miejsce na drodze relacji Darłowo – Koszalin. Tam też średniodobowy ruch pojazdów przekracza znacznie 1000 pojazdów. Z kolei na drogach prowadzących w kierunku Ustki i Sławna średniodobowy ruch pojazdów wynosił około 800 pojazdów.

linie energetyczne i inne obiekty liniowe, telekomunikacja

Przez gminę przebiega kilka linii wysokiego napięcia usytuowanych na słupach trakcyjnych. Charakteryzują się one różnymi parametrami. Ich istnienie jest niezbędne, m.in. ze względu na usytuowanie elektrowni wiatrowych. Z pewnością z czasem będą one musiały podlegać przebudowie i modernizacji.

W kilku miejscach gminy znajdują się instalacje służące obsłudze sieci telefonii komórkowej.

Przez gminę przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia łączący Darłowo ze Sławnem. Jednakże żadna z miejscowości tej gminy nie korzysta z niego.

sieć wodociągowa.

Wg Studium (1997) na obszarze gminy z wodociągów zbiorowych korzysta 94% ludności mieszkających we wsiach gminy. Jest to wielkość bardzo duża przy fakcie, że tylko około 10% domostw i ośrodków jest skanalizowanych.

e) obiekty specjalne

Niewątpliwie do takich należy zaliczyć lotnisko w Żukowie Morskim służące do obsługi lotnictwa morskiego, w tym służącego ratownictwu morskiemu. Jednostka ta powstała w okresie międzywojennym XX wieku. Była to jednostka specjalna, gdzie Niemcy testowali nowe rodzaje broni, w tym armatę dalekiego zasięgu o bardzo dużym kalibrze, a być może także pociski typu V-2. Dla tego też celu przedłużono linię kolejową oraz wybudowano pod koniec lat 30-tych i na początku lat 40-tych dziwne konstrukcje kubaturowe, obecnie nadal istniejące, zwane „Chińskim Murem”. Prawdopodobnie na nich były rozwieszane siatki i do nich przyczepione luksfery, które z góry imitowały tafle jeziora.

Drugie funkcjonujące lotnisko wojskowe znajduje się w Wicku, tj. kilka kilometrów od północnej granicy gminy. Dla jego obsługi w gminie Darłowo, na drodze prowadzącej z Jarosławca do Wicia, na lokalnej drodze znajduje się zapasowe lotnisko.

3. Charakterystyka fizjograficzna obszaru gminy

3.1. Regionalizacja fizyczno-geograficzna

Wg Kondrackiego (1998) gmina Darłowo leży na obszarze pogranicza regionu Wybrzeża Słowińskiego i Równiny Sławieńskiej, które stanowią składową Pobrzeża Koszalińskiego.

Wybrzeże Słowińskie obejmuje wąski pas wybrzeża bałtyckiego od ujścia Parsęty do Kępy Swarzewskiej o długości około 200 km i szerokości kilku, maksymalnie kilkunastu, kilometrów. W jej skład wchodzi: pas plaży i wydmy, nadbrzeżne jeziora przy morskie, w tym Bukowo i Kopań, bagna, oraz wzniesienia będące tworami polodowcowymi. Ten wąski, a długi pas wybrzeża przecinają ujściowe odcinki kilku rzek zaliczanych do zlewni Bałtyku. W przypadku gminy Darłowo są to Wieprza i Grabowa uchodząca do tej pierwszej w Darłowie oraz Główniczka.

Region charakteryzuje się swoistym geosystemem przyrodniczym, w którym na środowisko lądu nakłada się oddziaływanie morza. Zróżnicowanie temperatur powierzchni wody Bałtyku i powierzchni lądu stanowi o swoistości klimatu, szaty roślinnej i fauny tego obszaru. Specyfika tego terenu związana jest m.in. z silnym oddziaływaniem morza na wybrzeże. Efektem tego jest ciągle zachodzenie zmian w kształcie linii brzegowej, procesy abrazyjne, transport rumowiska i jego akumulacja, przez co tworzą się i przemieszczają wydmy.

Równina Sławieńska jest przedłużeniem Równiny Białogardzkiej. Cechuje się ona stosunkowo małym urozmaiceniem wysokości, położona jest na wysokości 40 – 60 m n.p.m. Obszar ten został ukształtowany przez zlodowacenie bałtyckie. Oprócz gliny morenowej strukturę tej równiny budują piaski glaciofluwialne oraz iły i mułki glacialimniczne, w szczególności między dolnym biegiem Wieprzy i Grabowej. Obie rzeki przecinają Równinę Sławieńską szerokimi dolinami, które w czasie recesji zlodowacenia pełniły funkcję dolin marginalnych (pradoliny). W obrębie tej równiny na północ od doliny Wieprzy ciągnie się pasmo moren czołowych fazy gardziańskiej, ostatniej w procesie recesji zlodowacenia z terytorium dzisiejszej Polski. Są nimi wzgórza Barzowickie wznoszące się w tym miejscu na wysokość ponad 70 m n.p.m.

3.2. Regionalizacja pod względem typu krajobrazu

Dzisiejszy krajobraz obszaru gminy Darłowo jest wypadkową procesów geomorfologicznych, w wyniku, których powstała obecna rzeźba terenu oraz procesów

gospodarczych realizowanych tu przez kolejne pokolenia ludzi. Nakładają się tu elementy naturalne, jakimi są szerokie, piaszczyste plaże, wydmy, wzniesienia morenowe wznoszące się na wysokość kilkudziesięciu metrów z elementami pochodzenia antropogenicznego komponujące się z elementami naturalnymi w sposób nie zawsze harmonijny.

Kondracki i Ostrowski (1994) zakwalifikowali krajobraz gminy i jej sąsiedztwa pod względem naturalności do jednej klasy, tj. krajobrazów nizinnych. W klasie tej podział na niższe jednostki odzwierciedla budowę powierzchni ziemi oraz jej geomorfologię. Stąd w typie tym wyróżnili oni trzy rodzaje krajobrazów:

- ✧ nadmorskie,
- ✧ dolin i równin akumulacyjnych,
- ✧ młodoglacjalny.

W odniesieniu do krajobrazów nadmorskich autorzy ci wskazali jako naturalne krajobrazy: wydmore oraz jeziorno-bagienne związane z misami jezior Kopań i Bukowo, a także sąsiadującym z nimi jeziorem Jamno.

Z kolei w krajobrazie dolin i równin akumulacyjnych wyodrębnili następujące gatunki krajobrazów naturalnych: den dolinnych tworzone w przypadku gminy Darłowo przez doliny Wieprzy i Grabowej, wzdłuż których występują krajobrazy zakwalifikowane do krajobrazów charakterystycznych dla tarasów z wydmami.

Krajobrazy charakterystyczne dla krajobrazów młodoglacjalnych zostały wskazane przez Kondrackiego i Ostrowskiego jako krajobrazy najpowszechniej występujące. Autorzy ci ocenili, że w rodzaju tym występują przede wszystkim krajobrazy zaliczone do gatunku równin i wzniesień morenowych będących konsekwencją procesów geomorfologicznych, jakie zachodziły na tym terenie w ostatnich kilku dziesięcioleciach.

Pod względem estetycznym krajobraz tej gminy został zakwalifikowany przez Kondrackiego i Ostrowskiego (1994) do krajobrazów o bardzo wysokich i średnich walorach. Te pierwsze autorzy wskazali na obszarze pokrywającym się z Wybrzeżem Słowińskim obejmującym wybrzeże Bałtyku i jego pobrzeże o szerokości kilku kilometrów. Natomiast walory średnie przypisano pozostałym obszarom leżącym w granicach Równiny Słowińskiej.

Ocena walorów estetycznych krajobrazu nie byłaby pełna bez oceny pod względem stopnia synantropizacji. Kondracki i Ostrowski (1994) zakwalifikowali teren gminy Darłowo do terenów o niskim i średnim stopniu urbanizacji. Stopień niski przyznano terenom leżącym na Wybrzeżu Słowińskim obejmującym wybrzeże Bałtyku i jego pobrzeże o szerokości kilku kilometrów. Natomiast stopień średni autorzy przypisali pozostałym obszarom leżącym w granicach Równiny Słowińskiej.

Analizując powyższe podziały należy podkreślić, że były one adekwatne do stanu faktycznego jaki miał miejsce jeszcze w drugiej połowie lat 90-tych XX wieku. Wskutek zabudowy okolic Cisowa, a potem Zakrzewa i Barzowic tzw. fermami elektrowni wiatrowych o wysokości konstrukcji przekraczającej 100 metrów krajobraz gminy uległ zdecydowanemu przekształceniu. Konstrukcje te są widoczne nie tylko w każdym miejscu gminy, ale także poza granicami gminy Darłowo. Niewątpliwie ta inwestycja spowodowała przekształcenie krajobrazu pod względem stopnia synantropizacji, co rzutuje na jego klasyfikację pod kątem estetycznym, obniżając ich walory.

3.3. Regionalizacja geobotaniczna

W geobotanicznym podziale Polski (Szafer, Zarzycki 1977) obszar gminy usytuowany jest w Państwie Holarktyka, Obszarze Euro-Syberyjskim, Prowincji Niżowo-Wyżynnej, Środkowoeuropejskiej, Dziale Bałtyckim, Poddziale Pasa Równin Przymorskich i Wysoczyzn Pomorskich, Krainie Brzeg Bałtyku, Okręgu Środkowym, a także na obszarze krainy Pobrzeża Bałtyckiego.

Szata roślinna tu występująca jest wypadkową warunków klimatycznych, ukształtowania terenu, warunków hydrologicznych, występujących gleb i torfowisk, lesistości, struktury użytków rolnych oraz stopnia przekształcenia antropogenicznego. Elementy te powodują, że występują tu zarówno zbiorowiska charakterystyczne dla wybrzeża i pobrzeża Bałtyku, jak i dolin rzecznych oraz specyficzne dla torfowisk, żyznych lasów specyficznych dla dolin rzecznych. Konsekwencją takiego układu jest między innymi fakt, iż teren gminy Darłowo jest chyba najbogatszą gminą województwa zachodniopomorskiego pod względem licznych stanowisk mikołajka nadmorskiego. Tutaj też występuje jedno już, z niewielu tak bogatych pod względem botanicznym, torfowisk wysokich typu bałtyckiego (kopułowego), tj. „Słowińskie Błoto”.

3.4. Regionalizacja przyrodniczo-leśna

Wg Trampler i in. (1991) gmina Darłowo leży na obszarze I Bałtyckiej Krainy Przyrodniczo – Leśnej w dzielnicy Pasa Nadmorskiego mezoregionu Pobrzeża Słowińskiego. I dzielnicy Pobrzeża Słowińskiego, mezoregionu Równiny Słupskiej.

Gmina Darłowo leży na obszarze działania Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinku, Nadleśnictwa Sławno (98% Obszaru lasów) i w bardzo niewielkim zakresie Nadleśnictwa Karniszewice (2%). Lasy znajdują się także w zarządzie Urzędu Morskiego w Słupsku, oraz Agencji Nieruchomości Rolnej.

3.5. Regionalizacja faunistyczna

Gmina Darłowo wg zoogeograficznego podziału Polski (Kondracki 1988) leży na obszarze krainy Południowobałtyckiej, dzielnicy Bałtyckiej.

Fauna tu występująca jest ściśle związana ze środowiskiem morskim i pobrzeżem Morza Bałtyckiego. Stąd gatunkami charakterystycznymi dla tego obszaru są minóg morski, ohar, biegus zmienny i nerpa.

4. Gleby

Utwory glebowe wykształciły się w zależności od zespołu czynników glebotwórczych – skały macierzystej, rzeźby terenu, klimatu, warunków hydrologicznych i roślinności. Pod względem genetycznym w gminie Darłowo dominują gleby brunatne oraz bielicowe wykształcone na utworach wodnolodowcowych i lodowcowych.

W zachodnio-środkowej części gminy występują gleby utworzone z osadów aluwialnych – mady oraz licznie reprezentowane są czarne ziemie, powstałe głównie w procesie przekształcenia torfów niskich. Te gleby także położone są w dolinach rzek Wieprzy i Grabowej. Występują tu również gleby brunatne. Powstały one głównie z glin zwałowych oraz piasków naglinowych. Od strony morza znajduje się pas gleb piaszczystych luźnych wydmych.

Zakwaszenie gleb w warunkach glebowo-klimatycznych gminy Darłowo jest powszechne (Studium 1997), a w ostatnich latach znacznie przyspieszone przez czynniki antropogeniczne oraz nieracjonalne nawożenie. Potwierdzają to systematyczne badania odczynu, z których wynika, że udział gleb kwaśnych zwiększa się w miarę upływu czasu, mimo używania nawozów wapniowych.

5. Hydrologia

5.1. Wody podziemne

Na obszarze gminy Darłowo nie wyznaczono żadnego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (WIOŚ 2002). W sąsiedztwie granic tej gminy, w gminie Malechowo i Sianów wyznaczono taki GZWP będący obszarem zarówno wysokiej ochrony, jak i najwyższej ochrony.

Wody podziemne stanowią dla gminy Darłowo podstawowe źródło zaopatrzenia w wodę. Głębokość występowania warstwy wodonośnej jest różna. Wg Studium (1997) na terenie gminy, znajduje się ponad 30 ujęć wód podziemnych, z których najważniejsze zlokalizowane były we wsiach: Dąbki, Dobiesław, Krupy, Słowino, Cisowo, Kowalewice, Rusko, Stary Jarosław. Ujęcia te nie posiadały wyznaczonych stref ochronnych.

Wg danych literaturowych główny użytkowy poziom wodonośny w północnej i centralnej części gminy występuje w osadach trzeciorzędowych na głębokości 40 - 100 m i czwartorzędowych na głębokości 20 - 40 m lub głębiej, lokalnie w utworach kredy. Jest dobrze izolowany od powierzchni, jedynie w rejonie Dąbek oraz Zakrzewa obserwuje się zjawisko zasolenia wód. Obserwuje się tu również dość duże leje depresyjne w wyniku nadmiernej eksploatacji ujęć, zwłaszcza na zespole ujęć w Dąbkach. W pozostałej, tj. w południowo-wschodniej części gminy główny poziom wodonośny występuje w utworach czwartorzędowych na poziomie 10 - 20 m. Jednocześnie nie jest już tak dobrze izolowany od powierzchniowych warstw ziemi i wód bieżących, a lokalnie występują osady dobrze przepuszczalne, stanowiące drogę ewentualnej infiltracji zanieczyszczeń do wód gruntowych, podziemnych. Takie zjawisko szczególnie występuje w rejonie Słowina i Starego Jarosławia. Jakościowo wody z utworów czwartorzędowych na ogół nie odbiegają od norm dla wód 3 % pitnych, poza pojawiającą się zwiększoną zawartością żelaza, usuwalną przy prostym uzdatnianiu wody. Stan bakteriologiczny tych wód nie budzi zastrzeżeń, z wyjątkiem nielicznych przypadków zanieczyszczeń występujących w rejonach bez izolacyjnego nakładu utworów nieprzepuszczalnych. Jakość wód podziemnych wykazuje ponadto wyraźną strefowość hydrochemiczną, co szczególnie uwidacznia się w pasie nadmorskim gminy Darłowo, gdzie wody charakteryzują się podwyższoną mineralizacją, wywołaną ascenzją ze starszego podłoża oraz – w mniejszym stopniu – zasoleniem odmorskim.

Woda podziemna wykorzystywana jest przede wszystkim na zaspokojenie potrzeb bytowych mieszkańców. Drugim głównym odbiorcą wód, zarówno podziemnych, jak i powierzchniowych jest przemysł, głównie spożywczy.

Pod względem konsumpcyjnym jakość wody w całej gminie jest zasadniczo zaliczana do dobrej. Poddawana jest ona jedynie prostemu uzdatnieniu. Rejony gdzie występują korzystne warunki zaopatrzenia w wodę to wsie Cisowo, Dobiesław i Krupy. Natomiast znacznie gorsze parametry woda miała jeszcze w końcu lat dziewięćdziesiątych w części wybrzeżowej w Bukowie Morskim i Dąbkach, a także w Barzowicach, Palczewicach, Sulimicach, Słowinie, Starym Jarosławiu i Zakrzewie. Przyczyną tego jest występowanie podwyższonego stężenia chlorków, co wynika z zasolenia złóż spowodowanego nadmierną

eksploatacja zasobów wodnych. Sytuacja ta z pewnością będzie się pogarszać. Również w rejonie w ujęciach wód występuje zasolenie wody.

W gminie Darłowo nie jest prowadzony monitoring stanu wód podziemnych. Najbliższy punkt pomiarowy (WIOŚ 2002) wód głębinowych prowadzący badania wg zasad monitoringu sieci krajowej znajduje się w miejscowości Jeziorzany (gm. Sławno) i Malechowo (gm. Malechowo). Woda w głębinowa w pierwszym z punktów badawczych posiada II/III klasę. Natomiast w Malechowie jest w I klasie.

5.2. Wody powierzchniowe

Pod względem zasobności w sieć hydrologiczną gminę Darłowo należy zaliczyć do bogatych. Składają się na to wody słone pochodzenia morskiego oraz wody lądowe (wody rzek, strumieni, kanałów i rowów melioracyjnych, a także wody jezior, małych oczek śródpolnych i śródleśnych oraz lokalnych bagien i terenów podmokłych).

Badany obszar znajduje się w zlewni Morza Bałtyckiego, która dzieli się na zlewnie cząstkowe.

Wody morskie

Północną granicę gminy stanowią wody morskie Morza Bałtyckiego. Nie wchodzi one jednak w granice administracyjne gminy. Stanowią one główny magnes, przyciągający rzesze turystów.

Wody lądowe

Wody gminy Darłowo są ściśle związane ze zlewnią Wieprzy i jej lewobrzeżnego dopływu – Grabowej, do których to rzek dopływają inne, mniejsze cieką. Drugą zlewnią, znacznie mniejszą, jest zlewnia rzeczki Główniczki. Wododział pomiędzy tymi dwoma zlewniami wyznaczają wzniesienia wysoczyzny morenowej przebiegającej na odcinku Darłowo miasto – Cisowo – Zakrzewo – Barzowice, osiągające wysokość 50 – 70 m budowane przez gliny zwałowe.

Wieprza liczy 111,7 km całkowitej długości. Powierzchnia jej dorzecza wynosi 2170,9 km², zaś spadek to 1,11 %. Jej źródła znajdują się w okolicy Bytowa, a rzeka wypływa z jeziora Białego na Pojezierzu Bytowskim. Do Morza Bałtyckiego wpada w Darłótku, tj. poza granicami gminy Darłowo. Na odcinku gminy Darłowo nurt Wieprzy silnie meandruje, miejscami w kilkumetrowych wąwozach. Rzeka na tych odcinkach posiada duży walor krajobrazowy. Takie miejsca występują przede wszystkim pomiędzy granicą gminy a

miejscością Zielnowo. Natomiast w rejonie wsi Zakrzewa rzeka rozlewa się w szerokiej płaskiej dolinie. W takim kształcie dopływa do granicy gminy Darłowo i miasta Darłowo.

Na całej długości Wieprza przyjmuje liczne dopływy. W gminie Darłowo zasilają ją Krupianka (lewy dopływ), Moszczenica (lewy dopływ), Łąkawica (lewy dopływ wpływająca do Wieprzy w mieście Darłowie), Stobnica (prawy dopływ), a także Rudzień (prawy dopływ Stobnicy).

Jakość wód w przekroju w Starym Krakowie (km 20,6), wg danych WIOŚ (2002) przekraczała normy klasy III w 19% badań, w 62% – odpowiadała normom tej klasy, a w pozostałych 19% spełnione były wymagania dla wód klasy II. Granicę norm ustaloną dla wód III klasy przekraczały wartości miana Coli (15% badań) oraz stężenia azotu azotynowego i fosforu ogólnego (4% wyników). W porównaniu do oceny z 2000 roku stwierdzono wzrost stężenia azotynów oraz zanieczyszczenia rzeki bakteriami Coli (z klasy III do n.o.n.).

Grabowa liczy 74 km długości, a powierzchnia jej dorzecza wynosi 536 km². Jest lewym, największym dopływem Wieprzy. Wpada do niej w pobliżu portu w Darłótku, tj. poza granicami gminy Darłowo. Swój początek bierze na Pojezierzu Bytowskim, na północ od jeziora Bobięcińskiego. W budowie geologicznej zlewni dominują utwory piaszczyste. Nielicznie występują pagórki morenowe zbudowane z glin zwałowych. Dno doliny rzeki jest na ogół wysłane torfem i zmeliorowane, a gęsta sieć rowów melioracyjnych łączy się bezpośrednio z korytem Grabowej.

Na całej długości rzeka przyjmuje liczne dopływy. W gminie Darłowo zasilają ją: Czernica (prawy dopływ), Dąbrowa Bukowa (prawy dopływ), Rów Wiekowski (lewy dopływ odprowadzający m.in. oczyszczone ścieki z oczyszczalni ścieków w Wiekowie).

Wyniki oceny bezpośredniej wód Grabowej przed ujściem do Wieprzy (km 18,0), wg danych WIOŚ (2002), wykazały nadmierne zanieczyszczenie wody w 15% wykonanych badań, w 46% jakość wody spełniała wymagania III klasy czystości, a w 38% odpowiadała normom klasy II. Wielkości pozaklasowe osiągnęło 12% oznaczeń miana Coli oraz 3% azotu azotynowego. W porównaniu do roku poprzedniego stwierdzono niewielki wzrost stężenia azotynów w wodzie oraz pogorszenie stanu sanitarnego (z klasy III do pozaklasowych). Obie rzeki są szczególnie cenne dla wędkarzy z uwagi na bogactwo występowania różnych gatunków ryb, w tym łososiowatych. Również uważane są za rzeki atrakcyjne do uprawiania kajakarstwa.

Główniczka zwana też Głównym Rowem – zasila wody jeziora Wicko. Elementy jej zlewni występują w północnej części gminy. Przepływa ona przez gminę środkiem szerokiego kompleksu łąk. Zlewnia tej rzeczki posiada połączenie ze zlewnią jeziora Kopań. W zlewni tego jeziora znajduje się także Świdnik, którego jedna z gałęzi wypływa spod Barzowic.

Martwa Woda posiada bardzo niewielką zlewnię tworzoną z kanałów melioracyjnych istniejących pod Bobolinem. Sieć ta jest ściśle powiązana ze zlewnią Grabowej i jeziorem Bukowo. Martwa Woda ma swoje ujście na zachód od tej miejscowości. Jest ono w większości roku zasypane piaskiem.

Sieć wodna jezior przymorskich

W gminie występuje dwa jeziora przymorskie: Bukowo i Kopań, które posiadają swoje zlewnie.

Jezioro Bukowo to dawna zatoka morska, utworzona w płytkim obniżeniu równin nadmorskich odciętych Mierzeją Bukowską od morza. Bezpośrednie otoczenie jeziora stanowią zmeliorowane łąki, nieużytki, zabudowania, grunty orne i lasy. Jest to jezioro bogate w ryby, takie jak: węgorz, okoń, płoć, leszcz, szczupak, sandacz. Porośnięte szuwarami brzegi są ostoją i lęgowiskiem licznych gatunków ptactwa.

Powierzchnia zlewni całkowitej wynosi około 91 km². Wody jeziora zasilane są poprzez rowy melioracyjne i niewielkie ciek. Głównym dopływem jest Bagiennica, przepływająca przez wieś Bukowo Morskie i Nowy Rów, a także cały system kanałów melioracyjnych. Jezioro poprzez Kanał Szczuczy posiada połączenie z morzem. Kanał ten okresowo jest zasypywany piaskiem morskim.

Na granicy zlewni bezpośredniej (na wschodnim brzegu jeziora) położone są dwie wsie letniskowe: Dąbki i Bukowo Morskie. Od zachodu na mierzei znajduje się wieś letniskowa Dąbkowice. Ich obecność ma znaczący wpływ na jakość wód jeziora. W dalszej odległości od jeziora znajduje się 6 wsi.

Jezioro zajmuje powierzchnię 1 747,4 ha. Jego długość wynosi 8,8 km, szerokość 3,4 km, przy ponad 23 kilometrowej linii brzegowej. Jest to jezioro płytkie. Średnia głębokość wynosi 1,8 m, maksymalna 2,8 m. Jest to jezioro kryptodepresyjne i w przypadku przerwania przez morze mierzei do jeziora może wlewać się słona woda. Jego wody są często mieszane. Pojemność wodna zbiornika wynosi niewiele ponad 32 mln m³.

Kształt jeziora zawężony od zachodu stopniowo rozszerza się ku wschodowi. Wody jeziora posiadają II/III klasę czystości. Badania letnie prowadzone przez WIOŚ (1999) wykazały, że wody jeziora były dostatecznie natlenione. Wody jeziora Bukowo w badaniach

prowadzonych przez WIOŚ wykazują wysoką zawartość związków organicznych i bardzo wysoką zawartość związków azotu, a także nadmierny rozwój fitoplanktonu. Maksymalna koncentracja chlorofilu w wodach tego jeziora wyniosła 213,3 mg/m³.

Osady z jeziora Bukowo pobrano w najgłębszym miejscu, w latach 90-tych XX w., zawierały 10,3 % związków węgla organicznego oraz bardzo niską ilość wapnia – 2,1 %. Stwierdzono wówczas nieznacznie podwyższoną koncentrację wanadu i rtęci.

Jezioro Kopań zwane też czasami Witowskim - to dawna zatoka morska, utworzona w płytkim obniżeniu równin nadmorskich odciętych mierzeją od morza. W bezpośrednim otoczeniu jeziora przeważają grunty orne, które stanowią 70% powierzchni zlewni. Udział lasów wynosi tylko ok. 3%, a 27% zajmują łąki i mokradła. Jest ono bogate w ryby, i stanowi łęgowisko i ostoję licznych gatunków ptactwa. Brzegi jeziora nie zostały zagospodarowane rekreacyjnie ze względu na bardzo niekorzystne warunki terenowe (mokradła, teren bagienny gęsto porośnięty roślinnością). Fitoplankton jeziora charakteryzowała różnorodność gatunkowa okrzemek, zielenic i sinic. Latem wyraźnym dominantem wśród okrzemek była *Navicula gracilis*, a wśród sinic *Oscillatoria brevis*. Brak było wyraźnej dominacji wśród zielenic, a bruzdnice występowały w niewielkich ilościach. W zooplanktonie przewagę uzyskiwały wrotki, a wśród nich gatunki z rodzaju *Keratella*, charakterystyczne dla wód o wysokiej trofii. Wioślarki i widłonogi reprezentowane były przez gatunki charakterystyczne dla wód â-mezo i oligosaprobowych (średnio- i skąpożywnych). Organizmy bentosowe reprezentowane były przez rodzaj *Chironomus*, charakterystyczny dla wód polisaprobowych. Ponadto stwierdzono obecność larw wodzieni (*Chaoborus*), które występują w różnych typach wód.

Ze wzgórz morenowych leżących na wschód od jeziora rozciąga się piękny widok na jezioro i wąską mierzeję oddzielającą je od Bałtyku. Około 300 metrów na północny zachód od wsi Kopań, przy brzegu jeziora, znajduje się nizinne, owalne grodzisko datowane na IX-X wiek n.e.

Zajmuje powierzchnię 789,7 ha. Jego długość wynosi 5 km, a szerokość 2,2 km. Jest to płytkie jezioro. Średnia głębokość wynosi 1,9 m, zaś maksymalna 3,9 m. Jest to jezioro kryptodepresyjne i w przypadku przerwania przez morze mierzeję, co dawniej zdarzało się podczas silnych sztormów, do jeziora wlewa się słona woda. Bardzo płytki zbiornik mocno nagrzewa się w ciągu lata, co sprzyja rozwojowi glonów i roślinności przybrzeżnej.

Jest akwenem zasilanym przez niewielkie cieką o charakterze rowów melioracyjnych. Największy z dopływów prowadzi wody z rejonu wsi Wicie. Jezioro od morza jest oddzielone wąską, piaszczystą mierzeją. Kanał łączący jezioro z morzem jest często niedrożny ze względu na jego częściowe lub całkowite zasypanie piaskiem. Przepływ wody odbywa się w stronę morza lub w stronę jeziora w zależności od kierunku wiatru. W czasie sztormów lub silnych wiatrów masy wodne jeziora ulegają ciągłemu falowaniu i mieszaniu.

Ośrodki wczasowe są zlokalizowane jedynie we wsi Wicie. Cała miejscowość jest skanalizowana. Natomiast wsie Palczewice i Kopań nie mają uporządkowanej gospodarki wodnościekowej. Wpływa to negatywnie na jakość wody jeziora oraz jego dopływów, o czym świadczy obniżony stan sanitarny wód jeziora oraz zły stan sanitarny dopływów. Wody jeziora, na podstawie badań wykonanych w 2001 r. (dane WIOŚ 2002), zaliczone do III klasy czystości. Wyniki badań bakteriologicznych spełniały normy II klasy. Jezioro posiada stosunkowo korzystne warunki morfometryczno-zlewniowe – II kategoria, które zapewniają mu dość dobrą odporność na degradację. Wody jeziora pozostają pod wpływem wód morskich, które dopływają za pośrednictwem kanału. W związku z zasoleniem przewodność elektrolityczna właściwa nie spełnia wymagań III klasy.

Jezioro Kopań zalicza się do zbiorników niestratyfikowanych. W jego płytkich wodach następuje pełne mieszanie i dlatego w całej masie wodnej temperatura jest jednolita, a natlenienie wód – wysokie.

Wody jeziora charakteryzowały się bardzo dużą zawartością substancji organicznych, bardzo wysokimi stężeniami związków azotowych i wysokimi stężeniami związków fosforowych.

6. Klimat

Tutejszy klimat kształtowany jest przede wszystkim pod wpływem morskich mas powietrza (oddziaływanie Bałtyku) i przewagi wiatrów zachodnich i północno-zachodnich. Efektem zróżnicowania termicznego wód Bałtyku, wód jezior przy morskich oraz lądu jest występowanie bryzy morskiej i lądowej (cechującej się różnym stopniem wilgotności oraz zróżnicowaną obecnością cząsteczek chlorku sodu), łagodnymi zimami, chłodniejszymi miesiącami letnimi niż to ma miejsce w głębi lądu, późniejszą wiosną, w porównaniu nawet z południową i środkową częścią województwa, dłuższą jesienią.

Wiatry wiejące z różnych kierunków stanowią przyczynę falowania wód morskich i przenoszenia przez wodę dużych ilości piasku i żwiru, osadzanego następnie w formie plaży oraz tworzenia wydmy nadmorskich.

Większość obszaru gminy Darłowo, zgodnie z podziałem dokonany przez Prawdzica (1962), znajduje się w I Krainie Klimatycznej - Nadmorskiej. Charakteryzują go, wg tego autora, niska temperatura w okresie maj - lipiec i najmniejsza w dawnym województwie koszalińskim liczba dni gorących, jednocześnie najkrótsza i najpóźniej zaczynająca się zima, najmniejsza liczba dni z pokrywą śniegową, a największa z odwilżą, długi okres bez przymrozków, wreszcie najmniejsze średnie amplitudy dobowe. Bardzo skąpe w okresie V—VII opady w pasie nadmorskim stopniowo zwiększają się w miarę oddalania się od morza. Terminy zbioru zbóż są spóźnione.

Natomiast fragment południowo-wschodni i wschodni gminy leży zgodnie z w/w podziałem w III Krainie Klimatycznej – północnego pasa Pojezierza Pomorskiego. Kraina ta obejmuje prawie cały obszar Ziemi Sławińskiej. Odróżnia się od I Krainy – Nadmorskiej bardziej surowymi warunkami temperaturowymi i większymi opadami, a ich optimum przypada na sierpień. Również wrzesień na tym obszarze klimatycznym charakteryzuje się obfitszymi opadami. Element ten ma niewątpliwy wpływ na tworzenie się i funkcjonowanie torfowisk, w szczególności wysokich i przejściowych.

Cechą charakterystyczną są także długotrwałe wiosenne przymrozki występujące w dolinach rzecznych o podłożu torfowym, w tym w dolinie Grabowej.

Mikołajski (1966) podaje, że wpływ klimatyczny Bałtyku ogranicza się do samego wąskiego pasa nadmorskiego. Wyraża się to w przede wszystkim w opóźnieniu pór fenologicznych na wybrzeżu i w przyległych partiach przybałtyckich moren dennych. Opóźniająco działają także występujące tu jeziora przymorskie, które dla stopienia lodów chłoną na wiosnę duże ilości ciepła i wpływają ochładzająco, a tym samym hamująco na rozkwit roślinności; jesienią zaś jako pokaźne magazyny ciepła przesuwając okres zimowy, przedłużają jesień. Autor ten podaje, że w całym byłym województwie koszalińskim wiosna przychodzi najpóźniej na wybrzeże między Darłowem a Ustką.

Mikroklimat gminy Darłowo charakteryzuje się dużym nasłonecznieniem i znaczną wilgotnością powietrza. Ze względu na obecność w cząsteczkach wody cząsteczek jodu i soli kuchennej, morską bryza jest uważana za wybitnie leczniczą dla ludzi. Ona też warunkuje na obszarach nadbrzeżnych występowanie gatunków roślin określanych jako słonolubne, tworzących zbiorowiska solniskowe.

Średnia temperatura stycznia waha się od -1°C nad morzem do $-2,5^{\circ}\text{C}$ w głębi terenu. Średnia lipca jest od $16,5$ do 17°C . Średnia roku wynosi $6,5^{\circ}\text{C}$. Temperatura wody morskiej, która decyduje o sezonie kąpielowym osiąga $16 - 18^{\circ}\text{C}$ w miesiącach VI – VIII.

Pod względem nasłonecznienia jest to jeden z najkorzystniejszych regionów kraju gdzie w miesiącach VI – VII wartość nasłonecznienia wynosi średnio 8 godzin w ciągu doby.

Opady są w granicach 600 – 650 mm w ciągu roku, stanowi to średni opad, jaki jest w Polsce.

Ważniejsze parametry klimatyczne (wg danych posterunku meteorologicznego w mieście Darłowie):

Wyszczególnienie parametru	Wartość parametru
Temperatura stycznia w $^{\circ}\text{C}$	-1/ - 2,5
Temperatura lipca w $^{\circ}\text{C}$	16,5 / 17
Temperatura roku w $^{\circ}\text{C}$	6,5
Średnioroczna amplituda temperatur w $^{\circ}\text{C}$	17,7
Średnia długość okresu wegetacyjnego	ponad 210 dni
Średnia data początku okresu wegetacyjnego	przed 10 IV
Średnia data końca okresu wegetacyjnego	po 6 XI
Średnia data początku zimy	po 5 I
Średnia liczba dni gorących	poniżej 10
Liczba dni z mrozem	27
Liczba dni z przymrozkami	84
Liczba dni upalnych	8
Liczba dni zimy	88
Wilgotność w %	84
Suma rocznych opadów w mm	627 (w przedziale 600 – 650)

Nadmorskie miejscowości gminy Darłowo położone na krańcach Zatoki Koszalińskiej mają najmniejszą liczbę dni komfortu termicznego na polskim wybrzeżu, a mianowicie około 30 dni. W sezonie kąpielowym, trwającym tutaj około 90 dni (11-15 VI – 20 IX), wartość normalnej temperatury efektywnej wynosi średnio 11°C . Są to, więc warunki lekko chłodne w przypadku kąpieli powietrznych. Na podkreślenie zasługuje fakt, że w Świnoujściu notuje się ok. 57 dni, a w Międzyzdrojach aż ok. 95 dni komfortu termicznego. Początek i koniec okresu z warunkami komfortu w Zatoce Koszalińskiej określają w nadmorskich miejscowościach gminy Darłowo położonych na krańcach tej zatoki 19 VII – 06 IX. W rosyjskich badaniach przy ocenie warunków kąpieli powietrznych jako komfort przyjmuje się temperaturę efektywną od 12 do 16° . Decydujący wpływ na organizm człowieka wywiera ochładzające

działanie wiatru. Za dogodnie dla plażowania przyjmuje się ciszę, wiatry bardzo słabe i słabe (0-5 m/s). W nadmorskich miejscowościach gminy Darłowo w ponad 20 % dni półrocza letniego wiatr osiąga prędkość od 6 m/s wzwyż.

Specyficzny mikroklimat kształtujący się pod wpływem morza pozwala na różnorodne zabiegi klimatoterapeutyczne, a szczególnie kąpiele powietrzne, słoneczne, wodne oraz inhalacje aerozolu morskiego. Klimat nadmorski jest silnie bodźcowy ze względu na stały ruch powietrza, jego czystość, dużą wilgotność i wysoką zawartość jodu. W porównaniu z lądowym charakteryzuje się większym nasłonecznieniem, szczególnie w miesiącach wiosennych i letnich oraz dużą ilością promieniowania ultrafioletowego, stwarzając odpowiednie warunki do aeroterapii.

Szczególną rolę w zakresie warunków życia odgrywa w tej gminie wiatr. Przede wszystkim kształtuje on krajobraz wybrzeża nadmorskiego. Poprzez swoją działalność bezpośrednią (przenoszenie piasku) bądź też pośrednią (wywoływanie falowania i prądów morskich) buduje lub niszczy plażę, wydmy i mierzeje tu występujące. Do momentu powstania roślinności wiążącej piasek pochodzący z dna morskiego, utworzone z niego wydmy zasypywały nadbrzeżne jeziora albo też przykrywały grubą warstwą utwory polodowcowe. W wyniku tych procesów powstały znacznych rozmiarów wały wydmore. Najdalej położone od brzegu, a więc najszybciej utrwalone noszą obecnie nazwę wydmy brunatnych. Pomiędzy wydumą białą a brunatną znajdują się wydmy szare, przeważnie zabezpieczone przed rozwiewaniem krzewami i roślinami sucholubnymi. Liczne obniżenia międzywydmore są na ogół terenami bagiennymi.

II. WALORYZACJA BOTANICZNA

Celem waloryzacji botanicznej było rozpoznanie aktualnego stanu szaty roślinnej w gminie w różnych ekosystemach i fizjocenozach oraz wyszukanie cennych fragmentów przyrody, które nie mogą być narażone na zniszczenie w wyniku działań gospodarczych. Badaniami terenowymi objęto cały obszar gminy. W opracowaniu szaty roślinnej główną uwagę skierowano na fitocenozy w ekosystemach charakterystycznych dla tego obszaru oraz na rejestrowanie gatunków roślin cennych, rzadkich bądź zagrożonych wyginięciem.

1. Dotychczasowy stan wiedzy o szacie roślinnej i florze gminy

Interesująca flora wybranych ekosystemów gminy Darłowo była przedmiotem fragmentarycznych badań już w okresie przedwojennym. W literaturze historycznej, w pracach Müllera (1904) i Holzfussa (1933) zamieszczone są wzmianki na temat stanowisk niektórych gatunków roślin. Po wojnie, wyniki studiów nad borami nadmorskimi publikował Wojterski (1964), zamieszczając zdjęcia fitosocjologiczne wykonane w okolicy jeziora Kopań. Stanowiska roślin wodnych i błotnych, m.in. z jeziorem Bukowo, znajdują się w opracowaniu Dąbskiej (1978), a zbiorowiskami leśnymi i torfowiskowymi oraz problematyką ich ochrony zajęła się Jasnowska wraz z zespołem (Jasnowska i in. 1996a, b, c, d). W pracy tej ujęte zostało m.in. Słowińskie Błoto – rezerwat i obszar Natura 2000 (przewidziany do ochrony) obejmujący torfowisko atlantyckie i bór bagienny. Obiekt ten penetrowany był już w latach 70-tych XX w. przez Herbichową (1992), a porosty badał tam Fałtynowicz (1997). Zwięzłe charakterystyki parków w Palczewicach i Bukowie znajdują się w pracy Kownasa i Sienickiej (1965). Wyjątkowo mało informacji na temat przyrody gminy jest w posiadaniu jednostek administracji zarówno leśnej jak i gminnej. W materiałach gminnych znajdują się dość szczegółowe karty starych cmentarzy oraz wykaz, dotychczas zinwentaryzowanych, drzew o wymiarach pomnikowych, a także dane dotyczące jedyne go użytku ekologicznego, jaki został powołany na terenie gminy Darłowo.

2. Charakterystyka roślinności gminy

2.1. Roślinność potencjalna

Mapa potencjalnej roślinności naturalnej (Matuszkiewicz i in. 1995), na terenie gminy Darłowo przedstawia mozaikowy układ zbiorowisk. Obszar ten charakteryzuje się dużą różnorodnością siedlisk. Potencjalnie występuje tutaj dziewięć zbiorowisk, wśród których najwięcej powierzchni zajmują: żyzna buczyna niżowa (*Melico-Fagetum*), grądy subatlantyckie bukowo-dębowo-grabowe (*Stellario-Carpinetum*) w swej postaci pomorskiej ubogiej i subatlantycka wilgotna dąbrowa acidofilna (*Betulo-Quercetum roboris*). Dwie pierwsze z wymienionych fitocenoz tworzą bardziej zwarte płaty, natomiast trzecia charakteryzuje się mniejszymi płatami, rozproszonymi głównie w północnej i północno-zachodniej części gminy. Wzdłuż rzeki Grabowa oraz na niewielkich powierzchniach na pozostałym obszarze znajdują się siedliska olsu środkowoeuropejskiego (*Carici elongatae-Alnetum* sensu lato = *Ribo nigri-Alnetum* i *Sphagno squarrosi-Alnetum*). Wąskim pasem, wzdłuż wybrzeża, potencjalnie wykształca się nadmorski sosnowy bór bażynowy (*Empetro nigri-Pinetum*). Natomiast znajdujące się w środkowej części gminy Słowińskie Błota powstały na siedliskach: kontynentalnego boru bagiennego (*Vaccinio uliginosi-Pinetum*) oraz mszaru wysoko torfowiskowego (*Sphagnetalia magellanici*). Ponadto potencjalnie na badanym obszarze mogą występować niżowe łągi olszowe i jesionowo-olszowe siedlisk wodogruntowych, okresowo lekko zabagnione (*Circeo-Alnetum*) oraz subatlantyckie acidofilne lasy bukowo-dębowe typu pomorskiego (*Fago-Quercetum petraeae*).

2.2. Roślinność rzeczywista

2.2.1. Ekosystemy jeziorne i rzeczne

Ekosystemy rzeczne i jeziorne należą do najczęściej występujących i najbardziej interesujących elementów szaty roślinnej gminy. Związane są z dwoma jeziorami – Bukowo i Kopań oraz z rzekami Wieprzą i Grabową. Rzeka Grabowa, na obszarze gminy Darłowo jest uregulowana i nie zachowała naturalnego charakteru, toteż roślinność towarzysząca jej nurtowi jest bardzo silnie antropogenicznie przekształcona. Tworzy ona miejscami stosunkowo wąski pas szuwarów trzcinowych lub turzycowych budowany przez pospolite gatunki hydrofitów jak, np. turzycza zaostzona (*Carex gracilis*), turzycza dzióbkwata (*Carex rostrata*), żabieniec babka wodna (*Alisma plantago-aquatica*), jeżogłówka gałęzista (*Sparganium ramosum*) lub trzcina (*Phragmites australis*). Nierzadko też w sąsiedztwie nurtu znajdują się zarośla łożowe *Salicetum pentandro-Cinereae*. Rzeka Wieprza płynie doliną o zmiennej szerokości w większości przez tereny rolnicze. W wielu miejscach jej korytu

towarzyszą starorzecza i rozlewiska – eutroficzne, astatyczne zbiorniki otoczone zaroślami łożowymi i porośnięte zbiorowiskami szuwarowym. Zwłaszcza starorzecza Wieprzy na odcinku od Zieleniewa do Racisława stanowią interesujące układy ekologiczne zbiorowisk szuwarowych, wodnych, welonowych, łąkowych i zaroślowych przenikających się wzajemnie. Zanotowano tam występowanie: *Caricetum acutiformis*, *Caricetum gracilis*, *Caricetum rostratae*, *Phragmitetum australis*, *Typhetum latifoliae*, *Sparganietum erecti*, *Sparganio-Glycerietum fluitantis* i *Iridetum pseudoacori*. Lustro wody wewnątrz zarośli i szuwarów porasta często *Hydrocharitetum morsus-ranae* z masowym udziałem osoki aloesowatej (*Stratiotes aloides*) lub też zbiorowisko skrzypu bagiennego *Equisetetum fluviatilis*. Wypłycone, muliste dna płytkich zbiorników pokryte są przez płyty *Oenantho-Rorippetum* lub *Glycerietum maximae*, a niewielkie oczka wodne w całości zarośnięte są przez pleustonowe zbiorowiska rzęs - *Spirodeletum polyrhizaea*. Odkryte, bardziej wyniesione polanki wśród łożowisk i rozlewisk są miejscami, na których najczęściej występują fitocenozy wilgotnych łąk. Są to miejsca wypasane latem, kiedy poziom wody jest niski, co sprawia, że stają się one dostępne dla zwierząt. Na granicy łąk i szuwarów lub na skrajach zakrzewień bardzo bujnie rozrasta się *Urtico-Calystegietum sepium*, oraz rzadko *Cuscuta-Calystegietum sepium* z pokrzywami spletanymi pędami kielisznika zaroślowego (*Calystegia sepium*) i kianiaki pospolitej (*Cuscuta europea*). W nurcie rzeki Wieprzy bardzo często spotyka się płyty włosieniczników – *Ranunculetum fluitantis* oraz *Elodeetum canadensis*, *Potametum perfoliati* i *Potametum pectinati*, a także fragmentarycznie wykształcone (z dominacją strzałki wodnej) *Sagitario-Sparganietum emersi*. Tuż przy brzegu rosną, malownicze w trakcie kwitnienia, kępy łączenia baldaszkowatego (*Butomus umbellatus*). Natomiast na mulistych, odkrytych brzegach występuje zespół okrzężnicy bagiennnej *Hottonietum palustris*.

Urozmaicony szuwar wykształcił się pasmowo lub mozaikowo na brzegach jezior, zwłaszcza w zachodniej części jeziora Kopań. Od strony wody płaski litoral porasta szuwar oczeretowy *Scirpetum lacustris* i *Typhetum angustifoliae* oraz *Scirpetum maritimi* z oczeretem Tabernemontana (*Schoenoplectus tabernemontani*). Za nimi, w stronę lądu rozciąga się szuwar trzcinowy w mozaice z szuwarem turzycowym *Caricetum elatae*, *Caricetum rostratae*, *Caricetum acutiformis*, *Caricetum gracilis*, *Glycerietum maximae*, *Eleocharitetum palustris* i *Equisetetum fluviatilis*. Za strefą szuwarów bardzo często spotyka się zbiorowisko welonowe *Calystegio-Angelicetum archangelicetum litoralis*. W wodzie, pod wołokiem zasuszonych szczątków trzcin oraz turzyc w niektórych miejscach znajdują się płyty zbiorowiska z pływaczem zwyczajnym - *Utricularia vulgaris*. Na południowym brzegu

jeziora występują płaty *Scirpetum maritimi* z sitowcem nadmorskim (*Bulboschoenus maritimus*) i oczeretem Tabernemontana (*Schoenoplectus tabernemontani*). Niekiedy, w silnie podmokłych miejscach, zwykle w strefie kontaktowej między szuwarami i łąką zanotowano zbiorowisko z świbką nadmorską *Triglochin maritimum*, natomiast w miejscach bardziej suchych znajdują się fitocenozy *Caricetum vulpine*, lub rzadziej, *Caricetum distiche*. W zagłębieniach oddalonych nieco od misy jeziornej duże powierzchnie zajmują *Caricetum vesicariae*, *Caricetum elatae* i *Scirpetum sylvatici* wraz z szuwarem pałkowym. Wśród zbiorowisk w wodzie jeziora Kopań stwierdzono występowanie *Charetum asperae* (na wypłyconych, piaszczysto-mulistych brzegach jeziora) oraz zespoły hydromakrofitów *Potametum natantis*, *Potametum lucentis*, *Hydrocharitetum morsus-ranae*, *Lemnetum trisulcae*, *Ranunculetum circinatis*, *Myriophylletum verticillati*, *Ceratophylletum demersi*. Wiele spośród hydromakrofitów przenika także do rowów kontaktujących się z jeziorem, nie tworzą one jednak zbiorowisk, które można jednoznacznie zaklasyfikować fitosocjologicznie. Przykładowo, w rowie, przy zachodnim brzegu jeziora Kopań zlokalizowano zbiorowisko z *Ranunculus aqualis* i *Chara polyacantha*.

Jeziorno Bukowo otoczone jest szerokim pasem szuwaru trzcinowego *Phragmitetum australis*.

2.2.2. Ekosystemy łąkowe

Łąki i pastwiska zajmują ok. 19,5% powierzchni gminy. Duże kompleksy łąk zlokalizowane w dolinach rzek Wieprzy, Grabowej oraz ich dopływów, a także na obszarze delt tych rzek, gdzie porastają rozległe poldery. Są to w większości łąki zmeliorowane, pocięte gęstą siecią rowów i intensywnie użytkowane. W sytuacji zmniejszonego w ostatnim czasie poziomu opadów, nadrzeczne zbiorowiska łąkowe są wyraźnie przesuszone i zubożałe florystycznie.

Na łąkach nadrzecznych (np. koło Kowalewic, Jeżyc i Krup) dominują dwa zbiorowiska: z tomką wonną, kłosówką wełnistą i jaskrem ostrym (*Anthoxanthum odoratum*, *Holcus lanatus* i *Ranunculus acris*) oraz ze śmiałkiem darniowym (*Deschampsia cespitosa*). Ciekawsze florystycznie fitocenozy skupiają się jedynie przy rowach i w obniżeniach terenu oraz w silnie uwilgotnionym rejonie starorzeczy, np. w okolicy Zakrzewa Dolnego. Spotyka się tam często płaty *Angelico-Cirsietum oleracei*, natomiast wzdłuż rowów i w zagłębieniach rosną fitocenozy *Filipendulo-Geraniatum*, *Scirpetum sylvatici* i *Lysimachio vulgaris-Filipenduletum*. Ujścia rzek – zmeliorowane jeszcze w okresie przedwojennym delty zamienione w poldery, porośnięte są rozległymi łąkami turzycowymi – *Caricetum gracilis*

oraz zubożałymi florystycznie *Caricetum cespitosae*, *Junco-Molinietum* i *Molinietum caeruleae*. Niekiedy jednak spotyka się tam dobrze wykształcone łąki wyczyńcowe *Alopecuretum pratensis* (np. w okolicy Żukowa Morskiego) Na wałach wzdłuż Grabowej zanotowano występowanie zbiorowiska nawiązującego do *Potentillo-Festucetum arundinaceae*, z dominacją kostrzewy trzcinowej (*Festuca arundinacea*) i kończyny rozesełanej (*Trifolium repens*). Jednak najbardziej interesujące zbiorowiska łąkowe znajdują się w okolicy jeziora Kopań, na jego wschodnim i zachodnim brzegu. Obszary te różnią się między sobą zarówno poziomem odwodnienia jak i sposobem użytkowania łąk. Na nieużytkowanym gospodarczo, wschodnim brzegu, zbiorowiska łąkowe wykształciły się w charakterystyczny, strefowy sposób, w zależności od odległości od jeziora i co za tym idzie – od rodzaju i stopnia uwodnienia podłoża. Na obszarze tym jest tylko kilka rowów i w większości są one znacznie zarośnięte. W pobliżu jeziora dominują fitocenozy szuwarowe, na miejscach oddalonych od brzegu i bardziej wyniesionych rozwinęła się łąka mszysta niskoturzykowa *Carici canescentis-Agrostitetum caninae* z udziałem wełnianki wąskolistnej (*Eriophorum angustifolium*). Graniczy ona (od strony lądu) z murawą psammofilną *Diantho-Armerietum elongatae*. Jej płyty, barwnym kobiercem tymianku piaskowego, jastrzębca kosmaczka i zawciągu pospolitego, porastają szerokie, piaszczyste pobocza dróg. W części zachodniej jeziora znajdują się rozległe, odwadniane systemem równoległych rowów melioracyjnych łąki świeże, użytkowane ekstensywnie. Część rowów jest oczyszczana i pogłębiana. Taki sposób użytkowania, jak i zbliżony na całym obszarze poziom uwodnienia, ma wpływ na ekosystemy łąkowe. Tworzą one mozaikę zbiorowisk turzycowych, przenikających się wzajemnie. Wśród nich szczególną uwagę zwraca zespół turzycy dwustronnej *Caricetum distichae*, który dość rzadko notowany jest w Polsce. Wykształcił się on tutaj na słabo zasolonym torfie. Budowany jest przez średnio wysokie turzyce rozłogowe ze znacznym udziałem gatunków łąkowych. Występuje tutaj także gatunek halofilny świbka morska *Triglochin maritimum*. Ponadto na tym obszarze spotyka się zbiorowiska *Caricetum nigrae*, *Caricetum gracilis*, *Caricetum vesicariae*, *Caricetum rostratae*, *Phalaridetum arundinaceae*. W płatach wszystkich tych zespołów rosną gatunki wilgotnych łąk oraz torfowisk przejściowych jak, np. kukułka szerokolistna (*Dactylorhiza mayalis*), knieć błotna (*Caltha palustris*), siedmiopalecznik błotny (*Comarum palustre*), komonica błotna (*Lothus uliginosus*), niezapominajka błotna (*Myosotis palustris*), przytulia bagienna (*Galium uliginosum*), turzyca pospolita (*Carex nigra*) i kuklik zwisły (*Geum rivale*).

Łąki świeże spotyka się na terenie gminy znacznie rzadziej, niemal wyłącznie na gliniastych pagórkach, np. koło Sulimic czy Zakrzewa. Reprezentowane są one przez dwa zespoły: *Lolio-Cynosuretum* oraz *Arrhenatheretum elatioris*.

2.2.3. Ekosystemy torfowiskowe

Torfowiska są rzadkim elementem szaty roślinnej gminy. Wśród nich dominują torfowiska niskie wykształcające się w dolinach rzecznych, bezodpływowych zagłębieniach i jako kolejne stadium sukcesyjne w procesie łądowania jezior. Formację roślinną tych torfowisk stanowią szuwały turzycowiskowe, m.in. *Caricetum rostrate*, *Caricetum vesicariae*, *Carici canescentis-Agrostietum caninae*, lub łożowiska *Salicetum pentandro-Cinereae*. Na darniowych emersyjnych torfowiskach niskich wykształcają się zbiorowiska o fizjonomii niskich łąk, nawiązujące z jednej strony do szuwarów wielkoturzycowych, a z drugiej do torfowisk przejściowych lub do mokrych łąk. Nazwy zbiorowisk i ich występowanie podano przy opisie ekosystemów łąkowych i ekosystemów zaroślowych.

Torfowiska wysokie i przejściowe są rzadkością na terenie gminy. Do najcenniejszych obiektów przyrodniczych tego obszaru zalicza się torfowisko wysokie „Słowińskie Błoto”, które jest przewidziane do ochrony jako rezerwat i obszar Natura 2000. Należy ono do typu bałtyckiego torfowiska kopułowego. Zlokalizowane jest w Nadleśnictwie Karnieszewice, obręb Sławno i zajmuje powierzchnię około 106 ha. Jak wszystkie torfowiska tego typu ma charakterystyczny kształt kopuły. Roślinność na nim wykształca się strefowo. Na jego peryferiach znajduje się okrajek z fragmentami olsów *Sphagnosquarosi-Alnetum* i turzycowiskami *Caricetum caespitosae*. Zbocza kopuły porasta sosnowy bór bagienny *Vaccinio uliginosi-Pinetum*. Im bliżej wierzchowiny, tym las staje się coraz rzadszy i niższy, zaznacza się duży udział bagna zwyczajnego *Ledum palustre*. Jest to typowe dla zespołu *Ledo-Sphagnetum magellanicum*. Na wierzchowinie kopuły wykształcił się mszar kępkowo-dolinkowy *Sphagnetum magellanicum* z niewielkim udziałem karłowatej sosny *Pinus sylvestris f. turfosa*, a w niektórych miejscach występują niewielkie płyty zespołu przygiełki białej *Rhynchosporium albae*. Przez środek torfowiska został przekopany głęboki rów odwadniający. W konsekwencji nastąpiło częściowe odwodnienie kopuły i uległy podsuszeniu warstwy stropowe torfu. O tych procesach świadczy dość znaczny udział porostów, m.in. *Cladonia impexa*, *Cladonia sylvatica* oraz wrzosu *Calluna vulgaris*. Mimo to

torfowisko odznacza się nadal dużą naturalnością i powinno być jak najszybciej objęte ochroną.

Nieliczne też są na terenie gminy, małe, silnie zdegradowane torfowiska śródlądowe, np. w Nadleśnictwie Sławno, Leśnictwo Słowino, oddz. 122d, na którym z roślin naczyniowych stwierdzono, m.in. modrzewnicę pospolitą *Andromeda polifolia*, wełniankę pochwową *Eriophorum vaginatum*, wełniankę wąskolistną *Eriophorum angustifolium* i żurawinę błotną *Oxycoccus palustris*. Na skraju torfowiska rośnie bagno zwyczajne *Ledum palustre*.

2.2.4. Ekosystemy muraw napiaskowych

Na obszarze gminy Darłowo znajduje się 20-kilometrowy odcinek wybrzeża Bałtyku z szerokimi plażami i wydmami. Murawy napiaskowe wykształciły się głównie na wydmach przymorskich. Poza tym, jako zbiorowiska przejściowe, nawiązujące składem florystycznym do zespołów murawowych, spotyka się je na siedliskach udostępnionych przez człowieka - spiaszczonych wyrobiskach potorfowych oraz niektórych odłogach polnych. Murawy napiaskowe gminy zaliczane są do dwóch klas: *Ammophiletea* i *Koelerio glaucae-Corynephoretea canescentis*.

Z wydumą białą związane jest występowanie zespołu *Elymo-Ammophiletum honckenyetosum* (Kl. *Ammophiletea*). Jest to ubogie zbiorowisko budowane przez trawy wydmuchrzycę piaskową (*Elymus arenarius*) i piaskownicę zwyczajną (*Ammofila arenaria*) przystosowane do skrajnie ubożego, suchego siedliska ruchomych piasków. Często w płatach tego zespołu występują jeszcze dwa gatunki - honkenia piaskowa (*Honkenya peploides*) i rukiew nadmorska (*Cakile maritima*). Na zapleczu wydmy białej, na klifach i na wydmie szarej pojawiają się zbiorowiska z klasy *Koelerio glaucae-Corynephoretea canescentis*. Są to: *Helichryso-Jasionetum litoralis* z bardzo licznym udziałem mikołajka nadmorskiego (*Eryngium maritimum*) oraz storczyków z gatunku kruszczyk rdzawoczerwony (*Epipactis atrorubens*). Na klifach spotyka się często płaty *Trifolio-Anthyllidetum maritimae*, zwykle wykształcone facjalnie z dominacją groszku łąkowego (*Lathyrus pratensis* var. *velutinus*) lub przelotu pospolitego (*Anthyllis vulneraria* ssp. *maritima*). W ekotonie między borem nadmorskim i wydumą nierzadkie są fitocenozy *Carici arenariae-Empetretum nigri* z klasy *Nardo-Callunetea*, charakteryzujące się występowaniem turzycy piaskowej (*Carex arenaria*). Na wydmach sadzone są, w celu ich umocnienia, krzewy wierzby piaskowej (*Salix arenaria*). Napiaskowe zbiorowiska muraw psamofilnych rozwijają się przy drogach w strefie przymorskiej i są to najczęściej płaty *Diantho-Armerietum elongatae*, w której dominują: macierzanka piaskowa (*Thymus arenaria*), jastrzębiec kosmaczek (*Hieracium pilosella*) i

zawciąg pospolity (*Armeria maritima*) oraz trawy tomka wonna (*Anthoxanthum odoratum*), mietlica pospolita (*Agrostis capilaris*) i kosmatka polna (*Luzula campestris*).

Na odłogach polnych (np. w okolicy Kowalewiczek) wykształcają się przejściowe zbiorowiska antropogeniczne, nawiązujące składem florystycznym do muraw napiaskowych, jednak nie dające się jednoznacznie zaklasyfikować. Inicjalne zbiorowiska gatunków psammofilnych zarastają także piaszczyste miejsca po wyrobiskach torfu, często w takich miejscach występuje turzyca piaszkowa i tymianki.

2.2.5. Ekosystemy leśne i zaroślowe

Pomimo, że lasy zajmują zaledwie ok. 2% powierzchni gminy Darłowo, ich fragmenty przedstawiają nadal dużą wartość przyrodniczą. Największy kompleks leśny rozciąga się w kierunku południowo-północnym, od Jeżyczek do Krup. Oprócz tego las znajduje się na wschód od Bukowa Morskiego i nad Wieprzą - na obszarach położonych na wschód i zachód od Kowalewic oraz w obszarze nadmorskim, porastając wydmy szarą, niemal wzdłuż całego pasa wybrzeża. Na obszarach leśnych najczęściej spotyka się użytkowe lasy gospodarcze – monokultury sosnowe i świerkowe, sadzone często na siedliskach lasów liściastych. Znaczna domieszka gatunków liściastych, w tym dębów i buków sprawia, że nawiązują one do boru mieszanego – *Leucobryo-Pinetum*, zwłaszcza w miejscach występowania starodrzewów. Do jednych z najciekawszych zbiorowisk borowych zaliczyć można bory bagienne *Vaccinio uliginosi-Pinetum*. Otaczają one torfowisko kopułowe – rezerwat i obszar Natura 2000 „Słowińskie Błoto” (przewidziany do ochrony). Na obrzeżach tego torfowiska najczęściej rosną lasy mieszane *Fago-Quercetum* oraz fragmenty olsów – *Sphagnosquarosi-Alnetum*, a na drogach leśnych i polankach nierzadko wykształca się *Molinio-Pinetum*. Bór bagienno wykształcił się również w oddz. 122d Leśnictwo Słowino, Nadleśnictwo Sławno.

Las na wschód od Bukowa Morskiego przedstawia mozaikę różnych zbiorowisk, często znacznie przekształconych. Spotyka się jednak fragmenty starych buczyn – *Luzulo-Fagetum*, lasów mieszanych - *Fago-Quercetum* i *Betulo-Quercetum* oraz bardzo dobrze wykształcone fitocenozy olszy bagiennej *Sphagnosquarosi-Alnetum*. Przy drogach leśnych i ścieżkach występują tam zbiorowiska okrajkowe *Epilobio-Geranium robertianum*.

Pozostałości lasów nad Wieprzą, w okolicy Kowalewic to lasy mieszane z licznym udziałem wiciokrzewu pomorskiego - *Fago-Quercetum* oraz silnie zmienione fragmenty *Stelario-Carpinetum*.

Do najbardziej interesujących zbiorowisk leśnych zaliczyć można lasy i bory nadmorskie. Wydmy szare porastają, zwłaszcza na mierzejach jeziora Bukowo i Kopań,

stosunkowo dobrze zachowane są płaty *Empetro nigri-Pinetum*. Są to bory budowane przez sosnę zwyczajną z dużym udziałem sosny czarnej (*Pinus nigra*), sadzonej w celu umocnienia wydm. Spotyka się w nich liczne populacje rzadkich oraz chronionych gatunków roślin - paprotkę zwyczajną (*Polypodium vulgare*), gruszycki – mniejszą, zielonawą, średnią (*Pyrola minor*, *P. chlorata* *P. media*) oraz korzeniówkę pospolitą (*Monotropa hypopitys*) i tajeżę jednostronną (*Goodyera repens*). W strefie nadmorskiej występują także fitocenozy boru świeżego - *Leucobryo-Pinetum*, a w pewnym oddaleniu od brzegu morskiego *Betulo-Quercetum*, w którego dnie niekiedy masowo występuje wiciokrzew nadmorski (*Lonicera peryclimenum*) i fragmentarycznie wykształcone płaty *Quercu roboris-Pinetum*. Wzdłuż ścieżek leśnych i dróg prowadzących na plażę wykształca się bardzo często barwne zbiorowisko okrajkowe *Trifolio-Melampyretum nemorosi*, z pszeńcem gajowym (*Melampyrum nemorosum*), jeżynami oraz chmielem (*Humulus lupulus*). W obniżeniach terenu np. na mierzejach, w pobliżu brzegów jezior spotyka się też olszyny bagienne oraz bory z trzęślicą modrą (*Molinia caerulea*) w runie. Nie da się ich jednak jednoznacznie zaklasyfikować.

W urozmaiconej krajobrazowo, północno-wschodniej części gminy występują morenowe pagórki poprzecinane niewielkimi ciekami wodnymi, płynącymi w jarach w kierunku prostopadłym do brzegu morza. Jary te porośnięte są niezwykle malowniczymi lasami liściastymi, o runie bogatym w geofity wiosenne. Występują w nich łanowo zawilce – wiosenny i żółty (*Anemone nemorosa*, *A. ranunculoides*), złocie – żółta i pochwołistna (*Gagea lutea*, *G. spathacea*), przylaszczka (*Hepatica nobilis*) i lilia złotogłów (*Lilium martagon*). Na dnie jarów, w sąsiedztwie cieków często wykształcają się łągi – *Ficario-Ulmetum* lub (w rozlewiskach) *Fraxino-Alnetum*. Zbocza dolinek porośnięte są grądami *Stelario-Carpinetum* a na wierzcholinie zboczy rośnie żyzny las bukowy – *Galio odorati-Fagetum* lub las mieszany *Fago-Quercetum* z łanami konwalii majowej.

Zbiorowiska zaroślowe występujące na terenie gminy to głównie zarośla wierzbowe – wikliny nadrzeczne *Salicetum triandro-viminalis*, choć niekiedy spotyka się też płaty *Salicetum albo-fragilis*. Śródpolne i śródleśne zagłębienia terenu, zwłaszcza cechujące się wysokim poziomem wody, porośnięte są przez łożowiska *Salicetum pentandro-Cinereae*. Natomiast na miejscach suchych, zazwyczaj pasmowo przy niektórych drogach (np. przy drodze z Barzowic do Rusinowa) wykształcają się zarośla z udziałem tarniny, róż i głogów, które można traktować jako fitocenozy zespołu *Rubo fruticosi-Prunetum spinosae*.

2.2.6. Zbiorowiska zadrzewień śródpolnych

Zadrzewienia śródpolne są najczęściej łożowiskami z udziałem olszy czarnej (*Alnus glutinosa*) rosnącymi w bezodpływowych zglębieniach, rozlewiskach cieków wodnych oraz wzdłuż rowów melioracyjnych i wykształcone w postaci fitocenozy zespołu *Salicetum pentandro-Cinereae*. Zarastają one także liczne starorzecza Wieprzy. Niekiedy zadrzewienia stanowią grupy okazałych, starych dębów (*Quercus robur*), rosnących przy wiejskich drogach np. na zachód od Kowalewic i koło Jeżyc lub w miejscach starych osad, np. na wschód od Domasławic. W północno-zachodniej części gminy, w obniżeniach znajdują się niewielkie olszyny. Są one zwykle podsuszone z pokrzywą i malinami w warstwie runa.

2.2.7. Zbiorowiska ruderalne i segetalne

Na terenie gminy zbiorowiska towarzyszące człowiekowi nie są zbyt różnorodne. Ze zbiorowisk ruderalnych występuje najczęściej i zajmuje największe powierzchnie *Artemisio-Tanacetum vulgare*. Rozciąga się wzdłuż nasypów kolejowych, dróg wiejskich, pod płotami i na składowiskach. Nierzadko w jego sąsiedztwie rosną płaty *Corispermum-Brometum tectorum* i *Echio-Melilotetum*. Ponadto, na suchych poboczach dróg i na placach kolejowych występuje ubogie florystycznie zbiorowisko *Sisymbrietum sophiae*. We wsiach, pod płotami i przy ścieżkach spotyka się *Urtico-Malvetum neglectae* oraz *Antriscetum sylvestris*, a na śmietnikach *Arctio-Artemisietum vulgare*.

Spośród zbiorowisk segetalnych zanotowano występowanie *Galinsoga-Setarietum* i *Aphano-Matricarietum* oraz *Papaveretum argemones* na obrzeżach upraw zbóż.

Na starych cmentarzach pospolicie rosną płaty *Urtico-Aegopodietum podagrariae* oraz fitocenozy okrajowego zbiorowiska *Sambucetum nigrae*, natomiast w starym naturalistycznym parku w Palczewicach oraz przy cmentarzu w Bukowie występuje okrajkowe półnaturalne zbiorowisko z czosnakiem pospolitym (*Alliaria petiolata*) *Alliario-Chaerophylletum temuli*.

3. Inwentaryzacja flory gminy

3.1. Ogólna charakterystyka flory

- Flora gminy Darłowa jest bardzo urozmaicona i dość bogata, co związane jest ze znaczną różnorodnością siedlisk roślinnych. Najlepiej zachowane siedliska znajdują się głównie:

- ✧ w dolinie Wieprzy z licznymi starorzeczami na odcinku między Racisławiem a Zieleniewem;
- ✧ w wąwozach z ciekami wodnymi pomiędzy morenowymi pagórkami w północno-wschodniej części gminy, na północ drogi Zakrzewo-Sulimice aż do granicy gminy;
- ✧ na torfowiskach wokół jezior Bukowo i Kopań;
- ✧ w borach nadmorskich, w miejscach nieeksploatowanych turystycznie;
- ✧ w borach bagiennych na obszarze Słowińskiego Błota.

W tych interesujących florystycznie enklawach zachowało się wiele gatunków bardzo rzadkich. Spośród nich na uwagę zasługują lilia złotogłów (*Lilium martagon*) i mikołajek nadmorski (*Eryngium maritimum*) oraz gatunki torfowiskowe, np. modrzewnica pospolita *Andromeda polifolia*, przygiełka biała *Rynchospora alba*, wełnianka pochwowa *Eriophorum vaginatum*, wełnianka wąskolistna *Eriophorum angustifolium*, bagno zwyczajne *Ledum palustre* i rosiczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia*.

- Najuboższe pod względem flory są rolnicze obszary gminy, lasy gospodarcze - sosnowe lub świerkowe monokultury oraz duże fragmenty łąk dolinnych, na ogół nadmiernie osuszonych.

3.2. Charakterystyka flory prawnie chronionej

Wśród stwierdzonych roślin naczyniowych na terenie gminy Darłowo, 37 gatunków objętych jest ochroną, w tym całkowitej ochronie podlegają 23 taksony. Ochronie ścisłej podlegają również chrobotki *Cladina* ssp. i grzyby - sromotnik bezwstydnny *Phallus impudicus*, flagowiec olbrzymi *Meripilus giganteus* i szmaciak gałęzisty *Sparassis crispa*. Pozostałe gatunki grzybów wielkoowocnikowych objęte są ochroną częściową, tak jak i wszystkie mchy torfowce *Sphagnum* spp. i bielistka sina *Leucobryum glaucum*. Na terenie gminy Darłowo dotychczas stwierdzono 156 gatunków grzybów makroskopowych. Kilka, w skali kraju, uznanych jest za zagrożone (Wojewoda, Ławrynowicz 1992), m.in.: skórnik aksamitny (*Stereum subtomentosum*), maślanka długotrzonowa (*Hypholoma elongatum*), hełmówka bagienna (*Galerina paludosa*), popielatek torfowiskowy (*Tephrocycbe palustris*). Pełen wykaz gatunków grzybów stwierdzonych na terenie gminy Darłowo znajduje się w Aneksie.

Wiele z gatunków ujętych w poniższej tabeli, kwalifikowanych jest do różnych kategorii zagrożeń na terenie Pomorza. Jednak do najcenniejszych roślin chronionych na obszarze gminy, należy malina morozka *Rubus chamemorus*, która podawana była ze „Słowińskiego Błota” (materiały z gminy). Podczas przeprowadzanej inwentaryzacji niestety nie udało się odnaleźć tego stanowiska. Gatunek ten w Polsce zagrożony jest wyginięciem.

W grupie gatunków roślin chronionych, odnotowanych w obrębie gminy, cztery gatunki mają stanowiska wyłącznie pochodzenia antropogenicznego: barwinek pospolity *Vinca minor*, śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis*, śnieżycza wiosenna *Leucoium vernum* i szafirek drobnokwiatowy *Muscari botryoides*. W przypadku bluszczu *Hedera helix* w tabeli 1 ujęto tylko te stanowiska, na których stwierdzono okazy kwitnące.

Prawie wszystkie naturalne stanowiska chronionych roślin i grzybów występują na terenach podlegających już ochronie, bądź proponowanych do objęcia odpowiednimi formami ochrony.

W tabeli poniżej przedstawiono kategorie zagrożeń według czerwonych ksiąg i list roślin dla taksonów chronionych i zagrożonych wyginięciem na Pomorzu.

Poszczególne kategorie zagrożeń oznaczają:

- **Ex** - gatunki wymarłe i zaginione,
- **E** - wymierające, których przeżycie jest mało prawdopodobne, jeśli nadal będą działać czynniki zagrożenia,
- **V** - narażone. Jeśli nie przestaną działać czynniki powodujące zagrożenie, w niedalekiej przyszłości znajdują się w kategorii wymierających na Pomorzu Zachodnim.
- **R** - rzadko spotykane, tzn. o ograniczonych zasięgach geograficznych, o małych obszarach siedliskowych lub też występujące w dużym rozproszeniu; ustępujące ze swoich stanowisk, jeśli nie przestaną działać czynniki powodujące zagrożenie w przyszłości znajdują się w kategorii narażonych.
- **I** - gatunek o nieokreślonym zagrożeniu (E, V lub R).
- **K** - gatunek o zagrożeniu niedostatecznie znanym.

Dla czerwonych list Meklemburgii i Brandenburgii zastosowano następujące

oznaczenia:

0 – gatunki wymarłe lub zaginione,

1 – gatunki zagrożone wymarciem,

2 – gatunki silnie zagrożone,

3 – gatunki zagrożone,

4 dla Meklemburgii a R dla Brandenburgii – gatunki potencjalnie zagrożone,

? – gatunki o nieokreślonym zagrożeniu.

- **Tabela 2. Wykaz stanowisk gatunków chronionych i częściowo chronionych stwierdzonych na terenie gminy Darłowo**
(*Inwentaryzacja 2002/2003*)

Przyjęte skróty:

Cz – Polska Czerwona Księga Roślin II Wyd. (Zarzycki, Kaźmierczakowa 1993),

PL – Lista roślin zagrożonych w Polsce (Zarzycki, Wojewoda, Heinrich 1992),
 PZ – Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Zach. i Wielkopolski (Żukowski, Jackowiak, 1995),
 KB – Gatunki roślin naczyniowych objęte Konwencją Berneńską,
 DH – Gatunki roślin naczyniowych objęte Dyrektywą Habitatową,
 CL – czerwona lista m – Meklemburgii, b – Brandenburgii.

<i>Gatunki podlegające ochronie ścisłej</i>								
L p.	Nazwa gatunku	Cz	PL	PZ	DH	CL m/b	Lokalizacja	Liczba stanowisk
1.	Barwinek pospolity	-	-	-	-	-	Stanowiska antropogeniczne: park wiejski w Palczewicach, cmentarz parafialny w Bukowie Morskim, Starym Jarosławiu, Krupach, Kowalewicach, Domasławice – cmentarz przy drodze Darłowo-Sławno, Krupy – cmentarz przykościelny, Cisowo – cmentarz przykościelny.	8 nie zagrożone
2.	Bluszcz zwyczajny	-	-	-	-	-	Stanowisko naturalne w miejscowości Zakrzewo Górne. Stanowiska antropogeniczne: przy plebani oraz na cmentarzu parafialnym w Bukowie Morskim, cmentarz parafialny w Starym Jarosławiu, Krupach, Kowalewicach, cmentarz przykościelny w Barzowicach i Krupach.	8 nie zagrożone
3.	Dzięgiel (litwor) nadbrzeżny	-	-	-	-	-	Żukowo Morskie – przy przepompowni, wschodni brzeg jeziora Kopań, brzeg jeziora Bukowo.	3 nie zagrożone
4.	Grażel żółty	-	-	-	-	-	Jeziora: Kopań, Bukowo, starorzecza Wieprzy.	3 nie zagrożone
5.	Grzybień biały	-	-	-	-	-	Jeziora: Kopań, Bukowo, starorzecza Wieprzy.	3 nie zagrożone
6.	Kruszczyk rdzawoczerwony	-	-	V/E	-	R/-	Pospolicie na wybrzeżu, w pasie wydmy szarej.	>10 nie zagrożone
7.	Kruszczyk szerokolistny	-	-	-	-	-	Pospolicie na wybrzeżu, w pasie wydmy szarej.	>10 nie zagrożone
8.	Lilia złotogłów	-	-	V/V	-	1/2	Park wiejski w Palczewicach, cmentarz parafialny w miejscowości Bukowo Morskie, jar na wschód od	4 ?

							Parzowic (oddz. 100i), jar przy drodze do Palczewic (oddz.100Aw).	
9.	Malina morożka	-	V	V	-	-	Rezerwat „Słowińskie Błoto” – materiały z gminy.	1 zagrożone
10.	Mikołajek nadmorski	-	-	V	-	1/-	Na wybrzeżu, w pasie wydmy białej.	>10 nie zagrożone
11.	Paprotka zwyczajna	-	-	-	-	-	Pospolicie na wybrzeżu, w pasie wydmy szarej.	>10 nie zagrożone
12.	Rosiczka okrągłolistna		R	I/V		3/3	„Słowińskie Błoto” – Nadl. Sławno oddz. 80b,c (Jasnowska i in. 1996a), Nadl. Sławno oddz. 122d.	2 nie zagrożone
13.	Storczyk (kukułka) szerokolistna	-	-	-	-	2/2	Łąki na południowy zachód od jeziora Kopań.	1
14.	Śnieżyca wiosenna	-	V	-	-	-/1	Park wiejski w Palczewicach.	stanowisko antropogeniczne
15.	Śnieżyczka przebiśnieg	-	-	I	V	-	Park wiejski w Palczewicach, cmentarz parafialny i park podworski w Bukowie Morskim, Rusko przy drodze Darłowo-Sławno, Domasławice przy drodze Darłowo-Sławno, cmentarz przykościelny w miejscowości Krupy.	6 stanowiska antropogeniczne
16.	Tajeża jednostronna	-	-	V/E	-	1/0	Mierzeja nad jeziorem Kopań.	1 nie zagrożone
17.	Wiciokrzew pomorski	-	-	-	-	-	Bardzo często na terenach leśnych gminy, w pasie wydmy szarej, ok. 0,4 km na wschód od Domasławic (Nadl. Sławno oddz. 36j), las na wschód od Bukowa Morskiego oddz. 190, 198, 202, las na zachód od Kowalewic oddz. 165, las na zachód od Słowina oddz. 54d.	>10 nie zagrożone
18.	Widłak jałowcowaty	-	-	R	V	-/3	„Słowińskie Błoto” – Nadl. Sławno oddz. 81c.	1 nie zagrożone
19.	Chrobotki	-	-	-	-	-	„Słowińskie Bagno” (Fałtynowicz 1997; Jasnowska i in. 1996c).	>10 nie zagrożone

20.	Flagowiec olbrzymi	-	-	-	-	-	Park wiejski w Palczewicach.	1 nie zagrożone
21.	Sromotnik bezwstydnny	-	-	-	-	-	Nadl. Sławno oddz. 89, 92.	2 nie zagrożone
22.	Szmaciak gałęzisty	-	-	-	-	-	Nadl. Sławno oddz. 109.	1 nie zagrożone
Gatunki podlegające ochronie częściowej								
23.	Bagno zwyczajne	-	-	V	-	3/3	„Słowińskie Błoto” (Jasnowska i in. 1996a,c), Nadl. Sławno oddz. 122d.	2 nie zagrożone
24.	Cis pospolity	-	-	R	-	4/0	Nadl. Sławno oddz. 89a.	1 nie zagrożone
25.	Kalina koralowa	-	-	-	-	-	Stanowisko antropogeniczne w parku wiejskim w Palczewicach, droga do miejscowości Wicie. Stanowisko naturalne Bielikowo oddz. 682.	3 nie zagrożone
26.	Kocanki piaskowe	-	-	-	-	-	Murawa na wschód od Kowalewiczek, murawa na wschód od jeziora Kopań.	2 nie zagrożone
27.	Konwalia majowa	-	-	-	-	-	Jar na północ i północny wschód od Sulimic oddz. 100Am,o; jar na wschód od Barzowic oddz. 100i; Bielikowo oddz. 682.	3 nie zagrożone
28.	Kruszyna pospolita	-	-	-	-	-	Jar na północ od Sulimic oddz. 100A,o.	1 nie zagrożone
29.	Marzanka wonna	-	-	-	-	-	Często na terenie gminy, ok. ok. 0,4 km od Domasławic na wschód (Nadl. Sławno, oddz. 36j); jar przy drodze do Palczewic oddz. 100Aw; jar na północ od Sulimic oddz. 100Ao,m,l,g,h, k; jar na wschód od Barzowic oddz. 100i,h; Nadl. Sławno oddz. 88, 92; las na wschód od Bukowa Morskiego oddz. 205f, 204c; kolonia Jeżyczki Nadl. Sławno oddz. 114; Zakrzewo Górne oddz. 100Aox.	>10 nie zagrożone
30.	Pierwiosnka lekarska	-	-	-	-	3/3	<i>Słowino w jarze przy leśniczówce, cmentarz parafialny</i>	5 nie zagrożone

							<i>w Bukowie Morskim, jar przy drodze do Palczewic oddz. 100Aw, jar na wschód od Barzowic – oddz. 100i,h, jar na północ od Sulimic oddz. 100Ao,m,l,g,h.</i>	
31.	Porzeczka czarna	-	-	-	-	-	Jar przy drodze do Palczewic oddz. 100Aw, jar na północ od Sulimic oddz. 100Ai, Słowino w jarze przy leśniczówce.	3 nie zagrożone
32.	Przylaszczka pospolita	-	-	-	-	-	Jar przy drodze do Palczewic oddz. 100Aw.	1 nie zagrożone
33.	Turzyca pospolita	-	-	-	-	-	Na wybrzeżu, w pasie wydm.	>10 nie zagrożone
34.	Wilżyna ciemista	-	-	-	-	-/3	Na wybrzeżu, w pasie wydmy białej.	>10 nie zagrożone
35.	Bielistka sina	-	-	-	V	-	W borach na wybrzeżu, Bielikowo oddz. 682g.	>10 nie zagrożone
36.	Torfowce	-	-	-	V	-	„Słowińskie Błoto” Nadl. Sławno oddz. 80b,c (Jasnowska i in. 1996a); Nadl. Sławno oddz. 122d.	2 nie zagrożone

3.3. Gatunki ginące i zagrożone wyginięciem znajdujące się w czerwonych księgach regionalnych i ponadregionalnych

Do elementów flory ginącej i zagrożonej wymarciem na obszarze gminy Darłowo należy 27 gatunków roślin. Wśród nich 16 ujętych jest w kategorii narażone na terenie Pomorza Zachodniego (Żukowski, Jackowiak 1995).

Część z roślin, umieszczonych w wykazie, związana jest z wydmami białymi (rukwiel *Cakile maritima*) i borami nadmorskimi (gruszyczki: mniejsza, średnia, zielonawa *Pyrola minor*, *P. media*, *P. chlorantha*). Obszary te proponowane są do objęcia dodatkową formą ochrony.

Gatunkami bardzo rzadkimi na terenie gminy i coraz rzadszymi na Pomorzu są przygiętka biała *Rhynchospora alba* i modrzewnica europejska *Andromeda polifolia*, które występują na torfowisku „Słowińskie Błoto”. Z tego obiektu znane są również stanowiska bagna zwyczajnego *Ledum palustre* oraz maliny morożki *Rubus chamemorus* – gatunku

najbardziej zagrożonego w swym istnieniu na tym obszarze. Głównym zagrożeniem dla istnienia stanowisk tych taksonów jest bezpośrednie odwodnienie torfowiska, w wyniku działalności antropogenicznej i zmiana poziomu wód gruntowych spowodowana corocznymi długotrwałymi okresami susz. Dlatego obiekt ten należy jak najszybciej objąć ochroną.

Zachowanie stanowisk wszystkich wymienionych gatunków roślin ginących i zagrożonych na obszarze gminy możliwe jest jedynie w przypadku ochrony ich siedlisk.

W tabeli poniżej przedstawiono kategorie zagrożeń, według czerwonych ksiąg i list roślin, dla taksonów chronionych i zagrożonych wyginięciem na Pomorzu.

Poszczególne kategorie zagrożeń oznaczają:

- **Ex** – gatunki wymarłe i zaginione,
- **E** – wymierające, których przeżycie jest mało prawdopodobne, jeśli nadal będą działać czynniki zagrożenia,
- **V** – narażone, tzn. jeżeli nie przestaną działać czynniki powodujące zagrożenie, w niedalekiej przyszłości znajdą się w kategorii wymierających na Pomorzu Zachodnim,
- **R** – rzadko spotykane, tzn. o ograniczonych zasięgach geograficznych, o małych obszarach siedliskowych lub też występujące w dużym rozproszeniu; ustępujące ze swoich stanowisk, jeśli nie przestaną działać czynniki powodujące zagrożenie w przyszłości znajdują się w kategorii narażonych,
- **I** – gatunek o nieokreślonym zagrożeniu (E, V lub R),
- **K** – gatunek o zagrożeniu niedostatecznie znanym.

Dla Polskiej Czerwonej Księgi Roślin:

- **EX** – gatunki całkowicie wymarłe,
- **EW** – gatunki wymarłe w warunkach naturalnych,
- **CR** – gatunki krytycznie zagrożone,
- **EN** – gatunki zagrożone,
- **VU** – gatunki narażone,
- **LR** – gatunki o zagrożeniu zaliczonym do klasy niższego ryzyka,
- **DD** – gatunki, których stopień zagrożenia jest trudny do określenia z powodu braku dostatecznej informacji.

Dla gatunków umieszczonych na czerwonej liście Meklemburgii i Brandenburgii zastosowano następujące kategorie:

Brandenburgia	Meklemburgia
• 0 zaginione,	0 wymarłe,
• 1 wymierające, bezpośrednio zagrożone wymarciem,	1 wymierające, bezpośrednio zagrożone wymarciem,
• 2 narażone, mocno zagrożone,	2 narażone, silnie zagrożone,
• 3 zagrożone,	3 zagrożone,
• R potencjalnie zagrożone,	4 potencjalnie zagrożone,
• ? zagrożenie niedostatecznie poznane,	? zagrożenie niedostatecznie poznane.

Tabela 3. Wykaz gatunków roślin rzadkich i zagrożonych wyginięciem, stwierdzonych w gminie Darłowo *(Inwentaryzacja 2002/2003)*

czcionka pogrubiona – gatunek zagrożony będący również prawnie chroniony

- skróty: Cz – Polska Czerwona Księga Roślin II Wyd. (Zarzycki, Kaźmierczakowa 1993), Lz – Lista roślin zagrożonych w Polsce (Zarzycki, Wojewoda, Heinrich, 1992), PZ – Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski (Żukowski, Jackowiak, 1995), M – Czerwona lista roślin Meklemburgii, B – Czerwona lista roślin Brandenburgii, T – Zagrożone gatunki flory torfowisk (Jasnowska, Jasnowski 1977).

Nazwa gatunku polska Nazwa gatunku łacińska	Cz	Lz	PZ	M	B	T	Stanowiska
1. bagno zwyczajne <i>Ledum palustre</i>	-	-	-/V	3	3	-	„Słowińskie Błoto” (Jasnowska i in. 1996a,c), Nadl. Sławno oddz. 122d.
2. gruszyca mniejsza <i>Pyrola minor</i>	-	-	-	3	3	-	Na wybrzeżu, w pasie wydmy szarej.
3. gruszyca średnia <i>Pyrola media</i>	-	-	V/E	0	0	-	Na wybrzeżu, w pasie wydmy szarej.
4. gruszyca zielonawa <i>Pyrola</i>	-	-	V/-	2	3	-	Na wybrzeżu, w pasie wydmy szarej.
5. kanianka pospolita <i>Cuscuta</i>	-	-	-	-	-	-	Łąki nad Wieprzą koło Kowalewic.
6. kruszczyk rdzawoczerwony <i>Epipactis</i>	-	-	V/E	-	R	-	Pospolicie na wybrzeżu, w pasie wydmy szarej.
7. krwawnik kichawiec <i>Achillea ptarmica</i>	-	-	-	3	3	-	Łąki nad Wieprzą koło Kowalewic.
8. lilia złotogłów <i>Lilium martagon</i>	-	-	V/V	1	2	-	Park wiejski w Palczewicach, cmentarz parafialny w miejscowości Bukowo Morskie, jar na wschód od Barzowic (oddz. 100i), jar przy drodze do Palczewic (oddz.100Aw).
9. malina morozka <i>Rubus chamaemorus</i>	-	V	V	-	-	-	“Słowińskie Bagno” – materiały z gminy.
10. mikołajek nadmorski <i>Eryngium maritimum</i>	-	-	V/-	1	-	-	Na wybrzeżu, w pasie wydmy białej.
11. modrzewnica zwyczajna <i>Andromeda polifolia</i>	-	-	V/V	3	2	R	„Słowińskie Błoto” (Jasnowska i in. 1996a,c), Nadl. Sławno oddz. 122d.
12. pierwiosnka lekarska <i>Primula veris</i>	-	-	-	3	3	-	<i>Słowino w jarze przy leśniczówce, cmentarz parafialny w Bukowie Morskim, jar przy drodze do Palczewic oddz. 100Aw, jar na wschód od Barzowic – oddz. 100i,h, jar północ od Sulimic oddz. 100Ao,m,l,g,h.</i>
13. przelot pospolity <i>Anthylis vulneraria ssp. maritima</i>	-	-	-	3	3	-	Na wybrzeżu, w pasie wydmy białej.
14. przygiełka biała <i>Rhynchospora alba</i>	-	-	V/E	2	2	R	„Słowińskie Błoto” (Jasnowska i in. 1996a)
15. przywrotnik prawie nagi <i>Alchemilla glabra</i>	-	-	V/V	2	2	-	Łąki nad Wieprzą koło Kowalewic.

16. rdestnica wydłużona <i>Potamogeton praelongus</i>	-	-	V/E	1	1		Jeziro Bukowo (Dąbska 1978). Nie potwierdzone w czasie inwentaryzacji.
17. roszciska okrągłolistna <i>Dorsera rotundifolia</i>	-	R	I/V	3	3	-	„Słowińskie Błoto” – Nadl. Sławno oddz. 80b,c (Jasnowska i in. 1996a), Nadl. Sławno oddz. 122d.
18. rutewka żółta <i>Thalictrum flavum</i>	-	-	-	2	-	-	Wschodni i zachodni brzeg jeziora Kopań.
19. rukwiel (dziobak morski) <i>Cakile maritima</i>	-	-	-	2	-	-	Na wybrzeżu, w pasie wydmy białej.
20. storczyk szerokolistny <i>Dactylorhiza majalis</i>	-	-	-/V	2	2	R	Łąki na południowy zachód od jeziora Kopań.
21. śnieżyca wiosenna <i>Leucojum vernalis</i>	-	-	I/-	-	1	-	Park wiejski w Palczewicach.
22. śnieżyczka przebiśnieg <i>Galanthus nivalis</i>	-	-	I/I	-	-	-	Park wiejski w Palczewicach, cmentarz parafialny i park podworski w Bukowie Morskim, Rusko przy drodze Darłowo-Sławno, Domaślawice przy drodze Darłowo-Sławno, cmentarz przykościelny w miejscowości Krupy.
23. świbka morska <i>Dactylorhiza majalis</i>	-	-	V/V	2	3	R	Łąki na południowy wschód i południowy zachód od jeziora Kopań.
24. tajęża jednostronna <i>Goodyera repens</i>	-	-	V/E	1	0	-	Mierzeja nad jeziorem Kopań.
25. widłak jałowcowaty <i>Lycopodium annotinum</i>	-	-	-/R	-	3	-	„Słowińskie Błoto” – Nadl. Sławno oddz. 81c.
26. wilżyna ciernista <i>Ononis spinosa subsp. spinosa</i>	-	-	-	-	3	-	Na wybrzeżu, w pasie wydmy białej.
27. złoć pochwolista <i>Gagea spathacea</i>	-	V	V/E	-	R	-	Jar przy drodze do Palczewic oddz. 10Aw; jar na północ od Sulimic oddz. 100Ao,m,l,g,h; jar na wschód od Barzowic oddz. 100i,h.

3.4. Charakterystyka flory będącej przedmiotem zainteresowania Konwencji Berneńskiej i Dyrektywy Habitatowej oraz list CORINE

Na terenie gminy Darłowo nie stwierdzono występowania gatunków roślin, które znajdują się na Europejskiej Czerwonej Liście Zwierząt i Roślin zagrożonych wyginięciem w skali światowej (dokument Europejskiej Komisji Gospodarczej - E/ECE/1249 (ECE/ENVWA/20), na listach gatunków objętych ścisłą ochroną na podstawie Konwencji

Berneńskiej (Decyzja Rady 82/72/EWG z dn.3.12.1981 w sprawie przyjęcia Konwencji o ochronie gatunków europejskich, dzikich zwierząt i roślin oraz siedlisk naturalnych) oraz na listach CORINE.

Z gatunków objętych ochroną na podstawie Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21.05.1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory, na terenie gminy występują: śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis* (tylko na stanowiskach synantropijnych: w parkach i na cmentarzach), widłak jałowcowaty *Lycopodium annotinum*, bielistka sina *Leucobryum glaucum* i torfowce *Sphagnum* ssp.

3.5. Charakterystyka flory wymarłej na terenie gminy Darłowo

Na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji, w zestawieniu z dostępnymi danymi historycznymi, za wymarły na terenie gminy Darłowo można uznać tylko jeden gatunek, babkę pierzastą *Plantago coronopus*, jeżeli jej stanowisko rzeczywiście znajdowało się w obrębie granic gminy. Notowana była ona w okolicach Darłowa, bez dokładniejszej lokalizacji, przez Müllera w 1904 roku. Po tym okresie stanowisko to nie zostało potwierdzone. Babka pierzasta na Pomorzu osiąga swój wschodni kres zasięgu. W poprzednim wieku, na terenie Polski radykalnie ograniczyła swój obszar występowania do jednego tylko stanowiska, znajdującego się w północno-zachodnim pasie wybrzeża, na wyspie Karsiborska Kępa. Daje to podstawy do przypuszczeń, że gatunek ten trwale ustąpił z terenów gminy, tym bardziej, że na jej obszarze obecnie nie występują siedliska, które mogłyby zasiedlać.

Natomiast stanowisko maliny morożki *Rubus chamemorus* podawanej ze Słowińskich Błot (materiały z gminy) i rdestnicy wydłużonej *Potamogeton praelongus* notowanej w jeziorze Bukowo (Dąmbska 1978), nie można uznać za utracone, mimo, że podczas przeprowadzonej inwentaryzacji nie zostały potwierdzone. Aby stwierdzić trwałe brak tych gatunków, należałoby prowadzić dłuższe obserwacje, które dopiero dałyby podstawy do uznania tych elementów flory za wymarłe na terenie gminy.

3.6. Charakterystyka flory będącej przedmiotem zbioru dla celów leczniczych

We florze gminy Darłowo rośliny mające właściwości farmakologiczne stanowią dość znaczną grupę. Wykaz ich, sporządzony w oparciu o J. Volák i J. Sodola (1987) oraz D. Podlech (1994), zawiera 113 taksonów roślin naczyniowych. Jednak do celów farmaceutycznych może być pozyskiwanych tylko 61 gatunków, w odniesieniu, do których

stwierdzono powszechne występowanie stanowisk na obszarze gminy. Bez szkody dla ich populacji zbierać można 17 gatunków, zaznaczonych w poniższym wykazie podwójną gwiazdką (**). Głównie są to rośliny występujące masowo na odłogowanych polach i na przydrożach, np.: przymiotno kanadyjskie (*Conyza canadensis*), perz pospolity (*Agropyron repens*), nawłóć pospolita (*Solidago virgaurea*), cykoria podróżnik (*Cichorium intybus*). Taksony zaznaczone pojedynczą gwiazdką (*) pozyskiwane mogą być w ograniczonej ilości. Nie powinny natomiast być zbierane gatunki wilgotnych lasów np. ziarnopłon wiosenny (*Ranunculus ficaria* (*Ficaria verna*)), który występuje masowo, lecz jego zbiór może powodować nadmierne wydeptywanie lasów.

Natomiast żaden z gatunków roślin (torfowce, widłaki i mszaki – *Leucobryum glaucum*) „będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, których pozyskiwanie ze stanu dzikiego i eksploatacja może podlegać działaniom w zakresie zarządzania” na terenie gminy nie może podlegać zbiorom.

Wykaz roślin leczniczych gminy Darłowo

** <i>Achillea millefolium</i> – Krwawnik pospolity	<i>Juniperus communis</i> – Jałowiec pospolity
<i>Achillea ptarmica</i> – Krwawnik kichawiec	* <i>Lamium album</i> – Jasnota biała
<i>Acorus calamus</i> – Tatarak zwyczajny	<i>Leonurus cardiaca</i> – Serdecznik pospolity
** <i>Aegopodium podagraria</i> – Podagrycznik pospolity	<i>Linaria vulgaris</i> – Lnica pospolita
* <i>Aesculus hippocastanum</i> – Kasztanowiec zwyczajny	<i>Lycopus europaeus</i> – Karbieniec pospolity
<i>Agrimonia eupatoria</i> – Rzepik pospolity	<i>Lysimachia nummularia</i> – Tojeść rozesełana
** <i>Agropyron repens</i> – Perz właściwy	<i>Malva sylvestris</i> – Śláz dziki
<i>Agrostemma githago</i> – Kąkol polny	<i>Melilotus officinalis</i> – Nostrzyk żółty
<i>Alnus glutinosa</i> – Olsza czarna	<i>Mentha aquatica</i> – Mięta wodna
* <i>Anagalis arvensis</i> – Kurzyśląd polny	<i>Menyanthes trifoliata</i> – Bobrek trójlistkowy
<i>Anchusa officinalis</i> – Farbownik lekarski	<i>Nuphar lutea</i> – Grażel żółty
<i>Angelica archangelica</i> ssp. <i>litoralis</i> – Dziegiel (Arcydziegiel) litwor nadbrzeżny	<i>Nympha alba</i> – Grzybień biały
<i>Anthyllis vulneraria</i> – Przelot pospolity	<i>Ononis spinosa</i> – Wilżyna ciemista
* <i>Arctium lappa</i> – Łopian większy	* <i>Oxalis acetosella</i> – Szczawik zajęczy
<i>Arctium tomentosum</i> – Łopian pajęczynowaty	* <i>Papaver rhoeas</i> – Mak polny
* <i>Armoracia rusticana</i> – Chrzan pospolity	<i>Petasites hybridus</i> – Lepiężnik różowy
* <i>Artemisia absinthium</i> – Bylica piołun	<i>Pimpinella saxifraga</i> – Biebrzeniec mniejszy
** <i>Artemisia vulgaris</i> – Bylica pospolita	* <i>Pinus sylvestris</i> – Sosna zwyczajna
* <i>Ballota nigra</i> – Mierznica czarna	* <i>Plantago lanceolata</i> – Babka lancetowata
** <i>Bellis perennis</i> – Stokrotka polna	** <i>Plantago major</i> – Babka większa
* <i>Betula pendula</i> – Brzoza brodawkowata	* <i>Polygonum aviculare</i> – Rdest ptasi
<i>Betula pubescens</i> – Brzoza omszona	<i>Polygonum bistorta</i> – Rdest węzownik
<i>Calluna vulgaris</i> – Wrzos zwyczajny	<i>Polygonum hydropiper</i> – Rdest ostrogorzki
<i>Calystegia sepium</i> – Kielisznik zaroślowy	<i>Polypodium vulgare</i> – Paprotka zwyczajna
* <i>Capsella bursa-pastoris</i> – Tasznik pospolity	* <i>Populus tremula</i> – Topola osika
	* <i>Potentilla anserina</i> – Pięciornik gęsi
	* <i>Potentilla erecta</i> – Pięciornik kurze ziele
	<i>Primula veris</i> – Pierwiosnka lekarska

* <i>Centaurea cyanus</i> – Chaber bławatek	* <i>Prunella vulgaris</i> – Głowienka pospolita
* <i>Chamomilla recutita</i> – Rumianek pospolity	* <i>Prunus padus</i> – Czeremcha zwyczajna
** <i>Chamomilla suaveolens</i> – Rumianek bezpromieniowy	<i>Quercus petraea</i> – Dąb bezszypułkowy
<i>Chelidonium majus</i> – Glistnik jaskółcze ziele	* <i>Quercus robur</i> – Dąb szypułkowy
** <i>Cichorium intybus</i> – Cykoria podróżnik	* <i>Ranunculus ficaria</i> – Ziarnopłon wiosenny
<i>Convallaria majalis</i> – Konwalia majowa	* <i>Rhamnus catharticus</i> – Szaszłak pospolity
** <i>Conyza canadensis</i> – Przymiotno kanadyjskie	* <i>Rosa canina</i> – Róża dzika
* <i>Corylus avellana</i> – Leszczyna pospolita	* <i>Rubus idaeus</i> – Malina właściwa
* <i>Crataegus monogyna</i> – Głóg jednoszyjkowy	* <i>Rumex acetosa</i> – Szczaw zwyczajny
<i>Cytisus scoparius</i> – Żarnowiec miotłasty	* <i>Salix alba</i> – Wierzba biała
** <i>Daucus carota</i> – Marchew zwyczajna	** <i>Sambucus nigra</i> – Dziki bez czarny
<i>Drosera rotundifolia</i> – Rosiczka okrągłolistna	<i>Saponaria officinalis</i> – Mydlnica lekarska
<i>Echium vulgare</i> – Żmijowiec pospolity	<i>Scrophularia nodosa</i> – Trędownik bulwiasty
* <i>Epilobium angustifolium</i> – Wierzbówka koprzyca	<i>Sedum acre</i> – Rozchodnik ostry
<i>Equisetum arvense</i> – Skrzyp polny	* <i>Solanum dulcamara</i> – Psianka słodkogórz
<i>Eupatorium cannabinum</i> – Sądziec konopiasty	** <i>Solidago virgaurea</i> – Nawłóć pospolita
* <i>Filipendula ulmaria</i> – Wiązówka błotna	* <i>Sorbus aucuparia</i> – Jarzębina pospolita
* <i>Fragaria vesca</i> – Poziomka pospolita	* <i>Stellaria media</i> – Gwiazdnica pospolita
* <i>Fraxinus excelsior</i> – Jesion wyniosły	* <i>Symphytum officinale</i> – Żywokost lekarski
<i>Fumaria officinalis</i> – Dymnica pospolita	** <i>Taraxacum officinale</i> – Mniszek lekarski
<i>Galium odoratum</i> – Marzanka wonna	* <i>Tilia cordata</i> – Lipa drobnolistna
<i>Galium verum</i> – Przytulia właściwa	* <i>Trifolium pratense</i> – Koniczyna łąkowa
<i>Geranium robertianum</i> – Bodziszek cuchnący	** <i>Trifolium repens</i> – Koniczyna biała
* <i>Geum urbanum</i> – Kuklik pospolity	<i>Tussilago farfara</i> – Podbiał pospolity
** <i>Glechoma hederacea</i> – Bluszczyk kurdybanek	** <i>Urtica dioica</i> – Pokrzywa zwyczajna
<i>Hieracium pilosella</i> – Jastrzębiec kosmaczek	* <i>Vaccinium myrtillus</i> – Borówka czarna
<i>Hierniaria glabra</i> – Połonicznik nagi	* <i>Vaccinium vitis-idaea</i> – Borówka brusznica
<i>Humulus lupulus</i> – Chmiel zwyczajny	<i>Valeriana officinalis</i> – Kozłek lekarski
<i>Hypericum perforatum</i> – Dziurawiec zwyczajny	* <i>Veronica officinalis</i> – Przetacznik leśny
	<i>Viburnum opulus</i> – Kalina koralowa
	** <i>Viola arvensis</i> – Fiołek polny
	<i>Viola tricolor</i> – Fiołek trójbarwny

3.7. Charakterystyka gatunków ekspansywnych i stanowiących zagrożenie dla innych

Masowe rozprzestrzenianie pewnej grupy gatunków, cechujących się szerokim spektrum ekologicznym jest związane głównie z zaburzeniami antropogenicznego pochodzenia, w obrębie ekosystemów naturalnych lub półnaturalnych. Zaburzenia te, prowadzące do zmian siedliskowych, na terenie gminy spowodowane są głównie przez:

- ☒ osuszanie wilgotnych łąk, zwłaszcza w dolinach rzecznych;
- ☒ osuszanie torfowisk wysokich i borów bagiennych;

- ⊠ przebudowę składu gatunkowego lasów przez pozyskiwanie drewna oraz wprowadzanie gatunków siedliskowo obcych;
- ⊠ nadmierną presją turystyczną na niektórych odcinkach wybrzeża.

Na obszarze gminy najsilniej zmienione są obszary – łąki nad rzekami Grabową i Wieprzą, bory nadmorskie oraz bory i lasy bagienne, w kompleksie leśnym na zachód od Słowina.

Łąki wykształcone na torfach, pocięte systemem rowów melioracyjnych, są znacznie okresowo podsuszone. Torf pod wpływem deficytu wody murszeje, co w warunkach braku użytkowania, stwarza możliwość ekspansji pospolitym gatunkom nitrofilnym, takim jak: pokrzywa zwyczajna (*Urtica dioica*), perz właściwy (*Agropyron repens*) i ostrożeń polny (*Cirsium arvense*). Osuszanie łąk użytkowanych powoduje ich ubożenie florystyczne i wkraczanie ubogich zbiorowisk zastępczych z dominacją jaskra rozłogowego (*Ranunculus repens*), kłosówki wełnistej (*Holcus lanatus*) i tomki wonnej (*Anthoxanthum odoratum*).

W osuszonych borach bagiennych i na porębach obserwuje się ekspansję trzęślicy modrej (*Molinia caerulea*), podczas gdy na siedliska bardziej eutroficzne, wkracza osika (*Populus tremula*) i olsza czarna (*Anus glutinosa*). W borach nadmorskich, zwłaszcza na ich skrajach lub przy licznych ścieżkach, wykształcają się łąny trzcinnika piaskowego (*Calamagrostis epigeios*). Na polanach powstałych po wycince drzew w łągach występuje masowo pokrzywa (*Urtica dioica*).

Gatunki te można nazwać negatywnymi. Pomimo, że rośliny te są rodzimymi składnikami flory, ich masowa ekspansja, na siedliska udostępnione na skutek działalności człowieka, przyczynia się do ubożenia szaty roślinnej.

3.8. Charakterystyka i analiza zmian w składzie flory gminy, jakie zaszły na przestrzeni czasu

Brak bardziej szczegółowych danych historycznych na temat flory występującej na terenie gminy Darłowo uniemożliwia dokonania gruntownej analizy zmian, jakie zaszły w jej obrębie na przestrzeni czasu. Pośrednio wnioskować można jedynie na podstawie obecnego stanu szaty roślinnej oraz porównując stare mapy, np. co do powierzchni lasów, czy też występowania rowów odwadniających i miejsc eksploatacji torfu. Przy porównaniu map z XIX i początku XX wieku nasuwają się wnioski, że powierzchnia lasów nie uległa istotnym zmianom a proces odwadniania i eksploatacji torfu już od dawna miał miejsce na terenie dzisiejszego torfowiska Słowińskie Błoto oraz łąk nadrzecznych i przyjeziornych. Ze źródeł historycznych wiadomo także, że już w ubiegłym stuleciu zaczęła się gruntowna przebudowa gatunkowa lasów, m.in. wprowadzano na obszar Pomorza świerk oraz sadzono monokultury sosnowe na miejsca siedliskowo obce dla tych gatunków. Zarówno ten typ gospodarki leśnej, jak i odwodnienie siedlisk hydrogenicznych, zapoczątkowało degradację, a nawet eliminację lasów bagiennych i torfowisk. Proces ten nasilił się jeszcze na skutek, mającego w ostatnim czasie, ocieplenia klimatycznego i obniżenia poziomu wód gruntowych. Skutkiem tego jest zanikanie torfowisk wysokich oraz degradacja torfowisk niskich w zmeliorowanych dolinach rzecznych. W konsekwencji rzadkie zbiorowiska torfowiskowe, łąkowe i leśne zmniejszyły swe areale, zanika także wiele gatunków charakterystycznych, o wąskiej skali ekologicznej. Niewiele odnotowano stanowisk storczyków związanych z ekosystemami wilgotnych łąk, gatunków torfowiskowych, np. przygielka biała, rosiczka okrągłolistna, bagno zwyczajne. Nie stwierdzono występowanie gatunków torfowiskowych, takich jak bagnica zwyczajna, turzycza bagienna i wrzosiec bagienny, będących na terenie gminy w obszarach swoich zasięgów. Niekorzystne zmiany ilościowe i jakościowe, głównie na skutek antropopresji, obserwuje się w borach nadmorskich w stosunku do danych zawartych w pracy Wojterskiego (1964). Tylko na jednym stanowisku znaleziono tajeżę jednostronną, a gruszycki zajmują niewielkie rozproszone areale.

Tendencje zanikania zbiorowisk halofilnych na polskim wybrzeżu widoczne są wyraźnie

także na terenie gminy Darłowo. Z roślin słonolubnych odnotowano tylko nieliczne

gatunki, np. świbka nadmorska i sitowiec nadmorski a całkowicie ustąpiła z terenu gminy babka pierzasta. Obecnie gatunki te nie tworzą specyficznych zbiorowisk halofilnych, są jedynie elementami towarzyszącymi w innych zespołach roślinnych. Wiąże się to z zanikiem siedlisk w wyniku zagospodarowania obszarów przymorskich oraz regulacji rzek uchodzących do morza.

3.9. Charakterystyka flory wymagającej podjęcia działań konserwatorskich

Na obszarze gminy Darłowo podjęcia działań konserwatorskich wymaga flora, występująca na terenie torfowiska Słowińskie Błoto. Obiekt ten jest przewidzianym do ochrony rezerwatem przyrody oraz przewidzianym obszarem Natura 2000 i w przypadku jego ustanowienia, rzadkie gatunki roślin tam występujące w zasadzie byłyby dostatecznie zabezpieczone. Jednak na torfowisku tym oraz w jego sąsiedztwie znajdują się głębokie rowy odwadniające, które powodują znaczne przesuszenie podłoża. Prowadzi to do szybkiej eliminacji gatunków torfowiskowych i degradacji całego ekosystemu. Szybkiej ochrony wymagają także rzadkie zbiorowiska leśne porastające wąwozy w okolicy Sulimic, Palczewic i Barzowic. Występujące tam ekosystemy lasów liściastych są rzadkie w nie tylko w skali regionu i kraju, ale podlegają ochronie wg tzw. dyrektywy siedliskowej. W trakcie obecnej inwentaryzacji zaobserwowano wycinkę najstarszych drzew ze zboczy niektórych wąwozów. Skutkiem pozyskiwania drewna w tych lasach jest erozja zboczy oraz zanikanie wielu gatunków geofitów – roślin chronionych i zagrożonych, np. lilii złotogłów. Ochrony wymaga także wyjątkowe na terenie gminy skupienie starodrzewu – dębów w okolicy Domasławic.

3.10. Charakterystyka zagrożeń i perspektyw gatunków roślin chronionych, zagrożonych wyginięciem i rzadko spotykanych

Liczne występowanie gatunków chronionych, rzadkich i zagrożonych jest wskaźnikiem naturalności szaty roślinnej, która w gminie Darłowo, na skutek wielowiekowego

osadnictwa jest w większości silnie antropogenicznie zmieniona. Występują jednak na tym obszarze enklawy dobrze zachowanych siedlisk roślinności naturalnej, głównie w miejscach trudno dostępnych do zagospodarowania lub od dawna chronionych. Występują na nich skupienia roślin chronionych, rzadkich i zagrożonych. Do największych zagrożeń tych ekosystemów zaliczyć należy przede wszystkim:

- ⊠ odwadnianie siedlisk hydrogeniczych – różnego typu torfowisk, lasów i borów bagiennych,
- ⊠ gospodarka leśna nastawiona na nadmierne pozyskiwanie surowca zwłaszcza ze starych drzewostanów oraz na wprowadzenie w ich miejsce gatunków obcych siedliskowo,
- ⊠ gospodarka rolna w dolinach rzek, niewłaściwe, intensywne użytkowanie wilgotnych łąk albo zaprzestanie użytkowania prowadzi do zmian w obrębie kulturowych zbiorowisk półnaturalnych,
- ⊠ nadmierna presja turystyczna w borach nadmorskich oraz na wydmach, wydeptywanie ścieżek, zanieczyszczanie odpadami skutkuje niszczeniem roślinności, w tym przede wszystkim zanikaniem gatunków rzadkich,
- ⊠ prowadzenie wyrębu w dąbrowach, łęgach i buczynach na obszarze wąwozów w strefie morenowych wyniesień, co powoduje zanikanie gatunków charakterystycznych dla tych rzadko już występujących zbiorowisk roślinnych.

Wynika z tego, że najbardziej zagrożone są rośliny związane z siedliskami wilgotnymi oraz gatunki strefy nadmorskiej.

• **Perspektywą dla tej grupy roślin jest nie tylko ochrona gatunkowa poszczególnych taksonów, lecz głównie działania zmierzające do zachowania właściwego stanu ich siedlisk. Do ich przetrwania przyczyni się zastosowanie:**

- ⊠ różnych form ochrony, zwłaszcza powierzchniowej,
- ⊠ właściwej gospodarki rolnej i leśnej,
- ⊠ racjonalne zagospodarowanie turystyczne, zgodne z wymogami prawa ochrony przyrody.

4. Charakterystyka zieleni parkowej i cmentarnej

4.1. Parki gminy Darłowo

Na terenie gminy Darłowo znajdują się dwa parki podworskie, w miejscowościach Bukowo Morskie i Palczewice (Palczewicz). Zostały one uwzględnione i scharakteryzowane w pracy Kownasa i Siennickiej (1965) - „Parki, zabytkowe drzewa i rezerwy województwa koszalińskiego”. W ostatnich latach uległy one znacznym przekształceniom, w wyniku zaniechania zabiegów pielęgnacyjnych lub daleko posuniętej dewastacji drzewostanu (m.in. niekontrolowana wycinka drzew), co doprowadziło do zatarcia pierwotnych założeń architektonicznych. Do bardziej interesujących obiektów, pod względem przyrodniczym, należy park w Palczewicach. Na jego terenie rośnie jeszcze wiele drzew o wymiarach pomnikowych oraz chronionych gatunków roślin, m.in. kalina koralowa (*Viburnum opulus*), lilia złotogłów (*Lilium martagon*).

Zgodnie z Ustawą o Ochronie i Kształtowaniu Środowiska (Dz. U. Nr 49, poz.196 z 1994r.) i Ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 16 poz.78 z 1995r.) oraz Rozporządzeniem Ministra Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska w sprawie zasad uznawania terenów zadrzewionych na obszarach wsi za parki wiejskie, ochrony tych parków i zarządzania nimi (Dz. U. Nr 21, poz. 80 z 1980r.), parki wiejskie podlegają ochronie niejako „automatycznie”. Ustawowo zapewnione jest też wykonywanie na ich terenie zabiegów pielęgnacyjnych, w celu zachowania ich walorów przyrodniczych i estetycznych.

Parki wiejskie znajdujące się na terenie gminy Darłowo wymagają szczegółowej inwentaryzacji zasobów przyrodniczych, a następnie szeregu zabiegów pielęgnacyjnych i konserwatorskich, szczególnie park w Palczewicach.

Tabela 4. Wykaz parków gminy Darłowo

Lp.	Lokalizacja	Opis parku
1.	Bukowo Morskie	Park wiejski, krajobrazowy, około 0,7 ha. Otoczony polami uprawnymi i łąkami. Obecnie bardzo zniszczony (część drzew uszkodzona lub została wycięta), choć uporządkowany. Z drzew o wymiarach pomnikowych notowanych w połowie lat 60-tych XX w. przez Kownasa i Siennicką (1965) (m.in. lip szerokolistnych (<i>Tilia platyphyllos</i>) o obwodach 300-400 cm, lip drobnolistnych (<i>Tilia cordata</i>) o obwodach 400-450 cm) pozostała jedynie lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>) o obwodzie 400 cm. Park otoczony jest pojedynczym szpalerem grabowym (<i>Carpinus betulus</i>). Drzewostan parku, tworzą głównie rodzime gatunki drzew, m.in.: lipy - szerokolistna (<i>Tilia platyphyllos</i>) i drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>); grab zwyczajny (<i>Carpinus betulus</i>), buk (<i>Fagus sylvatica</i>), klon zwyczajny (<i>Acer platanoides</i>), jawor (<i>Acer pseudoplatanus</i>), świerk pospolity (<i>Picea excelsa</i>), dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>). Ponadto, w parku rosną jeszcze, m.in.: kasztanowce (<i>Aesculus hippocastanum</i>), świerk biały (<i>Picea glauca</i>), cyprysik groszkowy (<i>Chamaecyparis pisifera</i>), jedlica Douglasa (<i>Pseudotsuga taxifolia</i>). Wśród krzewów spotkać można, m.in. bez czarny (<i>Sambucus nigra</i>), głogi (<i>Crataegus monogyna</i> , <i>Crataegus</i> sp.), śnieguliczkę (<i>Symphoricarpos albus</i>), tawuły (<i>Spiraea</i> sp.).
2.	Palczewice (Palczewicz)	Niewielki park wiejski (około 0,5 ha), prawdopodobnie z II połowy XIX wieku, obecnie dość zaniedbany i zarośnięty. Pierwotne założenia parkowe uległy

	zatarciu. W centralnej części parku znajduje się zarastający zbiornik wodny z niewielką wyspą, w którym rośnie, m.in. okrzężnica bagienna (<i>Hottonia palustris</i>). W pobliżu stawu rośnie 9 grabów (<i>Carpinus betulus</i>), o wymiarach zbliżonych do pomnikowych, tworzących szpaler. Drzewostan tworzą głównie nasze rodzime gatunki drzew, m.in.: jesion (<i>Fraxinus excelsior</i>); klony - zwyczajny (<i>Acer platanoides</i>) i jawor (<i>Acer pseudoplatanus</i>), buk (<i>Fagus sylvatica</i>), wiąz szypułkowy (<i>Ulmus laevis</i>), brzoza brodawkowata (<i>Betula pendula</i>), lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>), grab zwyczajny (<i>Carpinus betulus</i>), dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), świerk pospolity (<i>Picea biesea</i>). Z krzewów występują tu, m.in.: czerecha (<i>Padus avium</i>), głóg jednoszyjkowy (<i>Crataegus monogyna</i>), jarzębina (<i>Sorbus aucuparia</i>), bez czarny (<i>Sambucus nigra</i>), trzmielina zwyczajna (<i>Euonymus europaea</i>), kalina koralowa (<i>Viburnum opulus</i>). Z roślin zielnych rosną tu, m.in. zawilec gajowy (<i>Anemone nemorosa</i>), złoć żółta (<i>Gagea lutea</i>), dzwonek pokrzywolisty (<i>Campanula trachelium</i>), śnieżyczka przebiśnieg (<i>Galanthus nivalis</i>), kokoryczka wielokwiatowa (<i>Polygonatum multiflorum</i>), lilia złotogłów (<i>Lilium martagon</i>), śnieżyca wiosenna (<i>Leucoium vernalis</i>). W parku występują również bluszcz (<i>Hedera helix</i>) i barwinek (<i>Vinca minor</i>). Na uwagę zasługuje jedlica Douglasa (<i>Pseudotsuga taxifolia</i>) o obwodzie 253 cm, oraz kilka drzew o wymiarach pomnikowych, m.in. dęby szypułkowe (<i>Quercus robur</i>) o obwodach 315, 325 (chory – porażony przez czyrenia <i>Phelinus</i> sp.), 348 i 395 cm, jesion (<i>Fraxinus excelsior</i>) o obwodzie 335 cm, buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>) o obwodzie 450 cm (porażony przez flagowca olbrzymiego <i>Meripilus giganteus</i> – gatunek podlegający ochronie).

4.2. Zieleń przykościelna, cmentarna i pocmentarna

Na terenie gminy Darłowo znajduje się 18 cmentarzy, w tym 9 obecnie czynnych: w Barzowicach, Bukowie Morskim, Cisowie, Dobiesławiu, Jeżycach, Kowalewicach, Krupach, Słwinie i Starym Jarosławiu. Pozostałe, to stare cmentarze ewangelickie (poniemieckie), zakładane już w XIV lub XV wieku, najczęściej wokół kościołów (np. cmentarze przykościelne w Barzowicach, Bukowie Morskim, Krupach, Starym Jarosławiu). Większość z tych obiektów, ze względu na swe położenie wokół kościołów, jest na ogół zadbana i uporządkowana. W ich obrębie rośnie wiele drzew o wymiarach zbliżonych do pomnikowych lub pomnikowych, często objętych już ochroną, np.: lipy drobnolistne (*Tilia cordata*) i jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior*) na cmentarzu w Barzowicach, lipy drobnolistne (*Tilia cordata*) na cmentarzach w Krupach i Starym Jarosławiu. Niektóre z cmentarzy znajdujących się na terenie gminy, podobnie, jak wiele cmentarzy na Pomorzu, składają się z części starszej ewangelickiej (poniemieckiej) - najczęściej zaniedbanej i zdewastowanej oraz nowej katolickiej – uporządkowanej i zadbanej, obecnie czynnej, np. cmentarze w Cisowie, Kowalewicach, Słwinie. Do najbardziej interesujących, pod względem przyrodniczym, należą cmentarze w Bukowie Morskim (parafialny i przykościelny), Domasławicach (obecnie już nie istniejący) i w Starym Jarosławiu (przykościelny).

Stare cmentarze znajdujące się na terenie gminy Darłowo wymagają uporządkowania oraz szczegółowej inwentaryzacji zasobów przyrodniczych i materialnych, a następnie szeregu zabiegów pielęgnacyjnych i konserwatorskich. W szczególności dotyczy to starych cmentarzy ewangelickich (poniemieckich), obecnie nieczynnych, położonych w sąsiedztwie kościołów.

Tabela 5. Wykaz cmentarzy na terenie gminy Darłowo

Lp.	Lokalizacja	Charakterystyka
1.	Barzowice: a) przy kościele b) w południowo-wschodniej części wsi	a) <u>Przykościelny</u> , założony w XIV wieku, ewangelicki, obecnie nieczynny; otoczony starym szpalerem lipowo-jesionowym (<i>Tilia cordata</i> , <i>Fraxinus excelsior</i>). Na uwagę zasługują dwie okazałe lipy drobnolistne (<i>Tilia cordata</i>) o obwodach 360 i 575 cm oraz jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>) o obwodzie 348 cm – uznane za pomniki przyrody, oraz kwitnące okazy bluszczu pospolitego (<i>Hedera helix</i>). b) <u>Parafialny</u> , założony prawdopodobnie w XIX wieku, ewangelicki, obecnie katolicki, czynny. W części północnej znajdują się, zarówno stare i zniszczone nagrobki z I połowy XX wieku, jak i nowe z II połowy XX wieku. Od strony północnej i zachodniej cmentarz otoczony jest szpalerami niezbyt starych drzew, głównie jesionów (<i>Fraxinus excelsior</i>), w części południowej dominują krzewy, m.in. bez lilak (<i>Syringa vulgaris</i>), wiśnia (<i>Cerasus sp.</i>). Ponadto, rośnie tu również bluszcz (<i>Hedera helix</i>) i szafirki (<i>Muscari botryoides</i>).

2.	Bukowo Morskie: a) przy kościele b) na przeciwko cmentarza przykościelnego	a) <u>Ewangelicki</u>, obecnie katolicki, nieczynny, założony w XV wieku; pozostałości płyt nagrobnych z I połowy XX wieku, zniszczony pomnik niemiecki z I Wojny Światowej i miejsce Pamięci Narodowej z II Wojny Światowej; zadbane i uporządkowany. Cmentarz otoczony jest szpalerem grabów (<i>Carpinus betulus</i>) i szpalerem lip drobnolistnych (<i>Tilia cordata</i>) – 16 drzew, o wymiarach zbliżonych do pomnikowych. Ponadto, na cmentarzu rosną, m.in.: liczne kasztanowce (<i>Aesculus hippocastanum</i>), jesiony (<i>Fraxinus excelsior</i>), dęby szypułkowe (<i>Quercus robur</i>), klony (<i>Acer platanoides</i>), głogi (<i>Crataegus monogyna</i>), modrzew (<i>Larix decidua</i>). W sąsiedztwie kościoła rośnie okazała lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>) o obwodzie 540 cm. Do cmentarza, od strony cmentarza komunalnego, przylega szpaler 8 kasztanowców (<i>Aesculus hippocastanum</i>). b) <u>Parafialny</u>, czynny; założony w XIX wieku, dawniej ewangelicki a obecnie katolicki; składa się z części starszej – poniemieckiej (brak płyt nagrobnych), o charakterze leśnym i nowszej – polsko-katolickiej (obecnie czynnej). Od strony kościoła cmentarz otoczony jest szpalerem 13 kasztanowców (<i>Aesculus hippocastanum</i>), a od strony południowo-zachodniej szpalerem grabów (<i>Carpinus betulus</i>) – ponad 100 okazów. Z drzew występują tu, m.in.: klon jawor (<i>Acer pseudoplatanus</i>), jesion (<i>Fraxinus excelsior</i>), dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>), a z krzewów, m.in.: bez lilak (<i>Syringa vulgaris</i>), głogi (<i>Crataegus monogyna</i>, <i>Crataegus laevigata</i>), leszczyna (<i>Corylus avellana</i>), bez czarny (<i>Sambucus nigra</i>), śnieguliczka biała (<i>Symphoricarpos albus</i>). <i>Na terenie cmentarza rosną również: barwinek pospolity (<i>Vinca minor</i>), kwitnący bluszcz pospolity (<i>Hedera helix</i>). Z roślin zielnych rosną tu, m.in.: zawilec gajowy i żółty (<i>Anemone nemorosa</i>, <i>A. ranunculoides</i>), złoc żółta (<i>Gagea lutea</i>), ziarnopłon wiosenny (<i>Ranunculus ficaria</i>), pierwiosnki (<i>Primula officinalis</i>), lilia złotogłów (<i>Lilium martagon</i>), śnieżyczka przebiśnieg (<i>Galantus nivalis</i>), szafirek drobnokwiatowy (<i>Muscari botryoides</i>), kokoryczka wielokwiatowa (<i>Polygonatum multiflorum</i>).</i> Na tyłach cmentarza znajduje się dzikie wysypisko śmieci.
3.	Dobiesław – na wschód od kościoła	Ewangelicki, obecnie katolicki; czynny; założony w XIX wieku; położony wśród pól uprawnych; uporządkowany i zadbane. Cmentarz otoczony jest szpalerem drzew i krzewów, wśród których dominuje głóg jednoszyjkowy (<i>Crataegus monogyna</i>) i świerk pospolity (<i>Picea abies</i>). Ponadto rosną tu, m.in. bez czarny (<i>Sambucus nigra</i>), czeremcha pospolita (<i>Padus avium</i>), jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>), dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), brzoza brodawkowata (<i>Betula pendula</i>).

4.	Jeżyce: a) przy kościele b) na przeciwko kościoła	a) <u>Ewangelicki (poniemiecki)</u>, obecnie <u>katolicki</u>; nieczynny; założony w XIX wieku; uporządkowany i zadbane. Na jego terenie znajduje się cokół pomnika poświęconego pamięci żołnierzy poległych w I-wszej Wojnie Światowej i fragmenty zniszczonych nagrobków z I połowy XX w. Od strony kościoła cmentarz otoczony jest szpalerem lip szerokolistnych (<i>Tilia platyphyllos</i>) – 7 drzew o wymiarach zbliżonych do pomnikowych. Ponadto, na terenie cmentarza rosną, m.in. klony (<i>Acer pseudoplatanus</i>, <i>A. platanoides</i>), dęby (<i>Quercus robur</i>), jesiony (<i>Fraxinus excelsior</i>) i głóg jednoszyjkowy (<i>Crataegus monogyna</i>). b) <u>Parafialny</u>, czynny; założony w XIX wieku, dawniej ewangelicki a obecnie katolicki; składa się z części starszej – ponemieckiej (fragmenty starych płyt nagrobnych z I połowy XX w.) i nowej – katolickiej (obecnie czynnej). Przy wejściu na teren cmentarza rośnie okazały jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>) o obwodzie 310 cm – istniejący pomnik przyrody. Ponadto, na terenie cmentarza rosną, m.in. klony (<i>Acer pseudoplatanus</i>, <i>A. platanoides</i>), lipy (<i>Tilia cordata</i>, <i>T. platyphyllos</i>), jesion wyniosły odmiana zwisająca (<i>Fraxinus excelsior</i> var. <i>pendula</i>), bez czarny (<i>Sambucus nigra</i>) i bez lilak (<i>Syringa vulgaris</i>).
5.	Rusko - przy drodze Darłowo-Sławno	Żydowski, założony prawdopodobnie w XIV wieku, obecnie nieczynny. Wśród bujnej roślinności dostrzec można jeszcze fragmenty uszkodzonych i „nadszarpniętych przez czas” płyt nagrobnych. Rosną tu, m.in.: dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), klon zwyczajny i jawor (<i>Acer platanoides</i>, <i>A. pseudoplatanus</i>), kasztanowce (<i>Aesculus hippocastanum</i>), jesion (<i>Fraxinus excelsior</i>), topola osika (<i>Populus tremula</i>), głóg jednoszyjkowy (<i>Crataegus monogyna</i>), bez czarny (<i>Sambucus nigra</i>) i bez lilak (<i>Syringa vulgaris</i>) oraz bluszcz pospolity (<i>Hedera helix</i>) i śnieżyczka przebiśnieg (<i>Galanthus nivalis</i>).
6.	Domasławice – przy drodze Darłowo-Sławno	Stary cmentarz ewangelicki, założony w XV wieku przy kościele. Obecnie zarówno kościół, jak i cmentarz już nie istnieją – fragmenty płyt nagrobnych usunięto a teren zniwelowano. Do cmentarza prowadzi, od strony drogi, aleja lipowa, którą tworzy 11 okazów lipy drobnolistnej (<i>Tilia cordata</i>), w tym dwa pomniki przyrody o obwodach 360 i 415 cm. Teren cmentarza otoczony jest szpalerem grabowym (<i>Carpinus betulus</i>). Na uwagę zasługują rosnące w obrębie dawnego cmentarza drzewa pomnikowe: dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) o obwodzie 305 cm, dwa świerki pospolite (<i>Picea abies</i>) o obwodach 250 (złamany) i 295 cm. Ponadto, rosną tu barwinek (<i>Vinca minor</i>) i śnieżyczka przebiśnieg (<i>Galanthus nivalis</i>).
7.	Stary Jarosław: a) przy kościele, b) południowo-zachodnia część wsi	a) <u>Ewangelicki, przykościelny</u>, założony w XV wieku, obecnie nieczynny. Teren dawnego cmentarza uporządkowany, płyty nagrobne usunięte (część została wykorzystana do budowy kamiennego muru otaczającego obecnie kościół). Od strony drogi do cmentarza przylega szpaler różnowiekowych lip drobnolistnych (<i>Tilia cordata</i>), w tym 6 okazów o obwodach 250-450cm, uznanych za pomniki przyrody. Z drzew pomnikowych rosną tu jeszcze kasztanowiec zwyczajny (<i>Aesculus hippocastanum</i>) o obwodzie 310 cm i klon jawor (<i>Acer pseudoplatanus</i>) o obwodzie 250 cm. Na miano pomników przyrody zasługują również dwa dęby szypułkowe (<i>Quercus robur</i>) o obwodach 328 i 346 cm. Ponadto, rosną tu jeszcze grab zwyczajny (<i>Carpinus betulus</i>), modrzew europejski (<i>Larix decidua</i>), żywotnik zachodni (<i>Thuja occidentalis</i>). b) <u>parafialny, obecnie czynny</u>; otoczony z wszystkich stron szpalerem żywotnika zachodniego (<i>Thuja occidentalis</i>). Na uwagę zasługuje kwitnący okaz bluszczu pospolitego (<i>Hedera helix</i>) i barwinek pospolity (<i>Vinca minor</i>).
8.	Kowalewice – we wschodniej części wsi	Parafialny, założony w XV wieku, ewangelicki, obecnie katolicki, czynny. Cmentarz ogrodzony jest płotem z siatki, przy którym rośnie szpaler niezbyt starych głogów jednoszyjkowych (<i>Crataegus monogyna</i>) i pojedyncze drzewa, m.in. dęby szypułkowe (<i>Quercus robur</i>), klony pospolite (<i>Acer platanoides</i>), jesiony (<i>Fraxinus excelsior</i>). Przy wejściu na cmentarz rosną dwa okazałe dęby szypułkowe (<i>Quercus robur</i>), w tym jeden o obwodzie 313 cm. W części starszej (ponemieckiej), odgródzonej siatką od części obecnie użytkowanej, jest zaniedbany i zarośnięty, głównie przez tawuły (<i>Spiraea</i> sp.) i róże (<i>Rosa</i> sp.). Na cmentarzu rośnie również bluszcz pospolity (<i>Hedera helix</i>) – kwitnący i barwinek pospolity (<i>Vinca minor</i>).

9.	Krupy: a) przy kościele b) zachodnia część wsi	a) <u>Przykościelny, ewangelicki</u>, założony w XIV wieku, obecnie nieczynny. Teren cmentarza jest podzielony, płotem z siatki, na dwie części: 1) sąsiadującą z rowem, zaniedbaną i zarośniętą, tu znajdują się również uszkodzone i złożone razem stare płyty nagrobne z I połowy XX wieku, oraz dzikie wysypisko śmieci; 2) przylegającą do kościoła, zadbaną i uporządkowaną, z grupą 12 lip drobnolistnych i szerokolistnych (<i>Tilia cordata</i>, <i>T. platyphyllos</i>) o obwodach 217-320 cm, w tym 8 lip drobnolistnych wpisanych do rejestru pomników przyrody. Ponadto, rosną tu, m.in.: jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>), wiąz górski (<i>Ulmus glabra</i>), świerk pospolity (<i>Picea abies</i>), żywotnik zachodni (<i>Thuja occidentalis</i>), modrzew (<i>Larix decidua</i>), bez lilak (<i>Syringa vulgaris</i>), oraz kwitnący bluszcz pospolity (<i>Hedera helix</i>), barwinek pospolity (<i>Vinca minor</i>), śnieżyczka przebiśnieg (<i>Galanthus nivalis</i>). b) <u>Parafialny</u>, założony w XIX wieku, ewangelicki, obecnie katolicki, czynny. Prowadzi do niego aleja głogowo-grabowa (<i>Crataegus monogyna</i>, <i>Carpinus betulus</i>), która przechodzi w dwa szpalery otaczające cmentarz od północnego-zachodu i południowego wschodu. Teren cmentarza składa się z dwóch części: starszej z fragmentami zniszczonych płyt nagrobnych z I połowy XX wieku i kilkoma drzewami o wymiarach zbliżonych do pomnikowych (drzewa o wymiarach pomnikowych wycięto, pozostały tylko pniaki), oraz nowszej, z nagrobkami z II połowy XX wieku. Ponadto, w obrębie cmentarna rosną, m.in.: brzoza brodawkowata (<i>Betula pendula</i>) – jeden okaz o obwodzie 333 cm, robinia akacja (<i>Robinia pseudoacacia</i>), jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>), kwitnący bluszcz (<i>Hedera helix</i>).
10.	Cisowo – przy kościele	Przykościelny, założony w XIV wieku, katolicki obecnie, dawniej ewangelicki, czynny. Położony malowniczo na wzniesieniu, otoczony murem z kamienia polnego i starych płyt nagrobnych. W części wschodniej, przylegającej do kościoła, uporządkowany, natomiast w części zachodniej - zaniedbany (ze zniszczonymi nagrobkami z II połowy XIX i I połowy XX wieku) i zarośnięty, przez bujnie rozwijające się rośliny zielne i krzewy, m.in.: pokrzywę zwyczajną (<i>Urtica dioica</i>), głogi (<i>Crataegus monogyna</i>), leszczynę (<i>Corylus avellana</i>), śnieguliczkę (<i>Symphoricarpos albus</i>), trzmielinę (<i>Euvonymus europaea</i>), bez czarny (<i>Sambucus nigra</i>), bez lilak (<i>Syringia vulgaris</i>). Na terenie cmentarza rośnie wiele drzew o wymiarach zbliżonych do pomnikowych, w tym cztery jesiony wyniosłe (<i>Fraxinus excelsior</i>) i dwa jesiony wyniosłe odmiana zwisająca (<i>Fraxinus excelsior</i> var. <i>pendula</i>) o obwodzie 240-260 cm, trzy dęby szypułkowe (<i>Quercus robur</i>) o obwodach 235-260 cm, kasztanowiec zwyczajny (<i>Aesculus hippocastanum</i>) o obwodzie 250 cm, lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>) o obwodzie 235 cm, klon zwyczajny (<i>Acer platanoides</i>) o obwodzie 330 cm, uznane za pomnik przyrody. Ponadto, na terenie cmentarza występują: grab zwyczajny (<i>Carpinus betulus</i>), wiąz górski (<i>Ulmus glabra</i>) oraz barwinek pospolity (<i>Vinca minor</i>) i bluszcz pospolity (<i>Hedera helix</i>).
11.	Żukowo Morskie – w zachodniej części wsi	To stary cmentarz otoczony polami uprawnymi. Mało interesujący pod względem przyrodniczym. Z drzew rosną tu, m.in.: klon zwyczajny (<i>Acer platanoides</i>), olsza czarna (<i>Alnus glutinosa</i>), lipa szerokolistna (<i>Tilia platyphyllos</i>), wierzby (<i>Salix</i> sp.), a z krzewów głównie malina właściwa (<i>Rubus idaeus</i>), bez czarny (<i>Sambucus nigra</i>).
12.	Słowino: a) przy kościele, b) przy drodze Darłowo-Słowino, około 0,5 km na północny zachód od wsi	a) <u>Przykościelny</u>, założony w XV wieku, ewangelicki, obecnie katolicki. Mało interesujący pod względem przyrodniczym. Z drzew rosną tu głównie dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) i lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>), w tym jeden okaz o obwodzie 300 cm – pomnik przyrody, a z krzewów tylko śnieguliczka (<i>Symphoricarpos albus</i>). b) <u>Parafialny</u>, założony w XIX wieku, ewangelicki, obecnie katolicki, czynny; otoczony polami uprawnymi, uporządkowany i zadbany. Składa się z części starszej, poniemieckiej, w której znaleźć można jeszcze stare i zniszczone nagrobki z I połowy XX wieku, oraz części nowszej, polskiej z nagrobkami z II połowy XX wieku. Cmentarz jest mało interesujący pod względem przyrodniczym. Na uwagę zasługują jedynie lipy drobnolistne (<i>Tilia cordata</i>): 1) dwie o obwodzie 350 i 475 cm, 2) 14 o obwodach 180-260 cm, które tworzą dwie krótkie aleje – pomnik przyrody.

4.3. Inne skupiska starodrzewu

Na terenie gminy Darłowo, około 0,4 km na wschód od miejscowości Domasławice, występuje interesujące skupisko starodrzewu, przy Leśniczówce Domasławice (proponowany pomnik przyrody). Jest to grupa 23 różnowiekowych drzew, w tym 21 dębów szypułkowych (*Quercus robur*) i dwóch grabów (*Carpinus betulus*). Większość z nich ma wymiary pomnikowe. Jeden ze starych dębów jest porażony przez żółciaka siarkowego (*Laetiporus sulphureus*) - groźnego pasożyta drzew liściastych. Niektóre z dębów wymagają zabiegów konserwatorskich.

5. Pomniki przyrody

Zgodnie z art. 40 Ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 92.poz. 880) pomniki przyrody są to pojedyncze twory przyrody żywej lub nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

- W gminie Darłowo istnieje **12** pomników przyrody, w tym **3** pojedyncze drzewa, **8** grup (jedno drzewo zostało wycięte) oraz jedna aleja.

Proponuje się objąć tą formą ochrony następujących **20** obiektów, w tym 19 drzew pojedynczych i jedną aleję.

W rozdziale V zestawiono opisy i ocenę walorów przyrodniczych istniejących i przewidzianych do ochrony pomników przyrody. Podano również wymiary drzew oraz lokalizację w terenie tych obiektów.

6. Kolekcje i zbiory botaniczne

Na terenie gminy Darłowo nie zanotowano kolekcji botanicznych W muzeum w Darłowie znajduje się stary, niemiecki zbiór zielnikowy flory Pomorza (Misiewicz 1977).

7. Podsumowanie waloryzacji przyrodniczej

Na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji terenowej, analizy literatury, oraz innych dokumentów i materiałów we florze gminy stwierdzono:

- ✘ dużo bogactwo flory gatunkowej roślin liczącej łącznie **510** taksonów,
- ✘ występowanie gatunków roślin objętych prawną ochroną, w tym **22** podlegających ochronie ścisłej i **14** ochronie częściowej, **27** gatunków zarejestrowanych jako najcenniejsze gatunki flory ginącej i zagrożonej wymarciem oraz **4** gatunki flory będącej przedmiotem Dyrektywy Habitatowej.
- ✘ obecność **12** pomników przyrody, w tym 3 pojedyncze drzewa, 8 grup (jedno drzewo zostało wycięte) oraz jedna aleja.
- ✘ obecność na terenie gminy **2** parków wiejskich o znacznej wartości przyrodniczej i kulturowej.

Tabela 6. Analiza SWOT gminy Darłowo w kontekście inwentaryzacji przyrodniczej w zakresie szaty roślinnej

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
- długi odcinek strefy przymorskiej z lasami przymorskimi i roślinnością wydmową, - bory bagienne w kompleksie leśnym na zachód od Słowina z populacjami rzadkich roślin, - fragmenty dobrze zachowanych ekosystemów doliny Wieprzy – łągi, zarośla łozowe, wilgotne łąki, astatyczne zbiorniki eutroficzne, zabagnienia, wikliny nadrzeczne, - jeziora przymorskie w otoczeniu roślinności torfowiskowej oraz wilgotnych łąk – populacje ramienic, storczyków, roślin słonolubnych, szuwary, - wartościowe ekosystemy leśne w wąwozach, w północno-wschodniej części gminy - dąbrowy, łągi, buczyny z roślinnością naturalną, - liczne, śródpolne ciekii wodne oraz zagłębienia z roślinnością hydrofilną – szuwarową, łozowiskową i wodną, - skupienia starodrzewu w pobliżu osad oraz na cmentarzach,	- niszczenie lasów nadmorskich i wydm przez wydeptywanie ścieżek oraz zaśmiecanie, - degradacja torfowisk w wyniku ich odwadniania i prowadzonej w przeszłości eksploatacji, - niszczenie borów bagiennych przez odwadnianie i zmianę składu gatunkowego drzewostanu, - degradacja lasów liściastych, zwłaszcza fragmentów na zboczach, przez wycinanie starodrzewu, - prowadzenie pozyskiwania drewna na obszarach lasów bagiennych – olszyn i brzezin bagiennych, - nadmierne osuszanie łąk wykształconych na torfach, w dolinach cieków wodnych, - zaprzestanie użytkowania fitocenozy łąkowych, co powoduje ekspansję roślinności nitrofilnej lub ubożenie zbiorowisk łąkowych, - ubóstwo florystyczne terenów użytkowanych rolniczo.

- obiekty kulturowo-przyrodnicze – stosunkowo dobrze zachowane stare cmentarze i zabytkowe parki, - wiele drzew o wymiarach pomnikowych.	
SZANSE - aktywne procesy naturalnej regeneracji starych wyrobisk potorfowych, - użytkowanie ekstensywne łąk przy jeziorze Kopań i w delcie Grabowej, - objęcie różnymi formami ochrony najlepiej zachowanych fragmentów ekosystemów cennych przyrodniczo, - rozwój turystyki proekologicznej oraz kwalifikowanej – rowerowej, konnej, wodnej, - rygorystyczne przestrzeganie wymogów prawa z zakresu ochrony przyrody, - edukacja ekologiczna samorządów lokalnych.	ZAGROŻENIA - nadmierna presja turystyczna, - nieuporządkowana zabudowa rekreacyjna, - niewłaściwa gospodarka leśna nastawiona głównie na pozyskiwanie surowca, - zaniechanie użytkowania wilgotnych łąk.

III. WALORYZACJA FAUNISTYCZNA

Fauna Pomorza Zachodniego w porównaniu z innymi rejonami Polski, na których działają od lat silne ośrodki naukowe, została słabo poznana. Niewiele jest prac o występowaniu i rozmieszczeniu bezkręgowców, a spośród kręgowców jedynie ornitofauna jest stosunkowo dobrze opisana. Wykonana w sezonie 2002/2003 inwentaryzacja nie mogła, więc, siłą rzeczy, uzupełnić tej ogromnej luki, ale dała poważny przyczynek do rozpoznania ogólnej wartości faunistycznej tego terenu.

Przeprowadzone lustracje terenowe i analiza istniejącej literatury przedmiotu pozwoliła wytypować najcenniejsze pod względem faunistycznym obszary i określić ich walory.

Położono również dość duży nacisk na środowiska wodne i wodno-błotne, albowiem, zgodnie z obecnym stanem wiedzy, tego typu tereny są z jednej strony najciekawsze przyrodniczo, cechują się największą różnorodnością gatunkową, a z drugiej strony bardzo szybko ulegają degradacji i zanikaniu na skutek gospodarczej działalności człowieka.

W Polsce prawną ochroną gatunkową objętych jest 471 gatunków zwierząt, z czego najczęściej gatunków chroni się spośród ptaków, bo aż 319, a następnie spośród owadów (72 gatunki). Poza tym wiele gatunków zwierząt łownych (ssaków, ptaków i ryb) podlega ochronie okresowej. Należy jednak zaznaczyć, że lista zwierząt chronionych znacznie się wydłużyła na skutek zmian wprowadzonych stosownym rozporządzeniem w styczniu 1995 roku. Ochroną gatunkową objęto wówczas, m.in. ślimaka winniczka i pijawkę lekarską – zwierzęta, które uważano do tej pory za bardzo pospolite i niezagrożone w swoim istnieniu na terenie kraju.

1. Dotychczasowy stan wiedzy o faunie gminy Darłowo

Gmina Darłowo nie była dotychczas objęta tego rodzaju kompleksowym opracowaniem. Jednakże znanych jest kilkanaście opracowań i doniesień, głównie w zakresie ichtiofauny, ornitofauny, które wykorzystano w niniejszej waloryzacji.

Sprzed 1945 r. pochodzą dane o jelonku rogaczu, koziorogu dęboszu i bukowcu. Obserwacje te nie znalazły potwierdzenia w terenowych badaniach. Również w Programie ochrony przyrody Nadl. Sławno brak jest wzmianki

o występowaniu tych owadów. Z przedstawicieli chrząszczy zarejestrowano często spotykane w innych gminach gatunki: biegacza zielonozłotego, biegacza fioletowego, gajowego i ogrodowego.

Z tej gminy najprawdopodobniej pochodzą informacje o występowaniu trzmieła tajgowego (Głowaciński 1992). Powojenne publikacje o rzadszych owadach Polski przywołują dane o występowaniu na tym obszarze trzmieła różnobarwnego (Dylewska 1957). Wszystkich tych gatunków nie stwierdzono w gminie w trakcie inwentaryzacji. Natomiast z chronionych gatunków owadów obserwowano tu trzmieła kamiennika oraz ziemnego oraz kilku innych. Jednakże nie prowadzono odłowów tych zwierząt, przez co nie ustalono ich przynależności gatunkowej.

Z historycznych danych wynika, że na obszarze gminy Darłowo, w pierwszej połowie XX wieku rejestrowano obecność dwóch rzadkich przedstawicieli motyli. Są to niedźwiedziówka krasa zarejestrowana przez znanych niemieckich motylarzy Urbahna E. i Urbahna J. (1939) i bartczatka boróweczanka wykazana przez Hering (1842). Ich obecność nie została potwierdzona po 1945 r.

W trakcie trwania inwentaryzacji stwierdzono obecność pazia królowej koło miejscowości Kowalewice, gdzie widziano latającego dorosłego motyla.

Z ważek równoskrzydłych odnotowano świteziankę dziewicę, którą widziano nad większością akwenów tej gminy. Z ważek różnoskrzydłych zarejestrowano kilka gatunków, spośród których oznaczono tylko ważkę płaskobrzuchą.

Dane operatu ochrony przyrody Nadleśnictwa Sławno nie zawierają żadnych informacji odnośnie cennej fauny owadów występującej na tym terenie.

Wody gminy Darłowo stwarzają sprzyjające warunki dla bytowania kręgloustych i ryb. Pomimo silnej penetracji wód przez wędkarzy wiadomości dotyczące minogów są bardzo szczątkowe. Głowaciński (2001) podał, że w wodach Wieprzy i Grabowej występuje minóg rzeczny. Na orientacyjnej mapie Polski zaznaczył ich obecność w granicach gminy Darłowo. Dębowski i in. (2001) donoszą o obecności w Wieprzy minoga strumieniowego. Jednakże nie jest wiadomym czy ta informacja dotyczy Wieprzy w granicach gminy Darłowo.

Przez gminę Darłowo przepływa kilka większych i mniejszych rzek. Największe z nich to Wieprza i jej najdłuższy lewy dopływ – Grabowa. Większość rzek jest tu jeszcze względnie czysta i dość bogata w ryby szlachetne (łososie, pstrągi, lipienie, trocie) oraz szczupaki, leszcze, płocie, brzany i inne.

W końcu lat 90-tych XX w. Instytut Rybactwa Śródlądowego rozpoczął szczegółowe badania ichtiofauny dorzecza Wieprzy i Grabowej. Do końca 2000 roku objęto nimi dolną Wieprzę i kilka jej dopływów. Listę stwierdzonych w dorzeczu gatunków ryb, odławianych

przy pomocy agregatu prądotwórczego oceniono dotychczas na 22 gatunki i jeden gatunek minoga, tj. minoga strumieniowego (Dębowski i in. 2001). Najwięcej złowiono pstrągów potokowych/troci, cierniczków i cierników. Dwa chronione gatunki ryb: strzebla i różanka, reprezentowane były w dotychczasowych połowach przez pojedyncze osobniki.

Szczególnym walorem obu tych rzek, jest to że w swoim dolnym i środkowym biegu są to rzeki gdzie licznie wstępuje na tarło łosoś i troć. Rzeki te w całości na przebiegu gminy Darłowo są drożne. Nie jest dla nich istotną przeszkodą jaz na Grabowej w Jeżyczkach. Natomiast znacznie większe trudności występują na Wieprzy w związku z istnieniem jazu w Darłowie, gdzie tylko po dużych deszczach, przy podniesionym jazie ryby te swobodnie wędrują w górę Wieprzy.

Zarówno na Wieprzy, jak i Grabowej, odławiane są egzemplarze tych ryb osiągające nawet kilkanaście kilogramów (Nyk 1997). Autor ten w swojej publikacji zawarł także mapę z miejscami brań najlepszych ryb troci wędrowniej, które zlokalizowane są w kilkudziesięciu miejscach zlokalizowanych przede wszystkim na Wieprzy poniżej Kowalewiczek, a także w rejonie Zielnowa i przed Racisławiem. Z kolei na Grabowej takie miejsca występują przy Dobiesławiu, pomiędzy Jeżycami a Żukowem Morskim, wokół mostu w Jeżyczkach i Żukowie Morskim.

W Darłowie, tj. w sąsiedztwie granic gminy Darłowo, w miejscu jazu znajduje się przepławka, gdzie prowadzi się regularny odłów tarlaków troci i łososi, od których pobierana jest ikra. W znajdującym się tu ośrodku zarybieniowym PZW ma miejsce sztuczne zapłodnienie i ich wylęg. Kolejny ośrodek hodowlany PZW nastawiony na produkcję pstrągów jest zlokalizowany w Jeżyczkach.

Berger i wsp. (1969) zakwalifikował dla pobrzeża Bałtyku występowanie tylko 6 gatunków płazów. M.in. uważał on, że tutaj nie występuje ropucha zielona i żaba jeziorkowa. Jak pokazują inne opracowania, m.in. Masiakowskiego (1969, 1970), w latach 60-tych i 70-tych XX w. na terenach otaczających jeziora Jamno i Bukowo występuje co najmniej 8 gatunków płazów bezogonowych, w tym wspomniana wyżej ropucha zielona i żaba jeziorkowa. Również Masiakowski (1969, 1970) oraz Haitlinger (1967) podali szczegółowe informacje o występowaniu na tym terenie ropuchy paskówki, która na przełomie lat 60-tych i 70-tych XX w. występowała licznie na mierzei jeziora Bukowo w dwóch miejscach: na jej południowo-zachodnim końcu w obrębie Łazów oraz na północno-wschodnim krańcu w Dąbkach. Ponadto autorzy ci oprócz obu gatunków ropuch stwierdzili ropuchę szarą, żabę jeziorkową, wodną i śmieszkę oraz żabę moczarową i trawną. Natomiast nie stwierdzili tu kumaków, grzebiuszki oraz rzekotki, a także żaby dalmatyńskiej. Masiakowski (1970) ocenił,

że wszystkie trzy gatunki żab zielonych, jak i brunatnych są na tym terenie licznie spotykane. Równocześnie wskazywali na zagrożenia płynące z dynamicznego rozwoju Łazów i Dąbek, jako miejscowości turystycznych, co wg nich może w przyszłości kolidować z egzystencją ropuchy zielonej i paskówki. Po 1970 r. brak jest doniesień o tych obu ropuchach, jak i innych gatunkach.

Wieloletnie badania ornitologiczne prowadzone tu od kilkudziesięciu lat, m.in. przez zespół Bussego, na punkcie badawczym Bukowo gdzie chwyta się i obrączkuje drobne ptaki śpiewające, potwierdzają, że przez gminę Darłowo przebiega jeden z głównych krajowych i europejskich szlaków migracji ptaków.

Obserwacje prowadzone na wybrzeżu morskim potwierdzają obecność tu w trakcie wędrówek wyjątkowo rzadkich gatunków ptaków. Tą tezę potwierdzają dane z literatury ornitologicznej, raporty Akcji Bałtyckiej, kolejne wydania Tomiałojcia, doniesień w Notatkach Ornitologicznych, biuletynie OTOP. Wśród nich są dane o obserwacjach migrujących ptaków, takich gatunków jak bernikla obrożna, szczytłak, nawałnik, świstunka złotawa.

Badania nad ornitofauną tej gminy, w ramach szerszych badań Ziemi Słupskiej, Sławieńskiej i Koszalińskiej prowadził m.in. Wojciech Górski z zespołem. W efekcie tych prac powstało kilka publikacji o lęgowej awifaunie dolin rzecznych rzek oraz jezior przybrzeżnych Górskiego (1976, 1982). Szeroko są tam omówione lęgowe ptaki doliny Wieprzy i Grabowej.

Dla ssaków brak jest jakichkolwiek ocen występowania. Jedyne regularnie zbieranymi danymi są informacje o stanie ssaków łownych gromadzone przez koła łowieckie PZW i leśników. Jednakże dane te należy traktować z pewną ostrożnością. Pewne, jednakże bardzo fragmentaryczne dane zawierają kolejne wydania dzieła Głowacińskiego (1992, 2001) oraz Pucka i wsp. (1980).

2. Wyniki inwentaryzacji wybranych grup fauny

W trakcie inwentaryzacji szczegółowej analizie poddano stanowiska występowania ginących i zagrożonych wyginięciem zwierząt ujętych w:

- Europejskiej czerwonej liście zwierząt i roślin zagrożonych wyginięciem w skali światowej (pod red. Wajdy i Żuka),
- Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (pod red. Głowacińskiego 1992),
- Czerwonej liście gatunków Pomorza Szczecińskiego (Zyska i in., 1996),

- Czerwonej liście zwierząt Brandenburgii,
- Czerwonej liście zwierząt Meklemburgii - Przedpomorza,
- Dyrektywie Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory,
- Dyrektywie Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikich ptaków,
- Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 26 września 2001 r. w sprawie gatunkowej ochrony zwierząt.

[Zgodnie z Art. 157 Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r., gatunki chronione podano za Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 26 września 2001r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. (Dz. U. Nr 130/01, poz. 1232). Dotychczas przepisy wykonawcze do wyżej wymienionej ustawy nie zostały wydane.]

Liczebność poszczególnych gatunków potraktowano jako liczbę stanowisk, na których zarejestrowano występowanie badanych zwierząt.

W ANEKSIE podano wykaz gatunków zwierząt stwierdzonych na terenie gminy w trakcie inwentaryzacji przyrodniczej gminy oraz podawane przez innych autorów.

Szczegółowo opisywane jest występowanie gatunków rzadkich i zagrożonych, gatunki pospolite umieszczono jedynie na listach zbiorczych.

W przypadku listy gatunków zwierząt posłużono się następującymi oznaczeniami:

- ♦ status ochronny poszczególnych gatunków:
 - OG - gatunek objęty ochroną gatunkową,
 - czOG - gatunek objęty częściową ochroną gatunkową,
 - OS - gatunek objęty ochroną strefową,
 - Ł - gatunek łowny,
 - W – gatunek wędkarski.

Ponadto zastosowano oznaczenia:

PCZ - gatunek umieszczony w „Polskiej czerwonej księdze zwierząt” lub na „Polskiej czerwonej liście zwierząt”,

INT - gatunek uznany za zagrożony w skali międzynarodowej (Europejska Czerwona Lista, konwencje międzynarodowe),

N - gatunek uznany za zagrożony w skali Brandenburgii lub Meklemburgii,

PZ - Pomorze Zachodnie.

Cz.L. - Występowanie na czerwonych listach,

SOch - Status ochrony.

2.1. Bezkręgowce

a) mięczaki

Na obszarze gminy występują zarówno mięczaki lądowe i wodne. Mięczaki żyjące w wodach są związane z różnymi typami wód: wodami słodkimi, słonymi i mieszanymi.

Mięczaki wód słodkich były reprezentowane przez kilka gatunków, w tym szczeżuję zwyczajną, żyworódkę, oraz błotniarkę stawową, rozdętkę, mulika sp., zatoczkę sp. Zarejestrowano osobniki tych gatunków przede wszystkim w Wieprzy i Grabowej oraz w obu przymorskich jeziorach, a także mniejszych strumieniach, oczkach śródpolnych i śródleśnych. Tu także stwierdzono mięczaki związane z wodami słonymi. Na darłowskiej plaży stwierdzono skorupy małgwi piaskożłaza, sercówki i omułka jadalnego. Racicznice, uważaną za gatunek dwuśrodowiskowy stwierdzono zarówno u ujścia darłowskich cieków do morza, jak i w głębi łądu.

W gminie Darłowo występują dogodne warunki klimatyczne dla występowania ślimaków lądowych. Spośród tych organizmów w trakcie trwania bieżącej inwentaryzacji stwierdzono obecność winniczka. Ze względu na dużą suszę, jaka występowała wiosną i latem 2003 r. (wówczas przeprowadzono główne obserwacje terenowe), gatunek tego chronionego ślimaka lądowego stwierdzano wyjątkowo. Natomiast z informacji wędkarzy oraz na podstawie obserwacji wynika, że w poprzednich latach ten ślimak, ujęty m.in. na Europejskiej liście gatunków zagrożonych wyginięciem, występował znacznie częściej.

b) pajęczaki

W trakcie trwania inwentaryzacji stwierdzono jeden gatunek pająka – tygrzka paskowanego objętego ochroną prawną. Występował on koło Starego Jarosława. Należy przypuszczać, że jest on bardziej rozpowszechniony w tej gminie. Dotychczas brak było doniesień o tym gatunku w rejonie Darłowa.

c) skorupiaki

W wodach jeziora Bukowo zarejestrowano natomiast osobniki raka amerykańskiego.

d) owady

W trakcie trwania inwentaryzacji stwierdzono obecność pazia królowej koło miejscowości Kowalewice, gdzie widziano latającego dorosłego motyla.

Z ważek równoskrzydłych odnotowano występowanie świtezianki dziewicy, którą widziano nad większością akwenów tej gminy. Z ważek różnoskrzydłych zarejestrowano kilka gatunków, spośród których oznaczono tylko ważkę płaskobrzuchą.

Dane operatu ochrony przyrody Nadleśnictwa Sławno nie zawierają żadnych informacji odnośnie cennej fauny owadów występującej na tym terenie.

2.2. Kręgowce

Kręgowce gminy zostały dotąd poznane w stopniu lepszym i pełniejszym niż ma to miejsce w przypadku bezkręgowców.

Na obszarze gminy Darłowo, w trakcie rocznej inwentaryzacji, stwierdzono występowanie wielu cennych i pospolitych gatunków. Zinwentaryzowano i zgromadzono informacje o stanowiskach ryb, płazów, gadów, ptaków i ssaków.

Oznaczenia do listy gatunków zwierząt kręgowych:

PZ (+) – występowanie w „Czerwonej księdze zwierząt Pomorza Szczecińskiego” (Zyska, 1996, ze zmianami wprowadzonymi przez autora w 2001 r. – nie publikowanymi),

PCZ – gatunek uznany za zagrożony na terenie Polski,

INT – gatunek zagrożony wyginięciem w skali Europy lub świata (czerwone listy, konwencje międzynarodowe),

N – gatunki uznane za zagrożone w skali Brandenburgii lub Meklemburgii,

SOch status ochronny poszczególnych gatunków:

OG - gatunek objęty ochroną gatunkową,

czOG - gatunek objęty częściową ochroną gatunkową,

OS - gatunek objęty ochroną strefową,

W - gatunek wędrowny

Ł - gatunek łowny.

2.2.1. Kręglouste i ryby

W trakcie prowadzonej inwentaryzacji nie zarejestrowano obecności minoga. Jednak dane literaturowe wspominają o występowaniu na terenie gminy Darłowo minoga morskiego, minoga rzecznoego i strumieniowego. Z ryb stwierdzono 29 gatunków. Dane literaturowe wspominają o występowaniu jesiotra zachodniego. Wykaz i lokalizację występowania najcenniejszych gatunków ujęto w zestawieniu poniżej. Natomiast wykaz wszystkich stwierdzonych w trakcie trwania inwentaryzacji i wykazanych w literaturze, opracowaniach specjalistycznych podano w ANEKSIE.

Tabela 1. Wykaz najcenniejszych gatunków kręgloustych i ryb występujących w gminie Darłowo w sezonie 2002/2003 r.

Lp.	Gatunek	PZ	Cz. L.	SOch	Występowanie

1.	minóg morski	+	INT, N	OG	Niejasny charakter przebywania.
2.	minóg rzeczny	+	INT, N, PCZ	czOG	Wg Głowacińskiego (2001) wody Wieprzy i Grabowej.
3.	minóg strumieniowy	+	INT, N, PCZ	OG	Wg Dębowskiego i in. (2001) wody Wieprzy.
4.	łoś	+	INT, N	czOG	Rzeki na terenie gminy.
5.	troć wędrowną	+	N	W	Rzeki na terenie gminy.
6.	pstrąg potokowy	+	N	W	Rzeki na terenie gminy.
7.	lipień europejski	+	INT, N	W	Rzeki na terenie gminy.
8.	szczupak	+	N	-	Rzeki na terenie gminy.
9.	jelec	+	N	-	Rzeki na terenie gminy.
10.	kleń	+	N	-	Rzeki na terenie gminy.
11.	strzelba potokowa	?	N	OG	Rzeki na terenie gminy.
12.	słonecznica (owsianka)	?	INT, N	-	Rzeki na terenie gminy.
13.	lin	-	N	-	Rzeki na terenie gminy.
14.	kiełb	-	N	-	Rzeki na terenie gminy.
15.	ukleja	-	N	-	Rzeki i jeziora na terenie
16.	karaś srebrzysty	-	N	-	Rzeki na terenie gminy.
17.	węgorz europejski	-	N	-	Rzeki na terenie gminy.
18.	miętus	+	N	-	Rzeki na terenie gminy.
19.	cierniczek	-	N	-	Rzeki na terenie gminy.
20.	sandacz	+	N	W	Jeziora: Bukowo i Kopań.
21.	głowacz białopłetwy	?	INT, N	W	Rzeki na terenie gminy.
22.	stornia	?	N	-	Rzeki na terenie gminy.

2.2.2. Płazy

Płazy stanowią najbardziej zagrożoną wyginieciem grupę kręgowców. Wszystkie gatunki są chronione ściśle zgodnie z Rozporządzeniem M.Ś. o ochronie gatunkowej zwierząt z dnia 26 września 2001 r. Płazy są bardzo czułymi bioindykatorami stanu środowiska. Główną przyczyną ich wymierania jest osuszanie drobnych zbiorników wodnych i niegospodarna chemizacja rolnictwa.

Na terenie gminy Darłowo, w trakcie inwentaryzacji, łącznie stwierdzono występowanie **10 gatunków płazów i 1 mieszańca międzygatunkowego**. Wszystkie podlegają ochronie i są zagrożone wyginieciem na obszarze Pomorza Zachodniego.

Tabela 2. Wykaz i charakterystyka występowania gatunków płazów stwierdzonych w gminie Darłowo w sezonie 2002/2003 r.

Lp.	Gatunek	PZ	Cz. L.	SOch	Występowanie
1.	traszka zwyczajna	+	INT, N	OG	Dolina Wieprzy, starorzecza w dolinie Wieprzy, łąki, bagniska i oczka śródpolne oraz śródleśne, lasy Nadl. Sławno, zlewnia Łękawicy, Dolina Nowego Rowu, bagnisko pod Dąbkami, Dolina Grabowej, Słowińskie Błota, jezioro Bukowo.
2.	kumak nizinny	+	INT, N	OG	Starorzecza w dolinie Wieprzy.
3.	grzebiuszka ziemna	+	INT, N	OG	Tereny podmokłe pod Wiekowicami.
4.	ropucha szara	+	INT, N	OG	Jezioro Kopań, śródpolne podmokłości koło Zakrzewa, dolina Wieprzy, Łąki Darłowskie, dolina Martwej Wody, dolina Grabowej, starorzecza w dolinie Wieprzy, śródpolne oczko koło Krup, łąki, bagniska i oczka śródpolne oraz śródleśne, zlewnia Łękawicy, dolina Nowego Rowu, lasy Nadl. Sławno, łąki w zlewni Nowego Rowu, zlewnia Moszczenicy, jezioro Bukowo, łąki pod Głęznówkiem, Dobiesław, łąki pod Bukowem, tereny podmokłe pod Wiekowicami.
5.	ropucha zielona	+	INT, N	OG	Dolina Wieprzy.
6.	ropucha paskówka	+	INT, N	OG	Łąki Darłowskie.
7.	żaba jeziorkowa	+	INT, N	OG	Jezioro Kopań, jezioro Bukowo, łąki pod Wiciem, łąki nad jez. Kopań, śródpolne podmokłości, śródpolne podmokłości koło Zakrzewa, łąki pod Zakrzewem i pod Ruskiem, łąki w dolinie Stobnicy, dolina Stobnicy, dolina, ujście Martwej Wody, Łąki Darłowskie, dolina Wieprzy, Łękawicy, Krupianki, Martwej Wody i Grabowej, starorzecza w dolinie Wieprzy, śródpolne oczko koło Krup, łąki, bagniska i oczka śródpolne oraz śródleśne, lasy Nadl. Sławno, zlewnia Łękawicy, bagniska pod Bobolinem, dolina Nowego Rowu, łąki w sąsiedztwie jez. Bukowo, bagnisko pod Dąbkami, Słowińskie Błota, Stary Jarosław Kolonia, zlewnia Moszczenicy, łąki pod Głęznówkiem, śródpolne oczka pod Dobiesławem, Dobiesław, łąki pod Bukowem, śródpolne bagniska, tereny podmokłe pod Wiekowicami, łąki i śródpolne oczka pod Wiekowicami, łąki i śródpolne oczka pod Wiekowem.

8.	żaba śmieszka	+	INT, N	OG	Jeziro Kopań, jezioro Bukowo, dolina Grabowej.
9.	żaba trawna	+	INT, N	OG	Jeziro Kopań, jezioro Bukowo, łąki pod Wiciem, łąki nad jeziorem Kopań i jeziorem Bukowo, śródpolne podmokłości nad jeziorem Kopań, łąki pod Zakrzewem, łąki w dolinie Stobnicy, dolina Stobnicy, ujście i dolina Martwej Wody, Łąki Darłowskie, dolina Grabowej i Wieprzy, łąki pod Ruskiem, starorzecza w dolinie Wieprzy, dolina Krupianki i Łękawicy, śródpolne oczko koło Krup, łąki, bagniska i oczka śródpolne oraz śródleśne, łąki i pola w dolinie Krupianki, łąki i pola pod Sińczycami, lasy Nadl. Sławno, zlewnia Łękawicy i Moszczenicy, bagniska pod Bobolinem, dolina Nowego Rowu, łąki w zlewni Nowego Rowu i w zlewni Martwej Wody, Słowińskie Błota, Domasławice, Stary Jarosław Kolonia, łąki pod Bukowem i pod Gałęźniówkiem, tereny podmokłe pod Wiekowicami, łąki i śródpolne oczka pod Wiekowem.
10.	żaba moczarowa	+	INT, N	OG	Jeziro Kopań, jezioro Bukowo, łąki nad jez. Kopań, śródpolne podmokłości nad jez. Kopań, łąki pod Zakrzewem, dolina Martwej Wody, Łąki Darłowskie, łąki pod Ruskiem, dolina Wieprzy, Grabowej i Krupianki, starorzecza w dolinie Wieprzy, śródpolne oczko k. Krup, łąki, bagniska i oczka śródpolne oraz śródleśne, lasy Nadl. Sławno, zlewnia Łękawicy, dolina Nowego Rowu, łąki w sąsiedztwie jez. Bukowo, łąki w zlewni Martwej Wody, bagnisko pod Dąbkami, Słowińskie Błota, Domasławice, łąki pod Głęźniówkiem, łąki pod Bukowem, tereny podmokłe pod Wiekowicami, łąki i śródpolne oczka pod Wiekowem.
11.	żaba wodna mieszaniec międzygatunkowy	+	INT, N	OG	Jez. Kopań i Bukowo, łąki nad jez. Kopań, śródpolne podmokłości nad jez. Kopań, ujście i dolina Martwej Wody, Łąki Darłowskie, dolina Grabowej i Wieprzy, starorzecza w dolinie Wieprzy, łąki, bagniska i oczka śródpolne oraz śródleśne, zlewnia Łękawicy, dolina Nowego Rowu, lasy Nadl. Sławno, Bukowo, łąki w zlewni

					Nowego Rowu, łąki w zlewni Martwej Wody.

2.2.3. Gady

W gminie odnotowano 4 gatunki gadów. Wszystkie ze stwierdzonych gatunków podlegają ścisłej ochronie gatunkowej i są zagrożone wyginięciem na obszarze Pomorza Zachodniego.

Tabela 3. Wykaz i charakterystyka występowania gatunków gadów stwierdzonych w gminie Darłowo w sezonie 2002/2003 r.

Lp.	Gatunek	PZ	Cz.L	SOch	Występowanie
1.	jaszczurka zwinka	+	INT, N	OG	Tereny podmokłe pod Wiekowicami, dawna żwirownia pod Bukowem.
2.	jaszczurka żyworodna	+	INT, N	OG	Dolina Krupianki, łąki, bagniska i oczka śródpolne oraz śródleśne, lasy Nadl. Sławno, łąki w okolicy jeziora Bukowo, jezioro Bukowo, Słowińskie Błota, łąki pod Gałęźnówkiem.
3.	padalec zwyczajny	+	INT, N	OG	Lasy Nadl. Sławno, Słowińskie Błota, jezioro Bukowo.
4.	zaskroniec zwyczajny	+	INT, N	OG	Jezioro Kopań i Bukowo, Łąki Darłowskie, dolina Wieprzy, starorzecza w dolinie Wieprzy, łąki, bagniska i oczka śródpolne i śródleśne, lasy Nadl. Sławno, dolina Grabowej.

2.2.4. Ptaki

Na terenie gminy stwierdzono **224 gatunki ptaków** (obserwacje, literatura), z czego **25 gatunków** znajduje się na Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce: kormoran czarny, ohar, świstun, rożeniec, gągoł, szlachar, bielik, kania ruda, błotniak zbożowy i łąkowy, orlik krzykliwy, rybołów, sokół wędrowny, kropiatka, zielonka, sieweczka obroźna, biegus zmienny, kulik wielki, łączak, mewa mała, rybitwa białoczarna, ostrygojad, sowa błotna, wąsatka, kania ruda, bielik oraz derkacz należą do ptaków, które znajdują się na

Europejskiej czerwonej liście zwierząt zagrożonych wyginięciem w skali światowej. Wykaz i lokalizację występowania najcenniejszych gatunków ujęto w zestawieniu poniżej. Natomiast wykaz wszystkich stwierdzonych w trakcie trwania inwentaryzacji i wykazanych w literaturze, opracowaniach specjalistycznych podano w ANEKSIE.

Wyst – Występowanie; W – stwierdzany w trakcie wędrówek, L – gatunek lęgowy, Z- zimujący, S – gatunek sporadycznie spotykany, zalatujący, ? – niejasny bliżej charakter przebywania

Tabela 4. Wykaz i charakterystyka występowania najcenniejszych gatunków ptaków w gminie Darłowo stwierdzonych w sezonie 2002/2003 r.

Lp.	Gatunek	PZ	Cz.L.	Soch	Wyst.	Występowanie w gminie
1.	perkozek	+	INT, N	OG	L	Starorzeczka w dolinie Wieprzy, łąki, bagniska i oczka śródpolne i śródleśne, lasy Nadl. Sławno.
2.	perkoz dwuczuby	-	INT	OG	L, W	Jeziro Kopań i jezioro Bukowo.
3.	zausznik	+	INT, N	OG	W, Z	Gatunek stwierdzany w trakcie wędrówek, zimujący na terenie gminy.
4.	kormoran czarny	+	INT, PCZ, N	OG	W, Z	Gatunek stwierdzany w trakcie wędrówek, zimujący na terenie gminy.
5.	bąk	+	INT, PCZ, N	OG	L	Jeziro Kopań i jezioro Bukowo.
6.	czapla siwa	+	INT		W	Gatunek spotkany w trakcie wędrówek.
7.	bocian czarny	+	INT, N	OG, OS	L, W	Gniazdował w 1969 r. w Leśn. Iwięcino nad jeziorem Bukowo, potem przeniósł się do Leśn. Bukowo. Górski obserwował ptaki na przełomie lat 60-tych i 70-tych XX w. nad jeziorem Bukowo. W 1963 r. gniazdował w kompleksie lasów Nadl. Sławno Obr. Nowy Kraków. W trakcie trwania inwentaryzacji, w sezonie lęgowym 2003 roku niestwierdzony.
8.	bocian biały	+	INT, N	OG	L, W	Cisowo, Barzowice, Zakrzewo, Kowalewiczki, Żukowo Morskie, Zielnowo, Krupy, Stary Jarosław, Kowalewice, Jeżyce, Rusko, łąki pod Ruskiem, Domaławice, Nowy Jarosław, Stary Jarosław Kolonia, Słowino, Jeżyczki, Wiekowice.
9.	łabędź niemy	-	-	OG	L, W, Z	Jeziro Kopań i jezioro Bukowo.
10.	gęgawa	-	-	Ł	L, W,	Jeziro Kopań i jezioro Bukowo.

					Z	
11.	ohar	+	INT,N, PCZ	OG	L, W	Jeziro Bukowo.
12.	świstun	+	INT,N, PCZ	OG	L?, W, Z	Głowaciński (2001) umieścił miejsca jej gniazdowania w granicach gminy Darłowo. Górski nie stwierdził gniazdowania tego gatunku w granicach gminy w dorzeczu Wieprzy i Grabowej ani na żadnym z jezior (1976, 1982). Natomiast jej lęgi zarejestrował tuż za granicą gminy na jez. Jamno. W trakcie trwania inwentaryzacji niestwierdzona w sezonie lęgowym jako prawdopodobnie lęgowa lub lęgowa.
13.	krakwa	+	INT, N	OG	L,W	Jeziro Kopań.
14.	cyraneczka	+	INT, N	Ł	W	Gatunek spotkany w trakcie wędrówek.
15.	rozeniec	+	INT,N, PCZ	OG	W	Gatunek spotkany w trakcie wędrówek.
16.	cyranka	+	INT, N	OG	L, W	Jeziro Kopań i jezioro Bukowo.
17.	płaskonos	+	INT, N	OG	L, W, Z?	Jeziro Kopań i jezioro Bukowo.
18.	głowienka	+	INT	Ł	L, W, Z	Jeziro Kopań i jezioro Bukowo.
19.	czernica	+	INT	Ł	L, W, Z	Jeziro Kopań i jezioro Bukowo.
20.	gągoł	+	INT,N, PCZ	OG	W, Z	Gatunek zalatujący na teren gminy.
21.	szlachar	+	INT,N, PCZ	OG	W, Z	Gatunek zalatujący na teren gminy.
22.	nurogęś	+	INT,N	OG	W, Z	Gatunek zalatujący na teren gminy.
23.	podgorzałka	+	INT, N	OG	W	Robien (1935) podaje za Lenskim informacje o obserwacji na jez. Bukowo samicy z młodymi. Obecnie nie rejestrowana w sezonie lęgowym.
24.	kania czarna	+	INT, N	OG, OS	L?, W, Z	Dolina Wieprzy.
25.	kania ruda	+	INT, PCZ, N	OG, OS	L, W, Z	Dolina Wieprzy.
26.	bielik	+	INT, PCZ, N	OG, OS	L, W, Z	Lasy Nadl. Sławno.
27.	ślodniak stawowy	+	INT, N	OG	L, W, Z	Jeziro Kopań, jezioro Bukowo, łąki nad jeziorem Kopań, dolina Martwej

						Wody, dolina Wieprzy.
28.	błotniak zbożowy	+	INT, PCZ, N	OG	L, W, Z	Górski (1976) wymienia ptaki (parę) tego gatunku z okolic Palczewic nad jeziorem Kopań noszące materiał na budowę gniazda. Obecnie nie stwierdzony.
29.	błotniak łąkowy	+	INT, PCZ, N	OG	L, W, Z	Jezioro Kopań i dolina Wieprzy.
30.	jastrząb gołębiarz	+	INT, N	OG	W, Z	Gatunek zalatujący na teren gminy.
31.	krogulec	+	INT, N	OG	W, Z	Gatunek zalatujący na teren gminy.
32.	orlik krzykliwy	+	INT, N, PCZ	OG OS	L, W, Z	Dolina Wieprzy, lasy Nadl. Sławno.
33.	rybołów	+	INT, N, PCZ	OG OS	W	Gatunek spotkany w trakcie wędrówek.
34.	pustułka	+	INT, N	OG	L, W, Z	Górski (1976) wymienia ten gatunek z Darłowa. Obecnie nie gniazduje w gminie lecz nadal tylko w mieście Darłowo. W gminie żeruje. Często spotykana pod Żukowem Morskim.
35.	kobuz	+	INT, N	OG	L, W, Z	W dorzeczu Grabowej w granicach gminy Darłowo Górski stwierdził obecność tego gatunku w sezonie lęgowym (1976, 1982). Podaje obserwacje spod Porzecza i Wiekowa, a także Dobiesławia. Obecnie nie stwierdzono tego gatunku w sezonie lęgowym.
36.	sokół wędrowny	+	INT, N, PCZ	OG OS	S	Gatunek sporadycznie spotykany na terenie gminy.
37.	kuropatwa	+	INT, N	Ł	L, W, Z	Górski (1976) wymienia ten gatunek z doliny Wieprzy spod Darłowa. W trakcie trwania inwentaryzacji nie stwierdzona.
38.	przepiórka	+	INT, N	OG	L, W	Pola koło Drozdowa, dolina Stobnicy, łąki i pola w dolinie Krupianki, Jeżyce Kolonia, Domasławice, Nowy Jarosław, Głęźnówko, pola pod Głęźnówkiem, Wiekowem i Wiekowicami.
39.	wodnik	+	INT	OG	L, W	Jezioro Kopań i jezioro Bukowo.

40.	kropiatka	+	INT, PCZ, N	OG	L, W	Jeziro Kopań i jezioro Bukowo.
41.	zielonka	+	INT, PCZ, N	OG		W trakcie niniejszej inwentaryzacji nie stwierdzona. Również Górski nie wykazał jej nad żadnym z jezior. Natomiast Głowaciński podaje informacje o jej występowaniu z okolic Darłowa, jednakże bez podania bliższych danych (2001).
42.	derkacz	+	INT, N	OG	L, W	Łąki nad jeziorem Kopań, dolina Stobnicy, dolina Martwej Wody, łąki w dolinie Martwej Wody, dolina Grabowej, łąki pod Ruskiem, starorzecza w dolinie Wieprzy, dolina Krupianki, łąki w zlewni Krupianki, łąki i pola w dolinie Krupianki, dolina Nowego Rowu, dolina Martwej Wody, łąki i pola pod Sińczycami, Stary Jarosław, łąki nad jeziorem Bukowo, łąki pod Głęźnowkiem, łąki i śródpolne oczka pod Wiekowem.
43.	kokoszka wodna	-	-	OG	L, W, Z	Jeziro Kopań, dolina Wieprzy, łąki, bagniska i oczka śródpolne oraz śródleśne.
44.	żuraw	+	INT, N	OG	L, W	Łąki nad jeziorem Kopań, Łąki Darłowskie, dolina Wieprzy, łąki, bagniska i oczka śródpolne oraz śródleśne, lasy Nadl. Sławno, bagniska pod Bobolinem, łąki w zlewni Nowego Rowu, dolina Grabowej, Słowińskie Błota, Nowy Jarosław, mierzeja nad jeziorem Bukowo, łąki pod Bukowem, tereny podmokłe pod Wiekowicami.
45.	sieweczka rzeczna	+	INT, N	OG	L?, W	Gatunek spotykany w trakcie wędrówek.
46.	sieweczka obroźna	+	INT, N, PCZ	OG	L, W	Jeziro Kopań, wybrzeże morskie pomiędzy Dąbkami a Darłowkiem, wybrzeże morskie pomiędzy Dąbkami a Łazami.
47.	czajka	+	INT, N	OG	L, W	Łąki nad jeziorem Kopań, dolina Martwej Wody, Łąki Darłowskie, dolina Grabowej, łąki pod Ruskiem, dolina Wieprzy, starorzecza w dolinie Wieprzy, dolina Krupianki, dolina Nowego Rowu, łąki w sąsiedztwie jeziora Bukowo. łąki w zlewni Martwej Wody,

48.	biegus zmienny	+	INT, N, PCZ	OG	L?, W	Gatunek spotykany w trakcie wędrówek.
49.	bekas kszyk	+	INT, N	OG	L, W	Łąki nad jeziorem Kopań, łąki pod Zakrzewm, dolina Martwej Wody, Łąki Darłowskie, łąki pod Ruskiem, dolina Wieprzy, starorzeczka w dolinie Wieprzy, dolina Krupianki, dolina Nowego Rowu, łąki w sąsiedztwie jeziora Bukowo, łąki w zlewni Martwej Wody, zlewnia Moszczenicy, dolina Grabowej.
50.	ostrygojad	+	INT, N, PCZ	OG	L, W	Jego gnieźdzenie stwierdzono przed 1945 r. na plaży w okolicy Darłowa (Głowaciński 2001). Górski (1976, 1982) oraz obecna inwentaryzacja nie potwierdziły jego lęgów. Natomiast widywano go w trakcie wędrówek na plaży gminy Darłowo.
51.	słonka	+	INT, N	Ł	L, W	Jeziro Bukowo, lasy Nadl. Sławno.
52.	rycyk	+	INT, N	OG	L	Dolina Martwej Wody, Łąki Darłowskie, dolina Grabowej.
53.	kulik wielki	+	INT, N, PCZ	OG	L, W	Łąki w zlewni Martwej Wody.
54.	krwawodziób	+	INT, N	OG	L, W	Łąki nad jeziorem Kopań, łąki w dolinie Stobnicy, jezioro Bukowo.
55.	samotnik	+	INT, N	OG	L, W	Mierzeja nad jeziorem Bukowo.
56.	łęczak	+	INT, PCZ	OG	W	Gatunek spotykany w trakcie wędrówek.
57.	brodziec piskliwy	+	INT, N	OG	L, W	Dolina Wieprzy.
58.	mewa mała	+	INT, PCZ	OG	W	Gatunek spotykany w trakcie wędrówek.
59.	mewa śmieszka	+	INT	OG	L, P, Z	Górski (1976) informuje o dużej kolonii pod Wiciami nad jeziorem Kopań. Liczyła około 400 par. Obecnie w gminie nie występuje kolonia lęgowa tej mewy, natomiast w okresie rozrodczym obserwowano dorosłe żerujące i odpoczywające osobniki tej mewy nad jeziorami przymorskimi i nad morzem. Potwierdza to zjawisko zaniku

						kolonii lęgowych na wybrzeżu.
60.	mewa srebrzysta	+	INT	OG	L, W, Z	Górski (1976) informuje, na początku lat 70-tych XX w., o gniazdowaniu kolonii mewy śmieszki nad jeziorem Kopań i o tokujących ptakach na jez. Bukowo. Obserwacja lęgów na jez. Kopań była potwierdzona przez Komisję Faunistyczną PT Zool. i uzyskała orzeczenie KF 0050/75. Obecnie w gminie nie występuje kolonia lęgowa tej mewy. Natomiast w okresie rozrodczym obserwowano dorosłe żerujące i odpoczywające osobniki tej mewy nad jeziorami przymorskimi i nad morzem.
61.	mewa pospolita	+	INT	OG	L, W, Z	Robien (1930) podaje o gniazdowaniu jednej pary na jez. Bukowo w 1930 roku.
62.	rybitwa zwyczajna	+	INT, N	OG	L, W	Robien (1928) wymienia stanowisko tej rybitwy, m.in. na jeziorem Bukowo. Obecnie w gminie nie występuje kolonia lęgowa tej rybitwy, natomiast w okresie rozrodczym obserwowano dorosłe żerujące i odpoczywające osobniki na jeziorze Kopań. Być może sporadycznie tu gniazduje.
63.	rybitwa białoczarna	+	INT, N, PCZ	OG	L, W	Mierzeja jeziora Bukowo, wybrzeże morskie pomiędzy Dąbkami i Łazami. Powyższe dane są danymi archiwalnymi (Górski 1976). Obecnie w gminie nie występuje kolonia lęgowa tej rybitwy. Potwierdza to zjawisko zaniku kolonii lęgowych na wybrzeżu (Głowaciński 2001).
64.	rybitwa czarna	+	INT, N	OG	W	Gatunek spotykany w trakcie wędrówek.
65.	gołąb siniak	+	INT, N	OG	L, W, Z	Lasy Nadl. Sławno.
66.	pójdźka	+	INT, N	OG	L	Gatunek spotykany w trakcie wędrówek.
67.	sowa uszata	-	INT	OG	L, W, Z	Gatunek spotykany w trakcie wędrówek.
68.	sowa błotna	+	INT, N, PCZ	OG	S	Gatunek sporadycznie spotykany na terenie gminy.

69.	zimorodek	+	INT, N	OG	L, W, Z	Jezioro Kopań, dolina Wieprzy, dolina Grabowej, jezioro Bukowo.
70.	dudek	+	INT, N	OG	L?	Górski (1976) wymienia informacje o jego występowaniu pod wsią Bukowo. Obecnie nie spotkano tego gatunku, co potwierdza tezę o jej zaniku (Głowaciński 2001).
71.	dzięcioł zielony	+	INT, N	OG	L, Z	Gatunek zalatujący na teren gminy.
72.	dzięcioł czarny	+	INT	OG	L, Z	Lasy Nadl. Sławno. Górski (1982) uważa go za gatunek rzadki sporadycznie występujący w dolinie Wieprzy.
73.	dzięcioł średni	+	INT, N	OG	L, W, Z	Gatunek spotykany w trakcie wędrówek.
74.	jaskółka brzegówka	+	INT, N	OG	L, W	Dolina Wieprzy pod Kowalewicami, dolina Grabowej.
75.	pliszka góraska	+	INT, N	OG	L, W	Dolina Wieprzy, dolina Grabowej.
76.	świerszczak	-	INT	OG	L, W	Jezioro Kopań, jezioro Bukowo, łąki pod Zakrzepem, dolina Martwej Wody, dolina Nowego Rowu, łąki w sąsiedztwie jeziora Bukowo, łąki w zlewni Martwej Wody, Nowy Jarosław.
77.	strumieniówka	+	INT, N	OG	L, W	Jezioro Kopań, jezioro Bukowo, dolina Martwej Wody, dolina Nowego Rowu, łąki w sąsiedztwie jeziora Bukowo, łąki w zlewni Nowego Rowu, łąki w zlewni Martwej Wody, dolina Grabowej, łąki pod Ruskiem, Nowy Jarosław, łąki pod Bukowem, łąki i śródpolne oczka pod Wiekowem.
78.	brzęczka	+	INT, N	OG	L, W	Jezioro Kopań i jezioro Bukowo.
79.	trzciniak	+	INT, N	OG	L, W	Jezioro Kopań i jezioro Bukowo.
80.	jarzębatka		INT, N	OG	L, W	Dolina Wieprzy.
81.	wójcik	-	-	OG	S	Gatunek sporadycznie spotykany na terenie gminy.
82.	zniczek	+	INT, N	OG	W, Z	Gatunek spotykany w trakcie wędrówek.
83.	muchołówka mała	+	INT, N	OG	L, W	Gatunek spotykany w trakcie wędrówek.
84.	wąsatka	+	INT, N, PCZ	OG	L, W, Z	Jezioro Kopań i jezioro Bukowo.
85.	remiz	-	INT, N	OG	L, W	Jezioro Bukowo.

86.	dzierzba gąsiorek	+	INT, N	OG	L, W	Łąki nad jeziorem Kopań, dolina Stobnicy, dolina Wieprzy, dolina Martwej Wody, dolina Nowego Rowu, łąki w sąsiedztwie jeziora Bukowo, łąki w zlewni Martwej Wody, Dąbki, dolina Grabowej, jezioro Bukowo, łąki i śródpolne oczka pod Wiekowem.
87.	dzierzba srokosz	+	INT, N	OG	L, W, Z	Łąki nad jeziorem Kopań, okolice Cisowa, Zakrzewo, dolina Wieprzy, łąki w zlewni Martwej Wody, dolina Grabowej, łąki i śródpolne oczka pod Wiekowem.
88.	gawron	+	N	OG	W, Z	Gatunek spotykany w trakcie wędrówek.
89.	dziwonia	+	INT, N	OG		Górski (1982) wymienia stanowiska łąkowe nad oboma rzekami przymorskimi, a także nad jeziorami przymorskimi (1976). Obecnie jest chyba tak samo często spotykana.
90.	kruk	-	INT	OG	L, W, Z	Gatunek regularnie obserwowany na terenie całej gminy w liczbie do kilku par.

2.2.5. Ssaki

Ssaki w gminie Darłowo są reprezentowane tak przez rzadkie, jak i pospolite gatunki. Wykaz i lokalizację występowania ujęto w zestawieniu poniżej. Natomiast wykaz wszystkich stwierdzonych w trakcie trwania inwentaryzacji i wykazanych w literaturze, opracowaniach specjalistycznych podano w ANEKSIE.

Tabela 5. Wykaz i charakterystyka występowania cennych gatunków ssaków w gminie Darłowo stwierdzonych w sezonie 2002/2003 r.

Lp	Gatunek	PZ	Cz.L.	SOch	Występowanie
1.	rzęsorek mniejszy	?	INT, N	OG	Wg Głowacińskiego (2001) występuje na terenie gminy.
2.	wiewiórka	+	INT, N	OG	Nadmorski bór.
3.	wydra	+	INT, N	OG	Jezioro Kopań, dolina Wieprzy i Grabowej, starorzecza Wieprzy, jezioro Bukowo.
4.	borsuk	+	INT, N	Ł	Dolina Grabowej.

W trakcie trwania inwentaryzacji zarejestrowano bardzo liczne występowanie mroczków, borowca i innych nieoznaczonych gatunków. Nasilenie ich obecności zarejestrowano w każdej wsi oraz wzdłuż koryt Wieprzy,

Grabowej oraz innych mniejszych strumieni i rowów melioracyjnych otoczonych kompleksami łąk, a także nad leśnymi duktami, polanami oraz terenami podmokłymi, gdzie występuje obfitość pokarmu.

Czynnikiem, który przywabia tutaj te ssaki jest typ wsi sławieńskiej, tworzonej przez zabudowę szachulcową, a także stare obiekty sakralne nierzadko powstałe w stylu późnogotyckim. Nietoperze znajdują tu bardzo dogodne warunki do tworzenia letnich kolonii.

Głowaciński (1992, 2001) wskazuje, m.in. na obecność fok i morświna w wodach Bałtyku w sąsiedztwie granicy morskiej gminy Darłowo.

3. Charakterystyka fauny wymarłej na terenie gminy

Dane zawarte w Czerwonej księdze zwierząt (Głowaciński 1992, 2001) oraz w opracowaniach Górskiego oraz Tomiałowicza (1972, 1990) pozwalają na dokonanie tylko pobieżnej charakterystyki tego zagadnienia.

Do grupy gatunków wymarłych w ostatnim tysiącleciu należy zaliczyć tura, który wymarł bezpowrotnie na obszarze całego kontynentu. Na terenie tej gminy żyły niegdyś również inne gatunki, które wycofały się z stąd lub zostały tu doszczętnie wytrzebione. Jednakże gatunki te żyją nadal na obszarze Polski lub kontynentu europejskiego i istnieją teoretyczne szanse ich powrotu na obszar tej gminy. Dotyczy to: jesiotra, gniewosza, węża eskulapa który niegdyś tu występował (potwierdzają to dane wykopaliskowe z Pomorza), nurów, bociana czarnego, bączka, orła przedniego, puchacza, kraski, dudka, wilka, rysia, norki europejskiej, żubra i łosia.

4. Charakterystyka fauny gatunków łownych lub będących przedmiotem pozyskania

W gminie Darłowo prowadzona jest gospodarka wędkarska i zarybieniowa oraz łowiecka. Wody gminy znajdują się w gestii PZW Okręgu Koszalin. Związek prowadzi tu gospodarkę zarybieniową. Wg danych PZW przykładowo w roku 1995 wpuszczono do zlewni Wieprzy 223 tys. szt. smoltów troci i prawie 47 tys. łososi, a w 1996 r. do Wieprzy 175 tys. troci i około 20 tys. łososi, a do Grabowej 15,5 tys. smoltów łososi. Zabiegi te, wraz z poprawą stanu czystości wód przyniosły radykalną poprawę stanu występowania tych szlachetnych gatunków. Dzisiaj poławiane są w wodach tej gminy egzemplarze tych gatunków liczące nawet ponad 10 kg masy ciała. Należy przypuszczać, że dalej prowadzone działania w zakresie gospodarki wędkarskiej w połączeniu z poprawą stanu czystości wód pozwolą na dalsze uatrakcyjnienie wód płynących tej gminy.

W Jeżyczkach znajduje się ośrodek hodowlany PZW nastawiony na produkcję pstrągów. Inny ośrodek znajduje się w Bukowie Morskim. Również małe stawy służące prywatnej i rekreacyjnej hodowli ryb znajdują się w kilku miejscowościach, m.in. w Starym Jarosławiu.

Gospodarka rybacka jest prowadzona na obu jeziorach przymorskich. Gospodarzem tych wód jest Gospodarstwo Rybackie Mielno sp. z o.o. mająca tu swoje przystanie. Poławia się tu regularnie gatunki słodkowodne i dwuśrodowiskowe wkraczające do tych zbiorników przez kanały łączące jez. Kopań i Bukowo z Bałtykiem.

W granicach gminy nie stwierdzono obiektów przeznaczonych do hodowli bezkręgowców, np. raków. Również nie stwierdzono tu punktu skupu winniczków (pomimo wydawałoby się dobrych warunków klimatycznych, nie był rozpowszechniony).

W trakcie trwania inwentaryzacji, w kilku miejscach, stwierdzono obecność małych przydomowych pasiek, np. w Jeżyczkach, Jeżycach, Domasławicach, Zagórzynie, Starym Jarosławiu, Cisowie.

Obszar gminy jest podzielony na 8 obwodów łowieckich. Mają one następujące numery: 2, 3, 4, 18, 19, 20, 21 i 22. Niektóre z nich tylko w części leżą w granicach gminy Darłowo. W całości lub ponad w 60% leżą obwody o numerach 2, 3, 20 i 21. Dla nich też podano poniżej łączne wielkości stanów zwierząt łownych.

Obwód	jeleń	sarna	dzik	lis	jenot	borsuk	kuny	zając	norki amerykań	tchórz	piżmak	kuropatwa
2	9	220	38	35	12	6	12	80	18	-	-	60
3	10	150	75	25	8	5	14	16	10	-	60	8
20	92	314	163	90	60	30	50	60	12	-	-	-
21	21	125	80	54	8	9	2	33	?	?	?	2

Warto nadmienić, że w gminie tej prowadzona jest bardzo intensywnie gospodarka zasobami trzciny występującymi nad jeziorami Kopań i Bukowo. Nagromadzenie podmiotów gospodarczych zajmujących się pozyskaniem i sortowaniem trzciny występuje w Bukowie Morskim, Glężnowie i Kopaniu. Kwestią trudną do oceny jest stwierdzenie wpływu tych działań na stan fauny jezior. Wydaje się, że może on mieć istotne znaczenie dla wielkości populacji gatunków wodno – błotnych, w tym baka, gęgawy, perkozów, kaczek, wąsatki, trzciniaaka trzcinniczka, brzęczki i innych śpiewających.

W granicach gminy stwierdzono również obiekty hodowli zwierząt futerkowych.

5. Gatunki ekspansywne

Stwierdzono kilka gatunków, które można określić jako ekspansywne. Są to: spośród bezkręgowców - racicznica zmienna, krab węlnistoręki, rak amerykański, a także spośród kręgowców – norka amerykańska, jenot, szczur wędrowny, mewa srebrzysta i żółtonoga, a także uciekinierzy z niewoli – hodowlane norki.

Oczywiście ich ekspansywność jest różna a w związku z tym skutki dla rodzimej fauny będą się różniły. Dzisiaj wiadomo, że rak amerykański, norka amerykańska i hodowlane rasy norek, jenot i mewa srebrzysta stanowią obecnie największy problem.

6. Charakterystyka zmian w składzie fauny na przestrzeni czasu

Dane zgromadzone przez Górskiego oraz prezentowane przez innych autorów, a także informacje uzyskane od członków PZW pozwalają jedynie na lakoniczne stwierdzenia dotyczące charakterystyki zmian w składzie jakościowym i ilościowym fauny i tak:

- pojawiły się nowe gatunki nie notowane wcześniej w publikacjach naukowych, lub ich liczebność znacznie wzrosła. Dotyczy to np. raka amerykańskiego.
- w latach 70-tych i 80-tych XX w. nastąpił poważny regres stanu występowania ryb łososiowatych w wodach Wieprzy i Grabowej. Było to spowodowane przede wszystkim gwałtownym pogorszeniem parametrów stanu czystości wód tych rzek. W tym okresie były one, co najwyżej w III-ciej klasie czystości, a w większości pozaklasowe. Drugim powodem tego stanu było kłusownictwo. Z chwilą poprawy stanu czystości wód, nastąpiła radykalną poprawa stanu występowania ryb łososiowatych w tych wodach. Trudno jest ocenić, czy równocześnie nastąpiło ograniczenie zjawiska kłusownictwa, gdyż takowych danych brak.
- w porównaniu z danymi Masiakowskiego (1969, 1970) oraz Haitlinger (1967) stan ropuchy paskówki i zielonej należy uznać za niepokojący.
- w porównaniu z danymi Górskiego i Robiena obecnie nie stwierdzono kilku gatunków, tj. bociana czarnego, ostrygojada, gadożera, błotniaka zbożowego, kobuza, kuropatwy, sieweczki obrożnej, rybitwy zwyczajnej, rybitwy białoczelnej, mewy śmieszki, bataliona, dudka i kraski. Zbyt mała liczba danych uniemożliwia ocenę przyczyn tych zjawisk. W przypadku części, w być może większości gatunków mamy do czynienia z ogólnokrajowymi trendami związanymi z silnym przekształceniem siedlisk, urbanizacją krajobrazu, wprowadzeniem nowych technologii w rolnictwie i leśnictwie, eksploatacją

trzciniowisk. Chyba te same elementy są przyczyną zmniejszenia populacji niektórych gatunków.

- stwierdzono wielokrotnie większą populację derkacza, co może być efektem bardziej szczegółowego prowadzenia obserwacji, w tym przede wszystkim prowadzenia nocnych liczeń tego gatunku w siedliskach dla niego sprzyjających.
- natomiast działania w zakresie ochrony przyrody przyczyniły się do zwiększenia liczebności kilku gatunków ptaków. Takim przykładem jest żuraw, kruk, które gniazdują w granicach gminy licznie. Gatunki te jeszcze ćwierć wieku temu były uważane za rzadkie.

7. Charakterystyka fauny wymagającej podjęcia działań konserwatorskich

Przeprowadzone prace inwentaryzacyjne nie pozwalają na wyciągnięcie daleko idących wniosków co do potrzeb działań konserwatorskich. Wyniki inwentaryzacji mogą być tylko pewnym sygnałem dla opracowania strategii działań konserwatorskich w skali gminy, powiatu i województwa. Wynika to z niewystarczającej ilości danych historycznych oraz zbyt krótkiego czasu oraz środków użytych i wykorzystanych w trakcie gromadzenia współczesnych danych.

Pomimo powyższych ograniczeń można stwierdzić, że:

- ✧ w gminie Darłowo znajduje swoje siedlisko rozrodu lub okresowego bytowania szeregu rzadkich gatunków zwierząt. Koncentrują się one przede wszystkim wzdłuż wybrzeża morskiego, w obrębie jezior przymorskich, dolin rzecznych Grabowej i Wieprzy. Część z nich jest ujętych na listach gatunków ginących, a także zagrożonych wyginięciem.
- ✧ pomimo upływu czasu (ponad 30 lat) skład ornitofauny nie odbiega od składu jaki podał dla tej gminy Górski. Występują tu gatunki bardzo rzadkie - na kilku stanowiskach (np. bąk, orlik, bielik, kanie, błotniaki, kropiatka, siewkowce), jak i rzadkie w liczebności nie spotykanej gdzie indziej (np. derkacz, czajka, kszczyk, żuraw, przepiórka).
- ✧ obserwacje te wskazują na potrzebę rozszerzenia listy obszarów ważnych dla ornitofauny w ramach NATURY 2000 o tereny leżące w gminie Darłowo. Z punktu widzenia przyrodniczego (strategii ochrony fauny) rewirami pierwszorzędnej troski powinny być tereny wybrzeża morskiego, jeziora przymorskie i fragmenty dolin rzecznych Grabowej i Wieprzy. Siedliska te powinny być przedmiotem szczególnej uwagi ze strony władz gminy. W ich obrębie należy podejmować działania nie tylko zachowawcze, ale także takie, które przyczynią się do odtworzenia pierwotnej funkcji.

W przypadku łąk nadrzecznych należałoby znaleźć rozwiązania dla ich dalszej ekstensywnej rolniczej eksploatacji. Obszary te mogą stanowić dużą atrakcję przyrodniczą, wzbogacającą ofertę wypoczynku w gminie.

- ✧ stan środowiska przyrodniczego jest dobry dla dalszego bytowania (rozrodu) w/w gatunków , może też pełnić funkcje miejsca żerowania i odpoczynku, a także zimowania dla niektórych grup troficznych, np. ptaków wodno – błotnych.
- ✧ prowadzone od kilkunastu lat działania działaczy PZW i pracowników naukowych Akademii Rolniczej w Szczecinie i Olsztynie oraz Uniwersytetu Szczecińskiego na rzecz odtworzenia populacji łososia i troci wchodzącej na tarło w dorzecze Wieprzy przyniosło bardzo pozytywne efekty. Oczywiście nie dałoby to oczekiwanego efektu gdyby nie prowadzone równolegle lub wyprzedzająco działania na rzecz poprawy stanu czystości wód zlewni Wieprzu. Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że przyjęty kierunek był słuszny i należy go nadal kontynuować.
- ✧ wydaje się, że dalsze rozwijanie na terenie tej gminy sieci elektrowni wiatrowych może okazać się niekorzystne przede wszystkim dla wędrownych populacji ptaków. Tego zdania jest, m.in. ornitolog prof. Przemysław Busse wybitny specjalista w zakresie wędrówek ptaków, koordynujący akcję chwywania i obrączkowania ptaków na polskim wybrzeżu, który wnosił już o wstrzymanie dalszych inwestycji na tym terenie.
- ✧ populacja bocianów w tej gminie jest liczna. Nadal istnieją dogodne warunki żerowiskowe dla jej rozwoju. Ograniczeniem może być brak potencjalnych miejsc do założenia gniazd przez nowe pary. Tezę taką potwierdzają mieszkańcy posesji, na których znajdują się gniazda. Informowali oni o regularnych bitwach o gniazda pomiędzy kilkoma, nawet 6 ptakami. Stąd postuluje się ustawić nowe słupy z platformami gniazdowymi lub platformy na istniejących już obiektach.
- ✧ szczególną rolę pełnią dwa jeziora przymorskie: Bukowo i Kopań, płytkie, z bogata roślinnością przybrzeżną. Wlewy wód słonawych zwiększają ich bioróżnorodność, co ma bezpośrednie przełożenie na faunę bezkręgowców i kręgowców. Jeziora te stanowią dużą atrakcję turystyczną m.in. do uprawiania sportów wodnych. Dla zachowania walorów przyrodniczych tych obiektów oraz ich wykorzystywania dla celów komercyjnych wskazuje się na potrzebę opracowania programów zagospodarowania przestrzennego i turystycznego, w których pogodzą obie kwestie. Jest to tym bardziej ważne, że jeziora te powinny być włączone do sieci NATURA 2000.

8. Kolekcje fauny

W gminie brak jest muzeum przyrodniczego. Najbliższe muzeum, w którym znajduje się kolekcja zwierząt mieści się na zamku w Darłowie.

Nie stwierdzono żadnej ogólnodostępnej kolekcji spreparowanych lub żywych zwierząt.

9. Posumowanie

W czasie trwania inwentaryzacji na terenie gminy Darłowo z bezkręgowców oznaczono 10 gatunków mięczaków, 1 gatunek pajęczaków, 1 gatunek skorupiaków, 3 gatunki owadów.

Fauna kręgowców gminy Darłowo cechuje się dużą różnorodnością: na teriofaunę składa się 39, awifaunę 224, herpetofaunę 15 i ichtiofaunę 33 gatunki. Najwięcej gatunków zagrożonych i rzadkich występuje wśród ptaków.

Na podstawie danych archiwalnych i literaturowych, informacji różnych osób i własnych obserwacji ustalono, że obszar gminy Darłowo jest przede wszystkim miejscem rozrodu i okresowego przebywania zarówno rzadkich, bardzo rzadkich, jak i pospolitych gatunków. Sytuacja ta wynika z bogactwa siedlisk tu występujących. Obok lądowych znajdują się tu siedliska będące wynikiem obecności i mieszania się wód słodkich i słonych. Dlatego też gmina posiada tak duże walory faunistyczne i pełni bardzo ważną rolę w zachowaniu zasobów fauny.

IV PRZYRODA NIEOŻYWIONA I KRAJOBRAZ

Pełna ocena walorów przyrodniczych i krajobrazowych daje podstawę do racjonalnego gospodarowania zasobami przyrodniczymi. W tym rozdziale omówiono zagadnienia związane z takimi elementami przyrody nieożywionej, jak: obiekty geomorfologiczne, stan środowiska oraz dotyczące krajobrazu zarówno naturalnego i kulturowego.

1. Budowa geologiczna, geomorfologia i ukształtowanie terenu

1.1. Ogólna charakterystyka geomorfologiczna

Rzeźba terenu gminy Darłowo jest bardzo urozmaicona. Jest ona efektem procesów geomorfologicznych zachodzących tu na przestrzeni poszczególnych epok geologicznych, a w szczególności lodowca i jego wód wytopiskowych. Dzisiejsza wierzchnia budowa pokrywy ziemskiej ukształtowała się w holocenie, a także jest kształtowana współcześnie w wyniku działalności akumulacyjnej i abrazyjnej morza, działalności wiatru, działalności akumulacyjnej rzek i w wyniku procesów akumulacji materiału roślinnego, czego efektem jest tworzenie się torfowisk. Pod względem geomorfologicznym są to formy młode, pod którymi zalegają utwory starsze pochodzące zarówno z czwartorzędu, jak i trzeciorzędu. Miąższość utworów czwartorzędowych w gminie Darłowo oceniana jest: na 40 – 60 m w dolinie Wieprzy i Grabowej oraz 60 – 80 m na ich obrzeżu.

W trakcie działalności lodowca skandynawskiego powstała morena czołowa i denna. Morena czołowa charakteryzuje się dość znacznymi wysokościami, a jej zbocza są na ogół strome i asymetryczne. Morena tego typu występuje pod Cisowem, gdzie wznosi się na wysokość ponad 35 m npm. Przez jej skłon przebiega wschodni odcinek północnej granicy Darłowa. Tam też występują strome stoki morenowe.

Morena denna jest dominującą formą na obszarze całej Ziemi Koszalińskiej, w tym także Ziemi Sławieńskiej, a więc i gminy Darłowo. Charakteryzuje się ona lekko falistą powierzchnią, co wynika z nierównego rozmieszczenia materiału niesionego przez lodowiec. W gminie Darłowo występuje ona po obu stronach doliny Wieprzy i Grabowej. Osiąga ona tu wysokość 20 metrów npm.

Poza osadami bezpośredniej akumulacji lodowcowej na obszarze Ziemi Sławieńskiej zalegają utwory wodnolodowcowe. Do tej klasy utworów polodowcowych zalicza się olbrzymich rozmiarów żwirowo - piaszczyste stożki napływowe, zlokalizowane na przedpolu pasa moren czołowych - sandry. Charakteryzują się nachyleniem dochodzącym do około 5 stopni, a tworzone były przez wody roztopowe, spływające sprzed czoła lodowców i osadzające po drodze materiał skalny wyniesiony z moren. W gminie Darłowo równina sandrowa występuje w bardzo ograniczonym zakresie.

W wyniku działalności wód roztopowych lodowca wypływających spod jego czoła albo też płynących pod lodem powstały inne formy pochodzenia erozyjnego – doliny wód roztopowych. Dzisiaj możemy je oglądać jako doliny Wieprzy i Grabowej. Nadal wykazują one dużą dynamikę. W ich dnie w okresie holocenu osadzały się osady, dzisiaj klasyfikowane jako mady i torfy akumulacji rzecznej.

Tworem okresu holocenu są utwory określane jako mierzeje, a wytworzone w procesie nanoszenia budulca przez wody i wiatry.

Podłoże podczwartorzędowe Ziemi Sławieńskiej budują twory trzeciorzędowe ery kenozoicznej okresu miocenu. Ponieważ dzisiejsza dolina Wieprzy pokrywa się z przebiegiem podczwartorzędowych dolin rzecznych, stąd można wnioskować, że powierzchnia przedplejstocenska była także utworzona w procesie erozyjnym. Jednakże w przypadku końcowego (ujściowego) odcinka doliny tej rzeki, zdarte zostały osady miocenu. W wyniku tego odsłoniły się jeszcze starsze twory pochodzące z oligocenu. Stanowią one dzisiaj utwory podczwartorzędowe.

1.2. Szczegółowa charakterystyka geomorfologiczna.

Gmina Darłowo położona jest pod względem fizyczno – geograficznym na obszarze dwóch regionów Wybrzeża Słowińskiego i Równiny Sławieńskiej, które stanowią składową Pobrzeża Koszalińskiego. Każdy z tych regionów posiada geomorfologiczną specyfikę, co zaprezentowano na poniższej mapie - szkicu przeglądowym.

Wybrzeże Słowińskie obejmuje pas wybrzeża o szerokości do kilkunastu kilometrów, obejmujący plaże, kompleks wydmy nadmorskich, mierzeje i niecki dwóch jezior przymorskich: Bukowo i Kopań, fragmenty równiny denno – morenowej oraz wysoczyzny morenowej.

Od około 7 tys. lat granica kontaktu wody z lądem utrzymuje się mniej więcej na tej samej linii, która pierwotnie była wyjątkowo urozmaicona. Brzegi morskie gminy Darłowo zostały wytworzone głównie na skutek długotrwałej działalności akumulacyjnej. W wyniku

tego zatoki ulegały zapiaszczeniu i powolnemu odcinaniu przez formujące się mierzeje. Fragmenty wysoczyzny morenowej, które w postaci półwyspów sięgały daleko w głąb morza, ulegały procesowi abrazji. Bilansem działalności tych dwóch głównych procesów brzegowych jest obecny kształt linii brzegowej.

Specyficzne dla tego obszaru są jeziora przybrzeżne o błotnistych, porośniętych roślinnością szuwarową brzegach. Oddzielone od morza wąskimi (150 - 500 m) piaszczystymi mierzejami, wzdłuż których obserwuje się pas wydym nadmorskich wałówych a w rejonie Dąbek również parabolicznych.

Plaże mają szerokość od 30 do 70 a nawet 100 m. Pomiędzy Darłówkiem a jeziorem Kopań, oraz w okolicach Wicia - brzeg ma charakter klifowy, przy wysokich stanach morza narażony na abrazję.

Natomiast **Równina Sławieńska** obejmuje kilkudziesięciokilometrowy pas terenu, m.in. dzisiejszego powiatu Sławno, w skład, którego przede wszystkim wchodzi wysoczyzna morenowa, o zróżnicowanym pofalowaniu, miejscami pagórkowata. Równina ta wznosi się miejscami na wysokość 50 – 60 m, chociaż na terenie gminy Darłowo osiąga przeciętną wysokość około 20 - 40 m npm. Równina ta w północnej części gminy w rejonie miejscowości Cisowo i Zakrzewo znacznie się wypiętrza, wznosząc się na wysokość ponad 50 m npm. Wzniesienia te pod względem geomorfologicznym stanowią ciągi wzgórz czołowo – morenowych, powstałe w czasie wycofywania się lądolodu. Mają one swój początek na pograniczu miasta i gminy Darłowo i ciągną w kierunku Postomina. W rejonie Barzowic wał tej moreny czołowej osiąga nawet wysokość 72,2 m npm. Wzniesienie to zwane jest Barzowicką Górą leży na pograniczu gmin Darłowo i Postomino. Wysoczyznę morenową budują gliny zwałowe moreny dennej.

Jednym z elementów geologicznych o wysokich walorach poznawczych jest tzw. „Kra Cisowska” leżąca w rejonie Cisowa.

Na południowy wschód od wzniesień teren gminy obniża się do wysokości kilkunastu metrów npm., a nawet kilku metrów w dolinie Wieprzy i Grabowej. Tutaj powierzchnię Równiny Sławieńskiej tworzą nie tylko równiny denno – morenowe i wysoczyzny morenowe faliste i pagórkowate, ale również równina zastoiskowa położona w centralnej części gminy, po obu stronach koryta dolnej Wieprzy. Równina ta zwana także Pieńkowską wykracza swoim obszarem poza granice gminy Darłowo. Budują ją głównie osady ilaste oraz ilasto – mułkowe stanowiące dobry materiał dla przemysłu ceramicznego. Obszar równiny zastoiskowej przecina równina bagienna rzeki Moszczenicy, lewego dopływu Wieprzy,

uchodząca do niej w Sławnie, a mająca swoje źródła na wschodnich rubieżach gminy, w okolicach Starego Jarosławia.

Warstwę powierzchniową na terenie gminy Darłowo w rejonie regionu Równiny Sławieńskiej budują osady czwartorzędowe o znacznej miąższości przekraczającej grubość 30 m; tworzą zwykle kilka poziomów glin zwałowych rozdzielonych warstwami osadów wodnolodowcowych (piaszczysto-żwirowych warstw wodonośnych). Liczne zagłębienia w obrębie wysoczyzny wypełniają torfy. Pagórki kemowe budują osady mułkowo – piaszczyste, mierzeje i plaże - współczesne osady morskie, wały wydmowe - osady eoliczne. W dolinach rzecznych spotyka się osady piaszczyste z etapu deglacjacji lodowca, holocenijskie piaski i mady rzeczne, torfy niskie - głównie w dolinie Grabowej oraz na aluwialnej nizinie nadmorskiej.

W południowej części gminy, praktycznie na jej obrzeżu, na południe od Wiekowa, mamy do czynienia z obszarem, który pod względem geomorfologicznym stanowi równinę sandrową.

Powierzchnię Równiny Sławieńskiej przecinają doliny Wieprzy i Grabowej, która w granicach miasta Darłowa uchodzi do Wieprzy. Dno dolin obu rzek w poziomie tarasu zalewowego zajmują piaski aluwialne, częściowo grunty organiczne; liczne są zawodnione i zatorfione starorzecza. Znaczne osady torfów wypełniają dno doliny Grabowej, między Wiekowem a Porzeczem oraz w ujściowym odcinku tej rzeki, gdzie miąższości torfów niskich ocenia się do 3,5 m.

Szeroką niziną aluwialną doliny Grabowej „urozmaicają” ostańce erozyjne: fragment wysoczyzny moreny dennej widocznych w terenie jako wypiętrzenia terenu w Żukowie Morskim i Bobolinie. Kolejną kulminację terenu Równiny Sławieńskiej w dolinie Grabowej tworzy kępa wysoczyznowa zlokalizowana w rejonie Bukowa Morskiego, osiągająca wysokość do 10 - 15 m npm., w całości zalesiona. Tworzą ją osady wodnolodowcowe oraz piaski pagórów kemowych.

2. Bogactwa naturalne gminy Darłowo

Analizując dostępne opracowania należy stwierdzić, że gmina Darłowo jest stosunkowo uboga w bogactwa naturalne. Jedynie surowce mineralne, które są efektem działalności lądolodu występują w tej gminie w ilościach, które pozwalają na ich eksploatację.

Surowce mineralne tu występujące, to udokumentowane złoża kruszyw w miejscowości Rusko (piaski), Porzecze (kruszywo żwirowo - piaszczyste) i Boryszewo (kruszywo żwirowo-piaszczyste). Wielkość złóż tych kruszyw naturalnych przedstawia się następująco:

- ✧ złożo Rusko na pow. 1,32 ha o zasobach w ilości 44,8 tys. Mg,
- ✧ złożo Porzecze na pow. 3,07 ha o zasobach w ilości 130,6 tys. Mg,
- ✧ złożo Boryszewo na pow. 1,44 ha o zasobach w ilości 68 tys. Mg.

W gminie tej znajdują się także udokumentowane, ale najczęściej o małej miąższości i bez większej wartości jako surowiec energetyczny, złoża torfu. Mogą mieć one jednak wartość dla przyrodolecznictwa. W szczególności takie walory mają niektóre złoża torfów borowinowych przydatnych dla celów balneologicznych (dolina Grabowej). Również złoża tych torfów mogą mieć zastosowanie do produkcji mieszanek ogrodniczych (okolice Żukowa Morskiego i dolina Grabowej).

Ponadto wskazuje się kilka perspektywicznych rejonów dla udokumentowania surowców ilastych. Są to: rejon Jeżyczek i Sińczycy, a także rejon pomiędzy Palczewicami i Barzowicami. Inne, niewielkie ale perspektywiczne złoża kruszyw, gł. dla budownictwa i drogownictwa znajdują się w rejonach pomiędzy Bukowem Morskim a Boryszewem, pomiędzy Ruskiem a Domasłowicami, a także na wschód i północ od Kowalewic.

Nie jest wykluczone, że istnieje ewentualna możliwość pozyskiwania zmineralizowanych wód z poziomu kredowego występujących głównie w pasie nadmorskim.

Torfy są tworem organicznym powstałym w okresie holocenu. Ziemia Sławieńska jest bogata w torfowiska, a w szczególności w torfowiska niskie. Ich pokłady znajdują się głównie w ujściowych odcinkach rzek. Również złoża torfów występują prawie na całym obszarze gminy Darłowo.

Powyżej wspomniano już o występowaniu torfów niskich w dolinie Grabowej. Torfowiska niskie zalegające w dolinie Wieprzy i Grabowej stanowią podstawę wytworzenia gleb torfowych i murszowych występujących tu na większej powierzchni. W dolinie Wieprzy są one z reguły małe, do 10 ha, chociaż torfowisko w sąsiedztwie Zielnowa i Krup (w dolinie Krupianki – lewego dopływu Wieprzy) posiada ok. 100 ha (pow. obszaru zbilansowanego). Jednakże torfowiska te w większości nie zostały objęte procedurą bilansowości prowadzoną w latach 90-tych XX w. przez Instytut Melioracji i Użytków Zielonych. Stąd dane dotyczące torfowisk tej gminy są nadal niekompletne. Tym niemniej część z nich posiada analizę torfową, z której wynika, że w gminie Darłowo udokumentowano dotychczas kilkanaście złóż

torfów. Torfowisko niskie liczące ponad 10 ha znajduje się także na obrzeżu jeziora Bukowo i Kopań.

W gminie Darłowo znajdują się także złoża torfów wysokich. Jedno z tych złóż, zarazem największe, tzw. Słowińskie Błoto, leży w kompleksie lasów sławieńskich. Od lat jest projektowane jako rezerwat przyrody. Przed 1945 r. ten obiekt, na mocy niemieckich przepisów był chroniony jako rezerwat przyrody. Po zakończeniu wojny aż do chwili obecnej nie doczekał się objęcia prawną ochroną, pomimo, że na wielu mapach, w tekstach różnych opracowań, w tym „Planu miejscowego zagospodarowania przestrzennego gminy Darłowo”, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Darłowo (1997), wymienia się to torfowisko, jako posiadające takowy status. Torfowisko to jest wielokrotnie wymieniane w krajowej literaturze botanicznej jako torfowisko wysokie typu bałtyckiego (Czubiński 1950, Grabicka 1956, Jasnowski 1962, 1968, Szafer 1972). Doczekało się ono szczegółowego opracowania pod kątem powołania rezerwatu, które jest autorstwa m.in. M. Herbich (1992). Jest uważane za jedno z ostatnich na Pomorzu żywych torfowisk wysokich typu bałtyckiego.

Na znacznej części torfowisk tej gminy do 1945 r., a także po tej dacie prowadzono eksploatację torfu. Dotyczy to m.in. torfowiska „Słowińskie Błota” i torfowiska leżącego na obrzeżu jez. Bukowo.

W „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Darłowo” (1997) podano, że w gminie tej istnieje możliwość pozyskania niektórych złóż torfów borowinowych dla celów balneologicznych. Dane te znajdują potwierdzenie w monografii poświęconej „Złożom torfów leczniczych (borowin) w Polsce” (Kucharski, Szymak 1993). Borowiny, zwane inaczej humolitami, to nieodwodnione torfy lecznicze zaliczane do tzw. peloidów. Są to naturalne tworzywa powstające z roślin w wyniku humifikacji, zachodzącej w środowisku obfitym w wodę, pod wpływem bakterii beztlenowych i tlenowych. Torf ten charakteryzuje się wysokim stopniem obumarłej roślinności bagiennej, dużą pojemnością i niskim przewodnictwem cieplnym, wysoką zawartością kwasów humusowych, związków bitumicznych i innymi właściwościami. W skład borowiny wchodzi głównie woda, ponadto składniki nieorganiczne, (którym nie przypisuje się właściwości leczniczych), a także składniki organiczne (niecałkowicie rozłożone składniki roślinne, produkty procesu humifikacji oraz substancje o charakterze estrogenów). Po odpowiedniej przeróbce borowinę można przeznaczyć do kąpeli leczniczych lub okładów skutecznie leczących gościec, choroby kobiece i wewnętrzne oraz naczyń krwionośnych.

3. Głazy i głazowiska

Historia powstania dzisiejszej powierzchni ziemi nie tylko w tej gminie, ale na obszarze całego Pomorza jest związana z wędrówką lodowca. Wówczas to toczone siłami lodowca okruchy skalne ulegały rozdrobnieniu i „oszlifowaniu”. Z czasem głazy takie stawały się, mniej lub bardziej zbliżonymi do kuli, otoczkami. Dzisiaj są nazywane głazami narzutowymi.

W gminie głazy narzutowe musiały występować licznie. Świadczą o tym stare budowle, w tym sakralne, jakie zachowały się do dzisiaj, w których głazy były wykorzystywane na podmurówki oraz budowę całych ścian budynków gospodarczych, a także w budowie murów okalających np. budowle sakralne, cmentarze. Do dzisiejszych czasów zachowało się bardzo niewiele okazałych głazów. Dla gminy Darłowo w literaturze krajoznawczej jest wymienianych kilka stanowisk dużych głazów narzutowych. Najczęściej wymienia się:

- ✧ różowy granit – obwód 6 m, wysokość nad wodą 1,2 m, leży w zachodniej części jeziora Kopań,
- ✧ różowy granit – obwód 8 m, wysokość nad wodą 1,4 m, leży w korycie rzeki Wieprzy koło wsi Kowalewice.

Głazy narzutowe o okazałych wymiarach są podawane dla koryta Wieprzy na wysokości Zielnowa.

W trakcie inwentaryzacji nie udało się odszukać tych głazów. Być może wysoki poziom wody w tych akwenach był tego przyczyną.

Natomiast mniejsze - do 2 m obwodu - spotyka się tu nierzadko, są to przede wszystkim głazy wyorane w trakcie prac polowych.

Mniejsze są gromadzone na obrzeżach pól w stosy. Są one także wykorzystywane do zasypywania dziur w polnych drogach lub do prac murarskich, na fundamenty.

4. Źródła i źródlika

Mając na uwadze ukształtowanie terenu, jego historię powstania, budowę geomorfologiczną należy stwierdzić, że warstwy wodonośne występują na różnych poziomach pod powierzchnią ziemi.

Gmina Darłowo nie obfituje w źródła i źródlika. Jednakże mamy tutaj do czynienia z obszarami, gdzie takie zjawiska występują ze znacznym nasileniem. Leżą one głównie na granicy równiny denno – morenowej oraz wysoczyzny morenowej. Wyróżnić tu należy kompleks tzw. Darłowskiego Lasu oraz kompleks lasu pomiędzy Słowinem a Przystawami. Również miejscem, które należy zaliczyć do terenów o znacznym potencjale źródliskowym jest obszar małej wysoczyzny morenowej zlokalizowanej w sąsiedztwie Bukowa Morskiego stanowiącej kompleks przepięknej buczyny pomorskiej. Ponadto na terenie tej gminy, a przede wszystkim w korytach Wieprzy i Grabowej oraz ich poszczególnych dopływach występują sączenia wód gruntowych, które zasilają nurty tych rzek i strumieni. Jednakże zjawisko to nie jest nigdzie na tyle cenne i istotne aby warte było bliższego opisu lub objęcia ochrona jako stanowisko dokumentacyjne.

5. Odkrywki

Podczas prac inwentaryzacyjnych stwierdzono nieliczne ślady eksploatacji żwiru. Nie są to obszary podlegające stałej i intensywnej eksploatacji. Przykładowe takie miejsce znajduje się na północ od Boryszewa.

6. Wyróżniające się w terenie gminy obiekty geomorfologiczne

W gminie Darłowo, pomimo że leży ona nad Bałtykiem, znajdują się obiekty geomorfologiczne istotnie wyróżniające się w terenie. Są to:

- ✧ wzniesienia ciągnące się pomiędzy Darłowem a Barzowicami, przechodzące dalej poza granice gminy. Ich najwyższym punktem jest Barzowicka Góra wznosząca się na wysokość ponad 72 m npm. Pod względem geomorfologicznym są to wzgórza moren czołowych. Czynnikiem, który powoduje, że szczególnie górują one nad sąsiadującymi terenami, jest to, że zarówno po zachodniej, jak i po wschodniej stronie, czyli u ich podstawy, położone są obszary równiny zastoiskowej, dna dolin rzecznych i rynien glacialnych oraz równiny denno – morenowej, które leżą na wysokości kilku, lub, co najwyżej kilkunastu m npm.
- ✧ wzniesienia będące pod względem geomorfologicznym elementem wysoczyzny morenowej falistej lub pagórkowatej. Stanowią one swoiste, mniejsze lub większe wyspy na terenie gminy.

- ✧ wzniesienia mierzei i wydmy nadmorskich. W tej gminie pełnią one szczególne funkcje, gdyż oddzielają dwa przymorskie jeziora od Bałtyku. Wznoszą się na wysokość do kilkunastu m npm.
- ✧ analizując budowę geomorfologiczną tej gminy i powiatu sławieńskiego należy stwierdzić, że jest ona bardzo zróżnicowana i atrakcyjna dla obserwatora pod względem wizualnym. Warto podkreślić, że układ ten stwarza bardzo dobre warunki dla podziwiania panoram terenu ukształtowanego w ostatnim zlodowaceniu.

7. Walory krajobrazowe

Elementami, które przede wszystkim stanowią o walorach krajobrazowych gminy Darłowo są:

1. Bardzo zróżnicowana delimitacja terenu – różnica pomiędzy najniższym a najwyższym punktem wynosi ponad 72 metry. O ile zważywszy, że wznoszenie się terenu nie jest regularne i obszar gminy jest silnie pofalowany, a pofalowanie to przyjmuje nawet formę pasową i punktową, to staje się oczywistym, że teren posiada duże i bardzo duże walory krajobrazowe.
2. Obecność wybrzeża morskiego i układu wydmy nadmorskich – element ten jest szczególnie lubiany przez turystów. Morze, plaża i wydmy, jako elementy krajobrazu, były, są i będą magnesem krajobrazowym dla ludzi spragnionych wypoczynku. Element ten pełni ponadto bardzo istotną rolę w wędrówkach ptaków.
3. Obecność dwóch jezior przymorskich wraz z mierzejami oddzielającymi je od Morza Bałtyckiego – wiadomo jest od lat, że jeziora przymorskie „przegrywają w konkurencji turystycznej” z wybrzeżem morskim. Jednakże jeziora Bukowo i Kopań posiadają szczególne walory. Są to duże jeziora otoczone z jednej strony (od wschodu) wzniesieniami wysoczyzny morenowej, a od zachodu mierzejami, które wznoszą się nawet na wysokość kilkunastu metrów, porośnięte borem nadmorskim, olsem i brzezina bagienną, a także drzewostanem dębowym, których drzewa są powyginane w charakterystyczny sposób w kierunku wschodnim, co jest następstwem silnych wiatrów regularnie tu wiejących od strony morza.
4. Stosunkowo mało uregulowane i przekształcone koryta Wieprzy i Grabowej oraz ich dopływów – doliny tych rzek na swoim przebiegu przybierają różne kształty i charakteryzują się różną budową. I ile w dolnym odcinku Wieprzy i Grabowej mamy do czynienia z szerokimi rozlanymi korytami, lekko meandrującymi w dnie dolin, to w

górnym biegu Wieprzy, mamy do czynienia z głęboko wciętym w grunt korytem rzeki, o wysokich i stromych brzegach porośniętych łożą. Należy jednakże mieć świadomość, że koryta obu tych rzek, co najmniej sto lat temu uległy przekształceniu, obejmujące wyprostowanie koryta. W przypadku Wieprzy miało to miejsce szczególnie poniżej miejscowości, Zielnowo. Pozostałością po tym procesie są starorzecza Wieprzy, tj. małe zbiorniczki o różnym stopniu uwodnienia.

5. Obecność dużych jak i małych kompleksów leśnych, bogatych pod względem drzewostanu. Lasy i grunty leśne w granicach gminy zajmują prawie 6 tysięcy hektarów; występują głównie w pasie technicznym Urzędu Morskiego oraz w zwartych kompleksach na pozostałym obszarze gminy. Są to głównie siedliska boru suchego i boru świeżego. Część z nich to lasy wodochronne, glebochronne, część stanowi drzewostany rodzime lub drzewostany nasienne gospodarcze. Gospodarka leśna określona w planie musi być zgodna z planami urządzania lasów Nadleśnictw: Sławno i Karniszewice oraz lasów stanowiących pas techniczny w użytkowaniu Urzędu Morskiego w Słupsku leżących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Sławno. Drzewostan tzw. Darłowskiego Lasu porastający skraj wysoczyzny morenowej, ze względu na swoją ekspozycję oraz skład gatunkowy (występują tu zarówno drzewostany iglaste, jak i liściaste) nadaje tej części gminy duży walor krajobrazowy. Drzewostan budowany m.in. przez starodrzew bukowo – dębowy, gdzie występują pomnikowe egzemplarze drzew, rosnący na małym wypiętrzeniu wysoczyzny morenowej zlokalizowanej pomiędzy Bukowem Morskim a Jeżycami, posiada duży walor krajobrazowy .
6. Obecność zieleni izolacyjnej wzdłuż dróg oraz kęp i szpalerów drzew na obszarze otwartym, a także zieleni urządzonej na obszarze osad ludzkich (parki, cmentarze, zieleń przydrożna i przydomowa) – zieleń ta powszechnie występuje wzdłuż dróg bitych i polnych. Są to zarówno drzewa liczące do stu lat, jak i drzewa młodsze sadzone tu po 1945 roku. Ich rolą jest zatrzymywanie wiejącego od morza wiatru i osłabienie jego siły i skutków. Oprócz alei i szpalerów przydrożnych w gminie tej występują śródpolne szpalery drzew zlokalizowane wzdłuż polnych dróg lub cieków wodnych. Jednym z najciekawszych jest szpaler zbudowany ze stuletnich klonów srebrzystych, rosnących na południe od Drozdowa. Innymi obiektami stanowiącymi skupisko zieleni, kształtującymi krajobraz, są lokalne parki (np. w miejscowości Palczewice z bardzo okazałymi egzemplarzami drzew – dębów i buków), zieleń przykościelna występująca

przy każdym kościele tej gminy, w większości powstała w oparciu o dawne cmentarze, zieleń przydomowa.

7. Obecność zabytkowych budowli i układów urbanistycznych wsi darłowskich (słowińskich) – w szczególności kościołów, wiatraków, budynków konstrukcji szachulcowej komponujących się z morenowym krajobrazem, nadające mu specyficzne cechy. Wybudowane tu przed kilkuset laty kościoły, niektóre nawet na przełomie XIV/XV wieku, z nierzadko wysokimi i strzelistymi wieżami, widoczne z daleka, są elementem nie tylko urozmaicającym krajobraz, ale także pełnią rolę swoistych drogowskazów. Również na obszarze tej gminy znajduje się specyficzna, charakterystyczna dla regionu Ziemi Sławieńskiej, zabudowa wsi oraz zabudowa zagrodowa.
8. Obecność miasta Darłowa z kilkoma dominującymi budowlami – dotyczy to szczególnie bryły zamku darłowskiego i kościoła zlokalizowanego przy rynku miejskim, bram murów obronnych, a także budynku elewatora zbożowego .
9. Obecność ferm elektrowni wiatrowych – wiatraki ustawione tu w ostatnich kilku latach całkowicie zmieniły i przekształciły krajobraz tej gminy. Właściwie są widoczne z każdego miejsca gminy. Ich oddziaływanie na krajobraz należy ocenić jako destrukcyjne, chociaż nie brak osób, które widząc je po raz pierwszy wyrażają zachwyt.

Wędrując po terenie gminy trafia się na krajobrazy charakterystyczne dla różnych regionów Polski. W strefie nadmorskiej mamy oczywiście do czynienia z krajobrazami charakterystycznymi dla wybrzeża morskiego. Ale już kilka kilometrów na wschód, na obszarze wysoczyzny morenowej, możemy mieć wrażenie, że jesteśmy na Roztoczu, czy też pogórz. Natomiast wędrując wzdłuż dolin dolnej Wieprzy i Grabowej, wydawać nam się może, że krajobraz występujący wzdłuż koryt tych rzek jest zbliżony do krajobrazów Wielkopolski. Widok Doliny Wieprzy powyżej Zielnowa jest zbliżony do krajobrazów Górnego Śląska. Nic, więc dziwnego, że elementy te były podstawą ustanowienia na części obszaru gminy Darłowo Obszaru Chronionego Krajobrazu „Koszaliński Pas Nadmorski”.

8. Wartościowe krajobrazowo obiekty kulturowe

Warto w tym miejscu przytoczyć garść informacji dotyczących ciekawych obiektów budowlanych i zabytków kultury materialnej i religijnej, w tym wskazanych do ochrony przez służby konserwatorskie.

<u>Barzowice</u> Kościół gotycki z XIV w., nr rej. 37, Budynek mieszkalny, pocz. XX, mur., Budynek mieszkalny, koniec XIX, mur.-szach., Budynek mieszkalny, 1875, mur.-szach., Szkoła, pocz. XX, mur., Budynek gospodarczy, koniec XIX, <i>Budynek bramny, szach. /glina/, Obora, szach. /glina/-mur.,</i> Zagroda, koniec XIX: <i>Budynek mieszkalny, mur., Budynek gospodarczy, szach. /glina/,</i> Budynek gospodarczy, 1924, mur.,	<u>Bobolin</u> Zagroda, pocz. XX: <i>Budynek mieszkalny, mur., Budynek inwentarski, mur. /drew., 2 kond.,</i> Zagroda, koniec XIX: <i>Budynek mieszkalny, mur., Budynek gospodarczo-inwentarski, mur.-szach.,</i> Zagroda, pocz. XX: <i>Budynek mieszkalny, mur., gniazdo bociana białego, Stodoła, drew., Budynek inwentarski, mur.-szach. /glina/, z galerią,</i> Budynek mieszkalny, pocz. XX, mur.,
Zagroda, koniec XIX: <i>Budynek mieszkalny, mur.-szach., Stodoła, szach. /glina/,</i> Zagroda, koniec XIX, mur.-szach. /glina/: <i>Budynek gospodarczy, Budynek bramny,</i> Zagroda: <i>Budynek mieszkalny, 2 poł XIX, szach., Budynek bramny, poł XIX, szach. /glina/, Budynek inwentarski, mur.-szach., koniec XIX, Budynek inwentarski, koniec XIX, mur.-szach. /glina/,</i> Zagroda: <i>Budynek mieszkalny, 1926, mur., Budynek bramny, poł XIX, mur.-szach. /glina/, Budynek inwentarski, poł XIX, szach., Stodoła, 2 poł XIX, mur.-szach. /glina/,</i> Zagroda, poł XIX, szach. /glina/: <i>Chatupa, Budynek inwentarski,</i> Zagroda: <i>Chatupa, poł XIX, szach. /glina/, Budynek inwentarski, 2 poł XIX, szach. /glina/, z galerią Stodoła, 2 poł XIX, mur.-szach., Budynek gospodarczy, 2 poł XIX, mur.-szach.,</i> Budynek inwentarski, poł XIX, mur.-szach. /glina/, Zagroda, 2 poł XIX: <i>Chatupa, szach. /glina/, Budynek inwentarski, mur.-szach. /glina/, Stodoła, szach. /glina/, Budynek bramny, 1872, mur.-szach., na betce data 1776,</i> Zagroda: <i>Budynek mieszkalny, poł XIX, szach. /glina/, Budynek inwentarski, 2 poł XIX, mur.-szach.,</i> Zagroda, 2 poł XIX, szach. /glina/: <i>Chatupa, szal., Stodoła,</i> Chatupa, 2 poł XIX, szach. /glina, cegła/, Chatupa, 2 poł XIX, szach. /glina/, Zagroda, 2 poł XIX, szach. /glina/: <i>Chatupa, Stodoła, cz. mur.,</i> Zagroda, 2 poł XIX: <i>Budynek mieszkalny, mur.-szach., Stodoła, szach. /glina/,</i>	Budynek mieszkalny, 1837, mur., Zagroda: <i>Budynek mieszkalny, 2 poł XIX, mur., ob. sklep GS, Budynek gospodarczy, 1935, mur. /drew./</i> Zagroda, dachy kryte trzcina: <i>Chatupa, poł XIX, szach. /glina/, Budynek gospodarczo-inwentarski, 2 poł XIX, mur. /drewn.</i> <u>Borzyszkowo</u> Chatupa, 2 poł XIX, szach. /glina, cegła/, szczyty szal, Chatupa, 2 poł XIX, szach. /glina/, szczyty szal., Zagroda, 2 poł XIX: <i>Chatupa, szach., szczyty szal., Stodoła, szach. /glina/, Budynek inwentarski, mur.-szach., 2 kond.,</i> Chatupa, 2 poł XIX, szach. /glina/, szczyty szal., Budynek mieszkalny, 2 poł XIX, szach., Kapliczka, pocz. XX, przebud. 1945, mur., z figurą Matki Boskiej Królowej Korony Polskiej. <u>Cisowo</u> Zagroda: <i>Budynek mieszkalny, koniec XIX, szach., Budynek inwentarski, pocz. XX, mur.-szach.,</i> Zagroda: <i>Budynek mieszkalny, poł XIX, mur.-szach., Stodoła, poł XIX, mur.-szach., Budynek inwentarski, poł XIX, mur.-szach. Budynek bramny, 1901, mur.-szach.,</i> Zagroda: <i>Budynek mieszkalny, koniec XIX, mur., Stodoła, pocz. XX. Przebud. 1936, szach., Budynek gospodarczy, pocz. XX, mur.-szach., 2 kond., Budynek bramny, pocz. XX, mur.-szach.,</i> Zagroda: <i>Budynek mieszkalny, 1827, mur., Stodoła, XIX, szach., dach krokwiowo-jętkowy, kryty trzcina, Budynek gospodarzy, pocz. XX, mur., Budynek bramny, XIX, szach., dach kryty eternitem i trzcina,</i> Chatupa, poł XIX, szach. /glina/, dach trzcina, opuszczona, Zagroda: <i>Budynek mieszkalny, poł XIX, mur.-szach., Stodoła, koniec XIX, szach. /glina/, Budynek bramny, XIX, szach., dach eternitem i</i>

Zagroda, poł. XIX: <i>Budynek mieszkalny, mur., Budynek inwentarski, mur.-szach.,</i> Stodoła, mur.-szach. /gлина; gniazdo bociana białego, Zagroda, 2 poł. XIX: <i>Budynek mieszkalny, mur., Stodoła z przejazdem bramnym, szach. /gлина/,</i> Budynek mieszkalny, koniec XIX, mur., Budynek mieszkalny, 2 poł. szach., szczyty szal, Budynek mieszkalny, 2 poł XIX, szach., Kościół fil. p.w. św. Franciszka z Asyżu, koniec XV, przebud. XVI, XIX, gotycki, mur., jednonawowy, prezbiterium zamknięte półkoliście; od zachodu wieża 4-boczna z dachem namiotowym; szafka ścienna XV, gotycka, drew./metal. <u>Bukowo Morskie</u> Kościół gotycki z XIV w., nr rej. 218; Park z pocz. XX w., nr rej. 986; Budynek mieszkalny, pocz. XX, mur., Chałupa, 2 poł XIX, szach. /gлина/, Jezioro Bukowo, przybrzeżne, słonawe, pow. 1747 ha, dł. 8,8 km, szer. 3,4 km, głęb. do 2,8 m, linia brzegowa dł. 23 km - stanowisko mikołajka nadmorskiego, na mierzei, <i>Zespół dworsko- parkowy, obecny wł.. POHZ:</i> Dwór, 2 poł XIX, mur., Spichlerz, pocz. XX, mur., Park, pocz. XX, krajobrazowy, pow. 3 ha, m.in. klony, lipy, jesiony, aleja grabowa, <i>Kościół i otoczenie:</i> rafialny p.w. N.S.P.J., pocysterski, ob. polsko- katolicki, 1 poł XIX, przebud. XV, gotycki, mur., 3- nawowy, halowy, prezbiterium zamknięte 5-bocznie, oszkarpowany; od zach. wieża na planie kwadratu, hełm piramidalny; gotycka płaskorzeźba Ukrzyżowanie, XV, Plebania, 2 poł XIX, mur., Pomnik ku czci Bohaterów Wału Pomorskiego, 1970, obelisk mur, z tablicą. <u>Słowino</u> Kościół wraz z cmentarzem z 1816r., nr rej. 1238;	<i>trzcina,</i> Zagroda: <i>Budynek mieszkalny, koniec XIX, mur., Budynek inwentarski, pocz. XX, mur.-szach.,</i> Stodoła, 2 poł. XIX, szach., Stodoła, 2 poł. XIX, szach., Stodoła, 2 poł. XIX, szach., Stodoła, 2 poł. XIX, szach. /gлина/, Budynek gospodarczy, 2 poł XIX, szach., z galerią, Osada, pn.-zach. część wsi, XI-XII, pozostałość osadnictwa Słowian zachodnio- pomorskich, Kościół fil. p.w. św. Stanisława Kostki, 1321, przebud. XV, gotycki; mur., jednonawowy, prezbiterium zamknięte trójbocznie; od zachodu wieża 4- boczna z hełmem namiotowym, krytym gontem; ołtarz gł., ambona – barokowe, chór i ławy renesansowe 1622, płyta nagrobna Jochanesa Schlutiusa i Barbary Scheinnanin, 1739, Kapliczka, pocz. XX, mur., rzeźba Matki Boskiej, Szkoła, XIX/XX, mur., Budynek gospodarczy, pocz. XX, mur.-szach. Kościół filialny z otoczeniem oraz wystrojem wnętrza, nr rej. 67; <u>Dąbki</u> Chałupa nr 23, ryglowa, z pół. XIX w., nr rej. 877; Chałupa nr 33, szachulcowa, z pół. XIX w., nr rej. 879; Zagroda, koniec XIX: <i>Chałupa, szach. /gлина/, Budynek inwentarski, szach., dach kryty trzcina.</i> <u>Dobiesław</u> Kościół gotycki z XV w., nr rej. 392; <u>Kowalewice</u> Kościół wraz z otoczeniem z 1879r., nr rej. 1217; <u>Krupy</u> Kościół filialny wraz z otoczeniem i wystrojem wnętrza, nr rej. 402; <u>Palczewice</u> Park z końca XIX w., nr rej. 987; <u>Rusko</u> Cmentarz żydowski z pocz. XIX w., nr rej. 1205; <u>Stary Jarosław</u> Kościół gotycki, nr rej. 57.

Oprócz w/w wymienionych za Studium (1997) obiektów budowlanych wpisanych do rejestru zabytków na terenie tej gminy istnieją obszary i obiekty ujęte w ewidencji konserwatorskiej, stanowiące duży walor poznawczy, historyczny, krajobrazowy i turystyczny. Są to:

- ✧ historyczne układy przestrzenne zachowane we wsiach: Barzowice, Cisowo, Krupy i Stary Jarosław;
- ✧ cmentarze występujące we wsiach (wg stanu podanego w Studium 1997):
 - Barzowice - cmentarz parafialny, cmentarz przykościelny,

- Bukowo Morskie - cmentarz parafialny (czynny), cmentarz przykościelny,
- Cisowo - cmentarz przykościelny,
- Dobiesław - cmentarz przykościelny, cmentarz parafialny (czynny),
- Domasłowice - cmentarz przykościelny (kościół rozebrany),
- Jeżyce - cmentarz przykościelny, cmentarz parafialny,
- Kowalewice - cmentarz parafialny (czynny),
- Krupy - cmentarz przykościelny, cmentarz parafialny (czynny),
- Rusko - cmentarz żydowski,
- Słowino - cmentarz przykościelny, cmentarz parafialny (czynny),
- Stary Jarosław - cmentarz przykościelny, cmentarz parafialny (czynny),
- Żukowo Morskie - cmentarz choleryczny.

Walory te niewątpliwie także stanęły u podstawy ustanowienia na części obszaru gminy Darłowo Obszaru Chronionego Krajobrazu „Koszaliński Pas Nadmorski”.

9. Walory turystyczne gminy Darłowo

Gmina Darłowo ze względu na położenie posiada wyjątkowo dobre warunki do rozwoju turystyki. Na to składa się:

- swoisty mikroklimat, szczególnie korzystny dla alergików, astmatyków,
- dobry stan środowiska,

a także obecność:

- brzegu morskiego i plaży, stanowiących miejsce spędzania wypoczynku letniego,
- jezior przymorskich, obleganych, gdy nad morzem wieją bardzo silne wiatry, dogodnych do uprawiania jachtingu oraz innych sportów wodnych i zimowych (bojery, łyżwiarstwo), a także uprawiania wędkarstwa,
- dwóch dużych rzek bogatych w ryby oraz posiadających bardzo dobre warunki do uprawiania spływów kajakowych,
- interesujących zabytkowych budowli, nierzadko powstałych przed pięcioma wiekami. Właściwie nie ma wsi, w której nie byłoby zabytkowego obiektu budowlanego. Oprócz kościołów są to: domostwa, budynki gospodarcze, konstrukcji szachulcowej, szkoły,
- wytyczonych i dobrze oznaczonych szlaków turystycznych,
- zasobnej bazy wypoczynkowej.

Charakterystykę walorów turystycznych znaleźć można w ogólnodostępnych na rynku wydawnictwach promocyjnych, a także materiałach źródłowych oraz w internecie.

Elementem zagospodarowania turystycznego w każdej gminie jest, oprócz walorów krajobrazowych, także infrastruktura obejmująca obiekty budowlane służące do pobytowej obsługi, parkingi, a także przystanie, szlaki turystyczne.

Baza lokalowa w gminie tej przedstawia się wg danych internetowych następująco:

Obiekty	Miejsca noclegowe		Korzystający z noclegów		Udzielone noclegi		Wynajęte pokoje	
	Ogółem	W tym całoroczne	Ogółem	W tym turyści zagraniczni	Ogółem	W tym turystom zagranicznym	Ogółem	W tym turystom zagranicznym
34	5431	848	31910	688	360857	9163	829	-

W gminie Darłowo szlaki turystyczne są wyznaczone w wielu miejscach i przeznaczone dla kilku rodzajów turystyki: pieszej, rowerowej, samochodowej i wodnej. Znaczna część to szlaki o znaczeniu ponadregionalnym. Są to:

- Koszaliński Szlak Nadmorski (czerwony) – odcinek międzynarodowego Europejskiego Dalekobieżnego Szlaku Turystycznego E-9 prowadzącego z Brestu (Francja) do Braniewa. Prowadzi wzdłuż Bałtyku przez nadmorskie kąpieliska, od Dźwirzyna do Wicia (102 km). Przez gminę przebiega odcinek – o długości około 30 km: od Dąbkowic przez Dąbki, Bobolin, Żukowo Morskie, Darłówko do Wicia.
- Szlak Rezerwatów (niebieski) – długość 71,5 km. Rozpoczyna się w Darłówku – kończy w Polanowie. Na trasie szlaku: pomniki przyrody, zamki w Darłowie i Kręgu. Przez gminę przebiega odcinek około 15 km: od Darłówka przez Darłowo, Zakrzewo Dolne, Zielnowo i Kowalewice.
- Szlak Wiatraków (zielony) – długość 13 km. Rozpoczyna się w Darłowie z Zamku Książąt Pomorskich, biegnie przez Cisowo, wzdłuż południowego brzegu jeziora Kopań. Kończy się w miejscowości Wicie, łącząc się z czerwonym Koszalińskim Szlakiem Nadmorskim. Na trasie liczne zabytki budownictwa sakralnego i ludowego, ze wzgórz widoki na nadmorską równinę, największy w Polsce park elektrowni wiatrowych.
- Szlak Zabytków Średniowiecza (czarny) – długość 104 km. Polecany szczególnie dla rowerzystów i turystów zmotoryzowanych. Przebiega przez: Darłowo, Dąbki, Dobiesław, Jeżyce, Słowino, Boleszewo, Krupy, Stary Jarosław, Kowalewice,

Barzowice, Cisowo, Dąbki. Na trasie: Zamek Książąt Pomorskich, 10 zabytkowych kościołów z okresu średniowiecza, grodziska i zabytki budownictwa wiejskiego, rezerwat i pomniki przyrody.

- Szlak rowerowy z Darłowa szosą do Dąbek (ok. 10 km) i dalej asfaltem wśród lasów do Dąbkowic (ok. 15 km).
- Szlak rowerowy z Darłówek drogą między morzem a jeziorem Kopań do wsi Wicie (ok. 12 km).
- Szlak rowerowy z Darłowa szosą do drogi 203 z Cisowa; tu należy zjechać z drogi głównej i jechać z góry do wsi Kopań, położonej przy jeziorze (ok. 6 km).
- Szlak rowerowy z Dąbek asfaltową drogą wśród lasów do Dąbkowic i z powrotem (10 km).
- Szlak rowerowy z Dąbek w kierunku północno-wschodnim szosą do Darłowa i Darłówek (ok. 10 km).
- Szlak rowerowy z Dąbek na południe do Bukowa; tu trzeba wjechać w głąb wsi i dalej jechać na południe polną drogą do Boryszewa, za wsią skręcić w prawo w asfaltową drogę i przez Dobiesław dojechać do Bielikowa; stąd szosą powrót do Dąbek (ok. 23 km).
- Szlak rowerowy z Dąbek na południe szosą do Bukowa i Bielikowa, skąd polna droga prowadzi do Iwięcina (ok. 10 km); bardziej wytrwali mogą kontynuować wycieczkę polnymi drogami do Osiek (ok. 16 km) i Łaz (ok. 18 km).

Przez gminę Darłowo przebiegają również dwa szlaki kajakowe (wodne) wzdłuż rzek Wieprzy i Grabowej.

Autorzy Studium (1997) wskazują kierunki rozwoju turystyki na obszarze gminy Darłowo. Kwestia ta jest szczególnie ważna, gdyż zamierzenia w tym względzie pokrywają się pod względem terytorialnym z wysokimi walorami przyrodniczymi, tak przyrody nieożywionej, jak i ożywionej.

Studium zakłada rozwój wszystkich form turystyki w gminie, traktując turystykę jako funkcję gospodarczą o znaczeniu egzogenicznym. W dokumencie tym przyjęto następujące zasady rozwoju:

- przekształcenie istniejącego zainwestowania turystycznego poprzez likwidację lub modernizację obiektów tymczasowych w złym stanie technicznym i niskich standardach wyposażenia;
- uatrakcyjnienie i „przebudowanie” środowiska przyrodniczego dla potrzeb rekreacji, głównie w pasie wybrzeża, co pozwoli na zwiększenie pojemności rekreacyjnej;
- dążenie do całorocznego użytkowania obiektów turystycznych;

- usprawnienie układu komunikacyjnego oraz ograniczenie jego uciążliwości (modernizacja dróg, parkingi strategiczne).

Dla terenów wyznaczonych pod rozwój turystyki przyjęto zasady:

- nie tworzenia nowego osadnictwa turystycznego;
- zachowania powszechnej dostępności walorów rekreacyjnych poprzez:
 - udostępnienie pasa przywodnego (zakaz grodzenia),
 - zakaz zabudowy w paśmie Urzędu Morskiego obiektami kubaturowymi trwałymi,
 - lokalizację obiektów kubaturowych poza strefę przybrzeżną o cennych walorach przyrodniczych (zalecana odległość od brzegów akwenów 100 m).
- ochrony terenów wartościowych pod względem rolniczym (gleby o dobrej jakości);
- zagospodarowania turystycznego w nowych ośrodkach w formie stref funkcjonalnych: baza noclegowa - zaplecze usługowe - strefa plażowa kąpieliskowa.

Dla realizacji tych celów przyjęto w Studium następujące obszary funkcjonalne predysponowane dla obsługi ruchu turystycznego:

- ***rejon pasa nadmorskiego*** - o intensywnym rozwoju turystyki z preferencją otwartej bazy noclegowej. Obejmuje on obszar położony wzdłuż wybrzeża morskiego - 3 km od brzegu;
- ***pozostały obszar gminy*** - o ekstensywnym rozwoju funkcji turystycznej z preferencją agroturystyki, turystyki poznawczej i kwalifikowanej.

Równocześnie zaproponowano następujące kierunki i zasady rozwoju miejscowości o funkcji turystycznej:

a) miejscowości o dużej koncentracji osadnictwa turystycznego tj.:

Dąbki:

Istniejąca funkcja turystyczna - do przekształceń i ekstensywnego rozwoju. Zakłada się:

- zwiększenie całorocznych miejsc noclegowych poprzez rozwój funkcji sanatoryjnej w istniejących ośrodkach wypoczynkowych;
- podniesienie standardu wypoczynku poprzez przekształcanie istniejącego zainwestowania oraz urządzeń terenów zielonych;
- rozwój turystyki wodnej z wykorzystaniem wód jeziora Bukowo (żeglarstwo, windsurfing);
- rozwój funkcji mieszkalno-pensjonatowej w kierunku południowym.

Dąbkowice:

Istniejąca funkcja turystyczna - do przekształcenia. Zakłada się:

- zachowanie istniejącej bazy noclegowej bez zwiększania intensywności;
- podniesienie estetyki zagospodarowania;
- wzbogacenie forma wypoczynku poprzez zagospodarowanie brzegów jeziora Bukowo i rozwój turystyki specjalistycznej (wędkarstwo, kajakarstwo, widnsurfing).

Bobolin

Istniejąca funkcja - do dalszego rozwoju. Zakłada się:

- wypełnienie rezerw i zwiększenie, w obrębie wsi, bazy noclegowej (pensjonaty, zajazdy, budownictwo lotniskowe) i zaplecza usługowego;
- urządzenie terenów zielonych (ścieżki spacerowe, tereny sportowe, zagospodarowane zejścia na plażę);
- rozwój funkcji turystycznej (zgodnie z opracowanymi zmianami do planu) z preferencją otwartej bazy noclegowej).

Żukowo Morskie

Projektowana funkcja turystyczna. Zakłada się:

- rozwój funkcji turystycznej w kierunku północnym z preferencją otwartej bazy noclegowej;
- przebudowę istniejącej drogi z Żukowa Morskiego do Darłówka Zachodniego (na plażę),
- zakaz obudowy drogi krajowej.

Wicie

Istniejąca funkcja turystyczna – do dalszego rozwoju. Zakłada się:

- rozwój funkcji turystycznej w kierunku zachodnim (zgodnie ze zmianami do planu) i w kierunku wschodnim z preferencją otwartej bazy noclegowej (pensjonaty, zajazdy);
- rozwój turystyki wodnej z wykorzystaniem wód jeziora Kopań.

b) miejscowości o średniej koncentracji osadnictwa turystycznego zlokalizowane w rejonie pasa nadmorskiego to wsie: Kopań i Cisowo.

Preferowana forma wypoczynku - turystyka pobytowa (związana z wypoczynkiem nad morzem), wzbogacona formami specjalistycznymi: agroturystyka, turystyka kwalifikowana i poznawcza.

Wyznacza się tereny rozwojowe dla:

- otwartej bazy noclegowej (hotele, pensjonaty);

- budownictwa letniskowego (drugie domy);
- bazy obsługowej (gastronomia, sport, handel).

c) miejscowości o średniej koncentracji osadnictwa turystycznego, zlokalizowane na obszarze ekstensywnego rozwoju turystyki (na pozostałym obszarze gminy) to wsie: *Bukowo Morskie, Glęznowo - Glęznówko, kolonia Jeżyce, Zagórzyn, Słowinko, Nowy Jarosław, Kowalewiczki.*

Proponuje się rozwój funkcji turystycznej z preferencją agroturystyki, turystyki poznawczej i kwalifikowanej. Zakłada się:

- wykorzystanie istniejących obiektów na funkcję turystyczną (agroturystyka);
- wykorzystanie w obrębie zainwestowania wsi rezerw pod zabudowę mieszkalno-pensjonatową,
- wyznacza się tereny rozwojowe dla bazy noclegowej – budownictwo letniskowe.

d) miejscowości o mniejszej koncentracji turystycznej to wsie: *Słowino, Stary Jarosław, Kowalewice, Zielnowo, Krupy, Zakrzewo Dolne i Górne, Kopnica, Drozdowo, Sulimice, Barzowice.*

W miejscowościach tych nie wyznacza się terenów o funkcji turystycznej, zakłada się wykorzystanie istniejących obiektów mieszkalnych jako bazy noclegowej (wynajem kwater). Wymagana jest modernizacja istniejącego zainwestowania w celu podniesienia standardu wypoczynku.

10. Infrastruktura służąca ochronie środowiska naturalnego

Gospodarka wodno-ściekowa

Wg Studium (1997) na obszarze gminy z kanalizacji zbiorowej korzystało około 10% ludności stałej oraz ludności sezonowo przebywającej we wsiach: Wicie, Dąbki, Dąbkowice. Uporządkowanie gospodarki ściekami, a więc budowa sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków warunkuje poprawę stanu sanitarnego i rozwój gospodarczy gminy.

Oczyszczalnie ścieków i sieć kanalizacji sanitarnej zlokalizowana jest w pięciu wsiach: Cisowo (zakład), Dąbki, Dąbkowice, Wicie i Wiekowo. Są to obiekty liczące niewiele lat. Badania prowadzone przez WIOŚ (2001) wykazały uchybienia w ich funkcjonowaniu. Jednakże największym problemem są małe gospodarstwa i ośrodki wczasowe oraz małe firmy, które nie są podłączone do kanalizacji i korzystają z lokalnych zbiorników nieczystości, tzw. szamb. Stanowią one, jak to pokazuje doświadczenie duże zagrożenie dla wód zarówno podziemnych, jak i powierzchniowych.

W 2000 r. w Żukowie Morskim wybudowano nowe instalacje, modernizując starą oczyszczalnię, pracującą przede wszystkim dla potrzeb miasta Darłowa, dużą i nowoczesną oczyszczalnię ścieków. Oczyszczalnia ta obsługuje również wieś Żukowo Morskie.

W pozostałych miejscowościach w gminie istnieje lokalny system gromadzenia ścieków.

Autorzy Studium gminy (1997) zwracają szczególną uwagę na konieczność budowy w pierwszej kolejności kanalizacji i oczyszczalni ścieków w obszarach o słabej izolacji odpowierzchniowej poziomu użytkowego wód podziemnych, tj. we wsiach: Stary Jarosław, Sulimice, Domasławice oraz w strefie nadmorskiej. Autorzy ci wypracowali również koncepcję odprowadzania ścieków ze szczególnym uwzględnieniem odbiorników

ODPROWADZENIE ŚCIEKÓW - KONCEPCJA OBSŁUGI

Lp.	Miejscowość	System odprowadzania	Odbiornik ścieków z oczyszczalni
1.	Barzowice	grupowy	-
2.	Bobolin	grupowy	-
3.	Boryszewo	zbiorowy	rz. Grabowa
4.	Borzyszkowo	grupowy	-
5.	Bukowo Morskie	grupowy	-
6.	Cisowo	grupowy	rów, rz. Wieprza, rz. Stobnica
7.	Trzmielowo	grupowy	-
8.	Dąbki	grupowy	rów, jez. Bukowo
9.	Dąbkowice	zbiorowy	jez. Bukowo
10.	Dobiesław	grupowy	-
11.	Domasławice	grupowy	-
12.	Drozdowo	grupowy	rz. Stobnica
13.	Głęźnowo	grupowy	rów, jez. Bukowo
14.	Gleźnowko	grupowy	-
15.	Jeżyce, kol. Jeżyce	grupowy	-
16.	Jeżyczki, kol. Jeżyczki	grupowy	-
17.	Kopań	grupowy	-
18.	Kopnica	grupowy	-
19.	Kowalewice	grupowy	rz. Wieprza
20.	Kowalewiczki	grupowy	-
21.	Krupy	zbiorowy	rz. Krupianka
22.	Nowy Jarosław	grupowy	rz. Krupianka
23.	Palczewice	grupowy	-
24.	Pęciszewko	grupowy	-
25.	Porzecze	grupowy	rz. Grabowa
26.	Rusko	grupowy	rz. Grabowa
27.	Sińczycza	zbiorowy	rz. Łękawica
28.	Słowino	grupowy	rz. Moszczenica
29.	Słowinko	grupowy	-
30.	Stary Jarosław	grupowy	-

31.	Sulimice	zbiorowy grupowy	rz. Stobnica, rz. Słowinka
32.	Wicie	zbiorowy	jez. Kopań
33.	Wiekowo	grupowy	rów, rz. Grabowa
34.	Wiekowice	grupowy	-
35.	Zagórzyn	zbiorowy	rz. Grabowa
36.	Zakrzewo	grupowy	-
37.	Zielnowo	zbiorowy	rz. Wieprza
38.	Żukowo Morskie	grupowy	rz. Grabowa

Ochrona powierzchni ziemi

W gminie Darłowo znajduje się składowisko odpadów komunalnych zlokalizowane w Porzeczu. Jest ono użytkowane przez Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Darłowie. Wyposażone jest w specjalistyczny sprzęt do ugniatania i zagęszczania odpadów (kompaktory).

Składowisko to jest przedmiotem ciągłych interwencji mieszkańców sąsiadujących miejscowości w sprawie uciążliwości, którą stanowią odory (WIOŚ 2002). Uchybieniem eksploatacyjnym jest brak wydzielenia sektorów roboczych i niesystematyczne przykrywanie nagromadzonych odpadów warstwą izolacyjną.

WIOŚ prowadzi systematyczne badania oddziaływania na wody powierzchniowe. Stwierdzono ujemny wpływ obiektu na jakość wód cieką przepływającego w sąsiedztwie składowiska.

Ponadto w gminie Darłowo można znaleźć miejsca, gdzie są wyrzucane nielegalnie odpady.

W Krupach znajduje się obecnie nieczynne składowisko nieczystości, dawne wylewisko służące przede wszystkim do obsługi Darłowa. Zamknięte zostało pod koniec lat 90-tych XX w.

Ochrona przed hałasem

Badania prowadzone przez WIOŚ świadczą o tym, że głównymi źródłami emisji hałasu do środowiska w tej gminie jest ruch drogowy, kolejowy. Również, jednym z istotniejszych, źródeł okresowego hałasu jest lotnisko w Żukowie oraz letnie dyskoteki w miejscowościach wczasowych. Także do lokalnych źródeł hałasu o wysokich częstotliwościach są elektrownie wiatrowe zlokalizowane w Cisowie, Barzowicach i Zakrzewie.

Ochrona powietrza

Gmina Darłowo jest gminą o charakterze rolniczo – leśno – turystycznym. Nie występują tu zakłady lub urządzenia w istotny sposób oddziałujące na stan powietrza.

Zanieczyszczenia powietrza tu występujące są głównie pochodzenia transgranicznego. Ten stan rzeczy potwierdzają wielkości opłat wnoszonych na rzecz Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WIOŚ 2001).

Badania prowadzone od połowy lat dziewięćdziesiątych XX w. na obszarze miejscowości Dąbki wykazały niewielki opad pyłu w wysokości 15 g/m²/rok.

11. Obszary zdegradowane i potencjalne zagrożenia

Na obszarze gminy Darłowo nie stwierdzono obszarów zdegradowanych. Autorzy Studium (1997) określili główne zagrożenie dla środowiska przyrodniczego w tej gminie ze strony:

- nieuporządkowanej na terenie gminy i poza nią gospodarki wodno-ściekowej,
- nadmiernej koncentracji osadnictwa turystycznego na niektórych, wrażliwych pod względem ekologicznym obszarach; dotyczy to miejscowości leżących zarówno w sąsiedztwie Bałtyku, jak i jezior przymorskich,
- brak ekologicznych systemów grzewczych w strefie nadmorskiej,
- niezbyt skuteczny reżim kultury agrarnej na obszarach wymagających szczególnej ochrony; należy stwierdzić, że taka sytuacja rzeczywiście mogła mieć miejsce,
- niewystarczający zakres ochrony obszarów objętych legislacją ochronną.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

W gminie brak jest mogilników. Najbliższy znajduje się w gminie Sianów. Występują tu trzy fermy wiatraków elektrycznych, które są zaliczane, m.in. do inwestycji kwalifikowanych jako przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko.

Do elementów nadzwyczajnych zagrożeń występujących w gminie należy zaliczyć zagrożenia powodowane przez siły natury. Odnoszą się one do obszarów mierzei położonych wzdłuż jezior Kopań i Bukowo. Te formy brzegowe kształtowały się nieprzerwanie przez cały holocen, od chwili ustąpienia lodowca i powstania morza, do dnia dzisiejszego. Jednakże okresowe zmiany warunków klimatycznych powodowały również zmianę linii brzegowej. Brzegi Zatoki Koszalińskiej, na których głównie zachodziły procesy akumulacyjne, obecnie podlegają szybkiemu niszczeniu abrazyjnemu. O przewadze współczesnego niszczenia świadczą często spotykane odcinki żywych klifów wycinanych w piaszczystych utworach mierzei jeziora Bukowo. Ubytek plaży jest efektem funkcjonowania dwóch strumieni rumowiska brzegowego, jak i intensywnie postępujących procesów brzegowych w wyniku

często występujących tu sztormów. Według danych Urzędu Morskiego w Słupsku największe średnioroczne ubytki plaży obserwuje się w Darłówniku (strona wschodnia 1,3 – 1,9 m) i Dąbkach (0,95 m).

V. OCHRONA PRZYRODY

Uwarunkowania ochrony przyrody tworzą splot elementów, na które składają się, m.in.: sytuacja społeczno-gospodarcza, wymagania formalno prawne oraz stwierdzony stan środowiska przyrodniczego w gminie. Przedstawione w niniejszym opracowaniu wyniki inwentaryzacji przyrodniczej pozwalają wskazać na uwarunkowania związane ze środowiskiem przyrodniczym.

Szata roślinna gminy nosi duże piętno gospodarki rolniczej. Grunty rolne, w przeszłości PGR-owskie nie są obecnie w pełni wykorzystywane, a użytki zielone stopniowo zarastają i przestają spełniać swoją rolę. Tereny nie użytkowane gospodarczo stają się jednocześnie siedliskiem różnych gatunków zwierząt, które nie niepokojone przez człowieka znajdują tu dla siebie korzystne warunki bytowania i rozrodu. Tak, więc załamanie gospodarki rolnej z jednej strony niesie z sobą pewne straty gospodarcze, z drugiej jednak, przez wzbogacenie środowiska przyrodniczego, prowadzi do zmian wartości tych obszarów i umożliwia inne ich zagospodarowanie, np. turystyczne.

Na terenach nie użytkowanych można uznać za słuszne zaniechanie konserwacji urządzeń melioracyjnych, gdyż ogranicza to straty wody, tak potrzebnej w krajobrazie. Jednakże ograniczenie użytkowania łąkarskiego powoduje zanikanie półkulturowych zespołów roślinnych, które były miejscem występowania cennych gatunków roślin, np. storczyków łąkowych. W rozległych, zatorfionych dolinach rozprzestrzeniają się ziołorośla i łozowiska, co prowadzi do unifikacji roślinności, kosztem jej różnorodności. W ciągu dalszej sukcesji rozwiną się tu lasy olszowe – bagiennie i łęgowe, bowiem na siedliska powróci samorzutnie roślinność dostosowana do cech biotopu. Taka jest prognoza przyszłości, korzystna dla ekosystemów bagiennych z ich światem zwierzęcym, ale jednocześnie zubażająca różnorodność biologiczną. Dlatego w stosunku do wybranych obiektów przedstawiono projekt wprowadzenia czynnych form ochrony przyrody.

Gmina posiada obszary i obiekty godne zachowania i ochrony.

Proponując formy ochrony krajobrazu i przyrody ożywionej wzięto pod uwagę wyniki inwentaryzacji oraz posiadane przez Biuro informacje o walorach gmin sąsiednich i propozycje ochrony w nich zawarte. Ma to na celu stworzenie możliwości planowania sieci terenów chronionych w skali województwa.

1. Obszary i obiekty cenne pod względem przyrodniczym

1.1. Istniejące obszary i obiekty chronione

Do obszarów i obiektów objętych ochroną prawną na mocy ustawy o ochronie przyrody, występujących na terenie gminy Darłowo należą:

- **obszar chronionego krajobrazu „Koszaliński Pas Nadmorski”,**
- **1 użytek ekologiczny,**
- **pomniki przyrody.**

1.1.1. Obszar chronionego krajobrazu (OChK)

Na terenie gminy Darłowo istnieje jeden obszar chronionego krajobrazu „Koszaliński Pas Nadmorski”. Obejmuje wąski pas nadmorskich borów i lasów mieszanych oraz jezior przymorskich w gminach i miastach Będzino, Darłowo, Darłowo, Kołobrzeg, Kołobrzeg, Koszalin, Mielno, Sianów, Ustronie Morskie. Łącznie, zgodnie z uchwałą WRN, OChK „Koszaliński Pas Nadmorski” zajmuje powierzchnię 48.330 ha.

Celem obszarów chronionego krajobrazu jest:

- zatrzymanie procesu degradacji środowiska i zachowanie równowagi ekologicznej,
- utrzymanie dotychczasowych wartości krajobrazu naturalnego i kulturowego,
- tworzenie osłony dla obszarów o surowszych rygorach ochrony,
- wypracowanie racjonalnych zasad turystycznego wykorzystania obszaru,
- ochrona obszarów stanowiących część systemu ekologicznego.

Forma ochrony i nazwa	Obszar Chronionego Krajobrazu „Koszaliński Pas Nadmorski”
Symbol obiektu	OChK, B, V – 4,25
Podstawa prawna	Obszar Chronionego Krajobrazu został utworzony 17 listopada 1975r. na podstawie uchwały nr X46/75 WRN w Koszalinie. Jego pierwotna publikacja miała miejsce w Dzienniku Urzędowym WRN w Koszalinie w 1975r. w nr 4 poz. 49. Wyżej wymieniony akt prawny, potwierdzony został rozporządzeniem nr 2/99 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 30 marca 1999r. (Dz. Urz. Woj. zach. nr 7, poz. 71). W swojej treści nie posiada określonego celu utworzenia. Natomiast zawiera wykaz zasad gospodarowania na OChK.
Lokalizacja	Obejmuje wąski pas nadmorskich borów i lasów mieszanych oraz jezior przymorskich w gminach i miastach: Będzino, Darłowo, Kołobrzeg, Koszalin, Mielno, Sianów, Ustronie Morskie. Łącznie, zgodnie z uchwałą WRN OChK „Koszaliński Pas Nadmorski” zajmuje powierzchnię 48.330 ha. W gminie Darłowo obejmuje tereny położone od brzegu morskiego do drogi krajowej nr 203 (Ustka-Koszalin). Jego powierzchnia w gminie zajmuje ¼ obszaru gminy.
Cel i przedmiot ochrony	W treści Uchwały WRN z 1975r. brak jest wymienionego celu, dla którego został on utworzony. Również celu utworzenia tej formy ochrony przyrody nie można się doszukać w dokumentach źródłowych, gdyż takowych jest brak. Z przeprowadzonego rozeznania wynika, że brak jest dokumentacji przyrodniczej tego obszaru. Według autorów operatów szczegółowych celem ochrony mogłoby być zachowanie i ochrona najcenniejszych pod względem krajobrazowym i przyrodniczym terenów byłego województwa koszalińskiego znajdujących się w strefie wzniesień czołowo-morenowych, oraz ochrona klifowego brzegu morskiego.

Opis walorów	Obszar charakteryzuje się bardzo zróżnicowanym ukształtowaniem terenu. Deniwelacja wynosi 70 m najniższy punkt to brzeg Bałtyku, a najwyższy to podnóże Barzowickiej Góry, która jednakże nie leży w granicach tego obszaru. W skład OChK wchodzi obok wzniesień morenowych również mierzeje i wydmy nadmorskie, a także obniżenia terenu będące pod względem geomorfologicznym równią denno-morenową, w obrębie których położone są płytkie, dwa duże jeziora przymorskie Bukowo i Kopań. Powstały one kilka tys. lat temu z dawnych zatok morskich. Obecnie od morza odgradzają je mierzeje zbudowane z piasku morskiego. Porastają je przede wszystkim nadmorskie bory oraz lasy mieszane z bukiem, dębem, brzozą, olszą i jarzębem zwyczajnym. Jeziora przymorskie są okresowo połączone z wodami Bałtyku za pośrednictwem kanałów przez znaczną część roku zamulanych przez morskie piaski. Oprócz walorów krajobrazowych obszar ten charakteryzuje się występowaniem skrajnie rzadkich w skali kraju siedlisk przyrodniczych, w obrębie których żyją rzadkie gatunki grzybów, roślin i zwierząt. Obszarem szczególnym jest pas plaży, wydmy białych i szarych z charakterystyczną dla nich roślinnością nadmorską. Są tu stanowiska m. in. mikołajka nadmorskiego. Na części wydm rozlokowane są licznie występujące tu ośrodki wypoczynkowe, które przede wszystkim zlokalizowane są w obrębie Dąbek i Żukowa Morskiego. Natomiast w rejonie Cisowa i Kopania znajdują się stare domostwa wybudowane tu co najmniej sto lat temu, udostępniane w ramach indywidualnego wynajmu, cieszące się dużym powodzeniem. W skład opisywanego obszaru wchodzi również ujściowe odcinki Grabowej i Wieprzy, przepływające przez tereny łąk i pastwisk zalewowych, z roślinnością charakterystyczną dla tego rodzaju nadmorskich siedlisk. OChK w gminie Darłowo obejmuje tylko niewielki kompleks łąk leżących w dolinie Grabowej (ich większość położonych jest już w granicach miast Darłowo). Natomiast w granicach gminy leży kompleks łąk rozłożonych wzdłuż kanału zwanego Martwą Wodą lub Leniwcem. Cenne gatunki flory występujące na tym terenie to n. in.: arcydzięgiel litwor, kruszczyk rdzawoczerwony, turzycza piaskowa, wilżyna ciernista, mikołajek nadmorski, bielistka sina, przelot pospolity, paprotka zwyczajna, złoć pochwolistna, grzybień białe, marzanka wonna, pierwiosnka lekarska, rutewka żółta, storczyk szerokolistny. Na terenie tym występuje również wiele cennych gatunków fauny – wymieniono je poniżej.
Ocena walorów	Pod względem florystycznym, ekosystemów, układu przestrzennego oraz roli w krajobrazie – ponadregionalne.
Dyrektywa siedliskowa	Na terenie gminy występują siedliska naturalne, których ochrona wymaga wyznaczenia obszarów szczególnie chronionych zgodnie z Dyrektywą Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1995r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory. Są to następujące siedliska: morskie wybrzeże klifowe oraz żwirowe lub piaszczyste plaże (porośnięte roślinnością klify wybrzeża bałtyckiego). Wydmy piaszczyste na wybrzeżu Bałtyku (wydmy wędrujące wzdłuż linii plaż z piaskownicą zwyczajną – wydmy białe; ustabilizowane wydmy z roślinnością zielną – wydmy szare; wydmy z wierzbą piaskową).
Dyrektywa ptasia	Teren OChK jest miejscem występowania gatunków ptaków umieszczonych na liście Dyrektywy Ptasiej. Zgodnie z tą dyrektywą (Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979r. w sprawie ochrony dzikich ptaków) ustanowiono kompleksowy program ochrony dzikich ptaków osiadłych wędrownych oraz ich siedlisk. Są to gatunki wymierające lub zagrożone przez zmiany ich biotopów, gatunki rzadkie oraz inne wymagające ochrony ze względu na charakter siedlisk. Gatunki z dyrektywy to: bąk, łabędź niemy, gęgawa, cyranka, płaskonos, kszyk, derkacz, błotniak stawowy, rybitwa zwyczajna, rybitwa białoczelna i in.

Konwencja Berneńska	Teren OChK jest miejscem występowania wielu gatunków zwierząt umieszczonych w Konwencji Berneńskiej. Konwencja ta mówi o ochronie europejskich gatunków dzikich zwierząt i roślin oraz ich siedlisk naturalnych. Zobowiązuje ona poszczególne państwa członkowskie do ochrony siedlisk dzikiej fauny na swoim terytorium. Gatunki z dyrektywy to: traszka zwyczajna, ropucha szara, żaba jeziorkowa, żaba śmieszka, żaba trawna, żaba wodna, jaszczurka żyworodna, padalec zwyczajny, zaskroniec zwyczajny, perkoz dwuczuby, bąk, łabędź niemy, gęgawa, cyranka, płaskonos, kszyk, brodziec krwawodzioby, trzciniak, wąsatka, remiz, derkacz, ogorzałka, błotniak stawowy, wodnik, kokoszka wodna, sieweczka obroźna, rybitwa zwyczajna, rybitwa białoczelna i in.
Zagrożenia	Obszar ten jest terenem wyznaczonym do zagospodarowania turystycznego w związku z tym istnieje zagrożenie dużymi konfliktami interesów, które już od lat na tym terenie występują w mniejszej skali. Konsekwencją rozwoju turystyki są występujące zjawiska zadeptywania oraz niszczenia plaż i wydm. Istotnym problemem są także kwestie związane z zaśmiecaniem, niszczeniem roślinności wydmowej, leśnej rosnącej, m.in. na wydmie szarej i brunatnej, zanieczyszczeniem wód powierzchniowych i podziemnych. Istotnym problemem jaki zaistniał jest zlokalizowanie na tym terenie ferm elektrowni wiatrowych w miejscowościach Cisowo, Zakrzewo i Barzowice. Obecnie jest to miejsce o największej w Polsce koncentracji tego rodzaju instalacji. Niewątpliwie oddziałują one w sposób istotny na krajobraz, zmieniając jego układ, poprzez występujące dominanty. Odrębnym zagadnieniem jest tworzenie fal dźwiękowych oraz oddziaływanie na zwierzęta (niedostatecznie poznane). Poważnym zagrożeniem są również punktowe zrzuty ścieków, wycinka drzew, zanik gospodarki łąkowo-pastwiskowej.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Proponujemy znowelizować zapis Uchwały WRN w zakresie celu i ograniczeń tu obowiązujących. Ujęte w tekście w/w Uchwały zapisy nie przystają do obowiązujących norm prawnych wynikających z ustawy o ochronie przyrody. Należy powiększyć obszar OCHK, co najmniej o tereny wzniesienia Barzowickiej Góry oraz dolin Grabowej i Wieprzy. Realizować należy wszelkie prace zgodnie z zapisami ustawy, chronić siedliska kluczowe dla bytowania rzadkich i ginących gatunków roślin i zwierząt, zwrócić szczególną uwagę na zachowanie łąk i w dolinie Grabowej oraz jezior przymorskich. Wyniki inwentaryzacji wskazują, że na tak wartościowym obszarze nie należy w przyszłości lokować nowych instalacji służących produkcji energii elektrycznej. Potwierdzeniem takiej tezy jest zakwalifikowanie tego rodzaju inwestycji przez Radą Ministrów (Monitor Polski nr 26 z 16.08.2001 poz. 432) do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Obszar należy pozostawić w niezmienionym stanie, zabronić likwidacji zadrzewień, zakrzewień i zbiorników śródpolnych, zabronić dokonywania zmian stosunków wodnych, zabronić lokalizowania nowych obiektów mogących znacząco oddziaływać na środowisko, budownictwo turystyczne lokalizować w ściśle określonych miejscach po uprzedniej konsultacji ze służbami ochrony przyrody, określić pojemność turystyczną terenu i dbać żeby rozwój turystyki nie przekroczył tej wielkości. Wydaje się, że zachowanie tego obszaru w jak najlepszej „ekologicznej kondycji” jest decydujące dla utrzymania stanu równowagi i stworzenia odpowiedniej, „bezpiecznej infrastruktury na potrzeby rozwoju i utrzymania funkcji turystycznej.

1.1.2. Użytki ekologiczne

Zgodnie z art. 42 Ustawy z dn. 16.04.2004r. o ochronie przyrody (Dz.U. 92. poz. 880 z 30 kwietnia 2004 r.) użytki ekologiczne są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania. Na terenie gminy Uchwałą Rady Gminy Darłowo powołano jeden użytek ekologiczny.

Forma	Użytek Ekologiczny
Symbol na mapie 1:25 000	UE – I, J - 26
Podstawa prawna	Uchwała Nr XVI/201/96 Rady Gminy w Darłowie z dnia 12 kwietnia 1995 r.
Lokalizacja	Na zachód od wsi Dobiesław.
Przedmiot i cel ochrony	Ochrona terenów podmokłych.
Charakterystyka przyrodnicza obiektu	Śródleśne zagłębienie, okresowo wypełnione wodą, otoczone lasem bukowym; na obrzeżach zarośla wierzbowe.
Ocena walorów	Lokalne.
Dyrektywa siedliskowa	Nie.
Dyrektywa ptasia	Nie.
Konwencja Berneńska	Nie.
Zagrożenia	Osuszanie terenu i wycinka drzewostanu w otoczeniu użytku ekologicznego.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Pozostawić w stanie nie zmienionym.
Uwagi	Włączony do 682h, obecnie 682g (po zmianie numeracji oddziałów).

1.1.3. Pomniki przyrody

- Zgodnie z art. 40 Ustawy z dn. 16.04.2004r. o ochronie przyrody (Dz.U. 92. poz. 880 z 30 kwietnia 2004 r.) pomnikami przyrody są pojedyncze twory żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie. Dotychczas, na terenie gminy Darłowo istnieje 12 pomników przyrody, w tym 3 pojedyncze drzewa, 8 grup (jedno drzewo zostało wycięte) oraz jedna aleja.

Lp.	Nazwa polska <i>Nazwa łacińska</i>	Lokalizacja	Opis obiektu	Akt prawny
1.	2 lipy drobnolistne <i>Tilia cordata</i> 2 jesiony wyniosłe <i>Fraxinus excelsior</i>	Barzowice, cmentarz przykościelny	obw. 360 cm, wys. 28 m (chora) obw. 575 cm, wys. 32 m obw. 348 cm, wys. 30 m obw. 325 cm, wys. 22 m (wycięty)	Dz. U. Woj. Kosz. Nr 15, Poz. 109 z dn. 30.09.92r. (załącz. Nr 1 do Rozp. Woj. Kosz. Nr 7/92 z dn. 8.09.92r.).
2.	Grupa 12 drzew: a) 4 jesiony wyniosłe (<i>Fraxinus excelsior</i>) i 2 jesiony wyniosłe odmiana zwisająca (<i>Fraxinus excelsior</i> var. <i>pendula</i>), b) 3 dęby szypułkowe (<i>Quercus robur</i>) c) kasztanowiec zwyczajny (<i>Aesculus hippocastanum</i>) d) lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>) e) klon zwyczajny (<i>Acer platanoides</i>)	Cisowo, cmentarz	a) obw. 240-260 cm b) obw. 235-260 cm c) obw. 250 cm d) obw. 235 cm e) obw. 330 cm	Dz. U. Woj. Kosz. Nr 15, Poz. 109 z dn. 30.09.92r. (załącz. Nr 1 do Rozp. Woj. Kosz. Nr 7/92 z dn. 8.09.92r.).
3.	8 lip drobnolistnych (<i>Tilia cordata</i>)	Krupy, cmentarz przykościelny	obw. 250-320 cm	Dz. U. Woj. Kosz. Nr 15, Poz. 109 z dn. 30.09.92r. (załącz. Nr 1 do Rozp. Woj. Kosz. Nr 7/92 z dn. 8.09.92r.).
4.	Grupa 8 drzew: a) 6 lip drobnolistnych <i>Tilia cordata</i> b) kasztanowiec zwyczajny <i>Aesculus hippocastanum</i> c) Klon jawor <i>Acer pseudoplatanus</i>	Stary Jarosław, cmentarz przykościelny	a) obw. 250-450 cm b) obw. 310 cm c) obw. 250 cm około 20 m	Dz. U. Woj. Kosz. Nr 15, Poz. 109 z dn. 30.09.92r. (załącz. Nr 1 do Rozp. Woj. Kosz. Nr 7/92 z dn. 8.09.92r.).

5.	2 lipy drobnolistne <i>Tilia cordata</i> dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> 2 świerki pospolite <i>Picea abies</i>	Domasławice, cmentarz	obw. 360 cm, wys. 26 m obw. 41 cm 5, wys. 28 m obw. 305 cm, wys. 27 m obw. 250 cm, wys. 27 m obw. 295 cm, wys. 27 m	Dz. U. Woj. Kosz. Nr 15, Poz. 109 z dn. 30.09.92r. (załącz. Nr 1 do Rozp. Woj. Kosz. Nr 7/92 z dn. 8.09.92r.).
6.	2 dęby szypułkowe <i>Quercus robur</i> i 2 buki zwyczajne <i>Fagus sylvatica</i>	Nadl. Sławno, oddz. 57	obw. 450 cm, wys. 28 m obw. 330 cm, wys. 27 m obw. 460 cm, wys. 27 m obw. 440 cm, wys. 26 m	Dz. U. Woj. Kosz. Nr 15, Poz. 109 z dn. 30.09.92r. (załącz. Nr 1 do Rozp. Woj. Kosz. Nr 7/92 z dn. 8.09.92r.).
7.	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> i buk zwyczajny <i>Fagus sylvatica</i> zrosnięte konarami	Nadl. Sławno, oddz. 69d	obw. 450 cm, wys. 28 m obw. 220 cm, wys. 28 m	Dz. U. Woj. Kosz. Nr 15, Poz. 109 z dn. 30.09.92r. (załącz. Nr 1 do Rozp. Woj. Kosz. Nr 7/92 z dn. 8.09.92r.).
8.	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Słowino, cmentarz przykościelny	obw. 300 cm, wys. 23 m	Dz. U. Woj. Kosz. Nr 15, Poz. 109 z dn. 30.09.92r. (załącz. Nr 1 do Rozp. Woj. Kosz. Nr 7/92 z dn. 8.09.92r.).
9.	2 dęby szypułkowe <i>Quercus robur</i>	Jeżyce II, przy drodze we wsi	1) obw. 475 cm, wys. 29 m, dwa konary odłamane 2) obw. 570 cm, wys. 30 m, chory, porażony przez czyrenia (<i>Phelinus</i> sp.), pojedyncze konary uschnięte, częściowo spróchniały	Dz. U. Woj. Kosz. Nr 15, Poz. 109 z dn. 30.09.92r. (załącz. Nr 1 do Rozp. Woj. Kosz. Nr 7/92 z dn. 8.09.92r.).
10.	Jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	Jeżyce, cmentarz katolicki	obw. 310 cm, wys. 30 m	Dz. U. Woj. Kosz. Nr 2, Poz. 7z dn. 12.01.96r. (załącz. Nr 1 do Rozp. Woj. Kosz. Nr 12/95 z dn. 28.12.95r.).
11.	Cis pospolity <i>Taxus baccata</i>	Jeżyce II, Nadl. Sławno, oddz. 89a	obw. 69 cm, wys. 8 m	Dz. U. Woj. Kosz. Nr 15, Poz. 109 z dn. 30.09.92r. (załącz. Nr 1 do Rozp. Woj. Kosz. Nr 7/92 z dn. 8.09.92r.).

12.	Aleja lip drobnolistnych (<i>Tilia cordata</i>) – 16 drzew	Słowino, cmentarz parafialny	14 okazów o obwodach 180-260 cm; dwa o obwodach 350 i 475 cm. Długość ok. 40 m.	Dz. U. Woj. Kosz. Nr 15, Poz. 109 z dn. 30.09.92r. (załącz. Nr 1 do Rozp. Woj. Kosz. Nr 7/92 z dn. 8.09.92r.).

- Na terenach niezabudowanych, jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samoistnego, całkowitego rozpadu.
- **Wskazania konserwatorskie:**
 - należy na bieżąco kontrolować stan pomników i w razie potrzeby przeprowadzić fachowe zabiegi pielęgnacyjne.
- **1.1.4. Miejsca rozrodu i stałego przebywania gatunków zwierząt chronionych**

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska (Dz. U. nr 130, poz. 1456 z roku 2001) dla pewnej grupy zwierząt ustalane są granice miejsc rozrodu i regularnego przebywania oraz terminy ochrony tych miejsc. W granicach gminy Darłowo zgodnie z zapisem art. 52 ustawy o ochronie przyrody została wyznaczona strefa ochronna obejmująca stanowisko – miejsce rozrodu i stałego przebywania bielika.

Lp.	Nadleśnictwo leśnictwo	Nazwa gatunku	Akt prawny	Uwagi
1.	Sławno Malechowo	bielik	Zarz. Nr 258/01 z 24 lipca 2001 r.	Lasy, w wykazie lasów ochronnych Nadl. Sławno, zostały ujęte jako lasy stanowiące ostoję zwierząt podlegających ochronie gatunkowej.

1.2. Obszary i obiekty przewidziane do ochrony

Na podstawie inwentaryzacyjnych badań terenowych autorzy proponują utworzenie dalszych form ochronnych uzupełniających dotychczasową sieć obiektów prawnie chronionych. Obszary i obiekty na terenie gminy, zasługujące na prawną ochronę i powołanie na podstawie ustawy o ochronie przyrody, podzielić można na następujące grupy:

- rezerwat przyrody,
- obszar chronionego krajobrazu,
- 2 obszary Natura 2000,
- 6 użytków ekologicznych,
- 14 pomników przyrody.

Wszystkie zaproponowane do ochrony obiekty wymagają opracowania dokumentacji według wymogów prawnych, a następnie zatwierdzenia przez odpowiedni organ (Wojewodę lub Radę Gminy). W rozporządzeniach powołujących obiekty określone powinny zostać szczegółowe wytyczne konserwatorskie gwarantujące zachowanie walorów przyrodniczych tych obszarów.

Do czasu powołania powierzchniowych form ochrony należy w planach zagospodarowania i Studium (...) zapisać, odnośnie tych obszarów, zakaz zmiany form użytkowania gruntów i w miarę możliwości wskazania konserwatorskie wymienione dla każdego z obszarów. Odnośnie terenów zaproponowanych do włączenia do użytków ekologicznych należy także wprowadzić zakaz prywatyzacji gruntów państwowych lub innych nieprywatnych.

1.2.1. Rezerwat przyrody

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi. W granicach gminy Darłowo proponuje się utworzenie 1 rezerwatu przyrody „Słowińskie Błoto” (Żurawiec). W krajowej literaturze botanicznej wielu autorów wskazywało za celowe ustanowienie tego rezerwatu z otuliną, położonego na terenie leśnictwa Nowy Kraków w Nadl. Sławno.

Postulowano objęcie ochroną unikalnego na Pomorzu torfowiska bałtyckiego typu kopolowego o maksymalnej miąższości torfu 280 cm i kopol torfowych dochodzących do wysokości ok. 1,5 m wraz z otoczeniem różnorodnych zbiorowisk roślinności, położone w odległości ok. 1 km na północny zachód od wsi Słowino. Na terenie tym dotychczas stwierdzono 37 gatunków roślin naczyniowych, 41 gatunków mszaków oraz 45 gatunków porostów.

W treści Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Darłowo (1997) a także na niektórych mapach znajduje się zapis, z którego wynika, że rezerwat istnieje. Oczywiście jest to błąd. Faktem jest, że obiekt ten był już chroniony na mocy przepisów wydanych przed 1945 r. Jednakże po 1945 r. nie zostały one odnowione i potwierdzone prawnie, co jest znaczącym błędem.

Dla rezerwatu tego została sporządzona dokumentacja przyrodnicza autorstwa dr Marii Herbichowej, w której postuluje się ustanowienie tego rezerwatu przyrody.

Symbol i lokalizacja na mapie	R-1, S, V – 20,21
Lokalizacja	Około 1 km na północny zachód od Słowina. W Programie ochrony przyrody Nadleśnictwa Sławno określono zasięg terytorialny, obejmujący następujące oddziały leśne w Obrębie Nowy Kraków: 66f-r, 67d-n, 68k-r, 69i,j, 70h,i, 71h-k, 72c,f, 77, 78a-h, 79, 80, 81, 82a-k oraz jego powierzchnię na 224,88 ha.
Przedmiot i cel ochrony	Ochrona torfowiska wysokiego typu bałtyckiego.
Charakterystyka przyrodnicza obiektu	Torfowisko wysokie typu bałtyckiego, z właściwą mu roślinnością. Stanowiska rzadkich i chronionych gatunków roślin, m.in. przygielki białej (<i>Rhynchospora alba</i>), modrzewnicy zwyczajnej (<i>Andromeda polifolia</i>), rosiczki okrągłolistnej (<i>Drosera rotundifolia</i>), bagna zwyczajnego (<i>Ledum palustre</i>). Stanowisko reliktowe maliny morożki (<i>Rubus chamaemorus</i>).

Ocena walorów	Ponadregionalne.
Dyrektywa siedliskowa	Torfowisko wysokie z roślinnością torfotwórczą; torfowisko zdegradowane, lecz zdolne do regeneracji; obniżenia dolinkowe i pło mszarne; bory i lasy bagienne. Żaba moczarowa, żaba jeziorkowa.
Dyrektywa ptasia	Żuraw.
Konwencja Berneńska	Żaba moczarowa, traszka zwyczajna, żaba trawna, żaba jeziorkowa, jaszczurka żyworodna, padalec zwyczajny, żuraw.
Zagrożenia	Odwadnianie pozostałej części torfowiska, eksploatacja torfu, wycinka drzew na obrzeżach torfowisk, pożary.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Pozostawić w niezmienionym stanie, o ile to możliwe ograniczyć gospodarke leśną, szczególnie na obszarze torfowiska i jego obrzeżach.
Uwagi	Cały obszar przewidzianego do ochrony rezerwatu został włączony w obszar ochrony ostoi siedliskowej „Słowińskie Błoto” w ramach Natura 2000.

- Gmina Darłowo od zachodu graniczy z gminą Sianów. Przeprowadzona na jej terenie inwentaryzacja przyrodnicza, proponuje utworzenie rezerwatu przyrody „Łazowskie Bagna”, którego obszar częściowo obejmuje teren gminy Darłowo.

Forma ochrony i nazwa	Rezerwat przyrody „Łazowskie Bagna”
Symbol i lokalizacja na mapie	R-2, B, D – 25, 26
Lokalizacja	Południowo-zachodni brzeg jeziora Bukowo.
Cel i przedmiot ochrony	Przedmiotem ochrony jest naturalnie wykształcony kompleks lasów bagiennych oraz różnorodne łąki i szuwały pomiędzy jeziorem Jamno i Bukowo. Celem ochrony jest zachowanie unikatowej na Pomorzu roślinności lasów bagiennych oraz cennej flory i fauny, w szczególności ornitofauny.
Opis walorów	Obszar obejmuje rozległy kompleks lasów bagiennych, położonych w obrębie niecki jeziora Jamno i Bukowo. Jest to mozaika zbiorowisk leśnych, w tym: łągów (łągi olszowe, łągi jesionowo olszowe, rzadkie łągi dębowo-jesionowe), olsów bagiennych, fragmenty borów i brzeziny bagiennych, buczyn i grądów na górkach mineralnych, jak i obszar rozległych szuwarów wodnych, turzycowisk, oczek eutroficznych, torfowisk i podmokłych łąk. Flora roślin naczyniowych odznacza się dużym bogactwem, w tym udziałem wielu gatunków chronionych i zagrożonych, takich jak: bluszcz pospolity (masowo), wiciokrzew pomorski (masowo), kruszyna (masowo), kalina koralowa (licznie), porzeczek czarna, przylaszczka pospolita, krwawnik kichawiec, kruszczyk szerokolistny, narecznica grzebieniasta, turzycyca nitkowata, rosiczka okrągłolistna, bażyna czarna, podkolan biały, bobrek trójlistkowy, bagno zwyczajne, borówka bagienna. Na szczególną uwagę i ochronę zasługują zarośla woskownicy europejskiej. Kompleks podmokłych łąk i rozlewisk na południu jest siedliskiem wielu gatunków ptaków wodnych i błotnych: żurawia, łabędzia niemego, kaczek: krzyżówki, cyranki, cyraneczki, płaskonosy, drapieżnych: błotniaka stawowego i pustulki, chruścieli: łyski, kokoszki wodnej, wodnika, derkacza, siewek: czajki, krwawodzioba, bekasa, ptaków wróblowych związanych z wodą: remiz, dziwonias, potrzos oraz łąkowych: przepiórka, gąsiorek, makolągwa, gadów: padalca, zaskrońca, zwinki, płazów: traszki grzebieniastej, żaby moczarowej, trawnej, ropuchy szarej.
Ocena walorów	Obecność żywej populacji gatunków chronionych oraz gatunków rzadkich i zagrożonych z Czerwonych List; naturalnie wykształcony i nadzwyczaj dobrze zachowany ekosystem lasów bagiennych oraz zarośla woskownicy europejskiej.

Dyrektywa siedliskowa	• Siedliska: naturalne jeziora eutroficzne, podmokłe łąki eutroficzne i kalcyfilne, łąki świeże użytkowane ekstensywnie, torfowiska przejściowe i trzęsawiska, kwaśne buczyny, grąd subatlantycki, bory i lasy bagienne – brzeziny, łęgi. • Fauna: traszka grzebieniasta, zwinka, żaba moczarowa.
Dyrektywa ptasia	Bielik, orlik krzykliwy, błotniak stawowy, derkacz, żuraw.
Konwencja Berneńska	Myszołów, błotniak stawowy, bielik, orlik krzykliwy, pustułka, żuraw, derkacz, łożówka, trzcinniczek, trzciniak, rokitniczka, brzęczka, świerszczak, strumieniówka, trznadel, dziwonia, zwinka, padalec, zaskroniec, traszka grzebieniasta, żaba moczarowa.
Zagrożenia	Gospodarka leśna, osuszenie terenu, zaniechanie koszenia i wypasu, penetracja ludzka, ruch kołowy na szosie Osieki – Łazy, tworzenie nielegalnych wysypisk śmieci, polowanie, niekontrolowana zabudowa mieszkalna – pensjonaty i domy letniskowe.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Zachować istniejące stosunki wodne, w planach zagospodarowania przestrzennego nie przewidywać na tym terenie żadnych inwestycji, na części terenu wprowadzić wypas, kosić łąki na całym terenie, co 2-3 lata. Przygotować plan ochrony tego terenu, uwzględniający jego walory jako miejsca rozrodu fauny, a także korytarza ekologicznego, łączącego jezioro Jamno i Bukowo, a także łąki nad tymi zbiornikami, ważne dla migrujących ptaków, m.in. gęsi. Po opracowaniu planu ochrony możliwe jest promowanie terenu jako atrakcji turystycznej w turystyce kwalifikowanej i edukacji ekologicznej.

1.2.2. Obszar chronionego krajobrazu

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Ustanowienie **OChK** nie wyklucza działalności człowieka na obszarze chronionym, jednakże musi być ona uwarunkowana potrzebami przyrody. Należy podkreślić, że jest to bardzo korzystne dla człowieka i przyrody rozwiązanie umożliwiające zachowanie walorów krajobrazowych i środowiskowych chronionego terenu i tym samym stanowiące o jego ciągłej atrakcyjności.

Wyznaczenie obszaru chronionego krajobrazu następuje w drodze rozporządzenia wojewody oraz w drodze uchwały przez Radę Gminy.

- Przeprowadzona, w zakresie flory, fauny i przyrody nieożywionej, inwentaryzacja przyrodnicza w sezonie wegetacyjnym 2002/2003 zaproponowała powiększenie istniejącego obszaru chronionego krajobrazu „Koszaliński Pas Nadmorski”. Propozycja ta wychodzi poza teren gminy i łączy się z koncepcją utworzenia obszaru chronionego krajobrazu „Dolina rzeki Grabowej” na terenie gminy Malechowo.

Forma ochrony i nazwa	Obszar chronionego krajobrazu
Symbol i lokalizacja na mapie	OChK-1, I,AA – 6,28
Lokalizacja	Zachodnia i północna i część gminy część gminy Darłowo.
Cel i przedmiot ochrony	Ochrona najpiękniejszych pod względem krajobrazowym i przyrodniczym terenów województwa znajdujących się w strefie przymorskiej i strefie

	wzniesień czołowo-morenowych.
Opis walorów	Doliny rzek Wieprzy i Grabowej.
Ocena walorów	Lokalne.
Dyrektywa siedliskowa	• Jaszczurka zwinka, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, żaba wodna, żaba śmieszka, wydra.
Dyrektywa ptasia	Bocian biały, kszyc, derkacz, przepiórka, dzierzba gąsiorek, czajka, zimorodek, orlik krzykliwy, kania ruda, brodziec łąkowy.
Konwencja Berneńska	Ropucha szara, żaba jeziorkowa, żaba trawna, żaba moczarowa, żaba śmieszka, żaba wodna, jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna, padalec zwyczajny, wydra, bocian biały, kszyc, derkacz, strumieniówka, przepiórka, dzierzba gąsiorek, czajka, pliszka górska, zimorodek, srokosz, orlik krzykliwy, brzegówka, kania ruda, brodziec łąkowy.
Zagrożenia	Regulacja koryta rzeki, osuszanie terenów doliny rzecznej, zrzuty ścieków, rozbudowa i realizacja nowych obiektów kubaturowych.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Zachować w niezmienionym stanie, ograniczyć rozwój infrastruktury.

1.2.3. Obszar Natura 2000

Europejska sieć ekologiczna NATURA 2000 jest krokiem Unii Europejskiej w kierunku trwałego zabezpieczenia zasobów przyrodniczych na obszarze państw członkowskich. Dlatego Rada Ministrów ratyfikowała m.in. następujące dyrektywy:

- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992r., w sprawie siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory, tzw. Dyrektywa Siedliskowa;
- Dyrektywa 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979r., w sprawie ochrony dziko żyjących ptaków, tzw. Dyrektywa Ptasia.

Szerzej opisano je w punkcie 3.2 niniejszego rozdziału.

Mają one na celu powstanie wspólnej europejskiej sieci terenów chronionych, na którą składają się:

- obszary specjalnej ochrony ptaków,
- specjalne obszary ochrony siedlisk.

Zgodnie z art. 25 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. Nr 92. poz. 880. z 30 kwietnia 2004r.) obszar Natura 2000 może obejmować część lub całość obszarów i obiektów objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w ustawie o ochronie przyrody.

Obszar Natura 2000 może obejmować część lub całość obszarów i obiektów objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w ustawie o ochronie przyrody.

Na terenie gminy Darłowo do tej formy ochrony zostało zaproponowane torfowisko wysokie „Słowińskie Błota” PLH 320030. Obejmuje ono swym zasięgiem teren przewidzianego do ochrony rezerwatu „Słowińskie Błoto”. Patrz opis rezerwatu. Do programu Natura 2000 został jeszcze zaproponowany obszar specjalnej ochrony ptaków

„Przybrzeżne wody Bałtyku” PLB 990002, którego granice przylegają do granic gminy. Zarys granic tych obszarów przedstawiono na załączonych mapach.

1.2.4. Użytki ekologiczne

Ustawa o ochronie przyrody dopuszcza powoływanie użytków ekologicznych zarówno przez wojewodę jak i przez gminy, które mogą dzięki temu, kierując się troską o zachowanie największych wartości na obszarze swego administrowania, skutecznie zadbać o zachowanie cennych przyrodniczo obiektów.

Uwzględnienie użytków ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkiem ustawowym. Wiązą się z tym określone następstwa nakazujące planistom dostosowanie swoich projektów do wymogów przepisów dotyczących ochrony przyrody (ANEKS).

Gospodarka na tych obszarach powinna zmierzać do zapewnienia takich warunków środowiska, które gwarantują zachowanie cennych biotopów. W przypadku istnienia elementów degradujących (np. wysypisk śmieci, oczyszczalni ścieków, arterii komunikacyjnych i in.) działanie winno zmierzać do zminimalizowania ich oddziaływania na drodze rozwiązań technicznych lub prawnych (np. zakaz wysypywania śmieci w określonych miejscach). Jednocześnie sprawą pilną staje się rekultywacja zniszczonych obszarów. W poszczególnych przypadkach wskazane jest konsultowanie się z przyrodnikami w celu określenia sposobów uniknięcia kolizji na drodze przyroda - gospodarka człowieka.

Obiekty tej kategorii, odpowiednio oznakowane, powinny być chronione przede wszystkim przed działaniami dewastacyjnymi, wysypywaniem śmieci, odprowadzaniem ścieków, plantowaniem itp.

Podajemy pewne aspekty ochronne wspólne dla wszystkich zaproponowanych obiektów, jednakże należy je traktować ramowo, pamiętając o ogólnych zasadach ochrony przyrody zawartych w ustawach. Do egzekwowania i przestrzegania tych praw należy zmobilizować odpowiednie służby, a przede wszystkim ludność.

Proponowane użytki ekologiczne swą rolę w krajobrazie pełnią pod warunkiem zachowania ich w stanie naturalnym z zachowaniem określanych metod postępowania uniemożliwiających ich degradację. Głównymi zagrożeniami użytków ekologicznych są:

1. Eutrofizacja w wyniku spływu substancji biogenicznych z pól.
2. Zmiana stosunków wodnych, osuszanie.
3. Zmiana sposobu użytkowania gruntu - przekształcanie łąk w pola uprawne lub zalesianie łąk.

4. Wykaszanie trzciny, niszczenie zarośli i zadrzewień przydrożnych i śródpolnych.
5. Przekształcanie zbiorników dla celów gospodarki rybackiej.
6. Stopniowy zanik obiektów położonych na gruntach rolniczych w wyniku prac polowych i zaorywania ich obrzeży.
7. Zasypywanie i zaśmiecanie.
8. Pobór kopaliny - zwłaszcza torfu.

W gminie Darłowo tą formą ochrony proponuje się objąć 6 obiektów. Ich zestawienie wraz z krótkim opisem zamieszczono poniżej.

Zachęca się jednocześnie władze gminy do aktywnego działania na gruncie ochrony tych obiektów. Ich prawne powołanie powinno poprzedzić opracowanie dokumentacji, której zręby już są w postaci wyników przeprowadzonej przez specjalistów inwentaryzacji przyrodniczej.

Proponowana forma ochrony i nazwa	Użytek ekologiczny „Jar koło Barzowic”
Symbol na mapie 1:25 000	UE – 1, W – 7,8
Lokalizacja	Na północny wschód od Barzowic.
Przedmiot i cel ochrony	Ochrona wąwozu z olsem porzeczkowym (<i>Ribeso nigri- Alnetum</i>).
Charakterystyka przyrodnicza obiektu	Wąwóz z malowniczo meandrującym ciekim wodnym. Na dnie jaru wykształca się olś porzeczkowy (<i>Ribeso nigri- Alnetum</i>), a na zboczach fragmenty lasów bukowych. Rośnie tu, m.in. lilia złotogłów (<i>Lilium martagon</i>).
Ocena walorów	Lokalne.
Dyrektywa siedliskowa	Nie dotyczy.
Dyrektywa ptasia	Nie dotyczy.
Konwencja Berneńska	Nie dotyczy.
Zagrożenia	Obniżenie poziomu wód gruntowych - osuszenie, wycinka drzew, zaśmiecanie.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Pozostawić w niezmiennym stanie

Proponowana forma ochrony i nazwa	Użytek ekologiczny „Jary koło Sulimic”
Symbol na mapie 1:25 000	UE – 2, W,X – 8,9
Lokalizacja	Na północ i na północny wschód od miejscowości Sulimice.
Przedmiot i cel ochrony	Ochrona wąwozów z olsem porzeczkowym (<i>Ribeso nigri- Alnetum</i>).
Charakterystyka przyrodnicza obiektu	Wąwozy, śródkiem, których płyną malowniczo meandrujące strumienie. Na dnie wąwozów wykształca się olś porzeczkowy (<i>Ribeso nigri- Alnetum</i>), a na zboczach fragmentarycznie grąd lub buczyna. Rosną tu m.in. porzeczka czarna (<i>Ribes nigrum</i>), kruszyna (<i>Frangula alnus</i>), marzanka wonna (<i>Galium odoratum</i>), konwalia majowa (<i>Convallaria maialis</i>).

Ocena walorów	Lokalne.
Dyrektywa siedliskowa	Nie dotyczy.
Dyrektywa ptasia	Nie dotyczy.
Konwencja Berneńska	Nie dotyczy.
Zagrożenia	Obniżenie poziomu wód gruntowych - osuszenie, wycinka drzew w otoczeniu wąwozów i na ich terenie, zaśmiecanie.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Zachować istniejący stan.

Proponowana forma ochrony i nazwa	Użytek ekologiczny „Jar koło Palczewic”
Symbol na mapie 1:25 000	UE – 3, U, V – 9S
Lokalizacja	Przy drodze do Palczewic (na północ od Kopnicy).
Przedmiot i cel ochrony	Ochrona wąwozów z olsem porzeczkowym (<i>Ribeso nigri- Alnetum</i>).
Charakterystyka przyrodnicza obiektu	Wąwozy z malowniczo meandrującymi na dnie ciekami wodnym. Na dnie jarów wykształca się olś porzeczkowy (<i>Ribeso nigri- Alnetum</i>), a na zboczach fragmentarycznie grąd lub las bukowy. Rosną tu, m.in. porzeczka czarna (<i>Ribes nigrum</i>) i marzanka wonna (<i>Galium odoratum</i>), lilia złotogłów (<i>Lilium martagon</i>).
Ocena walorów	Lokalne.
Dyrektywa siedliskowa	Nie dotyczy.
Dyrektywa ptasia	Nie dotyczy.
Konwencja Berneńska	Nie dotyczy.
Zagrożenia	Obniżenie poziomu wód gruntowych - osuszenie, wycinka drzew w otoczeniu wąwozów i na ich terenie, zaśmiecanie.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Pozostawić w niezmienionym stanie.

Proponowana forma ochrony i nazwa	Użytek ekologiczny „Olszyna Bagienna”
Symbol na mapie 1:25 000	UE – 4, L – 20,21
Lokalizacja	Na wschód od Bukowa Morskiego.
Przedmiot i cel ochrony	Ochrona olszyny bagiennej.
Charakterystyka przyrodnicza obiektu	Śródleśne obniżenie z olsem porzeczkowym (<i>Ribeso nigri- Alnetum</i>) i olsem torfowcowym (<i>Sphagno squarrosi-Alnetum</i>).
Ocena walorów	Lokalne.
Dyrektywa siedliskowa	Nie dotyczy.
Dyrektywa ptasia	Nie dotyczy.
Konwencja Berneńska	Nie dotyczy.
Zagrożenia	Osuszanie, wycinka drzew.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Pozostawić w niezmienionym stanie.

Proponowana forma ochrony i nazwa	Użytek ekologiczny „Wełniankowe Bagno”
Symbol na mapie 1:25 000	UE – 5, T - 23
Lokalizacja	Na południowy wschód od Koloni Jeżyce.
Przedmiot i cel ochrony	Torfowisko przejściowe.
Charakterystyka przyrodnicza obiektu	Wśród roślin naczyniowych stwierdzono m.in. modrzewnicę pospolitą <i>Andromeda polifolia</i> , wełniankę pochwową <i>Eriophorum vaginatum</i> , wełniankę wąskolistną <i>Eriophorum angustifolium</i> , żurawinę błotną <i>Oxycoccus palustris</i> oraz bagno zwyczajne <i>Ledum palustre</i> .
Ocena walorów	Lokalne.
Dyrektywa siedliskowa	Nie dotyczy.
Dyrektywa ptasia	Nie dotyczy.
Konwencja Berneńska	Nie dotyczy.
Zagrożenia	Osuszanie, wycinka drzew
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Pozostawić w niezmienionym stanie.

Proponowana forma ochrony i nazwa	Użytek ekologiczny „Jar koło Słowinka”
Symbol na mapie 1:25 000	UE – 6, V - 23
Lokalizacja	Na południe od Słowinka (przy leśniczówce Słowinko).
Przedmiot i cel ochrony	Ochrona olszyny bagiennej
Charakterystyka przyrodnicza obiektu	Śródleśne obniżenie z olsem porzeczkowym (<i>Ribes nigri- Alnetum</i>) wykształconym na brzegach rzeki Moszczenicy. Rosną tu, m.in. porzeczka czarna (<i>Ribes nigrum</i>) i pierwiosnek lekarski (<i>Primula veris</i>).
Ocena walorów	Lokalne.
Dyrektywa siedliskowa	Nie dotyczy.
Dyrektywa ptasia	Nie dotyczy.
Konwencja Berneńska	Nie dotyczy.
Zagrożenia	Osuszanie, wycinka drzew.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Pozostawić w niezmienionym stanie.

1.2.5. Pomniki przyrody

Dla pomnikowych drzew i alej, które spełniają rolę kulturową lub krajobrazową proponowana jest ochrona częściowa. Wobec obiektów tego rodzaju nie tylko dopuszczalne, ale wręcz wskazane jest dokonywanie zabiegów poprawiających i zabezpieczających ich stan zdrowotny oraz estetykę.

Te obiekty pomnikowe, które pełnią dużą rolę biocenotyczną (np. okazałe drzewa na terenach leśnych i rosnące na obrzeżach lasów) powinny być objęte ochroną ścisłą

wykluczającą stosowanie zabiegów ochronnych.

W gminie Darłowo do ochrony pomnikowej zaproponowano łącznie **20 obiektów** - w tym 19 drzew pojedynczych i jedną aleję.

Nr na mapie	Lokalizacja	Gatunek	Obwód (cm), wysokość (m)	Uwagi
13.	Sulimice, w jarze	Dąb szypułkowy Quercus robur	348 23	Zdrowy
14.	Sulimice, w jarze	Buk zwyczajny Fagus sylvatica	363 23	Zdrowy
15.	Cisowo, na przeciwko kościoła, w podwórku	Dąb szypułkowy Quercus robur	353 26	Zdrowy
16.	Kowalewiczki	Buk zwyczajny Fagus sylvatica	614 25	Czterokonarowy
17.	Kowalewice, przy kościele	Dąb szypułkowy Quercus robur	345 27	Zdrowy
18.	Kowalewice, cmentarz	Dąb szypułkowy Quercus robur	313 25	Zdrowy
19.	Krupy, cmentarz parafialny	Brzoza brodawkowana Betula pendula	333 24	Zdrowa
20.	Stary Jarosław, cmentarz przykościelny	Dąb szypułkowy Quercus robur	328 24	Zdrowy
21.	Stary Jarosław, cmentarz przykościelny	Dąb szypułkowy Quercus robur	346 24	Zdrowy
22.	Bobolin, posesja nr 3	Dąb szypułkowy Quercus robur	480 25	Zdrowy
23.	Bobolin, posesja nr 3	Topola czarna Populus nigra	520 30	Zdrowa
24.	Dąbki, przy poczcie	Topola czarna Populus nigra	470 25	Zdrowa
25.	Bukowo Morskie, cmentarz przykościelny	Lipa drobnolistna Tilia cordata	540 32	Zdrowa
26.	Bukowo Morskie, podwórko naprzeciwko kościoła	Dąb szypułkowy Quercus robur	420 28	Zdrowy
27.	Bukowo Morskie, podwórko naprzeciwko kościoła	Lipa drobnolistna Tilia cordata	364 30	Zdrowa
28.	Bukowo Morskie, podwórko naprzeciwko kościoła	Jesion wyniosły Fraxinus excelsior	347 23	Zdrowy
29.	Bukowo Morskie, podwórko naprzeciwko kościoła	Lipa drobnolistna Tilia cordata	345 24	Zdrowa
30.	Bukowo Morskie, podwórko przy plebani	Buk zwyczajny Fagus sylvatica	381 25	Zdrowy
31.	Jeżyce II, przy drodze we wsi	Dąb szypułkowy Quercus robur	315 25	Zdrowy

32.	Domasławice, ok. 0,4 km na wschód (przy starej leśniczówce)	Starodrzew dębowo-grabowy – 23 drzewa: a) 21 dębów szypułkowych (<i>Quercus robur</i>) a) 2 graby (<i>Carpinus betulus</i>)	a) 224-496 b) 203-211	Jeden ze starych dębów porażony jest przez żóciaka siarkowego. Niektóre z dębów wymagają zabiegów konserwatorskich.

Wskazania konserwatorskie:

1. Dla powyższych obiektów należy sporządzić metryki wg wzoru stosowanego w dokumentacji pomników przyrody dla województwa zachodniopomorskiego (w zasobach Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody).
 2. Oznakować, otoczyć opieką konserwatorską, chronić przed wycięciem i uszkodzeniem.
- Opisać w materiałach promocyjnych, rozpowszechnić informacje miejscowej ludności i turystów.

1.2.6. Stanowiska rozrodu i stałego przebywania zwierząt gatunków chronionych

- W trakcie przeprowadzonej inwentaryzacji zasobów faunistycznych nie znaleziono gniazd lub stanowisk gatunków chronionych ujętych w załączniku 3 Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 26 września 2001 r. w sprawie określenia listy gatunków zwierząt rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową ścisłą i częściową oraz zakazów dla danych gatunków i odstępstw od tych zakazów (Dz. U. Nr 130, poz. 1456). Natomiast kilkakrotnie obserwowano ptaki z tej listy: orlika krzykliwego, kanie. Należy sądzić, że najprawdopodobniej gniazdują one w małym kompleksie lasu leżącym przy Bukowie Morskim, stanowiącym część Leśnictwa Leśnica. Tam też w jego wnętrzu obserwowano latające orliki. Również ten gatunek obserwowano w trakcie żerowania w jego sąsiedztwie. Jednakże pomimo poszukiwań gniazda nie odnaleziono.

- Innym miejscem potencjalnego gniazdowania tych gatunków mogą być zadrzewienia wokół jeziora Bukowo i Kopań. O gniazdowaniu orlika w kompleksie lasu nad jeziorem Bukowo donosił Górski (1976). Również Górski, przed trzydziestu laty, znalazł gniazdo kani rudej w oddz. 14 Leśn. Darłowo (dzisiaj takie leśnictwo już nie istnieje). Przeprowadzona w dzisiejszym oddz. 14 Obrębu Nowy Kraków lustracja wykazała brak gniazda tego gatunku.

2. Elementy Ekologicznej Sieci Obszarów Chronionych (ESOCh)

Ekologiczny System Sieci Obszarów Chronionych (ESOCh) to koncepcja ochrony przyrody mająca na celu w dłuższej perspektywie czasu ochronę, zachowanie, bądź restytucję walorów przyrodniczych, opracowana w latach siedemdziesiątych XX wieku i będąca podstawą przyjętej przez Sejm polityki ekologicznej państwa. Zamysł ten stał się możliwy do

zrealizowania na drodze działań w skali międzynarodowej dzięki powstałej w latach dziewięćdziesiątych XX wieku koncepcji stworzenia Europejskiej Sieci Ekologicznej (ECONET). W ramach tej koncepcji dla Polski zaproponowano utworzenie krajowej sieci ECONET-PL, a propozycje te opisano w pracy „Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET – POLSKA” Liro (1995).

Zarówno system ESOCh jak i ECONET-PL można uznać za koncepcje oparte na podobnych zasadach i stawiające te same cele do osiągnięcia. Autorzy ECONET opracowali jednak wciąż doskonale metody zmierzające do zidentyfikowania i wyłonienia obszarów tworzących sieć ekologiczną. W obwieszczeniu prezesa Rady Ministrów z 26 lipca 2001 r. (MP nr 26/01 poz.432) ogłoszono założenia polityki proekologicznej państwa. W dokumencie tym w rozdz. III ust. 2.2.4. opisywana jest rola i znaczenie ECONET-PL w kształtowaniu krajowej sieci ekologicznej.

W niniejszym opracowaniu sieć nazwano ESOCh ze względu na istniejące odniesienia prawne w Polsce (np. w Ustawie o ochronie przyrody). Tworząc system ESOCh przyjęto, że sieć ekologiczna ma strukturę hierarchiczną, a więc jej elementy mogą być wyróżnione na różnych poziomach: lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym.

Sieć tworzą **strefy węzłowe** i wiążące je **korytarze ekologiczne** oraz **obszary podlegające unaturalnieniu**.

Na poziomie lokalnym, za jaki można uznać poziom gminy, elementy sieci są obszarami węzłowymi. Jednocześnie pełnią one funkcje korytarzy ekologicznych na wyższym poziomie organizacji, np. regionalnym. Stąd elementy cząstkowe, wyróżnione w trakcie wykonywanej inwentaryzacji przyrodniczej, stanowią część bardziej złożonego systemu krajowego, a następnie międzynarodowego. Bardzo istotne jest więc określenie walorów przyrodniczych obszarów na podstawowym, lokalnym poziomie. W nowoczesnym podejściu do idei ochrony przyrody ESOCh jest bardzo istotny. Umożliwia zaplanowanie i realizację zadań o doniosłym znaczeniu dla zachowania zasobów przyrody i jej różnorodności w dłuższej i szerszej perspektywie (czasowej i przestrzennej).

Obszary podlegające unaturalnieniu mogą występować jako zasadnicze elementy sieci (obszarów rdzeniowych – węzłowych i korytarzy ekologicznych). Mogą to być obszary zdegradowane w wyniku skażenia środowiska przyrodniczego i intensywnych form użytkowania, ale z zachowanymi cechami siedliska, co daje szansę na odtworzenie poprzedniego układu. Zaliczono do nich także obszary, których walory mogą być przywrócone przez stosowanie proekologicznych form gospodarowania, np. lasy gospodarcze i użytkowane agrocenozy.

Fragmety ESOCh jak dotąd nie zostały wyodrębnione jako obiekty ochrony przyrody. Rolę obiektów krajowego systemu ochrony przyrody pełnią m.in. parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu. Elementy ESOCh to obiekty, których powierzchnia wynosi od kilku arów do kilkuset hektarów. Pełnią one rolę miejsc rozrodu i stałego przebywania zwierząt. Szlaki migracji flory i fauny stanowią również refugia szaty roślinnej o naturalnym oraz seminaturalnym charakterze. Są to głównie lasy, bagna, torfowiska, jeziora lub oczka wodne albo trzcinowiska, doliny rzek i strumieni, ciągi zadrzewień.

Doliny dolnej Wieprzy i Grabowej wraz z przylegającymi do nich obszarami podmokłych łąk, bagien i torfowisk, a także jeziora przybrzeżne zostały zakwalifikowane do obszarów o szczególnym znaczeniu dla ptaków wodnych i błotnych w Polsce (Antczak, Górski 1998, Dyrz A., 1989, Górski 1982, 1986, 1991, Grimmett, Jones 1989, Gromadzki i in. 1994, Kot, Zyska, Dombrowski 1987, Wesołowski, Winiński 1988).

Również taka rolę nadano tym akwenom pod względem ichtiologicznym (Dębowski i in. 2001).

2.1. Obszary węzłowe

Obszary węzłowe stanowią tereny o złożonej, mozaikowej strukturze krajobrazowej z występującymi obok siebie różnymi ekosystemami. Cechuje je dominacja zbiorowisk naturalnych lub prawie naturalnych, a także obecność ugrupowań związanych z nimi szeregami ekologicznymi bądź sukcesyjnymi. W ich skład wchodzi roślinność z licznymi stanowiskami gatunków prawnie chronionych oraz rzadkich regionalnie. Obiekty te posiadają wysokie walory wizualne, na przykład związane z obecnością wód, panoram i osi widokowych. Wyodrębnione obiekty węzłowe przeważnie są otoczone przestrzenią mocno przeobrażoną – obszarami rolniczymi.

Cały obszar gminy Darłowo odgrywa istotną rolę w krajowej sieci ekologicznej. Północna jej część leży w Międzynarodowym Obszarze Węzłowym 02 Obszar Wybrzeża Bałtyku. Obejmuje on swoim zasięgiem wybrzeże, wydmy nadmorskie, nurty rzek Wieprzy i Grabowej wraz z leżącymi w ich dolinach łąkami i pastwiskami.

2.2. Korytarze i bariery ekologiczne

2.2.1. Korytarze ekologiczne

Korytarz ekologiczny jest drogą przepływu materii, energii i migracji organizmów. Pełni funkcję przewodząco-łącznikową (generująco-zbierającą). Rozróżniane są dwa typy korytarzy – **liniowe i pasowe**.

Istotną cechą korytarza są jego wymiary. Szerokość obszaru pełniącego rolę korytarza nie powinna być mniejsza niż 500 m, a korytarza rangi europejskiej powinna być kilkukilometrowej szerokości. Miejsca zwężenia powinny być uważane za obszary zwiększonego zagrożenia ich ciągłości. Cechą istotną jest także jego długość. Można przyjąć założenie, iż im dłuższa jest długość korytarza, tym efektywność jego funkcjonowania jest mniejsza. Warunki bytowania gatunków roślin i zwierząt w korytarzach są gorsze niż w obszarach węzłowych.

Dzięki nim zachowana jest ciągłość procesów naturalnych zachodzących w fitocenozach, a także wzrasta bioróżnorodność.

Korytarze liniowe są to wąskie obszary, pozostające na ogół pod dużym wpływem antropogenicznym. Sieć ich tworzy roślinność dróg asfaltowych, gruntowych i polnych

oraz miedz śródpolnych itd. Są one miejscami osiedlania się gatunków synantropijnych, towarzyszących działalności człowieka. Sieć korytarzy liniowych w centralnej części gminy tworzą głównie miedze, przecinające pola uprawne, oraz drogi polne. Natomiast w północnej, wschodniej i południowo-wschodniej części główną rolę odgrywają drogi między oddziałami leśnymi.

Z punktu widzenia ochrony przyrody większą rolę odgrywają **korytarze pasowe**, które są znacznie obszerniejsze powierzchniowo i w związku z tym odznaczają się większą dynamicznością w nich zachodzących procesów. Korytarze pasowe w odróżnieniu od liniowych mają odpowiednio wyższy poziom organizacji i są znacznie szersze od poprzednich. W jego obrębie może rozwinąć się mozaika (agregacja) zbiorowisk różnych kręgów dynamicznych roślinności. Korytarzami o charakterze pasowym są strefy wododziałowe i dolinne. Są to ciekłe wodne i systemy połączonych jezior pełniące rolę „korytarzy” dla wody i substancji mineralnych. Mogą być wykorzystane jako trasy przenoszenia diaspor. W dolinach strumieni, które mają wielką rolę jako miejsca przenoszenia diaspor, oraz nad jeziorami istnieją już tereny ochronne - lasy wodochronne. Na obszarze tej gminy można wyróżnić korytarze ekologiczne o następującej funkcji:

- **korytarz transeuropejski** - jest nim obszar wód przybrzeżnych Bałtyku oraz wybrzeże morskie wraz z pasem wydm, lasów nadmorskich i zadrzewień i zakrzaczeń rosnących u podnóża wydm oraz z oboma jeziorami przymorskimi. Jest on ważny dla migracji bezkręgowców, ryb, ptaków wodnych i wodno - błotnych, ptaków drapieżnych, śpiewających, dużych ssaków morskich. Liro (1995) uznała, że pobraże Bałtyku jest obszarem węzłowym o znaczeniu międzynarodowym. Nadała mu symbol 2M.
- **korytarze o znaczeniu krajowym** - Liro (1995) uznała, że doliny Wieprzy i Grabowej posiadają rangę korytarza o znaczeniu krajowym. Wydaje się, że należy ponownie przeanalizować, czy rzeczywiście doliny obu rzek należy zakwalifikować do korytarzy o znaczeniu krajowym, gdyż wg obecnych obserwacji pełni on rolę korytarza regionalnego.
- **korytarze o znaczeniu regionalnym.** Do tej kategorii korytarzy należy zaliczyć: wyżej wymienione korytarze, a także doliny Wieprzy i Grabowej. Te ostatnie łączą pobraże Bałtyku z obszarem wysoczyzny morenowej leżącej na południu województwa. W przypadku zwierząt jest on szczególnie ważny dla ptaków drapieżnych, wodno – błotnych i śpiewających.
- **korytarze o znaczeniu lokalnym.** Do tej kategorii korytarzy należy zaliczyć wyżej wymienione korytarze, a także małe lokalne ciekłe, kompleksy leśne, szpalery drzew. Ważny dla lokalnej migracji bezkręgowców, ptaków śpiewających i ssaków.

2.2.2. Bariery ekologiczne

Intensywna działalność ludzka wpływa na otaczające środowisko w różnoraki sposób. Najczęściej spotykamy się z jej negatywnym wpływem. Zwierzęta i rośliny żyjące w otoczeniu człowieka coraz częściej poddawane są jego presji, a zwierzęta i rośliny dziko żyjące w naturalnym środowisku popadają w konflikt z potrzebami rozwijającej się

gospodarki ludzkiej. Oprócz bezpośredniego wpływu człowieka takiego jak polowania, zbieractwo, niszczenie siedlisk (np. wypalania, przeprowadzenie melioracji) czy zanieczyszczenie środowiska, oddziałuje on także pośrednio, np. przez tworzenie nienaturalnych barier ekologicznych.

Bariery ekologiczne ze względu na ich pochodzenie można podzielić na: **bariery sztuczne i bariery naturalne.**

Na terenie gminy Darłowo można wyróżnić następujące bariery ekologiczne:

- obiekty budowlane – konstrukcje hydrotechniczne przegradzające cieki w celach piętrzenia wód, zwężenia kanałów, przepusty. Jednym z takich jest jaz na Grabowej na wysokości Jeżyczek oraz leżący tuż za granicą gminy, w mieście Darłowie, jaz na Wieprzy. Stanowił on poważną przeszkodę dla migracji organizmów wodnych. Obecnie w wyniku jego przebudowy częściowej ograniczono ten problem.
- obiekty liniowe – linie kolejowe, drogi, linie wysokiego napięcia.

Na obszarze gminy mamy do czynienia z dwoma kolizjami pomiędzy funkcją powietrznych korytarzy ekologicznych, a istniejącymi obiektami budowlanymi. Odnoszą się one do:

- funkcjonującego w Żukowie Morskim lotniska wojskowego i ratownictwa morskiego. Nałożenie się na siebie korytarza wędrówek ptasich z istnieniem lotniska prowadzi do dużego prawdopodobieństwa wystąpienia kolizji ptaków z samolotem lub śmigłowcem.
- funkcjonowania „ferm” elektrowni wiatrowych. Ich istnienie i ewentualna rozbudowa będzie prowadzić do kolizji z wędrującymi ptakami.

Występują tu także naturalne zjawiska, które są powodem tworzenia barier ekologicznych. Takim przykładem jest zamulanie koryt kanałów łączących jeziora Bukowo i Kopań z Bałtykiem.

Sieć ekologiczna istniejąca na terenie gminy, w wystarczający sposób może zabezpieczać zachowanie bioróżnorodności oraz ułatwiać rozprzestrzenianie się i migrację gatunków. Jednak w pełni będzie spełniała swą rolę tylko wówczas, jeżeli będzie nie naruszana i brana pod uwagę przy sporządzaniu planów zagospodarowania gminy. Zwłaszcza powinny być zachowane obszary węzłowe o znaczeniu międzynarodowym.

3. Przyroda gminy Darłowo na tle konwencji międzynarodowych i dyrektyw Unii Europejskiej

Zgodnie z zapisami art. 87 i 91 Konstytucji RP międzynarodowe umowy ratyfikowane przez Polskę są źródłem powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej. Niewątpliwie

takimi są międzynarodowe konwencje ratyfikowane przez władzę naszego kraju.

Obowiązujące w państwach Unii Europejskiej przepisy z zakresu ochrony środowiska, a w szczególności z zakresu ochrony przyrody nie są w Polsce obowiązujące. Jednakże w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej polskie prawo z zakresu ochrony przyrody zostało dostosowane do wymogów stawianych przez Wspólnotę. Świadczy o tym nowa ustawa o ochronie przyrody, która weszła w życie z dniem 1 maja 2004r.

Niezbędnym jest, więc takie prowadzenie działań, aby uchwalane w najbliższych czasach plany zagospodarowania przestrzennego były zgodne z wymaganiami stawianymi przez UE. Dlatego autorzy operatu generalnego uważają, że ten punkt jest szczególnie ważny dla pracowników administracji państwowej rządowej i samorządowej oraz tych osób, które będą uczestniczyły w procedurze przygotowywania i zatwierdzania planu zagospodarowania przestrzennego gminy.

Poniżej omówiono uwarunkowania płynące z:

- obowiązujących w Polsce konwencji,
- obowiązujących w państwach członkowskich przepisów z zakresu ochrony przyrody.

3.1. Konwencje międzynarodowe

Polska ratyfikowała szereg międzynarodowych umów, konwencji i porozumień w zakresie ochrony przyrody. W stosunku do obszaru gminy Darłowo odniesienie mają następujące Konwencje:

- **Konwencja Berneńska** – Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych, zawarta w Bernie w 1979r.,
- **Konwencja Bońska** – Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, zawarta w Bonn w 1979r.,
- **Konwencja o różnorodności biologicznej** podpisana w Rio de Janeiro w 1992 r.

3.1.1. Ochrona szaty roślinnej i fauny na podstawie Konwencji Berneńskiej

Konwencja o ochronie europejskich gatunków dzikich zwierząt i roślin oraz ich siedlisk naturalnych zwana Berneńską, zobowiązuje poszczególne państwa do ochrony siedlisk dzikiej fauny na swoim terytorium, zwłaszcza gatunków ginących i zagrożonych, migrujących i endemicznych. Gatunki te zostały wymienione w załącznikach. Ponadto określono ściśle zakazane sposoby i środki odłowu dzikich zwierząt.

Państwa, które ratyfikowały Konwencję zgadzają się na ochronę siedlisk tych gatunków w swoich planach i polityce rozwoju oraz na zwrócenie szczególnej uwagi na obszary, które są ważne dla gatunków wędrownych podanych w załącznikach do tej Konwencji. Dotyczy to zwłaszcza wprowadzenia zakazu zbierania, łapania, przetrzymywania i zabijania oraz niszczenia obszarów występowania, rozrodu lub odpoczynku wymienionych gatunków, a także płoszenia tych zwierząt w okresie rozrodu i wychowu młodych.

W gminie Darłowo występują zwierzęta umieszczone w II załączniku do tej Konwencji jako ściśle chronione, dla których tworzy się obszary chronione. Są to:

płazy – kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, ropucha zielona, ropucha paskówka, żaba moczarowa,

gady – jaszczurka zwinka,

ptaki – łącznie 142 gatunki,

ssaki – nietoperze, morświn, wilk, wydra.

Oprócz gatunków chronionych wymienionych w załączniku II na terenie gminy Darłowo występują zwierzęta określone jako „gatunki chronione” i wymienione w załączniku III. Są to:

krałouste – minóg morski, minóg rzeczny, minóg strumieniowy,

płazy – traszka zwyczajna, żaba jeziorkowa, żaba śmieszka, żaba trawna, żaba wodna.

gady – jaszczurka żyworodna, padalec zwyczajny, zaskroniec zwyczajny,

ptaki – łącznie 70 gatunków,

ssaki – jeż, ryjówka aksamitna, rzęsorek rzeczek, zajęc szarak, wiewiórka, borsuk, kuna leśna, kuna domowa, tchórz zwyczajny, gronostaj, łasica, foka szara, foka pospolita, foka obrączkowana, jelen europejski, sarna.

Obszarami ważnymi dla tych gatunków są:

- pas wybrzeża i nadmorskich wydm, lasów i zadrzewień ważnych jako lęgowisko i szlak wędrówek zwierząt, a także zimowisko,
- nurt Wieprzy i Grabowej jako szlak wędrówek dla ryb łososiowatych, a także miejsce bytowania zwierząt ujętych na wykazach tych Konwencji,
- starorzecza Wieprzy jako miejsce rozrodu płazów, gadów i ptaków ujętych na wykazach tych Konwencji, miejsce żerowania ssaków,
- łąki z elementami roślinności solniskowej, leżące w dolinach Wieprzy i Grabowej, a także nad jez. Kopań i Bukowo ważne jako lęgowisko, miejsce żerowania, odpoczynku i noclegowisko dla ptaków.

Przeprowadzona inwentaryzacja i waloryzacja nie wykazała na terenie gminy Darłowo gatunków roślin objętych ochroną ścisłą mocą konwencji o ochronie gatunków europejskich dzikich zwierząt i roślin oraz siedlisk naturalnych.

3.1.2. Ochrona fauny w Konwencji Bońskiej

Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt tzw. **Konwencja Bońska**, zobowiązuje do ochrony i w miarę możliwości odtworzenia siedlisk gatunków wędrownych, zapobiegania, usuwania, rekompensowania lub zmniejszania skutków uniemożliwiających lub pogarszających wędrówkę gatunków. Zgodnie z tą Konwencją strony

zobowiązują się do podjęcia natychmiastowych działań w celu ochrony zagrożonych gatunków wymienionych w załączniku I i dążyć do zawarcia umów obejmujących ochronę i gospodarkę wymienionych w załączniku II, których status uznano za niesprzyjający dla ich utrzymania.

Wytyczne do umów mówią m.in., że należy zrealizować skoordynowane plany ochrony i gospodarowania populacji tych gatunków, ochrony, utrzymania i tworzenia nowych sieci siedlisk dla nich.

Na liście gatunków umieszczonych w załączniku I do tej Konwencji znalazł się *bielik* natomiast na liście gatunków umieszczonych w załączniku II znajduje m.in. *bąk*, *bocian biały*, *bocian czarny*, *bielik*, *rybołów*, *przepiórka*, *kropiatka*, *szczudlak*, *szablodziób*, *sieweczka rzeczna*, *sieweczka obrożna*, *mewa czarnogłowa*, *rybitwa wielkodzioba*, *rybitwa czubata*, *rybitwa zwyczajna*, *rybitwa popielata*, *rybitwa białoczarna*, *rybitwa czarna*, *kraska*, *muchotówka szara*, *muchotówka mała*, *muchotówka żałobna*.

3.1.3. Konwencja o różnorodności biologicznej

Konwencja o różnorodności biologicznej podpisana została w Rio de Janeiro w 1992 roku. Zobowiązuje ona do ochrony różnorodności biologicznej na trzech poziomach organizacji: gatunku, biocenozy i krajobrazu. Każda ze stron opracowuje własną narodową strategię zrównoważonego rozwoju gospodarczego. Szczegółowe zalecenia dotyczą m.in.:

- prowadzenia monitoringu procesów mogących istotnie obniżyć bioróżnorodność,
- wytyczenia sieci obszarów chroniących pełne spektrum bioróżnorodności,
- opracowania zasad funkcjonowania terenów otaczających centra bioróżnorodności,
- rewitalizacji ekosystemów zdegradowanych,
- przeciwdziałania ekspansji gatunków obcych zagrażających gatunkom rodzimym,
- opracowania zbioru przepisów prawnych dotyczących gatunków zagrożonych wymarciem.

Jest to najważniejszy akt prawny odnoszący się do elementów szaty roślinnej. Przytoczona Konwencja jest na tyle uniwersalna, że uwzględnia najważniejsze aktualne potrzeby w zakresie ochrony przyrody, a wcześniejsze akty prawne zawierają się w niej w pełni. Część jej postanowień realizowana jest w obowiązującym prawie polskim (patrz pkt.5).

3.2. Ochrona szaty roślinnej i fauny w odniesieniu do „Natury 2000”

Nadal w krajach Unii Europejskiej, a tym samym i w Polsce, trwają prace mające na celu wyznaczenie ostoj ptasich i siedliskowych w ramach Europejskiej Sieci Ekologicznej „Natura 2000”. Podstawą do ich wyznaczenia są:

- Dyrektywa 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r., w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory, tzw. **Dyrektywa Siedliskowa**;
- Dyrektywa 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1977r., w sprawie ochrony dziko żyjących

ptaków, tzw. **Dyrektywa Ptasia**.

Mają one na celu powstanie wspólnej, europejskiej sieci terenów chronionych, na którą składają się Specjalne Obszary Ochrony (SOO) i Obszary Specjalnej Ochrony (OSO).

Wytocznymi dla tworzenia systemu obszarów chronionych Natura 2000 są załączniki I i II Dyrektywy Siedliskowej oraz załącznik I Dyrektywy Ptasiej.

a) Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory

Jednym z najważniejszych uregulowań prawnych Unii w zakresie ochrony przyrody jest wspomniana tzw. „Dyrektywa Habitatowa” (92/43/EEC) z 1992 r. o ochronie naturalnych ekosystemów, dzikiej flory i fauny. Jest ona ściśle związana z programem CORINE biotopes (Coordination of Information on Environment, Koordynacja Informacji o Środowisku). Realizacja Programu CORINE polega na tworzeniu banku danych potrzebnych przy podejmowaniu decyzji z zakresu polityki ekologicznej Unii Europejskiej. W ostatnich latach rozpoczęto stopniowe wdrażanie programu również i w Polsce.

Wprowadzenie Dyrektywy Habitatowej (Siedliskowej) ma na celu zapewnienie restytucji i ochrony naturalnych ekosystemów i gatunków, których istnienie jest istotne dla Unii Europejskiej, przez stworzenie konkretnej europejskiej sieci ekologicznej, tzw. systemu **NATURA 2000**. Do systemu tego zostaną obligatoryjnie włączone obszary chronione utworzone na podstawie dyrektywy 79/409/EWG z 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikich ptaków.

Obszary do objęcia specjalną ochroną są proponowane przez państwa członkowskie, jakkolwiek mogą też być proponowane przez Unię Europejską, jeżeli jest to niezbędne do ochrony szczególnie ważnych typów ekosystemów i zagrożonych gatunków. Zgłoszone obiekty wyłonione zostaną na podstawie przepisów zawierających, m.in. wykazy gatunków oraz siedlisk rzadkich i zagrożonych. Gatunki i siedliska wymieniono w Załącznikach do Dyrektywy.

Załącznik I - określa siedliska naturalne uważane za ważne dla Wspólnoty Europejskiej.

Załącznik II - zawiera wykaz gatunków fauny i flory, wymagających stworzenia specjalnych obszarów chronionych.

Załącznik IV - podaje listę gatunków fauny i flory, które powinny być chronione.

Załącznik V - określa listę gatunków flory i fauny, których pozyskanie ze stanu dzikiego i eksploatacja może podlegać ograniczeniom.

Z listy **Załącznika I** Dyrektywy Siedliskowej, na terenie gminy Darłowo stwierdzono, że występują tu płaty roślinności wymienianej jako ważne z punktu widzenia tej Dyrektywy:

- *Trifolio-Anthyllidetum maritimae* - na klifach wzdłuż wybrzeża.
- *Scirpetum maritimi* - brzegi jezior Kopań i Bukowo.
- *Elymo-Ammophiletum honckenyetosum* - wydma biała wzdłuż wybrzeża.

- *Helichryso-Jasionetum litoralis* - wydma szara wzdłuż wybrzeża.
- *Carici arenariae-Empetretum nigri* - wydma szara wzdłuż wybrzeża.
- *Fago-Quercetum peraeae* - las na obrzeżu Sowińskiego Błota, las na wschód od Bukowa Morskiego, las koło Kowalewic.
- *Charetum asperae* - jezioro Kopań.
- *Ranunculetum fluitantis* - nurt rzeki Wieprzy.
- *Hydrocharitetum morsus-ranae* - starorzecza Wieprzy, brzeg jeziora Kopań.
- *Arrhenatheretum elatioris* - łąki koło Sulimic i Zakrzewa.
- *Sphagnetum magellanicum* - „Słowińskie Błoto“.
- *Rhynhosporetuma albae* - „Słowińskie Błoto“.
- *Angelico-Cirsietum oleracei* - fragmenty łąk przy starorzeczach Wieprzy.
- *Luzulo pilosa-Faetum* - w lasach na wschód od Bukowa.
- *Galio odorati-Fagetum* - na wierzchowinie jarów w części gminy.
- *Stelario-Carpinetum* - w jarach cieków wodnych w północno-wschodniej części gminy.
- *Betulo-Quercetum* - w lasach nadmorskich.
- *Vaccinio-uliginosi-Pinetum* - „Słowińskie Błoto“.
- *Fraxino-Alnetum* – w jarach cieków wodnych w północno-wschodniej części gminy.
- *Ficario-Ulmetum* - w jarach cieków wodnych w północno-wschodniej części gminy.

Wymienione siedliska były brane pod uwagę przy typowaniu obiektów ekologicznych systemu obszarów chronionych dla gminy, znalazły się w obrębie istniejących i proponowanych obszarów chronionych.

Przy respektowaniu wskazań konserwatorskich zawartych w opisach proponowanych do ochrony obiektów oraz we wskazówkach do Studium (...) i pzp cenne placówki szaty roślinnej powinny zostać zachowane. Dla obiektów na terenach lasów państwowych nie zawsze zaproponowano formy ochrony z uwagi na istniejące w lasach programy ochrony, które powinny uwzględniać zachowane fragmenty naturalnej roślinności leśnej.

Stwierdzone na terenie gminy gatunki zwierząt będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, których ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów chronionych (**Załącznik II**) to:

krałouste - minóg morski, minóg rzeczny, minóg strumieniowy,
ryby - łosoś, głowacz białopłetwy,
płazy - kumak nizinny,
ssaki - nietoperze, morświn, wilk, wydra, foka szara, foka pospolita.

Gatunki zwierząt ściśle chronione wymienione w **Załączniku IV** to:

płazy – kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha zielona, ropucha paskówka, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa,

gady – jaszczurka zwinka,

ssaki – nietoperze, morświn, wilk, wydra, tchórz zwyczajny.

Na terenie gminy Darłowo występują 4 gatunki wymienione w wykazie roślin "będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, których pozyskiwanie ze stanu dzikiego i eksploatacja może podlegać działaniom w zakresie zarządzania" (**Załącznik V**), są to śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis* (tylko na stanowiskach synantropijnych: w parkach i na cmentarzach), widłak jałowcowaty *Lycopodium annotinum*, bielistka sina *Leucobryum glaucum* i torfowce *Sphagnum* ssp. Z gatunków zwierząt wymienionych w tym załączniku występują

krałouste – minóg rzeczny,

ryby – łosoś, lipień,

płazy – żaba śmieszka, żaba wodna,

ssaki – kuna leśna, foka szara, foka pospolita.

Gatunki te objęte są w Polsce ochroną prawną.

Do najcenniejszych terenów z punktu widzenia tej Dyrektywy należy zaliczyć:

- obszar wybrzeża Bałtyku,
- jeziora Bukowo Kopań wraz z terenami mierzej oddzielających je od Bałtyku,
- wody Grabowej i Wieprzy, a także starorzecza Wieprzy,
- małe zbiorniczki wodne – śródpolne i śródleśne, a także leżące w obrębie wsi,
- tereny podmokłe,
- łąki wzdłuż Wieprzy i Grabowej,
- lasy Obrębu Nowy Kraków,
- nieużytkowane grunty,
- tereny zurbanizowane.

b) Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979r. w sprawie ochrony dzikich ptaków

Zgodnie z Dyrektywą rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979r. w sprawie ochrony dzikich ptaków ustanowiono kompleksowy program ochrony dzikich ptaków osiadłych i wędrownych oraz ich siedlisk. Państwa członkowskie ponoszą ogólną odpowiedzialność za utrzymanie populacji wszystkich gatunków. Wykaz tych gatunków wymieniono w *Załączniku I*.

Są to gatunki wymierające lub zagrożone przez zmiany ich biotopów, gatunki rzadkie oraz inne wymagające ochrony ze względu na charakter siedlisk. W Polsce nazywa się je „gatunkami specjalnej troski”. Państwa członkowskie muszą wskazać obszary będące ich siedliskami, przede wszystkim dotyczy to obszarów podmokłych. Mając na uwadze to, że podstawowym sposobem zapewnienia ich przeżycia i pomyślnego rozrodu jest ochrona siedlisk.

Na terenie gminy Darłowo miejscami szczególnie ważnymi z punktu widzenia Załącznika nr I tej Dyrektywy są miejsca rozrodu następujących gatunków:

bąk, bocian czarny, łabędź krzykliwy, kania ruda, bielik, błotniak stawowy, błotniak zbożowy, błotniak łąkowy, orlik krzykliwy, orzeł przedni, rybołów, sokół wędrowny, kropiatka, derkacz, żuraw, szczudłak, szablodziób, siewka złota, batalion, łączak, mewa czarnogłowa, rybitwa czubata, rybitwa zwyczajna, rybitwa białoczelna, rybitwa czarna, sowa błotna, zimorodek, kraska, dzięcioł czarny, jarzębatka, muchołówka mała, gąsiorek.

Obszarami ważnymi dla tych gatunków są:

- obszar wybrzeża Bałtyku,
- jeziora Bukowo Kopań wraz z terenami mierzej oddzielających je od Bałtyku,
- starorzecza Wieprzy,
- małe zbiorniczki wodne – śródpolne i śródleśne,
- tereny podmokłe,
- łąki wzdłuż Wieprzy i Grabowej,
- lasy Obrębu Nowy Kraków,
- użytkowane grunty rolne,
- tereny zurbanizowane.

4. Przyroda gminy w świetle prawa Rzeczypospolitej Polskiej

Prawo polskie zawiera szereg przepisów i aktów różnej rangi, które są podstawą do praktycznej i planowej ochrony zasobów przyrody. Określają one przedmioty i zakres ochrony, wykonywanie ochrony przyrody na drodze rozwiązań bezpośrednich (ochrona gatunkowa fauny i flory) jak również pośrednich przez ustalenie zasad planowania przestrzennego, tworzenia strategii rozwoju i szczegółowych działań wpływających na stan środowiska i przyrody, dla których nadrzędna jest zasada dostosowywania się do wymogów ochrony przyrody i środowiska.

Obecnie każdy akt prawny mający skutki w planowaniu przestrzennym (plany

zagospodarowania przestrzennego, prawo miejscowe) musi uwzględniać w pierwszym rzędzie uwarunkowania przyrodnicze.

Odniesienia w prawie polskim dotyczące szaty roślinnej i fauny, w szczególności jej ochrony, skomentowane zostały w poszczególnych rozdziałach niniejszego opracowania. Najważniejsze z nich zawarto w ANEKSIE.

Wykorzystane zostały następujące akty prawne:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, w zakresie obowiązujących w Polsce konwencji międzynarodowych;
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92 poz. 880 z 30 kwietnia 2004 r.) – w zakresie ustalenia kategorii obszarów proponowanych do ochrony, relacje między ustaleniami planistycznymi, a ustaleniami wynikającymi z faktu istnienia obszarów chronionych; (ANEKS);
- Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska z dnia 11 września 2001r. w sprawie określenia listy gatunków roślin rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową. (Dz. U. Nr 106/01, poz 1167 – ANEKS) – w zakresie: wyboru gatunków chronionych, możliwości realizacji ochrony, możliwości pozyskiwania roślin leczniczych;
- Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska z dnia 26 września 2001r. w sprawie określenia listy gatunków rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową. (Dz. U. Nr 130/01, poz. 1232 – ANEKS) – w zakresie wyboru gatunków chronionych, ochrony ich miejsc rozrodu, wyznaczenia stref rozrodu określonych gatunków;
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 6 lutego 1996 r. w sprawie zwalczania organizmów szkodliwych (Dz. U. Nr 15, poz. 81),
- Ustawa z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska (Dz. U. z 1994 r. Nr 49, poz. 196, ostatnie zmiany Dz. U. Nr 100, poz. 1085 z 2001r.) w zakresie konieczności uwzględnienia w opracowaniach planistycznych utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalnej gospodarki zasobami przyrodniczymi środowiska, wymogi w zakresie przekształcania i użytkowania środowiska przyrodniczego, praktyczne i planistyczne skutki zakazu niszczenia roślinności przyczyniającej się do oczyszczania środowiska, zasady kształtowania terenów zieleni, sposób wykonywania ochrony przyrody w parkach, kierunki działań ratunkowych wobec gatunków;

- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr I6, poz. 78 ostatnie zmiany z 2001r. Dz. U. Nr 86, poz. 875; Nr 100 poz. 1085 – ANEKS) – w zakresie nakazu zachowań torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych;
- Ustawa z dnia 28 września 1991r. o lasach (Dz. U. Nr 101, poz. 444; ostatnie zmiany z 2000r. Dz. U. Nr 86 poz. 958, Nr 122 poz. 1268) – w zakresie nakazu zachowania śródleśnych naturalnych bagien, łąk i torfowisk, ustalenie kierunków zalesień;
- Obwieszczenie Prezesa Rady Ministrów z 26 lipca 2001r. o ogłoszeniu Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju (MP nr 26 z 2001r., poz. 432) sankcjonującego program NATURA 2000 jako „jedyne obligujące prawnie i politycznie Polskę zadanie, jeśli chodzi o tworzenie sieci ekologicznej”. Obwieszczenie to określa również rolę i znaczenie sieci ECONET-PL.

VI WSKAZANIA KONSERWATORSKIE

WSKAZANIA DO STUDIUM UWARUNKOWAŃ PRZYRODNICZYCH ORAZ PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY DARŁOWO

Planowanie przestrzenne jest jedną z tych form działania, które mają ogromny wpływ na zachowanie i ochronę walorów przyrodniczych i krajobrazowych.

Wyniki inwentaryzacji przyrodniczej gminy Darłowo w zakresie flory, fauny i krajobrazu stanowić mogą dla służb ochrony przyrody oraz samorządowych władz gminy, powiatu i województwa zbiór informacji o walorach przyrodniczych tego obszaru. Będą pomocne w podejmowaniu decyzji w zakresie planowania przestrzennego, kształtowania walorów przyrodniczych, i innych działań, które dotyczą zasobów przyrodniczych.

Gmina Darłowo ma przede wszystkim charakter turystyczno – wypoczynkowy. Wynika to z bardzo efektownego - zróżnicowanego ukształtowania terenu oraz dostępu do morza. Kolejnym atutem tej gminy są dwie duże rzeki przymorskie przepływające teren tej gminy. Te elementy warunkują, występowanie mozaiki różnorodnych siedlisk, z chęcią zajmowanych przez różne gatunki zwierząt.

Gospodarka rolna stanowiła dawniej i może nadal stanowić ważną gałąź gospodarki gminy. Wynika to z faktu, że przez jej obszar przepływa Wieprza i Grabowa, które toczą swoje wody przez szerokie doliny, bogate w okresowo podtapiane łąki i pastwiska. Na terenach tych wód gruntowych nierzadko osiągają głębokość 0 – 2 m. Podobne obszary zlokalizowane są także wokół dwóch przymorskich jezior: Bukowo i Kopań. Łąki te stanowią zarazem bardzo ważne siedlisko dla rozrodu, żerowania i wypoczynku, a także zimowania kilkudziesięciu rzadkich i nieczęsto spotykanych gatunków zwierząt. Przeważają tu ptaki związane z siedliskami wodno – błotnymi. Przeprowadzona inwentaryzacja zoologiczna wykazała, że występująca tu populacja derkacza jest jedną z największych w tej części województwa. O ile doda się do tych wyników wyniki zebrane w sąsiedniej gminie Malechowo (Woźniak 2001), to należy stwierdzić, że populacja tego gatunku występująca w dolinie Grabowej i jej zlewni jest jedną z największych w województwie zachodniopomorskim. Stwierdzono tu ponad 50 rewirów z odzywającymi się ptakami.

Należy podkreślić, że przyczyną tego stanu rzeczy jest przede wszystkim tradycyjny sposób wykorzystania tych gruntów, który praktycznie nie zmienił się na tym obszarze od kilkuset lat. Łąki te stanowią także siedlisko występowania innych rzadkich siewkowców, w

tym kulika wielkiego, rycyka, czajki i licznej jeszcze populacji kszyka oraz ptaków śpiewających, w tym świerszczaka i strumieniówki.

Wysokie walory faunistyczne posiadają dwa jeziora przymorskie. Nadal gniazdują tu rzadkie i bardzo rzadkie gatunki ptaków stwierdzone trzydzieści lat temu przez Górskiego (1976), w tym bąki, błotniaki, kaczki, ohary, gęgawy, brzęczki. Stwierdzono także kilka innych rzadkich gatunków nie podawanych wcześniej przez Górskiego, tj. kropiatkę i wąsatkę. Równocześnie stwierdzono zanik populacji sieweczki obrożnej i rybitwy białoczelnej, co ma najprawdopodobniej związek z rozwojem turystyki i budową nowych ośrodków wypoczynkowych w Dąbkach i Dąbkowicach.

Wody Wieprzy i Grabowej są szczególnie ważnym biotopem życia zwierząt. Są to jedno z najważniejszych na Pomorzu korytarzy ekologicznych dla wędrówek ryb łososiowatych na tarło. Gmina Darłowo ma szczególne predyspozycje dla rozwoju wędkarstwa łososiowego, a także morskiego. Warto jest aby władze gminy wspólnie z władzami ościennych gmin i miasta Darłowa oraz członkami PZW przygotowały stosowny program rozwoju tej dziedziny sportów wodnych i aktywnego wypoczynku.

1. Zasoby przyrodnicze gminy Darłowo na tle planów zagospodarowania przestrzennego i Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy

Dotychczasowy plan zagospodarowania gminy jest niewystarczający pod względem problematyki związanej ze środowiskiem przyrodniczym. W udostępnionych przez władze gminy materiałach, dość szczegółowe są tylko karty dokumentacyjne cmentarzy oraz wykaz drzew pomnikowych. Z obszarów cennych przyrodniczo na terenie gminy znajduje się dotąd tylko Obszar Chronionego Krajobrazu „Koszaliński Pas Nadmorski”, jeden użytek ekologiczny, jeden przewidziany do ochrony rezerwat torfowiskowy „Słowińskie Błoto”, który proponuje się także objąć nową formą ochrony jaką jest obszar Natura 2000. Wg danych Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Darłowo (1997) cennymi obszarami godnymi dalszej ochrony są następujące obiekty:

- starodrzew o charakterze pomnikowym na cmentarzach,
- pas nadbrzeżny jezior Bukowo i Kopań (ochrona ornitologiczna gniazdowania cennych gatunków ptactwa wodnego, unikalnego w skali Europy – Konwencja Ramsar),

- oczka wodne na wysoczyźnie,
- kępy zadrzewień i zakrzewień na podmokłych obniżeniach śródpolnych oraz wzdłuż cieków,
- tereny sukcesji biocenoz (na wyrobiskach poeksploatacyjnych i na obrzeżach lasów),
- korytarze ekologiczne:
korytarz Wieprzy o różnorodnym ekosystemie, stanowiącym ostoję zwierząt,
korytarz Grabowej o cennym zbiorowisku roślin i zwierząt,
- drzewostan przydrożny:
śródwiejski we wsiach: Barzowice, Dobieślów, Jeżyce, Kowalewice, Krupy, Słowino, Bukowo Morskie, Rusko i Kopań,
starodrzew przy zabudowaniach gospodarczych we wsiach: Cisowo, Jeżyce, Kopań, Palczewice, Stary Jarosław, Wiekowice i Wiekowo,
w postaci alei i szpalerów: od stacji PKP do wsi Wiekowo, od drogi do wsi Cisowo i Kopań, przy drodze od wsi Rusko do Cisowa od wsi Drozdowo do wsi Palczewice, przy drodze z Darłowa do Dąbek przez wsie Żukowo Morskie, Bobolin.
- stanowiska zwierząt gatunków chronionych:
ptactwo wodne w trzcinowiskach nadbrzeży jezior Bukowo i Kopań,
rejon lotów i żerowania orła bielika w lesie Iwiecińskim (gmina Sianów);

Zapis ten jest jednak mało precyzyjny, w dokumencie tym nie zawarto szczegółowego uzasadnienia tych propozycji. Jednakże dane te są pewnymi wskazówkami i podstawą do dalszych działań konserwatorskich.

W rezultacie, dotychczasowy plan zagospodarowania nie uwzględnia jakichkolwiek form ochrony innych obszarów wartościowych i na ogół wrażliwych na degradację. Zaliczyć do nich należy zwłaszcza: brzegi jeziora Kopań z przyległymi szuwarami i wilgotnymi łąkami, kompleks leśny na wschód od Bukowa Morskiego, oraz bardzo interesujące pod względem szaty roślinnej wąwozy i jary cieków wodnych w północno-wschodniej części gminy a także starorzecza doliny Wieprzy. Obiekty te stanowią jedne z najlepiej zachowanych siedlisk z roślinnością naturalną i półnaturalną. Brak jest także zapisów i wskazań co do zagospodarowania brzegów jezior przybrzeżnych, gdzie nasila się w ostatnich czasach presja turystyczna. Także szybko powstająca zabudowa rekreacyjna np. w Dąbkach, nie jest poprzedzana oceną oddziaływania na środowisko przyrodnicze. W rezultacie, na

terenie gminy, gdzie rozwój turystyki stanowi duże zagrożenie dla przyrody, nie utworzono dotychczas planów racjonalnego gospodarowania jej zasobami

Nie zachodzą większe kolizje pomiędzy celami ochrony przyrody a planami rozwoju województwa wynikającymi ze Strategii rozwoju województwa zachodniopomorskiego.

Specyfika obszaru gminy nie tylko polega na nadmorskim położeniu ale także zróżnicowanych warunkach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych, które stanowią, że znalazła się ona w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu „Koszański Pas Nadmorski” oraz obszarze kulturowym wieloprzestrzennym OK 25. Z dokumentów tego opracowania ponadto wynika, że część gminy jest zagrożona powodzią oraz abrazją morską.

2. Zalecenia do planu rozwoju przestrzennego gminy Darłowo

Środowisko przyrodnicze gminy Darłowo jest silnie antropogenicznie przekształcone na skutek wielowiekowego osadnictwa, gospodarki rolnej i leśnej oraz silnej presji turystyki rekreacyjnej. Potwierdzają to, m.in. także wyniki niniejszej waloryzacji. Stosunkowo mała liczba ogółu zanotowanych gatunków roślin, a zwłaszcza stanowisk gatunków chronionych świadczą o silnych, niekorzystnych zmianach środowiska przyrodniczego.

1. W celu zachowania wartości przyrodniczych na obszarze gminy należy:
 - objąć różnymi formami ochrony najlepiej zachowane fragmenty szaty roślinnej,
 - w gospodarce leśnej dążyć do zachowania nielicznych już starodrzewów, fragmentów borów bagiennych, śródleśnych torfowisk i podmoklik,
 - zaprzestać odwadniania borów bagiennych oraz torfowisk w okolicy Słowina,
 - zapobiegać wycinaniu zadrzewień śródleśnych na miedzach i wzdłuż cieków wodnych,
 - chronić przed degradacją łąki, których ubożenie florystyczne spowodowane jest nadmiernym odwadnianiem,
 - prowadzić ekstensywne gospodarowanie na terenach wilgotnych łąk turzycowych, na polderach i w sąsiedztwie cieków wodnych,
 - nie pozyskiwać drewna w niewielkich obszarowo a cennych florystycznie lasach porastających wąwozy i jary w północno-wschodniej części gminy,
 - chronić przed niszczeniem stare parki i cmentarze,

- zagospodarowanie rekreacyjne terenów podatnych na degradację, np. brzegów jezior, poprzedzić należy wykonaniem rzetelnej oceny wpływu inwestycji na środowisko przyrodnicze,
- rygorystycznie egzekwować zapisy prawa ochrony przyrody na obszarach wydm i lasów nadmorskich,
- na obszarach intensywnie eksploatowanych turystycznie zapobiegać zaśmiecaniu. Przy drogach i ścieżkach leśnych oraz na plaży gęsto powinny być rozmieszczone kosze na odpadki,
- zadbać należy o edukację ekologiczną mieszkańców i turystów, np. przez umieszczenie przy szlakach turystycznych tablic dydaktycznych z rycinami nadmorskich gatunków chronionych.

Na obszarze gminy, której gospodarczy rozwój nieodłącznie związany jest z rolnictwem oraz turystyką, wszelkie działania zmierzające do zachowanie walorów środowiska traktowane być powinny priorytetowo i wyraźnie wpisywać się w ogół zagadnień ekonomicznych.

W porównaniu z innymi gminami Pomorza Zachodniego gminę Darłowo należy zakwalifikować do obszarów o bardzo zróżnicowanej przyrodzie. Wynika to z obecności wybrzeża morskiego, dwóch jezior przymorskich, dolin dwóch rzek przymorskich i ich ujścia do morza, łąk nadmorskich i nadrzecznych, dużych kompleksów leśnych Nadleśnictwa Sławno. Stanowią one poważny walor i bodziec dla rozwoju turystyki przyrodniczej.

Elementem, który stanowi nie tylko dysonans w krajobrazie ale także barierę dla migrujących ptaków są fermy elektrowni wiatrowych zlokalizowane koło Barzowic, Cisowa, i Zakrzewa. Ze względu na ich oddziaływanie należy w przyszłości nie realizować w tym miejscu a także na innych obszarach leżących w granicach OChK innych konstrukcji elektrowni wiatrowych.

3. Ogólne wskazania konserwatorskie

Obszar gminy Darłowo obfituje w tereny cenne przyrodniczo. Wydaje się więc konieczne przestrzeganie zasad gospodarowania i kształtowania środowiska takich, jak dla obszarów o wysokich walorach przyrodniczych.

Stosowanie się do wymienionych poniżej wskazań umożliwia zachowanie walorów przyrodniczych i jednocześnie renaturalizację środowiska tam, gdzie jest to jeszcze możliwe. Są to jednak zalecenia ogólne wypracowane na bazie doświadczeń ekologii. Mogą one być pomocne w kwestiach opracowywanych strategii gospodarczych jak i przy rozwiązywaniu problemów szczegółowych, dotyczących zagospodarowania.

Tak więc w celu ochrony środowiska biologicznego należy:

1. Zachować pełną reprezentację typów ekosystemów – biotopów, charakterystyczną dla gminy. Pozostawić wszystkie naturalne struktury przyrodnicze, w tym ustawowo chronione zadrzewienia i zakrzewienia, oczka, bagna, torfowiska itp. Na obszarach tych należy powtarzać w zapisach dla obszarów funkcjonalnych (wydziałów planistycznych) nakaz zachowania ich w stanie naturalnym.
2. Kształtować korytarze ekologiczne (pomosty, łączniki) pomiędzy rozproszonymi ekosystemami podobnego typu, aby zlikwidować ich izolację przestrzenną. Umożliwi to migrację flory i fauny – wymianę zasobów genowych, podnosząc tym samym odporność systemu przyrodniczego na degradację. Na przykład dwa fragmenty lasów podobnego typu należy połączyć pasem zadrzewień.
3. Działalność zadrzewieniową należy prowadzić zgodnie z poniższymi zasadami:
 - do nasadzeń należy używać rodzimych, zgodnych z siedliskiem gatunków drzew i krzewów,
 - zadrzewienia należy kształtować wraz z odpowiednią granicą polno-leśną z okrajkiem i oszybkim,
 - wykorzystać istniejący „potencjał renaturalizacyjny” w postaci pozostawionych samych sobie fragmentów słabo przekształconych zarośli, łąk i ugorów,
 - w miarę możliwości nie usuwać drzew i krzewów, które wyrosły na terenach ruderalnych (np. przy ogrodzeniach terenów przemysłowych),
 - zezwolenia na wycinkę drzew i krzewów, nie związane z inwestycjami i zmianą przeznaczenia terenu, powinny być wydawane wyłącznie pod warunkiem wprowadzenia nowych,
 - wprowadzić nowe zadrzewienia i zakrzewienia wzdłuż ciągów komunikacyjnych.
4. Ograniczyć należy inwestycje przecinające wskazane korytarze ekologiczne, a w przypadku inwestycji niezbędnych zminimalizować ich wpływ na środowisko

- przyrodnicze planując odpowiednie przepusty, osłony nasadzenia etc.
5. Na odcinkach cieków, poza zwartą zabudową, pozwolić na spontaniczne kształtowanie się koryta oraz w miarę możliwości nie usuwać zwalonych drzew z koryta rzek.
 6. Kształtować trwałą roślinność w strefach wododziałowych, które pełnią ważną funkcję alimentacyjną oraz rolę korytarzy ekologicznych. Tym samym nie odlesiać stref wododziałowych.
 7. Na obszarach zajmowanych przez roślinność przyczyniającą się do oczyszczania środowiska naturalnego zakazać inwestycji mogących wpłynąć negatywnie na pokrywę roślinną.
 8. W jednostkach krajobrazowo-roślinnych i łąkowo-polnych dolin rzecznych, w miejscach przesuszonych, stosować zalesienia. Zwiększą one retencję wód, a także będą pełniły funkcję melioracyjną. Proporcje między lesistością a wielkością użytków zielonych muszą być wyważone merytorycznie. Nie można zalesiać tych łąk i pastwisk, które mają kluczowe znaczenie przyrodnicze.
 9. Likwidować grunty orne dochodzące do zbiorników i koryt rzek. Zamieniać je na trwałe użytki zielone bądź zalesiać.
 10. Nie zalesiać, ani też nie dopuszczać do zarośnięcia drzewami, brzegów cieków na całej długości. Utrzymać niedługie odcinki biegu koszone aż do brzegów koryta, pozostawiając kilkumetrowy pas dla rozwoju roślinności ziołoroślowej i szuwarowej.
 11. Pozostawić do spontanicznego zarastania roślinnością nieużytki powstałe po eksploatacji kruszywa mineralnego (po ewentualnej uprzedniej częściowej rekultywacji technicznej) bądź torfu.
 12. Utrzymywać, wokół zbiorników wód stojących oraz wzdłuż cieków, trwałe użytki zielone w pasie przynajmniej 15 metrów. Ograniczają one spływ substancji biogenych (pochodzących z nawozów) - działają jako naturalna bariera biogeochemiczna. Są też miejscem gniazdowania cennej ornitofauny wodno – błotnej.
 13. Przeprowadzić weryfikację potencjalnych obszarów wydobycia surowców potencjalnych złóż (piasków, torfów). Każda taka inwestycja musi mieć wykonaną ocenę oddziaływania na środowisko. Gospodarkę eksploatacji surowców mineralnych należy prowadzić zgodnie z ustawą „prawo geologiczne i górnicze” z 1994 r.
 14. Nie dopuszczać do osuszania i zasypywania lokalnych mokradeł na dnach dolin.

15. Wprowadzać zalesianie terenów granicznych między obszarami o różnym typie użytkowania. Ograniczy to między innymi rozprzestrzenianie się zbiorowisk synantropijnych złożonych z ekspansywnych gatunków.

16. Grunty słabsze o bardzo niskiej przydatności rolniczej przeznaczać pod zalesienie lub w zależności od charakteru siedlisk (zwłaszcza o skrajnych warunkach ekologicznych), pozostawiać w formie nieużytków podlegających spontanicznym procesom regeneracyjnym.

Mając na uwadze kwestie wynikające z członkostwa Polski w Unii Europejskiej, można stwierdzić, że niektóre ze środowisk ze względu na występujące tam wartości przyrody ożywionej, będą wymagały ochrony (w myśl ratyfikowanych przez Polskę konwencji oraz obowiązujących w krajach Unii Europejskiej dyrektyw i zarządzeń). Obszary takie wskazano w rozdziale V.

Inne wskazania w zależności od form użytkowania terenu (do uwzględnienia w opracowaniach planistycznych, akcjach propagandowych, uzgodnieniach inwestycyjnych).

w zakresie gospodarki wodnej:

- zapobieżenie dewastacji brzegów zbiorników wodnych,
- podniesienia retencji wód na kompleksach torfowisk i łąk w obrębie wyznaczonych stref faunistycznych,
- wyeliminowanie w granicach gminy źródeł skażenia cieków, uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w obrębie miejscowości,
- utrzymanie małych cieków w strefach faunistycznych oraz korytarzach ekologicznych,
- zwiększenie liczby, powiększenie parametrów oraz utrzymanie drożności przepustów pod drogami,
- nie piętrzyć cieków na terenie chronionym, ani bezpośrednio poniżej niego,
- na obszarach chronionych nie regulować cieków wodnych, pozwolić na spontaniczne kształtowanie się koryta rzeki lub strumienia, w wodzie w miarę możliwości pozostawiać powalone drzewa,
- nie niszczyć roślinności strefy litoralu zbiorników wód, zarówno stojących jak i płynących, z uwagi na znaczący udział tej roślinności w procesie biologicznego

oczyszczania wód, także ze względu na pełnienie roli bariery biogeochemicznej. Strefy litoralu wyłączyć spod presji wędkarskiej i kąpielisk.

w zakresie gospodarki rolnej:

- promowanie rolnictwa ekologicznego,
- utrzymanie lub sanacja stosunków wodnych,
- zachowanie ekstensywnie zagospodarowanych użytków zielonych lub też otworzenie gospodarki kośno - pastwiskowej na tych terenach gdzie jej zaniechano,
- dostosowanie poziomu nawożenia do zdolności sorpcyjnych gleb,
- odłogowanie niektórych arealów,
- ograniczyć stosowanie chemicznych środków ochrony roślin (np. stosować je na 95% powierzchni pola),
- nie stosować chemicznych środków ochrony roślin ani nawozów w pasie przybrzeżnym zbiorników wodnych,
- pozostawiać w stanie nie zmienionym miedze, zarośla i zadrzewienia śródpolne,
- nie wypalać resztek roślinności,
- nie osuszać i nie zasypywać śródpolnych oczek wodnych,
- w odległości mniejszej niż 100 m od brzegów wszystkich wód powierzchniowych (rowów, cieków, zbiorników) preferować zróżnicowaniem stawek podatku rolnego użytki zielone przed uprawami polowymi,
- obniżyć stopień intensywności upraw monokulturowych drogą działań sprzyjających wykształcaniu się zbiorowisk chwastów, tj. agrofitocenozy,
- różnicować skład gatunkowy roślin uprawnych na polach monokulturowych, co będzie sprzyjało różnorodności gatunkowej spontanicznie pojawiającej się flory i fauny.

Torfowiska:

- nie osuszać i nie zalesiać,
- pozostawić wokół torfowisk otuliny z nie naruszoną roślinnością,
- nie prowadzić melioracji w sąsiedztwie torfowisk,
- strzec przed wypalaniem.

Łąki, murawy, pastwiska:

- pod żadnym pozorem nie zamieniać na pola orne ani nie zalesiać,
- prowadzenie wypasu zwierząt w celu utrzymania układów półnaturalnych (łąki różnego rodzaju),

- racjonalne nawożenie uzupełniające powstałe w wyniku koszenia straty materii organicznej,
- nie intensyfikować zagospodarowania łąk; ograniczyć do minimum nawożenie łąk oraz podsiewanie na nich mieszanek traw i innych roślin, każdorazowo ok. 5% łąki pozostawiać niekoszone, nie zalesiać, kosić z tradycyjną częstotliwością i w tradycyjnych terminach,
- nie odwadniać łąk wilgotnych
- w kompleksach łąkowo-pastwiskowych utrzymywać koszenie, nawożenie i wypas w rytmie zgodnym z zasadami gospodarki ekstensywnej, tj. z tradycyjną formą uprawy. Hamować będzie to sukcesję roślinności zmierzającą do odtworzenia zbiorowisk naturalnych, tj. lasów, zagrażającą utrzymaniu bogactwa i różnorodności biologicznej.

Stawy rybne:

- nie wykaszać szuwarów w sezonie wegetacyjnym i w okresie lęgów ptaków (od połowy marca do końca lipca),
- na kilku ekstensywnie użytkowanych stawach pozostawić bardziej rozległe fragmenty niewykaszanej roślinności.

parki i inne tereny urządzonej zieleni - zadrzewienia:

- dążyć do odtworzenia dawnej kompozycji parków,
- w nowych założeniach parkowych dążyć do tworzenia zadrzewień o możliwie wielu cechach naturalnych (pod względem składu drzewostanu, krzewów i roślin runa, sposobu kształtowania układu parku),
- nie usuwać starych, próchniejących ani martwych drzew,
- nie leczyć próchniejących drzew, z wyjątkiem okazów o szczególnym znaczeniu kulturowym,
- nie usuwać podszytu z całej powierzchni zaniedbanych parków, pozostawić część jego powierzchni jako “matecznik dzikości”,
- zezwolenia na wycinkę drzew nie związaną z inwestycjami i zmianą przeznaczenia terenu wydawać wyłącznie w formie warunkowej – pod warunkiem wprowadzenia nowych nasadzeń,
- strzec całości dawnych kompozycji zadrzewieniowych, np. alei przydrożnych,
- wprowadzać nie tylko zadrzewienia, ale i zarośla krzewów nawiązujące składem do spontanicznych zbiorowisk zaroślowych,
- wprowadzić zadrzewienia i zakrzewienia wzdłuż wszystkich ciągów komunikacyjnych,

- nie stosować tych gatunków obcego pochodzenia, które mają tendencję do dziczenia i rozprzestrzeniania się a inne stosować wyłącznie w osiedlach ludzkich.

w zakresie gospodarki leśnej:

- utrzymanie przewagi lasów ochronnych w strefach faunistycznych,
- utrzymywanie odpowiedniego poziomu wód gruntowych szczególnie na torfowiskach w olsach i łągach,
- przebudowa lasów w kierunku zgodnym z typem siedliskowym,
- korzystanie z lokalnych ekotypów przy odnowie drzewostanów,
- podniesienie wieku rębności głównych gatunków lasotwórczych w obrębie obszarów chronionych,
- preferowanie w obszarach chronionych rębni gniazdowych, a w miarę możliwości stosowanie rębni przerębowych oraz nie stosować zrębów zupełnych,
- nie wykonywać zrębów drzewostanów dotykających linii brzegowej jezior i rzek. Wycinanie lasów osłabia między innymi: rolę terenów przybrzeżnych jako korytarzy ekologicznych, poziom retencji wód, a także obniża udział roślinności w procesie biologicznego oczyszczania wód,
- pozostawiać w lesie złomy i wywroty oraz nie usuwać obumierających i martwych drzew stojących,
- ograniczyć zalesianie luk w drzewostanie,
- nie “uproduktywniać” żadnych śródleśnych bagienek ani łąk,
- maksymalnie ograniczać sieć dróg leśnych,
- na obszarach leśnych dążyć do wyrównania linii zewnętrznej granicy lasu. Ograniczy to wnikanie elementów obcych lasom, wypierających gatunki rodzime,
- w strefie granicy lasu z polami uprawnymi pozostawiać szerokie, nieorane pasy. Kształtuje się wówczas strefa ekotonowa przyleśna, złożona z różnego typu zbiorowisk roślinnych oszyjkowych i okrajkowych, wnosząca duże bogactwo flory i fauny. Jest to strefa szczególnie ważnych biotopów między innymi dla ptaków.
- maksymalnie ograniczyć stosowanie środków chemicznych w gospodarce leśnej i ochronie lasu,
- w przypadku przejmowania gruntów porolnych pozostawić przynajmniej część do samorzutnego zarośnięcia.

w zakresie łowiectwa, wędkarstwa, turystyki:

- zmniejszenie liczby polowań w obrębie stref faunistycznych, szczególnie w okresie rozrodu,
- zrezygnowanie z polowań i wędkowania w obrębie wybranych korytarzy ekologicznych,
- określenie pojemności turystycznej najcenniejszych przyrodniczo obszarów,
- wyznaczenie szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych w obrębie obszarów chronionych, do których nie jest zabroniony wstęp,
- rozmieszczenie ośrodków wypoczynkowych i urządzeń obsługi ruchu turystycznego poza obszarami przewidzianymi do ochrony na obrzeżach stref faunistycznych, a nie w ich centrum,
- fragmenty brzegów chronionych zbiorników wodnych i cieków wyłączyć spod presji wędkarzy.

VII. PODSUMOWANIE

Inwentaryzacja przyrodnicza przeprowadzona w sezonie wegetacyjnym 2002/2003 w gminie Darłowo dostarczyła bogatych informacji o charakterze i zróżnicowaniu szaty roślinnej oraz walorach faunistycznych jej obszaru na tle krajobrazu. Podsumowując całość opracowania można przedstawić następujące wyniki:

1. Najcenniejsze pod względem przyrodniczym i krajobrazowym obszary i obiekty przyrodnicze gminy są chronione jako obszar chronionego krajobrazu, użytek ekologiczny, pomniki przyrody i miejsca rozrodu i stałego przebywania gatunków zwierząt chronionych. W gminie znajdują się:
 - 1 obszar chronionego krajobrazu „Koszaliński Pas Nadmorski”,
 - 1 istniejące użytek ekologiczny,
 - 12 pomników przyrody, w tym w tym 3 pojedyncze drzewa, 8 grup (jedno drzewo zostało wycięte) oraz jedna aleja,
 - 1 miejsce rozrodu i stałego przebywania gatunków zwierząt chronionych (bocian czarny).
2. Zaleca się powołanie:
 - 1 rezerwatu przyrody „Słowińskie Błota”
 - powiększenie istniejącego obszaru chronionego krajobrazu „Koszaliński Pas Nadmorski”,
 - 2 obszarów Natura 2000 - „Słowińskie Błota” PLH 320030 – ostoja siedliskowa, „Przybrzeżne wody Bałtyku” PLB 990002 – ostoja ptasia,
 - 5 użytków ekologicznych,
 - 20 pomników przyrody - w tym 19 drzew pojedynczych i jednej alei.
3. Flora gminy obejmuje duże bogactwo flory gatunkowej roślin liczącej łącznie **510** taksonów. W liczbie tej znajduje się **36** gatunków roślin objętych prawną ochroną, w tym **22** podlegających ochronie ścisłej i **14** ochronie częściowej, **27** najcenniejszych gatunków zarejestrowanych jako gatunki flory ginącej i zagrożonej wymarciem oraz **4** gatunki flory będącej przedmiotem Dyrektywy Habitatowej.
4. Opisano 2 parki wiejskie o znacznej wartości przyrodniczej i kulturowej.
5. W obrębie gminy Darłowo występują zbiorowiska o znaczeniu ponadregionalnym (krajowym), regionalnym oraz lokalnym. Stwierdzono tu również zbiorowiska ważne w

skali europejskiej i umieszczone na liście Dyrektywy Siedliskowej, tj. Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory.

6. W gminie Darłowo zarejestrowano **311** kręgowców tu się rozradzających lub prawdopodobnie lęgowych, z czego na na teriofaunę składa się 39, awifaunę 224, herpetofaunę 15 i ichtiofaunę 33 gatunki. Najwięcej gatunków zagrożonych i rzadkich występuje wśród ptaków.
7. Stwierdzono, co najmniej **15** gatunków bezkręgowców, z czego 10 gatunków mięczaków, 1 gatunek pajęczaków, 1 gatunek skorupiaków, 3 gatunki owadów.
8. Część cennych siedlisk dla zwierząt kręgowych, tj. dwa jeziora przymorskie i wybrzeże morskie, a także fragmenty ujściowych odcinków Wieprzy oraz Grabowej znajduje się w granicach OChK „Koszaliński Pas Nadmorski”. Natomiast w granicach tego OChK nie leży Barzowicka Góra, większość doliny Wieprzy i Grabowej. Gacka – Grzesikiewicz i in. (1999) w opracowaniu, w którym zawarła wstępną koncepcję sieci chronionych obszarów, zaproponowała włączenie terenu doliny dolnej Wieprzy do ochrony jako obszar chronionego krajobrazu. Dlatego proponuje się powiększyć już istniejący OChK o te elementy o te elementy.
9. Ze względu na walory ornitologiczne OChK, w tym rolę jaką pełnią jeziora przymorskie i ujściowy odcinek Grabowej i Wieprzy, proponuje się Obszar Chronionego Krajobrazu „Koszaliński Pas Nadmorski” w granicach gminy Darłowo ująć na liście NATURY 2000. Również proponuje się włączyć na tą listę dolinę dolnej Grabowej leżącą poza OChK w gminie Darłowo i Malechowo. Są to, m.in. miejsca bardzo licznego występowania niektórych gatunków ujętych na liście załącznika I Dyrektywy Ptasiej, tj. bociana białego, derkacza. Tu także gniazdują inne bardzo rzadkie gatunki ujęte na wykazie tego załącznika: bąk, bielik, kanie, orlik krzykliwy, 3 gatunki błotniaków, kropiatka, żuraw, dzięcioł czarny, zimorodek, pokrzewka jarzębata, gąsiorek, muchołówka mała, lerka, jerzyk, sporadycznie batalion, rybitwy zwyczajna i białoczelna, kraska. Zgodnie z wymogami Unii Europejskiej dla tych obszarów należy wprowadzić ochronę prawną
10. Stwierdzono, że wyróżnione obszary faunistyczne w większości spełniają wymogi:
 - Konwencji Bońskiej i Berneńskiej,
 - Dyrektywy Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r w sprawie ochrony dzikich ptaków,
 - Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory.

11. W obrębie gminy Darłowo nie znajduje się żaden obszar, który pełniłby kluczową funkcję dla flory i fauny z punktu widzenia Konwencji Paryskiej i Ramsarskiej.
12. W granicach gminy Darłowo występują siedliska z Dyrektywy Habitatowej.
13. Ustalono całą gamę szczegółowych wskazań konserwatorskich dotyczących ochrony zasobów przyrody nieożywionej, krajobrazu, szaty roślinnej i fauny.
14. W studium oraz planie zagospodarowania przestrzennego gminy, a także Strategii rozwoju województwa zachodniopomorskiego należy uwzględnić potrzebę ochrony najcenniejszych walorów przyrodniczych, w tym wynikających z konwencji ratyfikowanych przez Polskę

364	Prunus cerasifera	Śliwa ałycza, śliwa wiśniowata, śliwa mirobolana, mirabelka																	
365	Prunus cerasus	Wiśnia zwyczajna, wiśnia pospolita																	
366	Prunus domestica	Śliwa domowa, węgierka																	
367	Prunus padus	Czeremcha zwyczajna																	
368	Prunus serotina	Czeremcha amerykańska, czeremcha późna																	
369	Prunus spinosa	Śliwa tarnina																	
370	Pseudotsuga menziesii	Daglezja zielona, Jedlica zielona, Jedlica Douglasa																	
371	Pteridium aquilinum	Orlica pospolita																	
372	Pyrola chlorantha	Gruszyczka zielonawa				V			2	3									T
373	Pyrola media	Gruszyczka średnia		V		E			0	0									T
374	Pyrola minor	Gruszyczka mniejsza							3	3									T
375	Pyrus communis	Grusza domowa																	
376	Pyrus pyrastrer	Grusza pospolita, grusza polna																	
377	Quercus petraea	Dąb bezszypułkowy																	
378	Quercus robur	Dąb szypułkowy																	
379	Ranunculus acris subsp. acris	Jaskier ostry																	
380	Ranunculus aquatilis	Jaskier wodny							2	3									T
381	Ranunculus bulbosus	Jaskier bulwkowy																	
382	Ranunculus ficaria	Ziarnopłon wiosenny																	
383	Ranunculus flammula	Jaskier płomiennik, jaskier płomieńczyk							3										
384	Ranunculus repens	Jaskier rozłogowy																	
385	Ranunculus sceleratus	Jaskier jadowity																	
386	Raphanus raphanistrum	Rzodkiew świrzepa																	
387	Reynoutria sachalinensis	Rdest sachaliński, rdestowiec sachaliński																	
388	Rhamnus catharticus	Szklak pospolity																	T
389	Rhinanthus angustifolius	Szeleźnik większy							2										
390	Rhynchospora alba	Przygielka biała		V		E	R		2	2									T
391	Ribes nigrum	Porzeczką czarna											Ocz						T?

OC - gatunki pod ochroną całkowitą

Ocz- gatunki pod ochroną częściową

Ex, 0- gatunki zaginione, wymarłe

E, 1 - gatunki wymierające

V, 2, 3 - gatunki zagrożone

4 - gatunki potencjalnie zagrożone wymarciem

R - gatunki rzadkie

I - gatunki o nieokreślonym zagrożeniu (Ex, E, V lub R)

K - gatunki o zagrożeniu niedostatecznie poznany

RL - gatunek częsty w górach, rzadki na niżu

DHV - gatunek zagrożony wg Dyrektywy Habitatowej

**Załącznik nr 2. Wykaz zespołów i zbiorowisk roślinnych stwierdzonych na terenie gminy
Darłowo**

Kl. *Ammophiletea* Br.-B. Et R. Tx.1943

O. *Ammophilletalia* Br.-Bl. 1933

All. *Agropyro-Honkenyion peploidis* R. Tx.1952

Elymo-ammophiletum arenariae honcenyetosum

Kl. *Koelerio Glaucae-Corynephoretea canescentis* Klika in Klika et Nowak 1941

O. *Corynephoretalia canescentis* R. Tx. 1937

All. *Koelerion albescentis* R. Tx. 1937

***Helichryso-Jasionetum litoralis* Libb.1940**

***Trifolio-Anthyllidetum maritimae* Cel. et Piotr. 1965**

All. ***Viccio lathyroidis-Potentillion argenteae* Brzeg in Brzeg et M. Wojt. 1996**

***Diantho-Armerietum elongatae* Krausch 1959**

Kl. *Lemnetea minoris* R.Tx.1955

O. *Lemnetalia minoris* R.Tx.1955

All. *Lemnion gibbae* MIY.et J.Tx.1960.

Spirodeletum polyrhizae R.Tx.et Schwabe 1974 in R. Tx.1974

All. *Ricion fluitantis-Lemnion trisulcae* R.Tx.et Schwabe 1974 in R. Tx.1974

***Lemnetum trisulcae* Knap et Stoffers 1963**

Kl. *Charetea*

O. *Charetalia fragilis* Sauer 1037

All. *Charion fragilis* Krausch 1964

Charetum asperae

Kl. *Potametea* R. Tx. et Prsg.

O. *Potametalia* Koch 1926

All. *Potamion* Koch 1926 em. Oberd. 1957

***Ranunculetum circinati* (Bennema et West. 1943) Segal 1965**

***Elodeetum canadensis* (Ping.1953) Pass. 1964**

***Potametum lucentis* Hueck 1931**

***Potametum pectinati* Carstensen 1955**

***Potametum perfoliati* Koch 1926 em. Pass. 1964**

***Ceratophylletum demersi* Hild.1956**

All. *Nymphaeion* Oberd. 1953

***Hydrocharitetum morsus-ranae* Langendonck 1935**

***Potametum natantis* Soo 1923**

***Myriophylletum verticillati* Soo 1927**

All. *Hottonion* Segal 1964

***Hottonietum palustris* R. Tx. 1937**

All. *Ranunculion fluitantis* Neuhausl. 1959

***Ranunculetum fluitantis* Allorge 1922**

Kl. *Phragmitetea* R. Tx. et Prsg. 1942

O. *Phragmitetalia* Koch 1926

All. *Phragmition* Koch 1926

***Scirpetum lacustris* (Allorge 1922) Chouard 1924**

***Typhetum latifoliae* Soo 1927**

***Typhetum angustifoliae* (Allorge 1922) Soo 1927**

***Sparganietum ereci* Roll 1938**

***Sagittario-Sparganietum emersi* R.Tx 1953**
***Eleocharitetum palustris* Sennikov 1919**
***Eqisetum fluviatilis* Steffen 1931**
***Phragmitetum australis* (Gams 1927) Schmale 1939**
***Glycerietum maximae* Hueck 1931**
***Oenanthe rorippetum* Lohm.1960**
***Scirpetum maritimi* (Br.-Bl.) 1931) R.Tx. 1927**
 All. *Magnocaricion* Koch 1926
***Caricetum rostratae* Rubel 1912**
***Caricetum elatae* Koch 1926**
***Caricetum distichae* (Nowiński 1928) Jonas 1933**
***Caricetum acutiformis* Sauer 1937**
***Caricetum gracilis* R. Tx. 1937**
***Caricetum vesicariae* Br.Bl et Denis 1926**
***Caricetum vulpinae* Nowiński 1928**
***Phalaridetum arundinaceae* (Koch 1926) Libb. 1931**
***Iridetum pseudoacori* Egger 1933 (n.n.)**
 All. *Sparganio-Glycerion fluitantis* Br.Bl. et Siss. in Boer 1942
***Sparganio-Glycerietum fluitantis* Br.-Bl. 1925 n.n**

Kl. *Oxycocco-Sphagnetum* Br.-Bl. et R. Tx. 1943
 O. *Sphagnetalia magellanici*(Pawł. 1928) Moore (1964)1968
 All. *Sphagnion magellanici* Kastner et Flossner 1933 em. Dierss. 1975
***Sphagnetum magellanici* (Malc. 1929) Kästner et Flössner 1933**

Kl. *Scheuchzerio-Caricetum nigrae* (Nordh. 1937) R. Tx 1937
 O. *Scheuchzerietalia palustris* Nordh. 1937
 All. *Rhynchosporion albae* Koch 1926,
***Rhynchosporietum albae* Koch 1926**
 O. *Caricetalia nigrae* Koch 1926 em. Nordh. 1937
All. *Caricion nigrae* Koch 1926 em Klika 1934
 Carici canescentis-Agrostietum caninae R. Tx. 1937
***Caricetum nigrae* Br.-Bl. 1915 Koch 1926 em. Klika 1934**

***Salicetum purpureae* Moor 1958**
 O. *Salicetalia purpureae* Moor 1958
 All. *Salicion albae* R.Tx. 1955
***Salicetum triandro-viminalis* Lohm. 1952**
***Salicetum albo-fragilis* R.Tx 1955**

Kl. *Alnetum-Glutinosae* Br.bl. et R. Tx. 1943
 O. *Alnetalia glutinosae* R. Rx. 1937
 All. *Alnion glutinosae* (Malc.1929) Majer Drees 1936
***Salicetum pentandrae cinereae* (Almq. 1929) Pass. 1961**
***Sphagnosquarosi-Alnetum* Sol.-Gorn. (175) 1987**

Kl. *Querco-Fagetum* Br.-Bl. Et Vlieg. 1937
 O. *Fagetalia sylvaticae* Pawł. in Pawł. Sokol. Et Wall 1928
 All. *Alno-Ulmon* Br.-Bl. et R. Tx. 1943

Fraxino-Alnetum W. Mat. 1952
Ficario-Ulmetum minoris Knapp 1942 em. J. Mat. 1976
All. *Carpinion betuli* Issl. 1931 em. Oberd. 1953
Stelario holosteeae-Carpinetum betuli Oberd. 1967
All. *Fagion sylvaticae* R. Tx et Diem. 1936
Galio odorati-Fagetum Rubel 1930 et Sougnez et Thill 1959
Luzulo pilosae-Fagetum W. Mat. et A. Mat. 1973

Kl. Quercetea robori-Petraeae Br.-B. et R. Tx 1943
O. *Quercetalia roboris* R. Tx. 1931
All. *Quercion robori petraeae* Br.-Bl. 1932

Betulo pendulae-Quercetum R. Tx. 1930
Fago-Quercetum petraeae R. Tx. 1955

Kl. Vaccinio-Piceetea Br.-Bl. 1939
O. *Cladonio-Vaccinietalia* Kiell.-Lund 1967
All *Dicrano-Pinion* Libb. 1933
Empetro nigri-Pinetum (Libb. Et Siss. 1939 n.n) Wojt. 1964
Leucobryo-Pinetum W. Mat. (1962) 1973
Molinio-Pinetum W. Mat. et J. Mat. 1973
Quercu roboris-Pinetum (W. Mat. 1981) J. Mat. 1988
All. *Piceo-Vaccinienion uliginosi* Siebert in Oberd. (ed.) 1992

Vaccinio uliginosi-Pinetum Kliest 1929
Ledo-Sphagnetum magellanici Sukopp. 1959 em. Neuhausl. 1969

Kl. Nardo-Callunetea Prsg. 1949. 1937
O. *Calluno-Ulicetalia* (Quant. 1935) R. Tx. 1937
All. *Empetrium nigri* Bocher 1943
Carici arenariae-Empetretum nigri R. Tx. Et Kawamura 1975 em. Barendregt 1982

Kl. Trifolio-Geranietea sanguinei Th. Mull. 1962
O. *Origanetalia* Th. Mull. 1962
All. *Trifolion medii* . Mull. 1961
Trifolo-Melampyretum nemorsi Passarge 1967

Kl. Rhamno-Prunetea Rivas Goday et Garb. 1961
O. *Prunetalia spinosae* R. Tx. 1952
All. *Pruno-Rubion fruticosi* R. Tx. 1952 corr. Doing 1962 em.

Rubo fruticosi- Prunetum spinosae Web. 1974 n.in. Wittig 1976
All. *Atropion belladonnae* Br.-Bl. 1930 em Oberd. 1957
Sambucetum nigrae Oberd. 1973

Kl. Stellarietea mediae R. Tx., Lohm. et Parsg. 1950
O. *Centauretalia cyani* R. Tx. 1950

All. *Aperion spicae-venti* R.Tx. et J. Tx. 1960
Aphano-Matricarietum R. Tx. 1937
Papaveretum argemones (Libb. 1932) Krusem. et Vlieg 1939
O. *Polygono-Chenopodietalia* (R.Tx. et Lohm. 1950) J. Tx. 1961
All. *Polygono-Chenopodion* Siss.1946
Galinsogo-Setarietum R. Tx. 1950
O. *Sisymbrietalia* J. Tx. 1961
All. *Sisymbrium officinalis* R. Tx., Lohm., Prsg 1950
***Corispermo-Brometum tectorum* Kreusem., Siss. et Westh. 1946**
***Sisymbrietum sophiae* Kreuh. 1935**
***Urtico-Malvetum neglectae* Lohm.1950**

Kl. *Artemisietea vulgaris* Lohm., Prsg. Et R.Tx. 1950
O. *Onopordetalia acanthii* Br.-Bl. et R.Tx. 1943 em. Gors.1966
All.*Onopordion acanthi* Br.-Bl. 1926
Artemisio-Tanacetetum vulgaris Br.-Bl. 1931 corr. 1949
Echio-Melilotetum R.Tx. 1947
O. *Artemisietalia vulgaris* Lohm. et R. Tx. 1947
All *Arction lapae* R. Tx. 1937 em. 1950

***Arctio-Artemisietum vulgaris* Oberd. ex Seybold. et Mull. 1972**

Kl. *Galio-Urticenea* Pass.1967
O. *Glechometalia hederaceae* R. Tx. in R. Tx. et Brun-Hool 1975
All. *Aegopodion podagrariae* R. Tx. 1967
***Antriscetum silvestris* Hadac 1978**
***Urtico-Aegopodietum podagrariae* (Tx. 1963) em. Dierschke 1974**
All. *Alliarion* Oberd.(1957) 1962
***Alliario-Chaerophylletum temuli* (Kreh. 1935) Lohm.1949**
Epilobio-Geranium robertiani Lohm. In Oberd. et all. 1967 ex Gors et Mull 1969
O. *Convolvuletalia sepium* R. Tx. 1950
All. *Convolvulion sepium* R.Tx. 1947 em. Mull. 1981
***Calystegio-Angelicetum archangelicae litoralis* Pass (1957) 1959**
***Urtico-Calystegietum sepium* Gors. Et Mull. 1969**
***Cuscuta-Calystegietum sepium* R.Tx. 1947**

Kl. *Molinio-Arrhenatheretea* R. Tx. 1937

O. *Trifolio fragiferae-Agrostitetalia stoloniferae* R. Tx. 1970
All. *Agropyro-Rumicion crispi* Nordh. 1940 em. R. Tx. 1950
***Potentillo-Festucetum arundinaceae* (R.Tx. 1933) Nordh. 1940**
O. *Molinieta caeruleae* W. Koch 1926
All. *Filipendulion ulmariae* Segal 1966
***Filipendulo-Geranium* W. Koch 1926**
***Lysimachio vulgaris -Filipenduletum* Bal.-Til. 1978**
All. *Molinion caeruleae* W. Koch 1926
***Molinetum caeruleae* W Koch 1926**
***Junco-Molinetum* Prsg. 1951**
All. *Calthion palustris* R. Tx. 1936 em. Oberd. 1957
***Scirpetum silvatici* Ralski 1931**
***Caricetum cespitosae* (Steffen 1931) Klika et Smarda 1940**
***Angelico-Cirsietum oleracei* R. Tx. 1937 em. Oberd. 1967**

All. *Alopecurion pratensis* Pass. 1964

***Alopecuretum pratensis* Steffen 1931**

O. *Arrhenateretalia* Pawł 1928

All. *Arrhenaterion elatioris* (Br.-Bl. 1925) Koch 1926

***Arrhenatheretum elatioris* Br.-Bl. Ex Scherr.1925**

All. *Cynosurion* R. Tx. 1947

***Lolio-Cynosuretum* R.Tx. 1937**

Załącznik nr 3.

Lista gatunków grzybów stwierdzonych na terenie gminy Darłowo

ASCOMYCOTA - workowce

Pezizales - kustrzebkowce

Gyromitra esculenta (Pers.) Fr. **piestrzenica kasztanowata** – na ziemi.

Scutellinia scutellata (L.: Fr.) Lamb. **włośniczka tarczowata** – na murszejących pniakach i kłodach.

Leotiales - patyczkowce

Ascocoryne cylichnium (Tul.) Korf **galaretnica pucharkowata** – na martwych gałęziach, wśród mchów.

A. sarcoides (Jacq.: Fr.) Groves & D.E. Wilson **galaretnica** – na powierzchni ścięcia pniaków.

Bisporella citrina (Batsch: Fr.) Korf et Carpenter **dwuzarodniczka cytrynowa** – na gałęziach.

Hymenoscyphus fructigenus (Bull.: Fr.) S. F. Gray **pucharek owocowy** – na miseczkach i żołądźkach dębu.

Xylariales - próchnilecowce

Hypoxylon deustum (Hoffm.: Fr.) Grev. = *Ustulina deusta* (Fr.) Petrak **zgliszczak pospolity** – na pniakach.

Hypoxylon fragiforme (Pers.: Fr.) Kickx **drewniak szkarłatny** – na martwych gałęziach.

Nectria cinnabarina (Tode: Fr.) Fr. **gruzełek cynobrowy** – na martwych gałązkach.

Xylaria hypoxylon (L.: Fr.) Grev. **próchnilec gałęziasty** – na pniakach.

X. polymorpha (Pers.: Fr.) Grev. **próchnilec maczugowaty** – na pniakach.

BASIDIOMYCOTA - Podstawczaki

Auriculariales - uszakowce

Hirneola auricula-judae (Bull.: Fr.) Berk. **ucho bzowe** – na gałęziach bzu czarnego.

Tremellales - trzęsakowce

Exidia plana (Wigg.) Donk **kisielec kędzierzawy** – na gałązkach i gałęziach.

Tremella mesenterica Retz.: Fr. (sensu Roberts 1995) **trzęsak pomarańczowy** – na gałązkach.

Dacrymycetales - łzawnikowce

Dacrymyces stillatus Nees: Fr. **łzawnik rozciekliwy** – na gałęziach i kłodach.

Calocera cornea (Batsch: Fr.) Fr. **pięknoróg szydłowaty** – na kłodach i gałęziach.

C. viscosa (Pers.: Fr.) Fr. **pięknoróg lepki** – na drewnie znajdującym się w glebie, na pniakach.

***Stereales* - skórnikowce**

Chondrostereum purpureum (Pers.: Fr.) Pouz. **ziarnoskórnik purpurowy** – na kłodach.

Peniophora quercina (Pers.: Fr.) Cke. **powłocznica dębowa** – na gałęziach dębu.

Phlebia radiata Fr. **żylak promienisty** – na pniakach i kłodach.

Ph. tremellosa (Schrad.: Fr.) Nakas. et Burds. = *Merulius tremellosus* Schrad.: Fr. **strocznik**

trzęsakowaty – na murszejących kłodach.

Schizopora paradoxa (Schrad.: Fr.) Donk sensu lato **drewniczka różnopora** – na murszejących gałęziach.

Stereum hirsutum (Willd.: Fr.) S. F. Gray **skórnik szorstki** – na pniakach i gałązkach.

S. rugosum (Pers.: Fr.) Fr. **skórnik pomarszczony** – na pniakach.

S. subtomentosum Pouz. **skórnik aksamitny** – gałązkach.

***Hymenochaetales* - szczecinkowce**

Hymenochaete tabacina (Sow.: Fr.) Lév. **szczecinkowiec tabaczkowy** – na gałęziach.

Phellinus robustus (P. Karst.) Bourd. et Galz. **czyreń dębowy** – na pniu dębu.

***Poriales* - porzycowce**

Bjerkandera adusta (Willd.: Fr.) P. Karst. **szaroporka podpalana** – na pniakach drzew liściastych.

Daedalea quercina (L.: Fr.) Pers. **gmatwek dębowy** – na pniach dębu.

Daedaleopsis confragosa (Bolt.: Fr.) Schroet. **gmatwica chropowata** – na pniakach i kłodach.

Fomes fomentarius (L.: Fr.) Kickx **hubiak pospolity** – na pniakach, kłodach i pniach drzew liściastych.

Fomitopsis pinicola (Sw.: Fr.) P. Karst. **pniarek obrzeżony** – na kłodach, sosny i świerka.

Gloeophyllum sepiarium (Wulf.: Fr.) P. Karst. **niszczyca płotowa** – na pozbawionej kory kłodzie świerka.

Heterobasidion annosum (Fr.) Bref. **korzeniowiec wieloletni** – na sośnie.

Laetiporus sulphureus (Bull.: Fr.) Murr. **żółciak siskrowy** – na grochodrzewie.

Meripilus giganteus (Pers.: Fr.) P. Karst. **flagowiec olbrzymi** – na starym buku.

Oligoporus caesius (Schrad.: Fr.) Gilb. et Ryv. **białak modry** – na pniakach i kłodach.

Piptoporus betulinus (Bull.: Fr.) P. Karst. **porek brzozowy** – na gałęziach, kłodach i żywych pniach brzozy.

Pleurotus ostreatus (Jacq.: Fr.) Kumm. **bocznik ostrygowaty** – na kłodzie buka.

Polyporus ciliatus Fr.: Fr. **żagiew orzęsiona** – na gałęziach, na kłodach.

P. squamosus (Huds.): Fr. **żagiew łuskowata** – na kłodzie.

P. varius (Pers.): Fr. **żagiew zmienna** – na pniakach i kłodach.

Trametes ciliatus Fr.: Fr. **żagiew orzęsiona** – na gałęziach, na kłodach.

T. hirsuta (Fr.) Pil. **wrośniak szorstki** – na pniakach, kłodach i gałęziach.

T. versicolor (L.: Fr.) Pil. **wrośniak różnobarwny** – na pniakach.

Trichaptum abietinum (Dicks.: Fr.) Ryv. **niszczyk jodłowy** – na pniakach i kłodach sosny.

Ganodermatales - lakownicowce

Ganoderma applanatum (Pers.) Pat. **lakownica spłaszczona** – na kłodach i pniach buka.

Hericiales - soplówkowce

Auriscalpium vulgare S. F. Gray **szyszkogłówka kolczasta** – na szyszkach sosny.

Lentinellus cochleatus (Pers.: Fr.) P. Karst. **twardówka muszlowata** – na murszejącym pniaku.

Thelephorales - chropiatkowce

Thelephora terrestris Ehr. ex Willd.: Fr. **chropiatka pospolita** – na drewnie i ziemi.

Cantharellales - pieprznikowce

Cantharellus cibarius Fr. **pieprznik jadalny** – na ziemi.

Clavulina cinerea (Bull.: Fr.) Schroet. **goździeńczyk popielaty** – na ziemi.

C. cristata (Holmsk.: Fr.) Schroet. **goździeńczyk grzebieniasty** – na ziemi.

Sparassis crispa (Wulf.) Fr. **szmaciak gałęzisty** – u podstawy pnia sosny.

Schizophyllales - rozszczepkowce

Schizophyllum commune Fr.: Fr. **rozszczepka pospolita** – na gałązkach, pniakach i kłodach.

Boletales - borowikowce

Boletus edulis Bull.: Fr. **borowik szlachetny** – na ziemi.

B. erythropus (Fr.: Fr.) Krbh. **borowik ceglstopory** – na ziem.

Hygrophoropsis aurantiaca (Wulf.: Fr.) Mre. **lisówka pomarańczowa** – na ziemi.

Leccinum aurantiacum (Bull.) S. F. Gray **koźlarz czerwony** – na ziemi, pod osiką.

L. holopus ((Rostk.) Watl. **koźlarz białawy** – na torfowisku, pod brzożami.

L. scabrum (Bull.: Fr.) S. F. Gray **koźlarz babka** – na ziemi.

Paxillus atrotomentosus (Batsch: Fr.) Fr. **krowiak aksamitny** – u podstawy murszejącego pnia sosny.

P. involutus (Batsch: Fr.) Fr. **krowiak podwinięty, olszówka** – na ziemi.

Suillus granulatus (L.: Fr.) O. Kuntze **maślak ziarnisty** – na ziemi, pod sosną.

S. luteus (L.: Fr.) S. F. Gray **maślak zwyczajny** – na ziemi, pod sosną.

Tylopilus felleus (Bull.: Fr.) P. Karst. **goryczak żółciowy** – na ziemi.

Xerocomus badius (Fr.) Kühn. ex Gilb. **podgrzybek brunatny** – na ziemi.

X. chrysenteron (Bull.) Quél. **podgrzybek złotawy** – na ziemi.

Agaricales - bedłkowce (pieczarkowce)

Agaricus arvensis Schaeff. **pieczarka polowa** – na ziemi, na skraju lasu.

A. campester L.: Fr. **pieczarka polna** – na ziemi, na łące.

Amanita citrina (Schaeff.) S. F. Gray **muchomor cytrynowy** – na ziemi.

A. fulva (Schaeff.:) Pers. **muchomor mglejarka** – na ziemi.

A. muscaria (L.: Fr.) Hook. **muchomor czerwony** – na ziemi.

A. phalloides (Vaill.: Fr.) Link **muchomor sromotnikowy** – na ziemi.

A. rubescens (Pers.: Fr.) S. F. Gray **muchomor czerwony** – na ziemi. .

Armillaria mellea (Vahl.: Fr.) Kumm. sensu lato **opieńka miodowa** – na pniakach, kłodach, pniach żywych drzew.

Clitocybe clavipes (Pers.: Fr.) Kumm. **lejkówka buławotrzonowa** – na ziemi i ściółce.

C. gibba (Pers.: Fr.) Kumm. **lejkówka lejkowata** – na ziemi.

C. nebularis (Batsch: Fr.) Kumm. **gąsówka mglista** – na ziemi.

Collybia butyracea (Bull.: Fr.) Kumm. **pieniązek maślany** – na ściółce.

C. dryophila (Bull.: Fr.) Kumm. **pieniązek dębowy** – na ściółce.

C. peronata (Bolt.: Fr.) Kumm. **pieniązek pałacy** – na ściółce.

Coprinus atramentarius (Bull.: Fr.) Fr. **czernidłak pospolity** – na ziemi.

C. comatus (Müll.: Fr.) S. F. Gray **czernidłak kołpakowaty** – na ziemi, przy ścieżkach.

C. disseminatus (Pers.: Fr.) S. F. Gray **czernidłak gromadny** – na spróchniałych pniakach.

C. micaceus (Bull.: Fr.) Fr. **czernidłak błyszczący** – na spróchniałych pniakach lub kłodach.

Galerina paludosa (Fr.) Kühn. **hełmówka bagienna** – wśród torfowców.

G. sphagnum (Pers.: Fr.) Kühn. **hełmówka** – wśród torfowców.

Hypholoma capnoides (Fr.): Fr. Kumm. **maślanka łagodna** – na pniakach.

H. elongatum (Pers.: Fr.) Ricken **maślanka długotrzonkowa** – wśród torfowców.

H. fasciculare (Huds.: Fr.) Kumm. **maślanka wiązkowa** – na pniakach i kłodach.

H. sublateritium (Fr.) Quél. **maślanka ceglasta** – na pniakach i kłodach. .

H. udum (Pers.: Fr.) Kühn. **maślanka** – wśród torfowców.

Kuehneromyces mutabilis (Schaeff.: Fr.) Sing. et Smith **łuszczak zmienny** – na pniakach i kłodach.

Laccaria amethystina Cke. **lakówka ametystowa** – na ziemi.

L. laccata (Scop.: Fr.) Bk. et Br. **lakówka pospolita** – na ziemi.

L. proxima (Boud.) Pat. **lakówka wyniosła** – na ziemi.

Lepiota cristata (Bolt.: Fr.) Kumm. **czubajeczka cuchnąca** – na ziemi.

Lepista nuda (Bull.: Fr.) Cke. **gąsówka naga** – na ziemi.

Macrolepiota procera (Scop.: Fr.) Sing. **czubajka kania** – na ziemi.

M. rhacodes (Vitt.) Sing. **czubajka czerwieniejąca** – na ziemi.

Marasmius androsaceus (L.: Fr.) Fr. **twardzioszek szpilkowy** – na ściółce iglastej.

M. oreades (Bolt.: Fr.) Fr. **twardzioszek przydrożny** – na ziemi, na łąkach i przy drogach.

M. rotula (Scop.: Fr.) Fr. **twardzioszek okrągły** – na gałązkach.

M. scorodoni (Fr.: Fr.) Fr. **twardzioszek czosnaczek** – na ściółce iglastej.

Megacollybia platyphylla (Pers.: Fr.) Kotl. et Pouz. = *Ou. platyphylla* (Pers.: Fr.) Mos. **monetka szerokoblaszkowa** – na murszejących pniakach i kłodach.

Mycena galericulata (Scop.: Fr.) S. F. Gray **grzybówka hełmiasta** – na pniakach i kłodach.

M. galopus (Pers.: Fr.) Kumm. **grzybówka mleczejowa** – na ściółce.

M. haematopus (Pers.: Fr.) Kumm. **grzybówka krwista** – na murszejących kłodach.

M. sanguinolenta (A. et S.: Fr.) Kumm. **grzybówka krwawiąca** – na ściółce.

M. viridimarginata Karst. **grzybówka zielonoobrzeżona** – na zmurszałej gałęzi świerka.

M. vitilis (Fr.) Quél. = *M. filipes* ss. Ricken, Kühn. **grzybówka elastyczna** – na ściółce.

M. vulgaris (Pers.: Fr.) Kumm. **grzybówka pospolita** – na igłach sosny.

Panellus stypticus (Bull.: Fr.) P. Karst. **łychnik trzonkowy** – na pniakach.

Pholiota lenta (Pers.: Fr.) Sing. **łuskwiak giętki** – na gałązkach.

Ph. squarrosa (Weig.: Fr.) Kumm. **łuskwiak nastroszony** – na pniach drzew liściastych.

Pluteus atricapillus (Batsch) Fay **łuskowiec jeleni** – na pniakach i kłodach.

Psathyrella candolleana (Fr.: Fr.) Mre. **kruchaweczka zaroślowa** – na ziemi i butwiejących liściach.

P. piluliformis (Bull.: Fr.) Orton = *P. hydrophila* (Bull.: Fr.) Mre. **kruchaweczka wilgotna** – na pniakach.

Rickenella fibula (Bull.: Fr.) Raith. **spinka pomarańczowa** – na ziemi, wśród mchów.

Strobilurus stephanocystis (Hora) Sing. **szyszkówka tęporozwierkowa** – na znajdujących się w ziemi szyszkach sosny.

St. tenacellus (Pers.: Fr.) Sing. **szyszkówka gorzkawa** – na znajdujących się w ziemi szyszkach sosny.

Stropharia aeruginosa (Curt.: Fr.) Quél. **pierscieniak grynszpanowy** – na ziemi, wśród liści.

Tephrocybe palustris (Peck) Donk **popielatek torfowiskowy** – wśród torfowców.

Tricholoma pardinum (Pers.) Quél. = *T. tigrinum* Kumm. **gąska tygrysowata** – na ziemi.

T. sulphureum (Bull.: Fr.) Kumm. **gąska siarkowa** – na ziemi.

Tricholomopsis rutilans (Schaeff.: Fr.) Sing. **rycerzyk czerwonozłoty** – na pniaku sosny.

Xerula radicata (Relhan: Fr.) Dörfelt = *Oudemansiella radicata* (Relhan: Fr.) Sing. **monetka korzeniasta** – przy pniakach buka.

Cortinariales - zasłonakowce

Cotrinarius sphagnogenus [Moser] Nesp. **zasłonak torfowy** – wśród torfowców.

Crepidotus variabilis (Pers.: Fr.) Kumm. **ciżmówka zmienna** – na gałęziach i gałązkach.

Hebeloma crustuliniforme (Bull.: Fr.) Quél. **włośnianka rosista** – na ziemi.

Inocybe asterospora Quél. **strzępiak gwiazdzistozarodnikowy** – na ziemi.

Tubaria furfuracea (Pers.: Fr.) Gill. **trąbka otrębiasta** – na ziemi i ściółce.

Russulales - gołąbkowce

Lactarius helvus Fr. **mleczej płowcy** – wśród torfowców, pod brzozą.

L. necator (J. F. Geml.: Fr.) Pers. = *L. turpis* (Weinm.) Fr. **mleczej paskudnik** –
na ziemi.

L. pubescens Fr. **mleczej omszony** – na ziemi.

L. quietus (Fr.) Fr. **mleczej miły** – na ziemi.

L. rufus (Scop.: Fr.) Fr. **mleczej rudy** – na ziemi.

Russula cyanoxantha (Schaeff.) Fr. **gołąbek modrożółty** – na ziemi.

R. decolorans Fr. **gołąbek płowiejący** – na ziemi.

R. emetica (Schaeff.: Fr.) Pers. **gołąbek wymiotny** – na ziemi.

R. fellea (Fr.: Fr.) Fr. **gołąbek żółciowy** – na ziemi.

R. foetens Fr. **gołąbek śmierdzący** – na ziemi.

R. fragilis (Pers.: Fr.) Fr. **gołąbek kruchy** – na ziemi.

R. nigricans (Bull.: Fr.) Fr. **gołąbek czarniawy** – na ziemi.

R. ochroleuca (Pers.) Fr. **gołąbek brudnożółty** – na ziemi.

***Phallales* - sromotnikowce**

Phallus impudicus L.: Pers. **sromotnik bezwstydnny** – na ziemi.

***Nidulariales* - gniazdnicowce**

Crucibulum laeve (Huds.) Kambly in Kambly et Lee **kubeczniczki pospolity** – na gałązkach

Cyathus olla (Batsch): Pers. **kubek ogrodowy** – na ziemi.

C. striatus (Huds.) Will.: Pers. **kubek prążkowany** – na gałązkach i liściach.

***Lycoperdales* - pucharkowce**

Bovista nigrescens Pers.: Pers. **kurzawka czerniejąca** – na ziemi;

Calvatia excipuliniformis (Schaeff.: Pers.) Perdeck **czasznica workowata** – na ziemi.

C. utriformis (Bull.: Pers.) Jaap. **czasznica oczkowata** – na ziemi.

Lycoperdon perlatum Pers.: Pers. **purchawka chropowata** – na ziemi.

L. pyriforme Schaeff.: Pers. **purchawka gruszkowata** – na spróchniałych pniakach.

***Sclerodermatales* - tęgoskórowce**

Scleroderma citrinum Pers. **tęgoskór pospolity** – na ziemi.

Załącznik nr 4.**Wykaz kręgowców stwierdzonych w gminie Darłowo***(Inwentaryzacja 2002/2003)***Czerwone listy:**

E- Europejska czerwona lista zwierząt i roślin zagrożonych wyginięciem w skali światowej
(red. Wajda, Żurek)

Pl - Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński i in., 1992)

PZ - Czerwona lista zwierząt Pomorza Szczecińskiego (Zyska i in., 1996)

M - Czerwona lista zwierząt Meklemburgii-Przedpomorza

B - Czerwona lista zwierząt Brandenburgii

Dyrektywy i konwencje:

HabD - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku, w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (Habitatowa) i załączniki do niej (App.)

BirdD - Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 roku w sprawie ochrony dzikich ptaków i załączniki do niej (App.)

BernC - Konwencja Berneńska

Kategorie zagrożeń:

E -Ex - wymarłe

R - rzadkie

E - ginące

I - nieokreślone

V - zagrożone

K- niedostatecznie znane

L.p.	Nazwa gatunkowa	Czerwone Listy					Status ochronny w Polsce	Ochrona przez konwencje, dyrektywy	Stwierdzenie w trakcie inwentaryzacji tak / nie
		E	PL	PZ	M	B	OG/czOG		
KRAĞŁOUSTE									
1.	Petromyzon marinus minóg morski			0	1	0	OG	BernC-App 3 HabD-App 1	NIE
2.	Lampetra planeri minóg strumieniowy		V	1	1	0	czOG	BernC-App 3 HabD-App 2 HabD-App 5	NIE

21	Anguilla anguilla węgorz				4				TAK
22	Lota lota miętus		2	3	2				TAK
23	Pungitius pungitius cierniczek				3				TAK
24	Gasterosteus aculeatus ciernik								TAK
25	Lucioperca lucioperca sandacz		3			W			TAK
26	Perca fluviatilis okoń								TAK
27	Gymnocephalus cernuus jazgarz								TAK
28	Cottus gobio głowacz białopletwy		?	2	2	W	HabD-App 2		TAK
29	Platichthys flesus stornia		?	0	0				TAK
30	Platessa platessa gładzica								TAK
PŁAZY									
1.	Triturus vulgaris traszka zwyczajna		2	3		OG	BernC-App 3		TAK
2.	Bombina bombina kumak nizinny		3	2	1	OG	BernC-App 2 HabD- App 2 HabD-App 4		TAK
3.	Pelobates fuscus grzebiuszka ziemna		3	3	3	OG	BernC-App 2 HabD- App 4		TAK
4.	Bufo bufo ropucha szara		3	3	3	OG	BernC-App 2		TAK
5.	Bufo viridis ropucha zielona		2	2	2	OG	BernC-App 2 HabD- App 4		TAK
6.	Bufo calamita ropucha paskówka		2	2	2	OG	BernC-App 2 HabD- App 4		TAK
7.	Rana lessonae żaba jeziorkowa		3	2	2	OG	BernC-App 3 HabD- App 4		TAK
8.	Rana ridibunda żaba śmieszka		3	2	2	OG	BernC-App 3 HabD- App 5		TAK
9.	Rana temporaria żaba trawna		3	3	3	OG	BernC-App 3		TAK
10.	Rana arvalis żaba moczarowa		3	3	3	OG	BernC-App 2 HabD- App 4		TAK
11.	Rana hybr. esculentae żaba wodna		3	3		OG	BernC-App 3 HabD- App 5		TAK

GADY									
1.	Lacerta agilis jaszczurka zwinka			3	2	2	OG	BernC-App 2 HabD- App 4	TAK
2.	Lacerta vivipara jaszczurka żyworodna			3	3	3	OG	BernC-App 3	TAK
3.	Anguis fragilis padalec zwyczajny			3	3	3	OG	BernC-App 3	TAK
4.	Natrix natrix zaskroniec zwyczajny			3	3	3	OG	BernC-App 3	TAK
PTAKI									
1.	Tachybates ruficollis perkozek			3	3		OG	BernC-App 2	TAK
2.	Podiceps cristatus perkoz dwuczuby						OG	BernC-App 3	TAK
3.	Podiceps nigricollis zausznik			1	2	2	OG	BernC-App 2	TAK
4.	Hydrobates pelagicus nawalik burzowy						OG	BernC-App 2	TAK
5.	Phalacrocorax carbo kormoran (czarny)		O	2			czOG	BernC-App 3	TAK
6.	Botaurus stellaris bąk		V	2	2	1	OG	BernC-App 2 BonnC- App2 BirdD-AI	TAK
7.	Ardea cinerea czapla siwa			3			Ł	BernC- App3	TAK
8.	Ciconia nigra bocian czarny		R	2	1	1	OG, OS	BernC-App 2 BonnC- App2 BirdD-A1	TAK
9.	Ciconia ciconia bocian biały			3	3	3	OG	BernC-App 2 BonnC- App2 BirdD-A1	TAK
10.	Cygnus olor łąbędź niemy						OG	BernC-App 3 BirdD-AII/2	TAK
11.	Cygnus columbianus łąbędź czarnodzioby						OG	BernC-App 2	TAK
12.	Cygnus cygnus łąbędź krzykliwy						OG	BernC-App 2BirdD-A1	TAK
13.	Anser fabalis gęś zbożowa						Ł	BernC-App 3	TAK
14.	Anser albifrons gęś białoczelna						Ł	BernC-App 3	TAK
15.	Anser anser gęś gęgawa						Ł	BernC-App 3 BirdD-AII/1 BirdD-AIII/2	TAK
16.	Branta canadensis bernikla kanadyjska						OG	BernC-App 3	TAK

17.	Branta leucopsis bernikla białolica						OG	BernC-App 2	TAK
18.	Branta bernicla bernikla obrożna						OG	BernC-App 3	TAK
19.	Tadorna tadorna ohar		R	2		4	OG	BernC-App 2	TAK
20.	Anas penelope świstun		R	1	1		OG	BernC-App 3 BirdD-AII/1 BirdD-AIII/2	TAK
21.	Anas strepera krakwa			3		4	OG	BernC-App 3 BirdD-AII/1	TAK
22.	Anas crecca cyraneczka			2	3	2	Ł	BernC-App 3 BirdD-AII/1 BirdD-AIII/2	TAK
23.	Anas platyrhynchos krzyżówka						Ł	BernC-App 3	TAK
24.	Anas acuta rożeniec		V	1	1	1	OG	BernC-App 3 BirdD-AII/1 BirdD-AIII/2	TAK
25.	Anas querquedula cyranka			2	2	2	OG	BernC-App 3 BirdD-AII/1	TAK
26.	Anas clypeata plaskonos			3	3	4	OG	BernC-App 3 BirdD-AII/1 BirdD-AIII/2	TAK
27.	Aythya ferina głowienka			3			Ł	BernC-App 3 BirdD-AII/1 BirdD-AIII/2	TAK
28.	Aythya nyroca podgorzałka			1	1	1	OG	BernC-App 3 BirdD-A1	TAK
29.	Aythya fuligula czernica			3			Ł	BernC-App 3 BirdD-AII/1 BirdD-AIII/2	TAK
30.	Aythya marila ogorzalka						OG	BernC-App 3 BirdD-AII/2 BirdD-AIII/2	TAK
31.	Somateria mollissima edredon						OG	BernC-App 3	TAK
32.	Clangula hyemalis lodówka						OG	BernC-App 3	TAK
33.	Melanitta nigra markaczka						OG	BernC-App 3	TAK
34.	Melanitta fusca uhla						OG	BernC-App 3	TAK
35.	Bucephala clangula gągoł		R	3	3	3	OG	BernC-App 3 BirdD-AII/2	TAK
36.	Mergus albellus bielaczek						OG	BernC-App 2	TAK

37.	Mergus serrator szlachar (tracz długodzioby)		R	1	3		OG	BernC-App 3 BirdD- AII/2	TAK
38.	Mergus merganser nurogęś			2	1	1	OG	BernC-App 3 BirdD- AII/2	TAK
39.	Milvus migrans kania czarna			2	3	3	OG, OS	BernC-App 2 BirdD- A1	TAK
40.	Milvus milvus kania rdzawa	K	O	3	3	3	OG, OS	BernC-App 2 BirdD- A1	TAK
41.	Haliaeetus albicilla bielik	R	R	3	2	1	OG,OS	BernC-App 2 Bonn- App1 BonnC- App2 BirdD-A1	TAK
42.	Circus aeruginosus błotniak stawowy			3	3		OG	BernC-App 2 BirdD-A1	TAK
43.	Circus cyaneus błotniak zbożowy		V	2	1	1	OG	BernC-App 2 BirdD-A1	NIE
44.	Circus pygargus błotniak łąkowy		V	2	1	1	OG	BernC-App 2 BirdD-A1	TAK
45.	Accipiter gentilis jastrząb gołębiarz			3	3		OG	BernC-App 2	TAK
46.	Accipiter nissus krogulec			2	3	2	OG	BernC-App 2	TAK
47.	Buteo buteo myszołów zwyczajny						OG	BernC-App 2	TAK
48.	Buteo lagopus myszołów włochaty						OG	BernC-App 2	TAK
49.	Aquila pomarina orlik krzykliwy		R	2	1	1	OG, OS	BernC-App 2 BirdD- A1	TAK
50.	Aquila chrysaetos orzeł przedni		E	0-1	0	0	OG, OS	BernC-App 2 BirdD- A1	TAK
51.	Pandion haliaetus rybołów		E	1	2	2	OG, OS	BernC-App 2 Bonn- App2 BirdD-A1	TAK
52.	Falco tinnunculus pustułka			3	3		OG	BernC-App 2	TAK
53.	Falco columbarius drzemlik						OG	BernC-App 2	TAK
54.	Falco subbuteo kobuz			2	2	2	OG	BernC-App 2	NIE
55.	Falco peregrinus sokół wędrowny		E	0-1	0	1	OG,OS	BernC-App 2 BirdD-A1	TAK
56.	Perdix perdix kuropatwa			2	3	3	Ł	BernC-App 3 BirdD-AII/1 BirdD-AIII/1	NIE

57.	Coturnix coturnix przepiórka			3	2	2	OG	BernC-App 3 BonnC- App2 BirdD-AII/2	TAK
58.	Phasianus colchicus bażant						Ł	BernC-App 3	TAK
59.	Rallus aquaticus wodnik			3			OG	BernC-App 3 BirdD- AII/2	TAK
60.	Porzana porzana kropiatka		V	2	2	2	OG	BernC-App 2 BonnC- App2 BirdD-A1	TAK
61.	Crex crex derkacz	R		3	1	1	OG	BernC-App 2 BirdD-A1	TAK
62.	Gallinula chloropus kokoszka wodna						OG	BernC-App 3 BirdD-AII/2	TAK
63.	Fulica atra łyska						Ł	BernC-App 3	TAK
64.	Grus grus żuraw			3	3	2	OG	BernC-App 2 BirdD-A1	TAK
65.	Haematopus ostralegus ostrzygojad		R	1	3	4	OG	BernC-App 3 BirdD-AII/2	Nie
66.	Himantopus himantopus szczudlak			0-1		1	OG	BernC-App 2 BonnC- App2 BirdD-A1	TAK
67.	Recurvirostra avosetta szablodziób			0-1	3		OG	BernC-App 2 BonnC- App2 BirdD-A1	TAK
68.	Charadrius dubius sieweczka rzeczna			1	3		OG	BernC-App 2 BonnC- App2	TAK
69.	Charadrius hiaticula sieweczka obrożna		V	1	4	1	OG	BernC-App 2 BonnC- App2	NIE
70.	Pluvialis apricaria siewka złota		Ex	0	0		OG	BernC-App 3 BirdD-A1 BirdD-AII/2 BirdD-AIII/2	TAK
71.	Pluvialis squatarola siewnica						OG	BernC-App 3	TAK
72.	Vanellus vanellus czajka			3		3	OG	BernC-App 3BirdD- AII/2	TAK
73.	Calidris canutus biegus rdzawy						OG	BernC-App 3	TAK
74.	Calidris alba piaskowiec						OG	BernC-App 2	TAK
75.	Calidris minuta biegus malutki						OG	BernC-App 2	TAK

76.	Calidris temminckii biegus mały						OG	BernC-App 2	TAK
77.	Calidris ferruginea biegus krzywodzioby						OG	BernC-App 2	TAK
78.	Calidris alpina biegus zmienny		E	1	1	1	OG	BernC-App 2	TAK
79.	Philomachus pugnax batalion		V	1	1	1	OG	BernC-App 3 BirdD-A1 BirdD-AII/2	NIE
80.	Gallinago gallinago bekas kszyc			2	2	2	OG	BernC-App 3 BirdD-AII/1 BirdD-AIII/2	TAK
81.	Gallinago media dubelt		V	0	0	0	OG	BernC-App 2	TAK
82.	Scolopax rusticola stonka			3		3	Ł	BernC-App 3 BirdD- AII/1 BirdD-AIII/2	TAK
83.	Limosa limosa rycyk			1	1	1	OG	BernC-App 3 BirdD- AII/2	TAK
84.	Limosa lapponica szlamik (szlamik rdzawy)						OG	BernC-App 3	TAK
85.	Numenius phaeopus kulik mniejszy						OG	BernC-App 3	TAK
86.	Numenius arquata kulik wielki		V	1	1	1	OG	BernC-App 3 BirdD-AII/2	TAK
87.	Tringa erythropus brodziec śniady						OG	BernC-App 3	TAK
88.	Tringa totanus brodziec krwawodzioby			1	2	1	OG	BernC-App 3 BirdD- AII/2	TAK
89.	Tringa nebularia kwokacz						OG	BernC-App 3	TAK
90.	Tringa ochropus brodziec samotny			3	4	2	OG	BernC-App 2	TAK
91.	Tringa glareola fęczak		E	1			OG	BernC-App 2 BirdD- A1	TAK
92.	Actitis hypoleucos brodziec piskliwy			3	1	2	OG	BernC-App 2	TAK
93.	Arenaria interpres kamusznik				0		OG	BernC-App 2	TAK
94.	Stercorarius parasiticus wydrzyk pasożytny						OG	BernC-App 3	TAK
95.	Larus melanocephalus mewa czarnogłowa			0-1	4	1	OG	BernC-App 2 BonnC- App2 BirdD-A1	TAK
96.	Larus minutus mewa mała		R	1	1		OG	BernC-App 2	TAK
97.	Larus ridibundus mewa śmieszka			3			OG	BernC-App 3 BirdD-	NIE

							All/2		
98.	Larus canus mewa pospolita			2		1	OG	BernC-App 3 BirdD-All/2	TAK
99.	Larus fuscus mewa żółtonoga			0-1	4		OG	BirdD-All/2	TAK
100.	Larus argentatus mewa srebrzysta			3		4	OG	BirdD-All/2	TAK
101.	Larus marinus mewa siodłata					1	OG		TAK
102.	Sterna caspia rybitwa wielkodzioba						OG	BernC-App 2 BonnC- App2	TAK
103.	Sterna sandvicensis rybitwa czubata		I	0	4		OG	BernC-App 2 BonnC- App2 BirdD-A1	TAK
104.	Sterna hirundo rybitwa zwyczajna			2	3	2	OG	BernC-App 2 BonnC- App2 BirdD-A1	NIE
105.	Sterna paradisaea rybitwa popielata		I			2	OG	BernC-App 2 BonnC- App2	TAK
106.	Sterna albifrons rybitwa białoczelna		V	1	1	1	OG	BernC-App 2 BonnC- App2 BirdD-A1	NIE
107.	Chlidonias niger rybitwa czarna			2	2	1	OG	BernC-App 2 BonnC- App2 BirdD-A1	TAK
108.	Columba oenas gołąb siniak			3	3	3	OG	BernC-App 3 BirdD- All/2	TAK
109.	Columba palumbus gołąb grzywacz						Ł		TAK
110.	Streptopelia decaocto sierpówka						OG	BernC-App 3	TAK
111.	Streptopelia turtur turkawka			3		3	OG	BernC-App 3 BirdD- All/2	TAK
112.	Cuculus canorus kukułka						OG	BernC-App 3	TAK
113.	Athene noctua pójdźka			1	1	1	OG	BernC-App 2	TAK
114.	Strix aluco puszczyk						OG	BernC-App 2	TAK
115.	Asio otus sowa uszata						OG	BernC-App 2	TAK
116.	Asio flammeus sowa błotna		V	1	1	1	OG	BernC-App 2 BirdD- A1	TAK
117.	Apus apus jerzyk						OG	BernC-App 3	TAK

118.	Alcedo atthis zimorodek			3	3	2	OG	BernC-App 2 BirdD- A1	TAK
119.	Coracias garrulus kraska		E	0-1	0	1	OG	BernC-App 2 BonnC- App2 BirdD-A1	NIE
120.	Upupa epops dudek			1	1	1	OG	BernC-App 2	NIE
121.	Jynx torquilla krętogłów			3	3	3	OG	BernC-App 2	TAK
122.	Picus viridis dzięcioł zielony			3	3		OG	BernC-App 2	TAK
123.	Dryocopus martius dzięcioł czarny			3			OG	BernC-App 2 BirdD- A1	TAK
124.	Dendrocopos major dzięcioł duży						OG	BernC-App 2	TAK
125.	Dendrocops medius dzięcioł średni			2	3	3	OG	BernC-App 2 BirdD- A1	TAK
126.	Dendrocopos minor dzięciołek						OG	BernC-App 2	TAK
127.	Galerida cristata dzierlatka			2		3	OG	BernC-App 3	TAK
128.	Lullula arborea skowronek borowy (lerka)			3		3	OG	BernC-App 3	TAK
129.	Alauda arvensis skowronek polny						OG	BernC-App 3	TAK
130.	Riparia riparia brzegówka			3	3	3	OG	BernC-App 2	TAK
131.	Hirundo rustica dymówka						OG	BernC-App 2	TAK
132.	Delichon urbica oknówka						OG	BernC-App 2	TAK
133.	Anthus trivialis świergotek drzewny						OG	BernC-App 2	TAK
134.	Anthus pratensis świergotek łąkowy					3	OG	BernC-App 2	TAK
135.	Anthus spinoletta siwerniak						OG	BernC-App 2	TAK
136.	Motacilla flava pliszka żółta					3	OG	BernC-App 2	TAK
137.	Motacilla cinerea pliszka górską			3	4	3	OG	BernC-App 2	TAK
138.	Motacilla alba pliszka siwa						OG	BernC-App 2	TAK
139.	Bombicilla garrulus jemiołuszka						OG	BernC-App 2	TAK
140.	Cinclus cinclus pluszcz					1	OG	BernC-App 2	TAK
141.	Troglodytes troglodytes strzyżyk						OG	BernC-App 2	TAK

142.	Prunella modularis pokrzywnica						OG	BernC-App 2	TAK
143.	Erithacus rubecula rudzik						OG	BernC-App 2	TAK
144.	Luscinia luscinia słowik szary						OG	BernC-App 2	TAK
145.	Phoenicurus ochruros kopciuszek						OG	BernC-App 2	TAK
146.	Phoenicurus phoenicurus pleszka					3	OG	BernC-App 2	TAK
147.	Saxicola rubetra pokląska			3	3		OG	BernC-App 2	TAK
148.	Turdus torquatus drozd obrożny						OG	BernC-App 2	TAK
149.	Turdus merula kos						OG	BernC-App 3	TAK
150.	Turdus pilaris kwiczoł					4	OG	BernC-App 3	TAK
151.	Turdus philomelos drozd śpiewak						OG	BernC-App 3	TAK
152.	Turdus iliacus drożdżik					1	OG	BernC-App 3 BirdD-AII/2	TAK
153.	Turdus viscivorus paszkot						OG	BernC-App 3	TAK
154.	Locustella naevia świerszczak						OG	BernC-App 2	TAK
155.	Locustella fluviatilis strumieniówka			3	4	4	OG	BernC-App 2	TAK
156.	Locustella luscinioides brzęczka			2	3	3	OG	BernC-App 2	TAK
157.	Acrocephalus schoenobanus rokitniczka			3	3		OG	BernC-App 2	TAK
158.	Acrocephalus palustris łozówka						OG	BernC-App 2	TAK
159.	Acrocephalus scirpaceus trzcinniczek						OG	BernC-App 2	TAK
160.	Acrocephalus arundinaceus trzciniak			3	3	3	OG	BernC-App 2	TAK
161.	Hippolais icterina zaganiacz						OG	BernC-App 2	TAK
162.	Sylvia nisoria pokrzewka jarzębata			3	3	4	OG	BernC-App 2 BirdD-A1	TAK
163.	Sylvia curruca piegża						OG	BernC-App 2	TAK
164.	Sylvia communis pokrzewka cierniówka						OG	BernC-App 2	TAK
165.	Sylvia borin pokrzewka ogrodowa						OG	BernC-App 2	TAK
166.	Sylvia atricapilla pokrzewka czarnołbista						OG	BernC-App 2	TAK

167.	Phylloscopus trochiloides wójcik (świstunka zielonawa)						OG	BernC-App 2	TAK
168.	Phylloscopus proregulus świstunka złotawa						OG	BernC-App 2	TAK
169.	Phylloscopus inornatus świstunka żółtawa						OG	BernC-App 2	TAK
170.	Phylloscopus sibilatrix świstunka (świstunka leśna)						OG	BernC-App 2	TAK
171.	Phylloscopus collybita pierwiosnek						OG	BernC-App 2	TAK
172.	Phylloscopus trochilus piecuszek						OG	BernC-App 2	TAK
173.	Regulus regulus mysikrólik						OG	BernC-App 2	TAK
174.	Regulus ignicapilus zniczek			3		4	OG	BernC-App 2	TAK
175.	Muscicapa striata mucholówka szara						OG	BernC-App 2 BonnC- App2	TAK
176.	Ficedula parva mucholówka mała			3	4	4	OG	BernC-App 2 BonnC- App2 BirdD-A1	TAK
177.	Ficedula hypoleuca mucholówka żalobna						OG	BernC-App 2 BonnC- App2	TAK
178.	Panurus biarmicus wąsatka		R	2	3	4	OG	BernC-App 2	TAK
179.	Aegithalos caudatus ranuszek						OG	BernC-App 2	TAK
180.	Parus palustris sikora uboga (szarytka)						OG	BernC-App 2	TAK
181.	Parus montanus sikora czarnogłowa (czarnogłówka)						OG	BernC-App 2	TAK
182.	Parus cristatus sikora czubatka						OG	BernC-App 2	TAK
183.	Parus ater sikora sosnowka						OG	BernC-App 2	TAK
184.	Parus caeruleus sikora modra						OG	BernC-App 2	TAK
185.	Parus cyanus sikora lazuruwa						OG	BernC-App 2	TAK
186.	Parus major sikora bogatka						OG	BernC-App 2	TAK
187.	Sitta europea kowalik						OG	BernC-App 2	TAK
188.	Certhia familiaris pelzacz leśny						OG	BernC-App 2	TAK
189.	Certhia brachydactyla pelzacz ogrodowy						OG	BernC-App 2	TAK
190.	Remiz pendulinus remiz				4		OG	BernC-App 2	TAK

191.	Oriolus oriolus wilga						OG	BernC-App 2	TAK
192.	Lanius collurio dzierzba gąsiorek			3	3	3	OG	BernC-App 2 BirdD-A1	TAK
193.	Lanius excubitor dzierzba srokosz			2	2	2	OG	BernC-App 2	TAK
194.	Garrulus glandarius sójka						OG		TAK
195.	Pica pica sroka						czOG		TAK
196.	Nucifraga caryocatactes orzechówka					1	OG	BernC-App 2	TAK
197.	Corvus monedula kawka				3	3	OG		TAK
198.	Corvus frugilegus gawron			3	3	3	OG		TAK
199.	Corvus corone cornix wrona siwa						czOG		TAK
200.	Corvus corone corone czarnowron						OG		TAK
201.	Corvus corax kruk						OG	BernC-App 3	TAK
202.	Sturnus vulgaris szpak						OG		TAK
203.	Passer domesticus wróbel						OG		TAK
204.	Passer montanus mazurek						OG	BernC-App 3	TAK
205.	Fringilla coelebs zięba						OG	BernC-App 3	TAK
206.	Fringilla montifringilla jer				1		OG	BernC-App 3	TAK
207.	Serinus serinus kulczyk						OG	BernC-App 2	TAK
208.	Serinus citrinella osetnik						OG	BernC-App 2	TAK
209.	Carduelis chloris dzwoniec						OG	BernC-App 2	TAK
210.	Carduelis carduelis szczygieł						OG	BernC-App 2	TAK
211.	Carduelis spinus czyż					4	OG	BernC-App 2	TAK
212.	Carduelis (Acanthis) cannabina makolągwa						OG	BernC-App 2	TAK
213.	Carduelis (Acanthis) flavirostris rzepołuch (makolągwa żółtodzioba)						OG	BernC-App 2	TAK
214.	Carduelis (Acanthis) flammea czeczotka		R				OG	BernC-App 2	TAK
215.	Carpodacus erithrinus dziwonia			3	4	4	OG	BernC-App 2	TAK

16.	Apodemus flavicollis mysz leśna									TAK
17.	Myocastor coypus nutria									TAK
18.	Phocoena phocoena morświn	K	I	1	2		OG	BernC-App 2 BonnC- App 2 HabD-App 2 HabD-App 4	?	
19.	Canis lupus wilk	V	R	1	0	0	OG	BernC-App 2 HabD-App 2 HabD-App 4	TAK	
20.	Vulpes vulpes lis						Ł		TAK	
21.	Nyctereutes procyonoides jenot						Ł		TAK	
22.	Ursus arctos niedźwiedź brunatny	K	R	0	0	0	OG	BernC-App 2	TAK	
23.	Meles meles borsuk			3	4		Ł	BernC-App 3	TAK	
24.	Lutra lutra wydra	V	R	2	2	1	OG	BernC-App 2 HabD-App 2 HabD-App 4	TAK	
25.	Martes martes kuna leśna (tumak)			3	2	3	Ł	BernC-App 3 HabD-App 5	TAK	
26.	Martes foina kuna domowa (kamionka)			3			Ł	BernC-App 3	TAK	
27.	Mustela putorius tchórz zwyczajny			2	3	3	Ł	BernC-App 3 HabD-App 4	TAK	
28.	Mustela erminea gronostaj			3	4		OG	BernC-App 3	TAK	
29.	Mustela nivalis łasica			3	3	3	OG	BernC-App 3	TAK	
30.	Mustela vison norka amerykańska			2			Ł		TAK	
31.	Halichoerus grypus foka szara		I	0-1	1		OG	BernC-App 3 BonnC- App 2 HabD-App 2 HabD-App 5	?	

32.	Phoca vitulina foka pospolita			0	0		OG	BernC-App 3 BonnC- App 2 HabD-App 2 HabD-App 5	?
33.	Phoca hispida foka obrączkowana (nerpa)	E					OG	BernC-App 3	TAK
34.	Sus scrofa dzik						Ł		TAK
35.	Cervus elaphus jeleń europejski						Ł	BernC-App 3	TAK
36.	Capreolus capreolus sarna						Ł	BernC-App 3	TAK
37.	Bos primigenius tur		Ex	0	0				NIE
38.	Bison bonasus żubr	V	O	1	0	0	OG		NIE